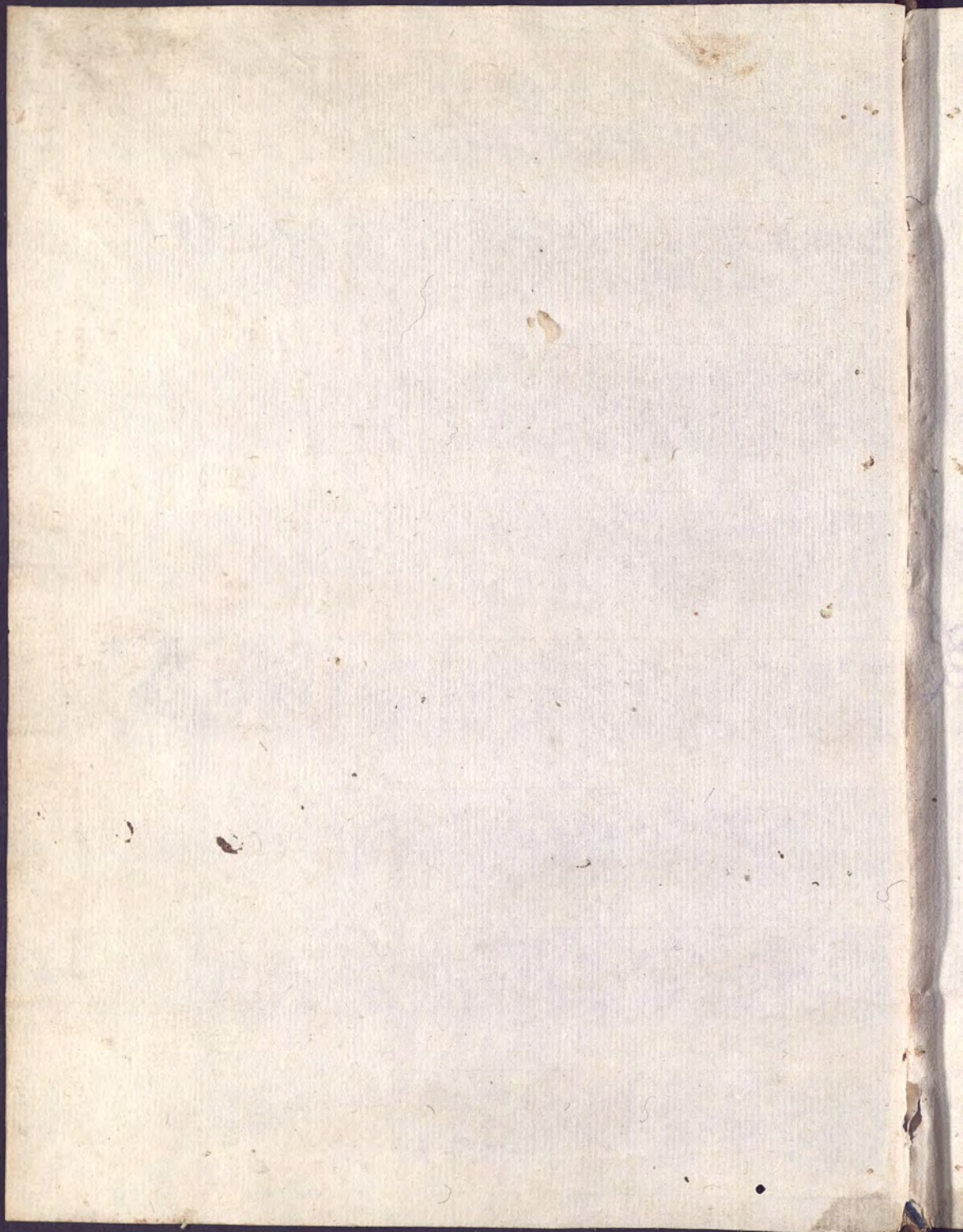

~~934~~

M-462

Tractatus Theologicus
De Providentia Dei,
Auctore R. M. Jacobo
S. Legum Societatis Jesu Sacro
Theologo Doctore, et in Academia
Compostellana ejus dignissimo Pro-
fessore, ab ipso dictatus annis M. DCC. XLVIII.
— Et M. DCC. XLIX. —

Matthias Rodriguez scripsit.

Es de la lib^{ra} del Coll^o de la Comp^a de Jhu de Sant.^o

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

INDEX

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Tractatus Theologicus

De Providentiâ Dei

Proœmium.

Et si majestati argumenti firiam exposcat plenam que ni-
 toxe profationem: ac saucioribus, quæ abundè par erat, proloqui
 nos cogit ipsa ejus amplitudo, ne valicet fluxissima, quin et in-
 numerata teneamus attingere; nulla quippe creaturæ, vivè
 mole tumeat, vivè contrahatur exilitate, reu venustate delectet,
 veni tenreat honore, vel demum attollatur excellentia, vel vi-
 litate deprimatur, admirabili Divino Providentiæ regimini gessit
 subducere. Vix maxima nequicquæ illius imperio molietur
 obistere, frustra quoque minima tentaret ejus intuitui disparere:
 siquidem omnia regit, cuncta disponit, ordinat universa, virgula
 suavi efficacitâ perducens ad finem illi ab œterno profectum. Hinc
 ergo temporis effluit, aliorum in alia discedendum avidua curia, quæ
 quæ quæ terra, ignis, aut in aqua, vel in ære generatur, maturat,
 pubescit. Hinc tellus arida, milleque dirrupta nimis, humore recti-
 tur, fructus ubertim edit, quos et Elephas alat, minutissimaque
 pascit animalcula. Hinc argenteæ manû vnda moventur, et im-
 manitèr in montes iam erecta, iam in vortices circumnacto, subito con-
 quiescunt, placidoque cultu referunt cultu inventu. Hinc vento-
 rum impetu horribili fragore cietur, rursus que de cineribus in lenè mur-
 mur, omnino pascitur. Hinc Coly atris obducitur nubibus, spissos de-
 mittit imbræ, miraculis fermit tonitruis, et iterum diflato nubilo venens

(2)

tua, ageritua. Hinc accensus ignis, strages undique intendens, geritula denuntians, flammam coerces, ardorem temperas, extinguas incendium. Quare veneratione cecinit, necio quis, Deum ita de se loquentem, inducens.

Quid quid in Arabe vides, parat mihi: florida tellus
Cum volo, spiritus aereis languida succi:

Cum volo, fundit humor rivos, atque haurida vasa
Nilivae jaculantur aquae: mihi Pontus inertes
Submittit fluctus: Tephrenique jacentia ponunt
Anno meos sua flabra pedes: mihi flumina parent
Hesperaque Cyrenae, jussi et verrere Quaecones.

Hinc tandem enacitur quid quid in Clementi, ac Nictis evenire mixamur, exactus ordine tam apto, tam iusta concinnitate, ut nihil vel ad acuendam ingenij aciem efficacius, vel ad excitandam menti voluptatis illecebrosum fingi potest videtur.

Si vero, quo de rebus corporeis a Deo geritur indefata cura stuporem ingenii, in extasim addubiora perit ineffabilis illa Providentia, qua tot sumptibus gratiarum ingenium, tot virginitatibus anfractibus, tot denique devictis impedimentis creaturas racionales in aeternam felicitatem asserunt: ubi Summo Bono posita deliciae affluunt, perpetuoque gaudij inenarrabilibus, nam ut inquit Apollonius 1^a. ad Corinthios cap. 2°. oculus non vidit, nec ausu ardivit, nec in cor hominis ascendit, quae preparavit Deus ijs, qui diligunt illum. De hac ergo Providentia Predestinativa, qua nimirum creaturas racionales ad finem ultimam ordinat, eo que pertinet infallibiliter proci que nobis agendum est. De qua Magister in 1°. dicit. 4°. Doctor Angelicus ibidem, et 1^a. part. quat. 23. Doctor Eximius, qui tres libros integros in ea illustranda conscripsit, in quibus tantum obcursum, et implicatissimo mysterio splendorem affundit, quantum fore potest ab humano ingenio etiam divinitus illuminato, expectari.

De Divina Providentia in communi

Ad accedens Divina Providentia rationis mysterium et cunctis resec-
randis, generalem quendam Providentiam, notitiam oportet promittere,
ut illius notitia recurrendi se intricatissima quodammodo factum habeatur.

Sectio 1^a

An et quid sit Providentia Divina?

Providentia, si vocis Etimon inspiciatur, est recurrendi aliquis vel
uti providentia, seu procedens rebus futuris vicio: vel, ut alij ma-
lunt, est quasi vicio rebus procul distantiis: quo veniu pleatimque
illud Ciceroni, Medicus morbum ingruiscentis ratione providet,
Indiviu Imperator, Imperates Gubernator. Quia vero Deus à ni-
hilo dicitur, utpote qui rebus existentibus ubique presentissimus adest,
qui que futuris sereno perspicacissimo, et invariabili obtutu inspicit,
Dicitur memorata descriptione, aut expositione, quia diminuto, necnon
improprie nequeunt adaptari Divina Providentia, qua iuxta Sanctos
Ecclies Latine, atque Theologos est infinite sapiens illa dispositio provisio
que ordinatio, qua Deus convenienter et aptissime res omnes in suos
fines deducit.

Ubi quia nonnulli Doctores hanc Dei providentiam expli-
cant per actum intellectus, uti Dicitur Thomas 1. part. quest. 22. art.
1. corp. ubi ait ratio autem ordinandorum in finem proprie Providentia est,
ibidem que paulo ante dixerat, necesse est quod ratio ordini rebus in fi-
nem in mente Divina pro existat: Et contra tamen alij per actus vo-
luntatis eam declarant, quos inter Damascenus lib. 2. de fide cap.
22. inquiens, esse Dei voluntatem, per que res omnes apte congrue que gu-
berrantur, Deo quoni solet, in quorum itorum actuum precise committat?
Rationes pro utraque parte latius, et oportunius expendentur ubi de
Providentia Indeterminativa eadem questio proponetur.

Interca vero res- 3

(4)
pondeo, illam includere acty utriusque potentis; quia ex perfectissima
rit, nec otiosa, neque coeca potest esse respectu rerum quibus providere
dicitur. Quatenus autem coeca non est, omnino dicitur perfectis cogniti-
onis finis, et mediis, horum que l. utilitatis, l. inutilitatis ad illius
cognitionem. Nam vero quatenus non est otiosa, necessario involvit
acty voluntatis decernenti media, quo conducant ad finem obtinen-
dum. Quare Divus Damascenus, ubi supra, dixit Providentię
Divinę esse rerum provisionem, quę Deus fringit.

4

Ex his obiectis
alia dimittitur questioncula, quę Accutus Doctor L. Gabriel Pass-
quez disp. 85. cap. 3. fere vocalem arbitratur: uter, videlicet per
conceptus Providentię potius in recto significetur, an actus intellec-
tus, actus ne voluntatis? Ex dictis, inquam, facile respondetur, utrum-
que principaliter, aut in recto significari. Et quod actus intellectus at-
tinet, videtur ita videtur: apud omnes Providentię est pars prudentis;
sed hoc est virtus intellectualis: ergo. Quid etiam spectat actus voly-
tatis, eadem facilitate probatur; nam omnis Providentię maximę
circa bona nobis indebita, et Deo libera, et nobis est benefica: igitur
idem Ideo Deo enixe precamur ut nostris provideat indigentis, et
quę providet, agimus illi gratias; at qui nemo negat, libertatę, et be-
nificentię in recto dicere actus voluntatis, volamque Dei scientiam
esse non posse materiam orationis, et gratitudinis, quandoquidem imp-
te peteret aliquis à Deo, ut vivat, et stultę gratias ei ageret, quia vix
quę nobis convenientia, sive commoda sunt: ergo.

5

Proterea Divus
Augustinus in explicatione Providentię Indeterminatię neutrum alteri
proponit: non est ergo quare nos alium proferamus alteri. Adde
quod expeditius ita conciliantur effata Sanctiorum Latini, qui quando-
que providentię explicant per voce significantes actus intellectus:
et intendunt ad illam agendam, verbis utuntur vice significan-
tibus actus voluntatis; nunquam vero deexaminate remouent ab eis

constitutione, l. actus intellectus, l. actus voluntatis.

Nec hi obstat, quod 6
 Providentia subinde vocetur actus rationis; nam etiam actus volun-
 tatis ex directione rationis elicitus appellatur actus rationis, sive
rationalis. Unusquisque etiam actus, quo voluntas ob finem eligit media, ex
 parte reddit illa ordinata in finem, ac per consequens recte nuncupatur
 tua ratio ordinis, l. ordinandorum in finem; omnis enim causa, forte
 mali constitutiva alicujus rei in esse talis, apte dicitur à Scholasti-
 cis ratio quare tali sit illa res. Denique ipse Divus Thomas, quibus
 frequentissime nobis obicitur, ait in 2do 2o questionis supra alle-
 gato, considerari autem his, quæ ad voluntatem absolute pertinent, proce-
deret ad ea, quæ respiciunt solum intellectus, et voluntatem. Huius-
modi autem est providentia.

Nunc ergo quod in Deo dicitur Provi- 7
dentia, non tantum in communi, sed etiam in particulari, non solum
 rerum omnium, sed etiam singularium; atque minimarum ex innumeris
 sacra Scriptura locis aperte constat; omnino autem alibi, quo videri pos-
 sunt aquæ Datus David, cap. 8. Urgentis dicitur, attingit --- a fine
usque ad finem fontem (scilicet a supremis, et perfectissimis creaturis
 ad infimas, et abjectissimas), et disponit omnia inavitate. Unde
 Doctor Angelicus infert eam citatâ quot. 22. art. 2o, tantum exten-
 di providentiam Dei, quantum causalitas ejus extenditur, atque adeo
 ad omnia omnino entia pertingere. Ibidem cap. 11. omnia in men-
sura, et numero, et pondere dispositi. Denique ibi cap. 12, non enim
est alius Deus, qui tu cui cura est de omnibus.

Sani claritate patet 8
 etiam ex Evangelio; namque Mathæi cap. 6. cura, quæ Deus se crea-
 turis irrationalibus, imo et insensibilibus agit, luculenter exprimitur
 his verbis, respicite volatilia Celi, quoniam non serunt, neque metunt,
neque congregant in horrea: et Pater vester cælestis pascit illa. Cogit-
is interpositis annectitur, considerare lilia agri quomodo crescunt:

non laborant, neque videntur -- Si autem foris agni quod hodie est, et
cras in dibano mittitur, Deus sic vult. Sed cap. 10. clarius adhuc
indicatur Providentia Dei de rebus in particulari, sic enim habetur
ibi: non ne duo pavores ave vaneunt, et unus ex illis non cadet super
terram vine Satre scizo? Vestri autem et capilli capitis omnes nume-
rati sunt, similia, vel eadem extant Luca cap. 12., nec non alibi sa-
pe.

9

Multipliciter à ratione suaderi solet avertis: modo sufficere vng
 vel alteram indicare, potius quæ expendere. Vgitur ex principio homi-
 ne naturali manifesti, est evidens Deo esse causæ primæ, et universali-
 simam, quæ proinde creaturas omnes, et singulas, quantumcumque desi-
 cabiles et exiguas conservat, perficit, eisquæ cooperatur, aut cū ipsi
 in suas operationes influat immediate; sed actiones hujusmodi necessa-
 rio procedunt à Deo per intellectus, et voluntates in ordine ad finem ali-
 quem: alia enim non operaretur modo rationabili, sive rationaliter,
 quod sine contradictione nequit affirmari de substantiâ rationali sum-
 ma: ergo Deus omnes et singulas creaturas quantumcumque minimas, et
 vilissimas in finem aliquæ ordinat, ac per consequens de omnibus, et
 singulis perfectæ habet Providentiæ, quæ sicuti dicitur et num. 1.º consistit
 in hæc ordinatione rerum ad suos fines.

10

Quam à ratione simul, et au-
 thoritate firmatur: Providentia iuxta Divy Thomæ, est ordo rerum
 creaturarum in finem; sed in Deo data ordinatio creaturarum in finem
 suos: ergo 6. Probo minorum omnes creaturas pendere à Deo tam
 quæ à Supremo Domino perfectissime, ac honestissime operante; et
 qui supremus Dominus sic operans cuncta refert, et ordinat in fi-
 nem unicuique convenientissimum: ergo Deus omnes, et singulas cre-
 aturas in finem suos ordinat, atque à Deo Providentiæ, (quæ nihil
 aliud est, quam hæc ordinatio sapientissimæ rerum in suos fines)
 perfectam exercet erga singulas, et omnes creaturas etiam mi-
 nimumissimas.

Solvuntur argumenta contraria.

Hincque tradita doctrina corroboratur, et magis inclarescit ab objectionibus, quæ imperti solet. Impugnari ergo sic obicitur: plura sunt animalia ferocia proteritum, et virulenta, quæ potius nocent, quæ proiunt naturæ: de illis ergo Deus non providet. Præterea, vixit masculina monstra, quæ nonnunquam accidunt ex fortuita casualitate, et quandoque, vel ab exuberantia, s. à genitali, vel à corruptione materis proveniunt, utique proter intentionis naturæ: ergo &c. Respondet nullo animal esse tametsi ferocæ ac venenosum, quod alicui fini naturali non deserviat; aut enim alijs in escam, aut in medicamentis esse potest, aut denique conducet ad pulchritudinis consuetudinem. Quod monstra spectat, illa non eveniunt casualiter, et inopinato respectu Dei, qui semper ea providet: eto sint per accidens, et fortuita respectu cujuslibet causæ particularis proter intentionis propriam, et primariam ad illa concurrenti.

11

Uerum hinc unice requiritur causæ creatæ et imperfectæ, et limitatæ virtus, interdum impediendi, ne finem intentionis aut quantum, ne se contum eo usque perducant, quæ determinabant. Hoc autem nunquam commendat infinitæ Dei sapientis, qui concurrens creaturæ virtuti ad causandam hanc varietatē, eā que complendam Orbis admirationis. Quædammodum egregij Pictoris ~~amantissimi~~ non vult ex eo, quod dicitur naturæ vitium elegans optime temperatæ colubus ad amurum exprimat, sed etiam ex eo, quod quillum homuncionem, nanum, altissime naturæ novum accuratè delincent. Adde quod etiam in deordinatis his effectibus obtinetur fini universali intentionis à Deo.

12

+ peritia commo-
natur

Obiicit autem secundo: dedecet majestatis Dei curæ agere de animalibus, et maxime de vilissimis insectis: ergo. Antecedens probatur universim ex illo Pauli 1° ad Corinthios cap. 9. numquid de bobus cura est Deo? Et

13

speciatim quo ad recurdam partem ex Divo Hieronymo in capite 14.
 Habacu aiente, absurdum est ad hoc Dei deducere manifestatem, ut fiat
 per momenta quot nascantur cubices, quot que moriantur. Respon-
 deo, nullatenus indecorum, sed Deo plane dignam esse communicationem
 visu bonitatis: quoniam quia bonitas ex se omnino est diffusiva sui, et quod
 est magis, quot major ipsa fuerit. Secundo, quia decentissimum est quod
 providentia perficiat, quod fecit Omnipotentia, et cetero denique; quia
 Deus Providentiam suam exercet absque sollicitudine, labore, vel ulla
 defatigatione: nec ulla enim inde minuuntur operationes nobilissimas
 cognoscendi, et amandi, et ipsum, imo comprobantur ex ordinatissi-
 ma rerum creatione, atque gubernatione secundu illud Providentiam
 16. missa propter semetipsum operatus est Dominus.

14

Licet ergo Provi-
 dentia Divina subjectivè sumpta, vel ex parte Dei sit equalis, aut
 oque perfecta, tamen omnia non respicit equalitèr: impar enim est com-
 municatio bonorum erga creaturas inaequales, nempe longè major, atque
 beneficentior in creaturas rationales, quàm irrationales, quandoquidem
 has omnes illarum utilitati decurrere voluit, adeo ut respectu rationalium,
 irrationalia nihilò reputare videatur. Et in hoc sensu locutus est Apo-
 stolu ubi nobis objectus. Eodem etiàm accipienda sunt verba Dei
 Hieronymi, qui non solum non inficiatur, sed absolute statuit in Deo
 Providentiam erga creaturas irrationales, ibidem adiungens, non sumus
 tam fatui Dei adulatores, ut in nos ipsos sumus infirmitati, eandem ratio-
 natum, et irrationalem Providentiam esse dicentes: ergo Providen-
 tiam admittit erga irrationalia, tamen diversam ab ea, quae rationalia
 respicit.

15

Ad quod alibi non veniet inruit; nam ad Heliodoru ait, Creatio-
 nem non in Colo tantum mixtura, Elephantis, et Camelis, sed in mu-
 nimis quoque animalibus. Igitur intentus Sancti Doctoris erat osten-
 dere, Providentiam Dei circa rationalia tantum excedere Providentiam
 erga reliquas creaturas, quarum ita superantur ab illis in perfectione: vise

visè talem esse Dei curam de creaturæ ratione præditi, et eam comparatione de ceteris parij aut minime curam videatur. Necesse Divina Providentia minus erit in aliorum bono procurando, tam illa non omnino negligit; quia cy omnia tamen minima, prædixit recedat, illud Augustini, qui fecit in Colo Angely, ipse fecit in terra vespertinum, oportet etiam omnibus providere: quod namque non subest fugit casualitas Dei, nec ejus Providentiæ ultra hi valet.

16

Obijciunt tertio, similem præcedenti dictum effert mantet, inimicum effati quibusdam, qui iam in parsonia abierunt, nempe de minimis non curat Deos, melius est quiddam ignorare, quæ scire: ergo de rebus exiguis, atque contemptibilibus non est in Deo Providentia. Respondet, utrumque dictum esse verum hominibus adaptat; quia per sollicitudinem, et notitiam unius objecti subinde dirahuntur, aut etiam impediuntur à cura, et cognitione aliorum: quare si rebus minimis, vel investigandis, l. procurandis multum incumbunt à maximis utique divertentur: Uerò autem in Deo contingit, qui cuncta simul unice persequitur intuitu, et unice pariter ictu prospicit universis: atque adeo minimorum attentio non tum avertit à curâ maximorum.

17

Obijciunt quarto: vitali et Providentia Dei, qualem hucusque descripsimus, non solum species omnium animalium, etiam vtriusque, sed et individua præ ordinat, ac prædefinit; hoc autem est expresse contra Divinam Thomæ 1. part. quæ. 23. art. 7. aientem, licet Deus sciat numerum omnium individuum, non tamen numerum, l. horum, vel culicium, vel aliquorum huiusmodi esse præ ordinatum à Deo: ergo H. Respondet, Variorum Doctorum ibi docere Divinam Providentiæ tot individua corruptibilia præordinasse, quæ sufficere ad specierum conservationem, Deo que non esse definita, vel ordinata præ se quodam numerum, ut pote non requisita principaliter, et præ se, sed præ se aliud, nempe species, quas componunt. Ut explicat exerts

plō constituenti bonū, qui determinat ejus extensionem, scilicet altitudinem, latitudinem, alias que meminas excogitat, quoniam hæc omnia per se requiruntur ad perfectionem totius, non autē ita se gerit respectu lapidū, quos ad parietes domi fabricandos assumit, eo quod hi non requiruntur per se, sive principaliter, sed propter aliud: quare non eligit (edificator) determinatū numerū lapidū (inquit ibi D. Thom.) sed accipit tot quot sufficiunt ad explendam tantę mururam parietū.

18

Et quoniam assumpto parū intenti, non tamen est procedendum, quod Joannes Sones Diss. de Providentiā num. 16. statuerit pro there majorem syllogismi nunc objecti, proponat eam et expresse contrariam Eminentiſſimo nostro Bellarmino, Latini que Maxima, qui ipsā sententiā, et loquuntur, et Angelico Doctore, et eorū opera legenti constabit. Quare pari jure, vel injuriā poterit idem adscribere Cardinali suo Cajetano; nam in Commentariis super allegatū articulū inquit, numerus individūorū concupibilium extra speciem humanam est Deo certus non definitivē, sed prognosticivē. Verū qui de Commentatore nihil omnino meminit, itenū appēditur memorato Authore, infidelitari illos accusari num. 36. quasi diminutē referentes verba D. Thom., et ipsoꝝ intentū nullatenū obere, seu procedere posse omnia particula. Sed estimabili hæc inclinatio favendi Veritati, eorū que dicta inversē semper interpretandi, videtur in Soneso nativū quendam leporem esse, quō subinde sua scripta facitissime repperit.

19

Obijciunt quinto: si datur Providentiā Divina vaporsit indutia humana, quod enim Deus providit, infallibiliter eveniet, quid quid contra nitantur homines: ergo. Respondet, non semper accedens quacumque Deus exā nos intendit, vult enim omnes homines -- valde fieri, et ad agnitionē veritatis venire; nec tamen intentū assequitur, quia fluxivū damnantur, alij que

plures exorum tenebri affusi decedunt: non ergo superfluit industria humana, sed esse necessaria est: cum enim Providentia Divina non aufert libertatem naturae rationalis, haud aliter intendit aliquam, quae per liberam cooperationem nostram obtinenda. Quamvis ergo Providentia Dei, semper et in omni eventu, finem universalem sive gloriae consequatur; at vero quoad omnes fines particulariter intentos non est semper efficax, ut infra monstrabitur.

Obiiciunt denique:

20

Iusti requirunt vitam gloriosam, atque miserissimam; Impii vero felices, et laeti vivunt: ergo vel iniusta, vel nulla est Providentia Dei. Nego blasphemiam consequens, et consequentiam plane vtilitatis; quandoquidem ex antecedente potius evincitur inesse Deo Providentiam rectissimam, quo licet in hac vita vitae Impios caducis affluentibus bonis, et delicijs: at illos nisi reiciant, aeternis cruciatibus addicit. Iustos autem damnis huius oppressos perpetua quiete donare decernit; non enim absque poenitentia delictum, aut sine premio meritis exit. Adde quod frequenter etiam in via peccatores, obtaescente conscientia recalescunt, arguentia, terrentur, exanimantur: è contra vero Sancti quandoque vic abundantem internum consolationibus, ut ipsi (caelestia gustantes gaudia, eis quae ferendis ingratum) Deum ardenter orant exultant in unitate sua modum imponere.

Sectionis 3^a

Alia circa Providentiam in communi

declarat.

Quia vici dicti et num. 1°. Providentia Dei est infinite generalis ordinatio rerum in fines, tunc necessario respicit objecta, nempe subjectum cui vult, aut procurat finem aliquem, inveniendi finem ipsum quem vult, ac intendit illi subjecto, tandemque media, per quae subjectum ordinat in talem finem. Et hinc oritur multiplex Divina Providentia Divisio, in species, & quasi species, ratione

21

alij aliquomodo distinctas; subjecta namque fines, et media, circa quo
 Providentia versatur, plurimq̄ inter se differunt, et ex hac obiectorum
 diversitate, veri potius sex ordinem ad illam resultat distinctio, sive di-
 visio Providentia, nec non etiam ex diverso modo, quo respicit, aut
 tendit in objecta memorata.

22

Quod si vero veniat aliqui admittere
 Providentia divisionem in species adhuc ratione distinctas; nemo
 tamen inficiabitur, quod à nupex indicatâ rerum diversitate possit,
 valem, etiam ac distinctis vobis denominationes. Quocirca huc
 insinuabimus: inprimis ergo dividitur in physicam, et moralem,
 et utriusque (nè de voce diceptetur) physica nuncupatur, et moralis:
 illa respicit effectus necessarios, omni libertate, ac moralitate planè
 vacuos, adeoque merè físicos: unde physica nominatur, licet in
 se subjective, vel ex parte Dei moralis, et libera sit. Providentia
 vero quæ moralis appellatur, tendit in operationes libera creatura-
 rum rationalium, quæ variè respicit, namq̄ convenienti preparati-
 one concurrens ad illas eliciendas, præceptis insuper, et consilijs, illu-
 strationibus, ac motionibus, oblatione promissionum, et comminatione pe-
 nant, ut avertat à delictis, et supplicij, ad opera quæ pietatis, et ea
 recurrentis felicitatis alluciat.

23

Secundo dividitur in naturalem, et
 supernaturalem: quia circa fines, et media naturalia versatur ef-
 fectus quæ naturales ordinat secundum innatas eorum exigentias. Et
 hanc ipsam Providentia excuset Deus erga homines, et Angelos,
 si concederet illos (vbi potuit) in statu quæ naturalis. Posterior autem
 fines, et media supernaturalia respicit; quali est præsentis Providentia
 circa creaturas rationales, quæ per gratiam, et auxilia superna-
 turalia diriguntur ad finem supernaturalem sive beatitudinis.

24

Ute-
 rius utraque vel efficax est, vel sufficiens tantis: efficax, ubi actu
 finem assequitur; solus autem sufficiens, quando tantum media præ-

et, quo possent attingere finem, eo tamen effectivè non perveniunt. Quapropter etò Providentia sit efficax quoad positivam mediocris ex se sufficientiam, et proterea quoad finem generalem obtinendi Dei gloriam: at non semper sit efficax, sed idemmodum pure sufficientis quoad finem particularem intentus per illa media ut sectione sequenti probabitur. Quis autem quoad speciatim ad Providentiam super naturalem attinet, quando per media efficacata de facto pervenit creaturam rationalem in finem ultimum ut supra dictum Prodestinatio. Cum autem dirigat illos in finem memoratum per media quidem abundè sufficientia, sed qua culpa ignis creaturas non sunt adeptura finem, dicitur reprobatio negativa; positiva namque vocatur alia, quæ videlicet potest privatum hominibus obire in peccato, Deum illum ordinat ad bonam operationem.

Quinto dicitur in absoluto, et conditionato: illa finem aliquem intendit, et infert absolute. Ita vero respicit finem sub conditione tantum aut liberi, aut sine libertate ponenda; potest enim bonum aliquod intendi subiecto non libero, si nimirum ab illius adeptione non impediatur oppugnatione contrariis, etiam absque libertate operantis: potest quoque bonum illud intendi subiecto libero, nisi iter per ignem ejus amirio. Denique protereminus nunc alijs, seu divisionibus, seu denominationibus Providentiæ Divinæ prospera nominatur, vel adversa, quatenus prosperat, et impeditur hominibus bona vel mala temporalia. Quod itaque fortuna quidem appellatur, est pars Providentiæ Dei, liberalissime conferentis, et justissime denegantis bona venibilia.

Ceterum ad implendam quoddammodo cogitam Providentiæ descriptionem, quoddam adhuc decedenda restant, inprimis enim dubitatur a nonnullis, et quaeritur, an ratio Providentiæ potius conveniat actibus, qui ~~denuntiantur~~ finem, respiciunt, an

25

26

illi, qui circa media versantur? Quoties parvi momenti requiratur à multis, et ferè vocalis; quia videtur Providentia summatim pro dispositione prudente, seu non casualiter, et inconsiderate concepta, certum est, omnes actus Divinos in objecta creata tendentes habere rationem Providentis. Quia vero Aristotelinus, et alij Patres explicant Predestinationem, quæ par est præcipua Divina Providentis, per providentiam, et præparacionem mediory, ideo ratio Providentis frequentius à Theologi attribuitur actibus, qui media respiciunt, quam qui versantur erga finem.

27

Umo postquam concipitur Deus decernere homini finem ultimi ordinis felicitatis, tunc egi Providentia concipitur exercei circa media, per quæ finis ille obtinendus est: ergo Providentia Dei potius media, quæ finem respicit, ac per consequens actibus in illa tendentibus, pro terminatis ad istum proprie competit prædicta ratio. Patet hunc loquendi modum gravissimi duplicem Theologi, nimirum illi, qui nulli omnino determinationi, etiam rationis, admittunt inter Decreta Divina, sed unico velut ictu volunt universa decerni: proinde quæ decetæ finis intransitive formaliter attingere media. Verum eadem causa, quæ responsione sagè ferunt hi Authores, et ipsæ quæstio est illis ingrata, et potè supponeri actus Divina voluntatis, ratione valsem esse distinctos, quo vanè sententia longè communior est in omni Scholâ: nec ab illa recedere potuimus ulli quæstione omittendo.

28

Quæritur secundo, ~~quæ~~ ^{quæ} verè quibus proprie conveniat ratio ~~sub~~ ^{sub}jecti, vel esse subiecti Divina Providentis? Respondeo rationem illam omnibus, et soli substantiæ creati proprie competere. Omnibus inquit; quia nulla est substantia nequidem irrationalis, cui Deus multa bona omniujusque nature congrua non provideat, et nemo diffiteatur. Dixi etiam voti, quia licet accidentia per Providentiæ ordinem etiam ad finem, scilicet ad

operari, et perfectione substantiarum, quibus inveniunt, aut adherent;
 attamen eo non referuntur tanquam entia simpliciter, sed
 unice tanquam entia entia: quare se habent potius ut bona
 proxima substantiis, quod ut subiecta quae bona procedantur
 veli quorum bono procedantur, atque adeo non sunt proprie sub-
 jectum Divinae Providentiae. Prae ceteris vero rationalia subiec-
 ta sunt proximam, sive principalissimam subiectam esse; quia
 cuncta bona irrationalibus impedita tandem ordinat ad utili-
 tatem rationalium tanquam finem sui commodi reportandi ex boni
 omnibus ab ipsa proxima.

29

Quarta ratio, an etiam peccata
 cadant sub Divina Providentia? Respondeo affirmativè; Deus
 enim iustitiam erga peccata Providentia suam exercet, vindi-
 caturam illa prohibendo, permittendo, denique puniendo. Infe-
 rex: ergo peccata sunt a Deo proxima. Nego consequentiam; niqui-
 dem hoc propositio absolute prolata significare videtur ea esse
 a Deo proxima. Vel ad omnes auferendam equivocationis distin-
 ctio consequens: peccata sunt a Deo proxima prohibitive, permissive,
 atque punitive, concedo consequentiam: approbative, et procurati-
 ve; nego consequentiam. Igitur Providentia Dei erga effectus ali-
 quem determinate non importat dispositionem proximam ut effec-
 tus ille fiat, sed vel dispositionem eunodi, vel aliam, quae talem
 effectum aut impediat, aut fieri permittat.

30

Proterea circa peccata
 iam commissa Deus aliam Providentiam ~~immediatam~~ directam, et positivam
 exercet, quae videlicet illa multipliciter ordinat iam ad peniten-
 tiam, iam ad supplicium, iam ad maius bonum ipsius delinquentis,
 iam etiam ad maius aliorum utilitatem, quae spectat illud Augustini
 in Galat. Tum. aienti, Divina Providentiam non peccatores face-
 re, sed ordinare ad peccatores. Explicium autem Angelicus Doctor
 1. part. quest. 11. art. 16. Corp. vultu relata exercitia Divina Pro-

„ videtur declarat inquam, mala vendi licet ab eo non sint operabi-
 „ lia, tamen sub cognitione practica ipsius cadunt, sicut et bona in
 „ quanty permittit, vel impedit, vel ordinat ea, sicut pignitudines car
 „ dunt sub pignitica videntia medici in quanty curat eas.

Sectio 4a.

Alterius decisione questionis inchoata

Procedentis descripto concluditur.

31

Cum Deus ad extra nihil operetur, in quo respicitur finem
 uniuersalem extrinsecam vultu glorie non assequatur, intentione
 valem alicujus attributorum, ad quem finem omnia ejus opera
 referuntur secundum illud Lactantiorum cap. 16. omnia propter re-
met ipsum operatur et Dominus, Quoritur, an etiam finem par-
 ticularem et proximum in omnibus obtineat, vel quod in idem redit,
 an Providentia Dei sit vengea efficax, aut actu vengea indu-
 cat bonum illud particularem, quod creatura procuraturus? Cardinalis
 Caietanus 1^a part. quest. 22. art. 1. Magister Sanchez ibidem,
 et post ipsos alij plures affirmatiue responderunt.

32

Sed omnes Scholares
 tra Doctores ex Cicerone, nec non Thomae fluximus ex Divo Thoma
 in 1y. dist. 40. quae. 1^a art. 2. et alibi saepe multo vultu id infirmo-
 tra. Imprimis enim est innegabile siuxta superiorum allegatum Aposto-
 licum testimonium 1^a ad Thimotheum cap. 2. omnes homines vult vult
vos fieri) Deum vincere, seruo que velle vultatione omnium: proce-
rea que certy est (secundum illud Joannis cap. 1. illuminat omnes
homines), Deum ex hac intentione sinceram vultandi omnes, vultum
omnino, ne quidem vultum, excludere a collatione auxiliorum suffici-
entium ad vultum consequendam: ergo indubitate est, vultum Dei
Providentiam ordinare vultum ad vultum vultum. At qui non ave-
quitur hunc finem particularem, ex illi culpa sua vultum damnen-
tur: ergo non est de ratione Divina Providentia, quod finem vultum
particularem vultum obtineat.

De

De promissis ex profeso tractabit disputatio sequens, inerea consequentiam ex illis illatam probo contra Barthes, Alvarez, et sequaces: iuxta Divum Thomam ubi laudatus num. 2°, nihil aliud est Providentia, quæ ratio ordinandorum in finem, vagiens nimirum, considerata quæ preparatio medicorum ad finem inveniendi assequendum; sed illi præsentissima dispositioni, quæ Deus preparat, actus quæ præbet Regibus media sufficientia ad valus oceanam, utique convenit prædicta ratio, media siquidem à Deo præstantur et cognitione certissima eorum utilitatis, et conducentis ad finem relativi, et insuper ex intentione sincerâ finis illius obtinendi conferuntur: ergo memorata dispositio Dei habet rationem veræ Providentiæ Regibus ordinantis ad finem valus oceanæ.

Confirmatur:

34

licet illa generalis intentio valus oceanæ atque adeo Regibus, ac etiam electio medicorum sufficientis ad valus ipsam assequendum cum eâ non connectantur, non ideo desinunt esse vera intentio, et vera electio: ergo neque desinunt esse vera Providentiæ, seu vera Regibus ordinantis ad finem relativi. Consequentia liquet; quia si ex eo, quod inconnexo vult intentio, et electio Dei ex fine particulari, non amittunt perfectionem summam, et propriam intentionis, et electionis Divinæ, neque quia non connexo ex fine suo particulari summa Providentiæ Divinæ perfectionis amittent; non est enim quare potius à perfectione Providentiæ Dei cadant, quæ à perfectione intentionis, et electionis eius, ex se ipsâ nullatenus distinguantur: ergo &c.

Nam verò quæ veritatem contrariâ multifariam arguunt ejus Latroni. Primum sic: Ecclesia videtur illam supponere in Oracione Dominico VII. post Pentecostem incipientes, Deum cujus Providentiæ in sui dispositione non fallitur, quandoquidem hoc idem esse, seu significare apparet, ac si diceret expressè, Providentiæ Dei semper assequi finem illi particulari ad quæ dirigit

35

media: cap. 16. Respondeo, ab Ecclesia certissime dicitur esse Providentiam Dei in dispositionibus suis non falli; quia dum aliqua causa secundum non obtinet finem ab ipsa specialiter, et particulariter intentum, id est quia Deus certissime novit, atque voluit permittere defectum illy, vel ob bonum universi, vel ad ostensionem alicujus attributi sui. Adde quod omnis creatura quotiescumque aliquis egressione ordinem Divinae Providentiae recedit in alium, ita, quae emigrat ordinem misericordiae, relabatur in ordinem justitiae: quare Providentia Divina nunquam frustratur, neque fallitur in suis dispositionibus.

36

36 Sed replicant, ex solutione requiritur, posse Deum imprudens velut argui; quandoquidem agit inconsiderate quicumque media disponit ad finem aliquis certo sciens eum non esse consequendum. Ergo. Respondeo negando assumptum replico, quia quantumvis ita viderentur Providor particularis, qui finem unicus intendit merito cuius timetur imprudens: creatus autem Providor generalis, qui proter finem particularem (sufficienter dumtaxat intentum) respicit principalem finem alium generalem a cuius obsequio nullatenus impediri valet. Imo nec in humano iudicio censetur imprudens, quod ad corrigendum subditum adhibeat media communiter vitata, tametsi noverit aliunde nihil esse profuturum; nam ultra delinquentis emendationem alios fines honestos intendere potest, et quodque debet.

37

37 Arguunt secundo: quod finis aliquis non obtineatur per media, quo finem intendenti disposuit ad eum allocationem, unicus potest aut ex ignorantia, procedere, aut ex impotentia, nimirum ex eo, quod vel nesciat, vel nequeat apponere media, quo finem re ipsa consequantur; vel utrumvis impie Deo tribuenter, atque blasphemè: ergo de ratione Providentiae Divinae circa finem etiam particularem est illy efficaciter allegari. Hæc ergo majoris argumenti; nec enim vitia ex ignorantia, nec ex impotentia, quod Providentiae

viz Dei non semper inducat finem particularem: sed ex eo, quod non semper eum velit efficaciter, ad quod certe nulla lege tenetur, immo rectitudini Providentia congruere videtur oppositum, adeo que sinere plures Angelos, et homines ad vitia seorsum ordinatos ab illa deflectere, more que perpetua multatam.

Salv. 38

ita sentit, et expresse docet Angelicus Doctor; nam saepe citata quor. 23. 1a. parti art. 3. corp. vii ait, de providentiam autem „ pertinet permittere aliquem defectum in rebus; quo providentia „ subducitur, ut supra dictum est. Unde ex gen. De vitiis Providentia homines in vitiis seorsum ordinantur, pertinet etiam „ ad Divinam Providentiam, ut permittat aliquos ab illo fine deficere. Non est ergo de ratione Providentia Divina semper efficaciam habere circa finem particularem, siquidem etiam illi in damnatione Reproborum reverentia consequentia finem generalem extrinsece gloriose, manifestatione scilicet, ac ostensione justitiae, qua punit Impios rebelles, attamen finem particularem seorsum salutis, ad quem illos ordinavit, non assequitur.

Unde major argumenti, quo recte negata est, potest etiam ita distingui, nempe ut non avertio finis describatur vel ignorantia, vel impotentia finem intendenti efficaciter; tunc autem ignorantia, vel impotentia intendenti finem ineffaciter tantum, quia quavis ex intentione verita finis media properaverit ad illy inducendy sufficientia, non tamen adhibuit omnina, que possunt, quoque novem efficaciam fore si apponerentur. Ita contingit in presenti respectu salutis seorsum Reproborum, cui Deus abunde procedit per media sufficientia, potens infallibiliter eam inferre per media efficaciam, que voluit adhibere.

39

Argumentum 40

tertio: si non est de ratione Providentia Divina finis particularis

(20)

efficaciter assequi, potest etiam inefficax esse respectu finis universa-
lis; hoc autem censetur absurdum: ergo. Probantur majores; quia nisi
finem obtinere solum est de perfectione Providentis Divini, quando
supponit intentionem efficacem finis inducendi, Providentia nullius om-
nino finis intentionem efficacem supponens, esset nihilominus in rati-
one Providentis perfecta, quatenus inconnexa cum omni fine, ac per
consequens inefficax etiam relative ad finem universalem. Depon-
do negando majores; quandoquidem omne medium est remota efficax
in ordine ad finem universalem gloriam Dei, quod quidem est illius effi-
cacia respectu finis particularis; quia cum productio rei cuiuslibet
reipsum sit operatio attributorum Dei, nihil ad extra produci potest
ex quo de facto non sequatur extrinseca Dei gloria.

41

Quapropter
est Deus antecedenter posuit nihil ad extra causare, proindeque
nolle sui gloriam extrinsecam, et manifestationem attributorum; co-
teritur ex suppositione quod velit exercere providentiam suam ali-
quid ad extra producendo, nequit non velle gloriam extrinsecam, attri-
butorum que suorum ostensionem: quia necessarium est ex illa suppositione
quod relative finis universalis infallibiliter eveniat, atque adeoque
infallibiliter, et efficaciter à Deo disponatur. Quod finis vero parti-
cularis non ita contingit; neque ex suppositione quod Deus velit exer-
cere providentiam suam ad extra, minimè sequitur, quod tunc
aut ille, vel alius finis particularis actu sit inferendus: Deus
ergo nullatenus obstringitur, ut per media efficaciter finem aliquem
particularem intendat.

42

Arguunt quarto: nulla est Providentia,
qua non supponat intentionem efficacem finis illius particularis ad quem
disponit media: ergo nulla est Providentia, qua cum fine suo parti-
culari non connectatur, atque adeo, que non sit efficax respectu ta-
lis finis. Probant antecedens quinta; siquidem omni providentia
importat electionem efficacem medium ad particularem suum finem;

sed efficax electio medioury ad finem aliquem necessario prorsupponit intentionem efficacem ejusdem: ergo &. Secundo; quia quocumque providentia Divina valet supponit intentionem efficacem finis generalis, et nemoti gloria Dei; sed ad hunc finem assequendum haud aliter conducere possunt media delecta, quae per finem proximam, seu mediante fine proximo, et particulari: ergo ad quancumque providentiam Dei necessario prorsupponitur intentio efficax finis particularis. Tertio denique; quoniam omnis providentia, vel intentio finis particularis, in hujus existentis necessario tendit, volendo nimirum ut sit; aliter enim esset illius, aut erga illum, pura complacentia; sed intentio tendens in finem, volendo ut sit, est efficax: ergo &.

Respondes negando antecedenti:
in cuius prima probatione concessa majori, distinguo minorem: efficax electio medioury efficaciter ad finem aliquem, prorsupponit efficacem illius intentionem, transeat minor (dixi transeat, quia non dum a quod Theologos exploraty est, an omni efficax electio medioury, etiam efficaciter ad finem, necessario prorsupponat intentionem ejus efficacem): efficax electio medioury inefficaciter, esto sufficienter ad finem aliquem, prorsupponit &, nego minorem, et consequentiam. Donec ergo probent de versarij (quod certe non attentant in argumentis) omnem electionem medioury etiam inefficaciter, aut unice sufficienter, prorsupponere intentionem efficacem finis, nihil omnino concludent. Itaque licet electio medioury, quae Deum probet reprobis ad salutem consequendum, sit efficax quoad ipsa media, viguldem eorum existentiam infert; quia verum non est electio medioury efficaciter, sed sufficienter duntaxat ad salutem inducendam, ideo non prorsupponit, nec prorsupponere debet intentionem efficacem illius.

Ad recordandam ejusdem antecedenti probationis etiam respondes concedendo majorem, et negando minorem absolute falsam; quan-

Idemque auxilia secundum se sufficientia, quo Deus eligit, et actu reprobis impeditur ad finem salutis obtinendum, independentem a consecutione finis illius, efficacissime conferunt ad finem remotum Divinae gloriae, cujus per semetipsum, seu per effectum formalem, quem praestant, reddendi videlicet, si se constituant ad salutem salutis in potestate libera reproborum, ostendant, manifestent, imò demonstrant infinitam Dei bonitatem erga creaturas racionales. Unde sine dubio magna illi gloria resultat.

45

In tentatōe tandem antecedenti probatione distinguo majores: omni prociō denitā ut, tendit in existentiam finis particularis, volendo ut sit, vel efficaciter, vel ineffaciter, concedo majores: efficaciter prociō, nego majores, et distinguo minores: sed intentio tendens in finem volendo efficaciter ut sit, est efficax, concedo minores: volendo vel ineffaciter, et mere sufficienter ut sit, nego minores et consequentia. Non igitur omni intentio finis etiam tendat in eum volendo ut sit, deo est efficax illius intentio; nam quae Deus erga salutem reproborum habet intentionem, utique veram, et vincens, quo tamen efficax non est relative ad eam.

Disputatio 2^a De voluntate Dei erga salutem omnium.

Tene mori est apud Veteres Scriptores, non tantum volitionem, sed etiam rem ipsam ab aliquo volitam, voluntatem ejus appellari, maxime quando verum habent de Deo, secundum illud orationis Dominice fiat voluntas tua sicut in Colo, et in Texas. Hunc autem cuiusmodi sit volitio, seu qualiter Dei voluntas afficiatur, aut feratur in salutem omnium, eorum potentiam qui culpa sua peccant, examinandum est, ut inde quodammodo clarum innotescat voluntatem efficaciter inferens salutem illorum, qui se ipsam salutem

Sectio 1^a

An voluntas Dei de salute omnium,
etiam Reproborum, sit beneplaciti, vel
tantum signi?

Theologi post Magistru[m] lib. 2° ven. dit. 25. et Divinam Tho-
miam 2. part. art. 10. voluntate[m] communiter dividunt in
voluntate[m] signi, et beneplaciti, non quod ad invicem vengam
opponantur, sed quia prior aliquando, quin et saepe reperitur
absque posteriori. Ugitur omnis effectus a Deo productus est sig-
num alicujus Divinae voluntatis; necessario siquidem indicat
illam voluntate[m], sine qua non esset: propterea significat ut plu-
rimis, aliquam aliam Dei voluntate[m], quae ex inde conjicitur,
bene nonnunquam, et quandoque male.

Hoc autem frequentius
accidit in preceptis, prohibitionibus, coniliis, et permissionibus;
dum enim Deus aliquid imperat, aut consulit, non vult certe
cognoscimus voluntate[m] ejus terminatam ad preceptum, vel consilium ex-
teriori intimatum, sed in super inferimus voluntate[m] ejus termina-
tam ad rem ipsam preceptam, vel consiliatam, esto non semper
indubitatum; quia contrarium evenire potest, nempe Dei iuberi
facere, quod re ipsa non vult fieri. Sicuti de facto contigit, quod
procepit Abrahamo sacrificare filium suum Isaac, quo tam
immolari voluit, sed a morte, quae Latet illi stricto iam esse
illaturus erat, Angeli ministerio liberavit ut habetur cap. 22.
Genesis. Non itaque semper ex voluntate Dei terminata ad
mandatum aliquid externi propositum omnino certe deducitur vo-
luntas etiam terminata ad rem ipsam, quo precipitur.

Hinc ergo

memorata Divinis locis habet respectu Divinae voluntatis, quando
Deum aliquid faceret, quod si fieret ab hominibus in illis esset signum
alicujus electionis affectus, qui re ipsa non est bene formaliter in

Deo, vel quia liberè proferamus ab ipso, pro et in casu relato nu-
mero precedente: vel quia dicit imperfectioni illi repugnantem,
et contingit in penitentia, trinitate, dolore, ac etiam in (nisi per-
eas hoc, ut multi conseruunt dequiri valeat ab imperfectionibus).
Voluntas ergo beneplaciti dicitur omni illa, quae Deo vere forma-
liter inest; voluntas autè signi, quae non ita reperitur in illo, sed
ex aliquo, vel aliquibus eius effectibus infertur adesse, modo quo
volet in hominibus existerè, qui si talia fierent, alium alique
affectu concipere crederentur.

4

Huius itaque propositi, ad quorundam
rectioni pro titulo propositam, respondeo, Deum erga salus reproborum
habere voluntatem beneplaciti, et non tantum signi, vel ita se gerere
circa salutem eorum, ut vere formaliter illam velit. Auctores cui pau-
cissimi Doctores Catholici et Caietano, Danae, et Iuvel, et Lu-
tilio Legionensi contradicunt, probatur multiplici Sacrae Scripturae
testimonio, sic enim habetur cap. 37. Ezechielis versic. 11. vivo
ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed ut conuertatur
impius à viâ suâ, et vivat. Quo sanè nihil potuit auctoritatius
pronunciari. Quis etiam ibi versiculo sequente, iubet Prophe-
tam hortari uelociter populum, ut penitentiam noxas exueret, inquit
enim, tu itaque fili hominis, dic ad filios populi tui --- Impietas
impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab impi-
etate suâ. Quo certe uerba delinquentibus faciunt uerem ueniam pra-
misiung, et oque clare uinculam Dei voluntatis eos de gratia, et glo-
riam addicendi commendant: ergo.

5

Similiter cap. 1. Proverborum
versic. 23. Deus igitur peccatores ad morum emendationem, et meliorem
frugem inuocat, sic illos alloquens, conuertimini ad correctionem
meam: enim proferam uobis spiritum meum, et ostendam uobis uer-
ba mea. Et quantum in peruersitate sua contumaces à se tandem
repellit; ac non nisi ob inobedientiam, cocamque duritiam, quâ Di-

viri monitionibus reticuerunt, et ibidem exprimit ad surgenti,
quia vocari, et remitti, extendi manus meam, et non fuit qui
reciperet. --- Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subtrahabo.

Ejundem roge repetit alij in locis, quo quia plurima, nunc non
designo: ergo.

Quoquid vero probatur illo Pauli testimonio 2° ad
Timotheum cap. 2°; obsecro igitur primis omnibus fieri obsecratio- 6
nes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus ho-
minibus. --- Hoc enim bonum est, et acceptum coram Valente
re nostro Deo, qui omnes homines vult valere fieri, et ad acqui-
tionem veritatis venire. In quibus verbis Apostolus exprimit no-
bis proponit voluntatem Dei de salute omnium, et illam ab eo
postulamus: utque favorabilis nos incendant ad petendam salutem
omnium, orationem ejundem representat ut Deo gratiam, et
beneficentiam; vel nos orare debemus pro salute omnium homi-
num in damnationem: ergo Deus vult omnes abique discrimi-
ne valere fieri.

Confirmatur, et arguetur: quia verbis nunc
translati Apostolus illico subiungit, omni enim Deus, unus et 7
mediator Dei, et hominum homo Christus Jesus, qui dedit se
redemptionis re ignem pro omnibus; atque Christus Dominus dedit
se ignem redemptionis pro omnibus, non vult predestinari, sed etiam
reprobis, nemine recluso: ergo vult omnes homines, nullo dempto,
salvari. Consequentia, vigua alia est innegabilis; ut vult viguam
Christus se ignem in redemptionis offerret; atque adeo frustra tanto
preco redimere miteretur, quos non vult, vel non velle redimi: ergo etc.
Major nec ab adversariis in dubium vocatur: est enim de fide, et po-
te qua nihil continet preter verba canonica Dicit Pauli.

Minor 8
etiam constat evidenter ex iteratis Ecclesie definitionibus, prae-
sertim ex damnatione No. propositionis Carrelianae, nempe, Uenigela

giant et dicere, Christus pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse; hanc enim assertionem Constitutionis Pontificis Innocentii X. in Bulla, quâ doctrinam Janenij
 „ confiscat, sequente fœcis anathemate, falsam, temerariam, scâr
 „ daloram; et intelletz eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat
 „ Reprobatorum mortuum sit, impiam blasphemiam, contumeli
 „ osam, Divinâ pietati derogantem, et hæreticam declaramus, et uti
 „ calem damnamus. Idem manifestè concluditur, Christus Domi
 „ num etiam pro Reprobis mortuum esse, consequentia quæ deducit
 „ Redemptiois ve ipsius pro omnibus, ita ut neminem exceperit
 „ ab illo insestimabili beneficio.

9

Adde quod in hoc ipso sensu omniscari
 li memoratus Apostoli textus accipitur à Sanctis Patribus, Chrysostomus enim homil. 8. de laudibus Pauli, super verba relata inquit, ipse quidem vult omnes salvos fieri; at non omnium voluntati
eius voluntati obsequitur. Similia protulerat homil. 7. super
eiusdem textu, et veram. 1.º de Cyprianæ voluntate Dei erga salu
et omnium, iam donat nomine vehementer desiderij, iam pro
cipua voluntatis Dei. Damasenus quoque lib. 11. de fide cap. 22.
predictam voluntatem expressè vocat Dei beneplacitum. Divus etiam
Ambrosius non semel affirmat, Deus velle, cupere, ac desiderare
quoslibet et ex se salvos omnium; ergo secundum hoc Letze, voluntas
Dei, de qua meminit Apostolus ubi supra laudatus, non restringitur
ad solos Reprobos, ac per consequens etiam ad Reprobos
extenditur.

10

Dicitur Anselmus tom. 3.º lib. de voluntate Dei verum
finem potè explicari. alia voluntatis acceptio, inquit, approbatio
est, quæ approbat aliquid, et hoc ad hominem pertinet, et ad Deum.
Approbatum in Deo est, quod vult omnes salvos fieri; atqui voluntas
approbatio, non est voluntas metaphorica, scilicet signifiçans, sed ve
re formalitè voluntas beneplaciti, et nemo dubitat: ergo talis est

voluntas Dei erga vultus omnium, atque adeo Veprobony erig.
 Laetere alia plurima Sanctoꝝ Latꝝ testimonio, quæ videtur
 possumt apud Latꝝ Dionisium Laxium tom. 3. Theologicorꝝ
 Dogmatꝝ lib. 10. Latꝝ Joannem Martinez & Ligalla tom. 3.
 De Ente veprobationali, Latꝝ Luis de Montoria disp. 11. et 12.
 De voluntate Dei.

Secundo probatur assertio nostra: Deus aliter
 vult vultus Veprobony, quæ voluit montem Isaac; sed hanc
 voluit voluntate signi tantꝝ: ergo vult illam voluntate be-
 neplaciti. Major unice negabili ~~unice negabili~~ omnino
 certa videtur ob idcirca manifesta inter utramque; vultus
 veprobony in illorꝝ potestate ponit: illam sine fictione
 promittit mandata sua servandis, ad quæ custodienda promissi
 invitatur, et ne violentia minus periret, tandemque gratia,
 quæ potuit impleri copiosam elargitur, secundꝝ illud Celestiaci
 ci 15. Deus ab initio condidit hominẽ, et reliquit illy in manu
 consilij sui. Adiecit mandata, et procepta sua. Si volueris mans
 data servare, consentabunt te, et in gengetꝝ fidem glaciꝝ facere.
 Apposuit tibi aquam, et ignem: ad quod volueris porrige manus
 tuas. Ante hominẽ vita, et mors: bonꝝ et malꝝ, quod placuerit,
 ei dabitur illi.

Contra vero, quanquæ Abrahama procepit
 immolare filij suum; at montem à Sancto Latꝝ exchra for-
 titer, et fideliter intentatꝝ ingredivit, atque adeo voluit illam
 voluntate signi duntaxat: injungens enim Abrahama sacrifici-
 um filij sui, se genit invitã hominẽ volentꝝ se ipsã necem at-
 terat: prohibens autẽ occisionẽ Isaac, manifeste convincit se vult
 in ~~in~~ montem illum: aliter ergo vult vultus Veprobony,
 quam voluit immolationẽ filij Abrahã. Sed hanc voluit unice
 voluntate signi: ergo vult illam venẽ ac propriẽ, seu voluntate
 beneplaciti. Confirmatur; quia dici nequit Deum voluisse mon-

11

12

tem Isaac, aut hanc esse voluntatem Dei sicut ab Apostolo dicitur 1^a ad Theloniosenses cap. 1°. hoc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra: ergo voluntas Dei vere ac proprie terminatur ad sanctificationem hominum, et non ita terminata fuerit ad mores Isaac.

13.

11

Probatur tertio: fecit nihil frequentius in Scripturis, Concilijs, Sanctique Patribus expressum invenitur, quam quod Deus omnibus hominibus nullo dempto propter auxilia sufficientissima pro vera salutari conversione, tandem que pro concensione salutis operans; quandoquidem, et ideo Deus homo factus est, et crucem passus iuxta Symboli Nicenum, qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit etc; at qui Deum requirit non velle vere et proprie salvari, pro qua consequenda talia disponit media: ergo Deum requirit non vere ac proprie velle salvari etiam Regraborum. Consequentia est recta, et major certa. Probo minor: Deum confiteri omnibus hominibus illa media non est proprie volens, ut habeant sufficientia ad salutarietate operandam, et saluti eterne assequendam, vel potius requirit eis proprie velle sufficientia hanc, quin ejus voluntas proprie formaliter ad salutem eorum extendatur: ergo voluntas Dei vere formaliter, et proprie terminatur ad salutem omnium hominum. Consequentia legitime inferatur.

14

Probo antecedens: sufficientia nostra ad bene substantieter operandum (vix libertas ad aliquamcunque operationem) completi, vel adquate suscipi non potest in solo complexo nostra voluntatis, et auxiliantis gratie creata consistere; sed revera possit existere complexum utrumque, quin voluntas eliciat actionem salutarem, et quin hujus omnia impudetur ipsi: obsequium itaque requiritur, quod preparata sit Omnipotentia, sive quod eodem reddat, Deum esse preparatum ad concurrendum cum voluntate nostra sic instructa. Hunc ita; vel hujusmodi preparatio con-

sunt in libera Dei voluntate, que non proprie examinetur ad instruendum voluntatem profanis auxiliis, sed insuper ad producendum cum ignis actus secundum: ergo Deus neque proprie velle, quod homines sufficienter habeant ad salutariam operandum, quin velit illi operationem ipsam salutarem.

Minor 15

subiungitur patet ex eo, quod voluntas nostra predicti auxiliis instrui valeat, quin deo Deus intelligatur paratus ad concurrendum ad illa: quemadmodum ignis babilonicus esse dispositus erat et ex omnibus circumscriptis aliis necessariis ad comburendum tres queros in ignem injectos: et similiter Abraham ad interficiendum Isaac, quin propterea dici potest Deus fuisse paratus ad concurrendum in combustionem, et occisionem. Confirmatur assumpti ratione denique probante idem antecedens: Deus actu et exercitio prestat auxilia memorata tanquam media ad operandum salutariam, et ad constituendam vellemus in potestate hominum quibus illa prebet; sed repugnat aliquid actu et exercitio ad aliud vti finem eius ordinari, quin etiam illud aliis formaliter amittat, et propterea ipsum sit, et operetur esse, quod ita refertur ad illud: ergo &c.

Sectio 2^a .

Refutantur solutiones adversariorum .

In primis respondent, allegant Apostoli textus, cui proprie nititur assertio nostra, non in ea latitudine, qua nos illy excepimus, intelligendum esse, et a Dico Augustino vixi characterum ad solos Predestinatos, in lib. 1. contra Julianum cap. 8. et de Predestinatione Vanerorum cap. etiam 8. illum explicat per distributionem accommodatam, ita ut accipiamur de omnibus, qui recipiunt salutem aequantur, quia nemo valetur nisi quem Deus vult salvare, velio- li valetur illi, quos Deus vult salvos fieri, ad modum quo 1^a.

16

ad Corinthios cap. 16. versic. 22. dicitur, et sicut in Christum
omnes moriuntur: ita et in Christo omnes vivificabuntur,
quoniam deo omnes omnino vivificentur in Christo, sed quia ne-
mo potest, quia in Christo vitam consequitur.

17

Hoc igitur explicat
eius nota luculentia que paritate Liddi Hagitai, de quo videlicet
aut unicus sit in Oppido, vel Urbe, subinde dicitur illum docere
quos omnes illius Urbis, non quod omnes de facto doceat, mul-
ti siquidem quia rudes, haberes, aut litterarum osores nolunt addi-
cere; sed quia revera preceptis instituit quot quot erudiuntur in
illa Urbe, cu in ea non sit alius, qui discipulus tradat: non ergo
quos omnes ad unum, nullove recluso, docet; sed solum litterari
informatur omnes, qui de facto litteras ibi dicunt.

18

Secundo respondent
eundem Sancti Doctoris aliter interpretari proprios textus, ita
nimirum ut proficiat universalitas pro generibus singulorum, non
vero pro singulis generibus; quia Deus vult ex omni genere, sicut
statu hominum aliquos salvos fieri. Ut illy exponit de Correptione,
et gratia cap. 14. et alienantibus in Enchiridio cap. 105.
Quamvis aliter (et que tertia Contrarij responsio) ejusdem textus
explicatione probat cap. 15. de Correptione, et gratia, et lib. 22.
de Civitate Dei cap. 1. nempè, velle Deo omnes homines sal-
vos fieri, quatenus vult ac efficit non velle, nisi cupere salvas
omnium. Quemadmodum in Sacra Scriptura Spiritus Sanctus
exhibetur orans, imo clamans pro nobis, non quidem quod ipse
clamat, vel orat; sed quia nobis inspirat affectu orandi Deum,
et pro eius ope clamandi.

19

Hæc hæc hæc interpretationes, authori-
tate tanti Doctoris veluti quodammodo probabiles, atque deo,
non omnino ceteris esse, quod relata Pauli verba nequeant alijs
verbis veniunt, quam a nobis expremunt. Hoc autem intelligendum

est, ita et nullatenus excludatur versus maxime literalem,
 quem nationes nostrae manifestè probant, quemque Sanctus
 Augustinus ipse eandem amplecti est; namque lib. de Spiritu,
 et Littera cap. 33. interrogari quare voluntas credendi si Do-
 nam Dei est, non conferatur omnibus hominibus, cum Deus
 velit omnes salos fieri respondet; valere quidem omnes homines 20
valere fieri, et in agnitione venire, non sic tamen, ut eis adimat
liberi arbitrii, quò vel bene, vel male veniant, iustissime iudi-
centur, quòd cum sit, Infideles contra voluntatem Dei faciunt,
et ipsi Evangelio non credunt. 21

Itaque in libro ad articulos ipsi 20
 à quibusdam falso impositos, et quorum recordus erat, quòd De-
 us nolit omnes valere, huic ita respondet, in certissime creden-
dam est, atque profiterendum, Deum velle ut omnes homines 21
valere fiant: vigudem Apostolus, cuius ita est sententia voluit
et precipit, quòd in omnibus Ecclesijs fidelissime custoditur, et
Deo pro omnibus hominibus impleretur. De. Duo verba licet in
pluribus Sancti Doctoris editionibus non inveniantur; at tam
extant apud Sancti Laurentii additamentis illius discipuli res-
ponzione 2. ad objectiones Vincentianas. Quare licet objectio no-
bis expositiones aliquando fuerint ab Augustino memorati Apo-
toli verbis adhibita; nunquam vero negavit verum literalem,
et universalem, quem eis subesse contendimus, et ipse tenet in
testimonijs eius nunc allegatis.

Nec obstat, quòd Sanctus Doctor 21
 supra citato cap. 103. Eucherius dixerit, posse textus illy exponi quo-
 cumque alio modo, sed tamen credere cogimus aliquid omni-
potenti voluisse fieri, facti que non esse. Subiungunt ad versum; sed
 admissio versus literali, et universali, quò sententia nostra sumit;
 et exponit dicti Apostoli testimonij credere cogentur aliquid
 non esse facti, quòd fieri voluit omnipotenti: ergo. Nihil, inquit,

hoc obest, quia facile responderetur de mente ipsius Augustini non omnino procreamitti, vel omnino non fieri, quod Deus volens valeret Regnorum, fieri vult, adeo que voluntas Dei non superari à malitia dissentientium illi;

22

Verba enim quoniam. 12.
transcripsimus ex cap. 33. libri de Spiritu, et Litera immodi-
casse videtur, nec loco tamen eam vincunt, verum de ipso factum
dant magno, et summo bono, malis que penalibus implicatis,
exspectari in supplicij potestate ejus, cuius in donis misericordie
contemperunt. Ita voluntas Dei semper invicta est, vince-
retur autem, si non inveniret, quid de Contemperoribus face-
ret, aut illo modo possent evadere, quod de talibus ille con-
tulit. Hoc ibidem aptissimo declarat exemplo, statim annexum,
qui enim dicit, ego, volo ut hi omnes verbi mei operentur in
vinea, et post laborem requiescentes esulentur, ita ut quisquis
eorum hoc noluerit in quovis semper molat: videtur quidem
quicumque contempserit, contra voluntas Domini sui face-
re; sed tunc eam vincet, si et quovis contemperens effugerit:
quod nullo modo fieri potest sub Dei potestate.

23

Ugitur (ut insinuat
et sup. l. num. 33) qui qui omni aliquo expediat ordinem
Divina Providentia necessario relabitur in alium. Quare cum
Deus ita velit impetrari valeret operari omnibus hominibus, ut
obtinere nolentibus illis recipere, decreverit innegare penam eor-
dem impietati debitas, voluntas ejus nunquam omnino frustratur,
quia licet saepe non assequatur Effectus, quem ex se, et quasi prima-
rio intendebat, nempe valeret etiam eorum, qui culpa sua peccant,
attamen alium effectus (quem ex suppositione penitentia intendebat)
suis tam valeret ultro sceleris, promeritamque delinquentium
punitionis infallibilitate obtinet: proindeque nunquam vult fieri
quod aliquomodo factus esse non contingat, si quidem operari que-
rit

via vultu deserventes, in supplicia perpetua jure detrahuntur.

Aliter etiam respondere potest, Augustinus ubi nobis obsecutus dixerit supponendo, vel saltim permittendo Pauli testimonij intelligi de voluntate Dei simpliciter efficaci, sive de Deo volente finem aliquem, et ad ejus adfectionem utente necdum omnibus, qui pro illo consequendo perent adhibere: cuiusmodi varie voluntas in Deo nunquam frustratur effectu, et oppositae subinde contingat hominibus, qui facientes, quantum in ipis est, ad finem asequendum, incassum omnino laborant, quia nimirum in promptu non habent media simpliciter efficacia; neque quantum illa habuerint ad manum, perfecte novissent, quo pro alijs, inferendo fini magis condiscerent.

Occasionem ita procedendi, videlicet in suppositione quod voluntas Dei simpliciter, et absolute sit efficax respectu sui terminari, debet Augustino contra verba ejus delapsanti, ex concessis affirmantibus debere voluntatem hominum antecedere voluntatem Dei, ut potest eos relevare, proindeque negantibus parte Dei facere, ut vellet homines absque libertatis eversione. Et sanctus Doctor e contra catholice docuerit Dei gratiam provenire bonas hominum voluntates, et has à Deo non solum judicari, sed etiam fieri; imo talem atque tantam esse Dei potentiam, ut nequeat illi deare modus, vocando homines, ita ut re ipsa libere velint, ut late declaratur in tractatibus de Libertate et Necessitate Medii. Quapropter, etsi Deus non velit salutem reprobis, quantum potest illam velle, eorum vult illam quantum debet, etiam ex suppositione destinationis, aut ordinationis eorum in vitam eternam: vult enim vultis reprobis, quantum sufficit, et opus est, ut non Deo, sed ipsis adscribatur, quod actu non salventur.

24

25

26

34

Nunc autem ad resolutiones advenianonum uno verbo dici potest, nihil ex illis concludi, quod eorum sententia faciat; quia secundum allegatas expositiones Augustini, neque voluntas signi de valore Verborum inferuntur ex verbis Apostoli. Deinde potest etiam dici generatim eorum Sanctorum Doctorum, cap. 14. de Connectione, et Gratia monuisse, memoratum Pauli testimonium posse multifariam accipi, seu multis modis intelligi, subdentes ibi quosdam eorum ab ipso protulisse esse in suis opusculis. Unde et interpretationes illa nullatenus eludant acceptationem universalem, et literalem predicti textus, nec obesse nobis, neque contrarij prodeesse poterunt. *Idem dicta num. 19. et sequentibus.*

27

Proterea

quasi regula generalis ab ignominia Augustino statutiva, locutionis metaphorice alicubi Scripturae repertae, imò saepe repetitae, alteri sacro Legis loco nullatenus adaptandam esse, nisi necessitas Litterae exigat; sed omnino quoad fieri potest, retinendam esse proprietatem, et simplicitatem verborum; aliter enim ex verbis Scripturae nihil certum ac prorsum veridicitatem habebimus. Nunc autem regulae persequens refragatur a textu expositionis textus Apostoli data num. 18. nulla siquidem ibi desegitur necessitas recurrere ad metaphoram; et quo probuitur in expositione memorata in minimè conquirat contextui; Paulus enim idcirco nobis injungit orare pro omnibus, quia Deus vult omnes salvos fieri: ergo non inducit ad optandum, et cupiendum valorem omnium ex eo, quod Deus illam velit; ergo Deus vere tribuit hanc voluntatem, necnon quod eam faciat in nobis (alioquin supponeret id ipsum, quod perinde ac nesciret) sed quod illam habeat in se.

28

Insuper: Deo Deus facit non velle, desiderare et que saluti omnium hominum, quia hoc est consentaneum ipsius voluntati: ergo hic effectus Dei, nempe facere non velle

salutis hominum, in igitur suggerit eandem voluntatem. Adde quod
 Apostolus hanc Deum voluntatem etiam convincere conatur ex
 eo, quod unus est omnium Deus, qui pro salute consequen-
 da debet omnibus unum mediatorem, et Redemptorem: ergo lo-
 quitur de voluntate ipsius Dei, et non de voluntate, quae
 ille nobis infundit. Denique sensus metaphoricus, sive
 proprius verborum unius loci scripturae, sumi debet, quan-
 tum fieri valet ex consonantia cum alijs, aut aliorum locorum;
 atque tali metaphora nullibi reperitur, nec insinuat in
 locutione simili, sed verborum proprietates ubique servat.
 ergo sensus illius textus Apostolici est, quem ipsa verba sim-
 pliciter ac proprie sumpta praefereunt, nempe Deum velle
 et optare, quantum est ex se salute salutis omnium hominum, adeo
 ut etiam vitio nulli occidat, nec operis felicitatem ulli re-
 linguat simpliciter impossibilem.

Sectio 3^a.

Solventur argumenta contraria.

Hic etiam obveniunt volens quatuor illo rationes, quae pro sta-
 bilitate Providentiae Dei simpliciter efficaci quoad omnem
 finem particularem adducere contrariis disputatione procedente
 à num. 30. quaeque quoniam ubi voluit, in presenti pro-
 teximur. At uterque opponunt quoniam: qui potest absolute
 facere aliquid, quod se ipsa non facit, utique convenit illud
 nolle, sive non velle; sed Deus potest omnes homines salvos
 facere, et nihilominus de facto non salvat omnes: ergo Deus
 non est vere et proprie volens salutem omnium hominum. Hoc
 argumentum adeo laudatur à quibusdam, ut proxiis inelucta-
 bile pronuncietur; sed immodico, uti mox apparebit.

Utaque
 respondeo distinguendo majorem: qui facere potest, et non facit ali-

quid, quod alterius arbitrio non subest, censetur. Et, concedo
 maiorem: qui potest facere, et non facit, quod subiacet alte-
 rius arbitrio, subdistinguo: censetur illud non velle quantum
 potest, et absolute efficaciter, concedo maiorem: censetur illud
 non velle verè ineffaciter, et quantum sufficit nisi per igni
 veter, sed per aliter, quod re ipsa non fiat, nego maiorem. Et per
 mita minore, distinguo consequenti: non est verè et proprie
 volens absolute efficaciter, et quantum potest per infinita me-
 dia in thesauris Omnipotentis contenta, concedo consequenti:
 non est verè et proprie volens ineffaciter verè tamen, et
 quantum debet etiam ex suppositione ordinationis omnium
 ad salutem suam libertatem consequendam, nego consequenti.

31

Imò
 Deus non solum vult salutem omnium quantum sufficit, ut eorum
 perditionis non illi, sed igni impuretur, sed etiam quantum po-
 test, non quidem absolute, sed per media, quae de facto con-
 sulit illi, ex se certò sufficientissima, culpa verò pereuntium
 ineffaciter, et effectu frustrata. Unde minorum antea permi-
 nam ita distinguo: Deus potest salvare omnes homines, etiam
 illorum, seu salutem eorum libertatem per aliquam auxilia gratia,
 concedo minorum; per omnia, et singula, subdistinguo: potest
 efficaciter, nego minorum; potest ineffaciter, et quantum est ex
 parte sui efficaciter, concedo minorum. Solutio satis clara vi-
 detur, neque potest magis explicari, quin plura, quae privati-
 ve spectant ad Scientiam Mediam, attingantur.

32

Opponunt verò
 eo: averta Dei voluntas ad salutem Reproborum terminata neque
 esse necessaria, sed omnino libera; requirit autem in Deo vo-
 luntas libera, quae formaliter, et verè fixatur in salutem eorum,
 quae re ipsa pereunt: erga. Et. Exolant maiorem; quia Deus
 ne dum potuit nullam omnino condere creaturam rationalem,

sed etiam Angelos, et homines creare, quin ad finem
 adeo sublimem illos ordinaverit. Minor ergo probant:
 et inquit, quia voluntas Dei libera petit aliquam mu-
 tationem, quae ei inveniri nequeat ex parte Dei, necessario
 quaedam est ex parte objecti; sed in objecto de quo nunc agi-
 tur, nulla mutatio reperitur, quandoquidem salus Repro-
 borum inter quae possibilia proxiis invariata remanet: ex
 90.

Deinde probant eandem minor; quia praedicta volun-
 tati nequit objectum aliquod proportionate assignari; non cer-
 te salus ipsa Reproborum est possibile, quia sic accepta neces-
 saria est: prosequatur tot sumptus gratiarum inutiliter ex-
 pendere, ad reverendam proxiis possibilem illorum salvati-
 onem; nec item in objecto praefato voluntati proportionate
 assignari potest illa salus, ut existens, vel ut aliquando fu-
 tura, cum nequa nec existat, nec unquam existura sit: im-
 plicat ergo voluntas in Deo vere formaliter ad salutem Re-
 proborum terminata.

Conspicitur ~~incongruitas~~ huius argu-
 menti convincitur ex eo, quod huic ingratissimum
 illam difficultatem constitutioni actuum liberorum Dei: et insu-
 per quia nititur opinione, quae negari potest eadem licen-
 tia quae supponitur. Imò quaecumque pro constituendis acti-
 bus Dei liberi receptissima fuerit inter antiquos illa senten-
 tia, recurrens ad extrinseca seu constitutiva, seu connotata;
 tamen a quo recentiores omnino prevaluit opposita, quae te-
 net praefatam constitutionem esse totalem, et admodum intrinsecam;
 praeterea quia diversitas decretorum Dei, seu diversimoda Di-
 vina voluntatis affectibilitas ex qua idem ac proxiis immuta-
 ty objectum ostenditur necessaria multipliciter. Unde rejecta
 sententia cui viximus, argumenti machina corruit.

Ceterum estò nunc admittatur opinio Davidij Legi-
onem, cuius etiam est hoc argumentum, facile designari
poterit extrinsecus, sive connotatus, sive constitutus, scilicet
actio pex quæ producitur auxilij collatus ex intentione
operis salutari, vel etiam externa promissione in scrip-
turae toties iterata, quo cū fiant à Deo, nequeunt non esse
extrinsecus, quibus proinde veluti connotato, vel extrinsecus
constituto, voluntas Dei probens omnibus, et singulis
hominibus media sufficientia satis idonee determinabitur,
ne determinate videret in auxilij, seu mediij, quo confert,
vel uterum feratur in ipsam salutem, pro qua consequenda pro-
tantur.

Et hinc ad argumentum in forma, concedo majorem,
et nego minorem. Ad cuius primam probationem, iam satis con-
stitit esse nullam, et certe veriora non est illa melior, aut
efficacior, cū in affectibus humanis clarissime habeat insi-
stantis: Quorsu itaque quid velis infirmus amari et cupere
salutem, quæ plerumque non assequitur? Profecto non amat
salutem ut possibilem; parum enim, vel nihil illi prodest pos-
sibilitas ejus, cū potius angat, quam voletur memoria boni
absentis optati, et fortasse non habendi. Nec item amat
salutem ut existentem; quia reverè non existit; imò propter
reæ gemit, exortus est, atque dolet. Nec denique salutem
amat ut futuram; tum quia proximi ignorat, utrum ali-
quando existatur, nec ne; tum quia si perire decumbat, alio
ve locali morbo corrigatur, prudenter forte iudicat, se
nunquam pristina valetudini restitutum esse. Cum
igitur hæc ita sint, respondeant ad veritatis, quid reapse ve-
lit cogere ille vanitatis vendicans.

Quod proximi attinet, re-
pondeo ad probationem, objectum illius generalis, et antecedentem

ti Dei voluntati esse valere ipsam omnium hominum et existens, non quidem exerceat, vel ita ut particula reduplicativa denotet illam quasi posita extra causas, aut actus libere existens proprio Divino voluntati; sed ita duntaxat, ut significet existentiam valuti representatae et in se vere possibilem, et antecedentem sufficientissime comparabilem per media, qua Deus de facto confert, quatenus nimirum per illa valui abunde constituitur in, aut sub potestate homini. Ut enim voluntas Dei venioferatur in valorem operam omnium, et quantum est ex parte sui vincendi velit ac intendat eam, non requiritur, quod hoc antecedentem illi representetur ut existens, aut futura; sed omnino satis est, quod ipsi proponatur ut potens existere, vix non requirantur existentis.

Nec tamen inficiabor, siquis id exigit, hanc ipsam Dei voluntatem etiam ad peccationem hominum terminari, non eam amando, sed vixice permittendo; ad modum quo decretum applicativum Omnipotentis viximul attingit omnia libertatis extrema, quae per ipsam exerceat redduntur plene sufficienter possiblea voluntati creato: non tamen deo vixio extremo illis, quod vixit est. Nec hinc collatenim infertur, quod intendunt aliqui, posse videlicet absolute dici Deum habere voluntatem antecedentem circa peccationem hominum. Non, inquam; infertur; quia tamen Deum velit efficaciter voluntate consequente damnationis operam illorum, qui decedunt in peccato: hoc autem voluntas antecedentem, quatenus est ex solo Deo, prociivo que consideratur a provisione mortis eorum in peccato, nec vult, nec amat damnationem, sed vult evenire vixit, vixi permitti.

Opponunt viximo:
de valendo Agnoli textu, et vixiversalitatis locutionum

(40)
Et Vancori Satis adducatur, omnino sufficit, quod voluntas
Dei terminetur ad salutem Reproborum virtualiter, et in
causa, atque adeo nequaquam oportet, quod ad illam forma-
liter et in se ipsa terminetur: ergo Ob. Ratio hoc à Doctri-
na Legionensis proponitur uti voluit prosequi nostras proba-
tionis; at ab alijs in argumentis existere, cui tamen facile
respondetur esse dicti num. 10. et duobus sequentibus huius
Disputationis; quia voluntas Dei sicut formaliter in quan-
tatumque sufficientiam quæ creata, seu non includere pro-
prietatem Omnipotentis proce explicata ibi, nullatenus dici
potest voluntas valcandi eos, quibus de facto confert suffi-
cientiam illam. Sicut amon Omnipotentis sufficientis ex-
re, immo sufficientissimo, ad productionem creaturam quæ
possibilem, nequit illo modo dici amon productioni illam;
ut nec amon mortis Christi Domini genere sufficientis,
ad redimendos delinquentes Angelos, dici potest amon Redem-
ptionis eorum.

sectio 4a

An hoc Dei voluntas extendatur etiam
ad sufficientem, et verò providendum repara-

40
Cætera dubij est Laocogantem Adamy in originali iustitia
conditum fuisse, talibus que gratia instantem, ut non volum i-
bi potuerit auerere privilegium illud inextinguibile, sed eodem
quoque Pontem transmittere, adeo ut in omnes, et singulos epi-
nepotes, et plenissima sufficientiam derivaretur ad salutem eter-
nam assequendam, si non delinqueret ille. Quare solutio
peccato tribuendy est, quod innocentia via, quam Deus infi-
nita pietate sua parafecit omnibus hominibus de vita eter-
na, oclusa non fuerat. Unde manifeste sequitur, Deum
ante lapsum Adamy habuisse voluntatem antecedentem verò
sinceram

(41)
vincereque terminata ad salutem generis huma-
ni

Hunc ergo volumus inquirere, an Dei voluntas etiam ex-
tendatur ad recuperationem, non quidem Originalis iustitiae
vel iustitiae simpliciter, et absolute talis, vel gratiae iustifi-
cantis per mediatorum Charitatem Domini obtinendo, ita nomi-
ni, et hoc voluntas reparandi genus humanum fixatur
in salutem omnium, vixit ut ab eo universalis, ut omnino
nulli hominem excipiat a sufficientia consequendi va-
lutem? Respondeo affirmative; nam ultra rationem ad-
ducta veniens testimonio, quibus absurde probata est etiam
hoc responso, Paulus Epist. 2^a ad Corinthios cap. 5. veric-
le dicit, quoniam Deus erat in Christo mundum reconci-
lians sibi, non negatur illi delicta ipsorum: hoc est (et expo-
nit Angelicus Doctor) tam actualia, quam originalia, pro
quibus valeret satisfecit Christus.

Atqui Christus Domi-
ni plenè quoad sufficientiam pro peccatis omnibus universi
generis humani satisfecit, nam et ibi nupè laudatus, ait
idem Apostolus, pro omnibus mortuus est Christus, volens
utique mortem suam omnibus, et singulis prodesse, et pro
cunctis illam obtulerit: ergo Deus etiam acceptavit satisfac-
tionem illam à Christo pro omnibus, et singulis oblata, atque
ab eo sibi reconciliavit omnes quoad sufficientiam: ergo quan-
tum est ex se, voluit omnes, et singulos homines illius bene-
ficii participes esse, potiusque liberare, quia Christus illi pro-
meruit: ergo voluntas Dei vixit terminata ad salutem
omnium etiam post lapsum Adami et circumstantiam.

Quasi ex
eodem Apostolo ad Colossenses cap. 2. veric. 11. videtur: quod
quidem ibi de Christo Domino sic ait, delens quod adverset

vni nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium no-
bi: et ipsum tulit de medio affigens illud cruci; Similitudi-
 ne namque Chirographi expere declaratur obligatio, quæ
 (valutore tanty, et Mære demptis) omnes Adæ Losæi contra-
 ceantur subititenda scilicet omni Divina iustitiæ privationi
 que gratiam omnium, quibus adiuti possent attingere felicitatem
 omnium in Adamo, de ligno vetito non comedente, pro-
 missam; sed Christus Dominus preciosa morte suâ Chi-
 rographum deleuit, et abtulit, adeoque prorsus extinxit obli-
 gationem illam: ergo nequæ Deus iam attendit Adæ peccatum
 in posteros transfurum, ut propterea denegat illis media ne-
 cessaria ad salutem: ergo sufficienter prouidet etiam regenerati-
 oni generis humani post legem.

44

Discamus ite nihil ali-
 ud est, quam explicatio, et evolutio textus allegati: nec illud
 alius sensus idoneum apparet, imò nec excogitari posse videri,
 qui subere valeat illis verbis. Quid enim est, vel innuere po-
 test Christus Dominus passione suâ deleere Chirographum
decreti, quod erat contrarium nobis, nisi debitas in Adamo La-
 centes contractas omnino remittere? Quid illud aufere,
 nisi condonare nobis obligationem, quæ Adæ culpâ subiectam
 carenti medijs ad salutem ostendit asequendam? Ac per conse-
 quens auxilia gratis, quæ promeruit in cruce omnibus ergo
 infectis Originali labe confectæ sufficientissima, ut si velint
 in viam recte redire valeant.

45

Item dicty sit num. 41.
 hanc attentionem ex antea citati Venignas testimonijs
 abundè probari, nihilominus in verba Pauli producta
 num. 6. et sequente denudè reflectendy est, quia pro ce-
 teris urgentissima, siquidem Apostolus ibi manifestè loquitur
 tua de hominibus Originali culpâ conpunctis, cy Fideles

maximè deprecetur, ut exent pro salute hominum tunc tem-
 poris existentium, qui certe ex origine ab Adamo ducta
 maculam quoque traxerunt originalem. Nusquam, ut
 efficacius induceret ad fundendam orationem, quæ exige-
 bat etiam de Christo mediatore commemoravit; at-
 qui nullus hominum à redemptione Christi Domini pro-
 ut acti quoad sufficientiam exhibita potest anceri, vel
 excludi, ut constat ex num. 8.: ergo voluntas Dei salu-
 vandi omnes, de qua Paulus ibi tractat, extenditur ad om-
 nes factos peccato originali, maxime quidem indigentes tan-
 ta redemptione.

Proterea profatur Apostoli testimonium
 in hac universalitate plerumque sumitur à Sanctis Pa-
 tribus, ut ostenduntur in num. 8. et 10., ubi quorundam pro-
 nunciis ipsorum verbis laudavimus: quibus addi possunt Di-
 vus Dionysius cap. 2. de Divinis Nominibus, et cap. 9. de
 Coelesti Hierarchia. Sanctus Irenæus lib. 4. contra hæreses
 cap. 11. demum expresse docentes. Quare Doctor Cæsius
 lib. 4. de Predestinatione cap. 1. num. 10. iuxta illa Pau-
 li verba merito pronuntiavit, ubi clare loquitur de homi-
 nibus iam lapsis, nam pro illis omnibus pro ut nunc
 sunt, orans precipit, et pro illis pro quibus Christus se in-
 redemptor obtulit. Et de hac voluntate maxime loquitur
 Pater supra citati, nempe quod iuxta citati num. 8. et 10.
 memoravimus, et alij etiam, quos brevitati ergo proter
 misimus.

46

Nam à ratione probatur assensio nostra, nempe
 ex eo, quod redemptio Christi Domini fuerit universalis: De-
 us enim pro peccato originali peccati ordinavit Christum
 in redemptionem omnium hominum, sed hoc ordinatio, si ve me-
 dium hoc universale non potuit non esse effectum voluntati

47

(44)

etiam universalis, quia Deus quantum est ex se voluit va-
 lere omnibus hominibus: ergo potest provisione Originalis pec-
 cati re ipsa voluntas habuit se ad alios
 omnium hominum. Latet hoc; quia voluntas Dei quatenus
 antecedens absolute provisionem peccati Originalis, ex se non
 postulabat Redemptionem omnium, et illa voluntate supposita
 Deus paratur non minus Redemptionem universalem: ergo,
 iuxta notum intelligendi modum aliam voluntatem habuit liberandi
 potestatem legimus omnia homines, proptereaque misit universalem
 Redemptionem, ut quot quot in culpam inciduntur ejus ope
 auxilium erigi possent.

48

Itaque Divus Thomas 3° contra Gentem cap.

- 1° absolute postulat, cum -- visum potentate liberi arbitrii
 2° impedire Divinam gratiam receptionem, vel non impedire: non im-
 3° merito in culpam imputatur ei, qui impedimentum parat
 4° gratiam receptionem. Deus enim quantum in se est paratur om-
 nibus gratiam dare; sed non ita paratur esse, gratiam omnibus
 imputare, nisi vellet eam erogare collatum in peccato origi-
 nale: ergo voluntas Dei de salute omnium etiam in pec-
 cato originali libere complectitur, adeo ut omnino nemo
 excludat ne dum adultus, vel nequam parvulus quidquam ali-
 ventiant. Sic ergo

Sectio 5^a

An averta Dei voluntas ad salutem
 quoque Peccatorum venio, et vincere
 terminetur?

49

Doctor Accutus tom. 1. in sum partem sup. 2° cap. 2. excipit
 ab universalis Dei voluntate salvandi omnes Infantes, qui
 extincti, qui in lucem editi, iamque nati, aut immatura
 morte procepti adeo celeriter, ut nullam hominum inducere
 potuerit ut ministrare baptismi. Item veniunt ab ipso

tati Gregorius Naziminius, Gabriel Diel, Ricardus, Drie-
 do, Dominicus Voto, quibus adiungit Angelicus Doctor, et
 vane non improbabilitate; nam in 4to dist. 6. quart. 2^a art. 2^a
 quæstioncula 2^a ad 4^{am} ait, non est ex defectu Divino mis-
ericordie, quod in materiis viciis existentibus remedium non
exhibetur, sed quia non sunt capaces illius remedi, per quod
secundum legem communem participet passioni Christi efficiantur
tua a quo est remissio peccatorum: quia non possunt subijci
operationi ministrorum Ecclesie per quos talia remedia mini-
strantur. Et nihilominus Cortesius tom. 2° disp. 5^a num.
 170. soluta sua exorditione, voluit allegare Lamy Barquet
 quasi solus ille docuerit veritatem Dei voluntatem salutem
 di omnes homines non complecti Parvulos.

De hoc autem
 sit modo quod fuerit, affirmandum est ex Eximio Doctore
 lib. 4. de Predestinatione cap. 4° generalem Dei voluntatem
 de salute omnium etiam ad infantes extendi. Auctoris spec-
 tat ad hancque statum universale dogma, nempe Deus
 vult omnes homines salvos fieri, sub quo certe parvuli com-
 prehenduntur eo ipso, quod non excipiantur. Ex textu re-
 flexiones antea factæ, scilicet à num. 6. super verba Pau-
 li etiam infantes attingunt; cum enim Agostolus ibi dicat
 pro salute omnium orandum esse, Christus Dominus esse ve-
 demptor omnium parvulos utique sub illa distributione
 complectitur. Et in hoc verum locus ille non solum ab Ex-
 portoribus, ut proxime intelligitur, sed ab ipso Divo Augusti-
 no, qui lib. 4. contra Julianum cap. 8. sic ait, num quid par-
vule homines non sunt, ut non pertineant ad id quod dictum
est, vult omnes homines salvos fieri? Quæ quidem interrogatio
 vim habet affirmationis, et non qualivamque, sed firmis-
 simo.

2.
 50

51

(46)

Speciatim quoque probatur auctoritate Divi Gregorii lib. 2.
 de vocatione gentium cap. 32. alia. 8. sic aientis, non inaelegi-
te arbitror: uti paucorum dierum homines ad illam pertinent
 gratia partu, quo semper impensa est universis nationibus,
 quae utique si bene creverint eorum parenti, et ipsi per eos
 eam juraverunt; omnia namque exordia parvulorum, tota
 quae illa principia rationalis Infantia sub arbitrio facent vo-
 luntatis alienae. Nec Deo quia Vanus Doctor Infantulos
 hic appellat homines paucorum dierum excipit illos, qui non de
 egeri materiam aliam expirant; nam etiam hi sunt ho-
 mines plurimum, vel paucorum dierum, scilicet eorum quot quot
 illi fuerint, qui ab animatione usque ad obitum elaborantur.

52

Nunc autem ex eo quod Deus ita voluerit omnibus Infantulis viam
 vitam, agere sequitur, quod etiam illis omnibus (nequi-
 dem uno dempto) provident media quodammodo sufficien-
 tia ad vitam beatam obtinendam. Major, quo pars est, et
 complementum attentionis nostrae, videretur: qui quis enim
 vult finem aliquem dumensam prudenter agat, vult quoque
 media pro finis assecutione sufficientia, vultem eo modo, qui
 vult ipsam finem; atqui Deus voluit omnibus parvulis
 finem aeternae beatitudinis: ergo, quantum est ex se, voluit eis
 et preparavit media sufficientia ad finem illum assequen-
 dum. Major constat; quanto quidem alia, vel formaliter
 vel vultem virtualiter simul vellet, ac nollet. Minor pro-
 bata manet numeris antecedentibus.

53

Consequentia rectè
 deducitur, consequens vero magis explicandus est, ne nimis
 rium inerat equivocatio, quo notis involvat tenebris
 aliunde rati obicurat. Ugitur asserere, Deum ex parte
 sua providere parvulis media sufficientia pro fine salutis aeternae

na consequenda, non est dicere, quod in eorundem Infantibus potentate, constituta sit illa media; sed quod ea potentate in potentate, vel parentis, vel alterius hominis, ita ut si homines isti facultate sibi concessa non abuterentur, nulli deesse oporteret, sive eorum rerum naturalium, sed omnino sic eveniret, ut baptisma potuerit ministrare pater ubi, qui sine baptismo decedunt, quorum proinde ruina nullatenus est adscribenda Divino Exordientio, sed eorum culpa peccata quos erat hoc potentia à Deo data.

Ob hoc advertite nequea Theologi illi aliqui gravissimi, qui volui causis naturalibus attribuant impedimenta susceptionis baptismi; quia cu dispositio causarum naturalium independens à voluntate creati, sit à solo Deo, consequenter igitur soli adhibendum est impedimentum inde resultans, atque adeo illi summatim impugandum, quod Infantes, qui pereunt a tutem de facto non allegantur. Unde manifeste declarata, quod neque venio velit eos salvari; non enim concipi potest venio volens aliquem finem in, qui ex se finem illum efficaciter impedit: ergo si Deus ex propria sua determinatione apponit impedimentum effectum valui Larum, utique non vult eam venio, et vincat.

Jam ad rationem à nobis factam aliqui respondent, intentionis finis efficacem, et absolutam infere medium applicationem, sed cui venio simplicem complacentiam, cuius modi tantum est voluntas quia Deus vult omnes homines salvos fieri. Depositionem firmant, qui namque metum naufragij naufragii agitata exonerat projectione mentis in mare, simplicem quidem affectum habet non proficiendi merces, nulli venio medium hanc adhibet ad illas non ecienda: ergo venio

plex affectus erga finem non inducit positionem mediorum
ergo tamen Deus vult affectu simplici valere operari. In
parvulorum non inde colligitur, quod etiam probeat illis media
sufficientia pro salutis adeptione. Imo manifestus est exem-
plo naufragij simplicem affectu in finem aliquem esse con-
iungibilem, et voluntate simplicitate efficaci non applicari
si media necessaria ad eum assecutionem.

56

Quodam responsio hoc
est speciosè concinnata, difficile est, ac plane nulla; quia si
voluntas Dei erga salutem parvulorum ex se non inferat colla-
tionem, vel saltem oblationem mediorum sufficientium ad illam
obtinendam, certe non potius ac magis vult saluos fieri
parvulos in peccatis originalibus lapsos, quos voluerit saluos
malos Angelos post lapsum eorundem in peccatis actualibus; qui
siquidem in istorum etiam sanctificatione, atque glorifica-
tione potest simplicitate complacere, et recurrens se sit ob-
iectum valde bonum, adeo que Divina complacencia propo-
tionatus: ergo licet ad inducendum hunc effectum nulla vo-
luerit applicare media, tamen in eo potest habere sim-
plicem complacenciam: ergo par est ut ubique ratio.

57

Imo
potest eodem modo dici, quod etiam Deus vult unionem huius
hypotheticam omnium naturarum Angelorum, et hominum. La-
tes evidenter; quia si ad veritatem, et quietem huius
locutionis omnino sufficit mera complacencia, vel af-
fectus adeo simplex, ut nec inferat media, nec ad opus per-
agendum statum inclinaret, sed unice respiciat perfectionem,
et veritatem objecti recurrens se, Deus utique multo magis
complaceret in universali unione hypothetica naturarum rationalium
et ad eam simplicitate affectiva, quae ad salutem operari parvulorum, et
hoc ab illa suggeretur infinite, et in bonitate, quae in quibuslibet

Un exemplo cimenti nati pagum, deo que proxiemti in
 mani mercei notandi est, imperfectam illam voluntate
 abiciendi mercei formaliter, aut valtem virtualiter inclu-
 deri conditione (ob quae etiam conditionata nuncupatur);
 objectu enim eius est hoc, merces non proxiemti, si cum
illius retentione penitus inminuere amoliri poterat. Qua-
 re voluntas ista rationem quidem habet intentionis, non
 efficacis, et absolute, sed cu profata limitatione, seu condi-
 tione, si liberari poterat. Itaque si huius intentionis adhi-
 bet quantum potest, media, quae conducere valent obtinendo
 fini sub memorata conditione; nihil enim relinquit in-
 tentatus, ut res, mercei que pariter in columnas: ad eas vendi non
 ejiciendas, cu penitus subminutionis nulla media preparat,
 quia nominis intentio non retinendi mercei, non tendit
 in finem ille absolute.

Et hinc patet, responsio, ac etiam
 exemplis quo firmatur equivocationi subesse; si quidem in
 utroque ab affectu simplici conditionata que voluntate
 confertendi media fit transitu ad voluntate absolute, et
 efficacem. Non ergo absensimus velle Deum efficaciter,
 et absolute probere parvulis igitur omnia media proxime
 sufficientia ad salutis avertendum, sed velle esse paratam ad illa
 danda quantum est ex se, consequenterque velle saltem affec-
 tu simplici, et voluntate conditionis involuente, media
 confertae. Quamvis ergo non sequatur voluntas efficax
 dandi media (quod unice probatur exemplo supra productis),
 tamen affectus iste simplex, et conditionata voluntas illa par-
 tandi necessario sequitur ex parte stabilita generali volu-
 tate salutis omnium.

Igitur ille simplex affectus Divino vo-
 luntati erga salutem omnium infantulorum habet rationem

(Ca)

intentioni respectu finis illius quatenus per media compara-
bilis; non tamen habet rationem intentionis absolute, sed con-
ditionis aliquam includentem, quae sic explicari potest, volo, quan-
tum est ex me, vel ex parte mea salutem parvulorum. Sub
quâ conditione, quando unquam ponatur, illa Dei voluntas est
efficax, seu virtus efficax habet: omni enim conditiona-
li adimpletâ conditione, transit in absolutam.

61

Indè sequitur,
quod voluntas ista duo gerat necessarios: primus, ut siquid
de salutis parvulorum exigatur, quod à solo Deo pendeat, eorum
que capacitati sit accommodatum, adeo ut eis quodammodo con-
ferri possit, hoc illis offeratur, et quantum rationis ipsorum
capacitati, etiam conferatur. Itaque Christus Dominus
pro parvulis mortuus est, pro quibus sicut, ac pro ceteris ho-
minibus obtulit redemptionis suam, pro illis quoque baptis-
mum instituit, in quo contulit quantum est in ipso, et sic de
alijs huiusmodi medijs, in quibus adimpletâ conditio quae
sola est ex parte Dei: proindeque voluntas illa transit
in affectum absolutam, et efficax.

62

Secundus vero quod pro
dicta voluntas operatur, est, Deum vi illius impedire non
posse peccationem aliquam directam providentiam media, quae per-
tinet à causis secundis, sunt quae necessaria de salutis par-
vulorum. Quare ratione memorati affectus nequit Deus ob-
scure applicationi baptismati, alioquin vè medijs executioni,
siquidem alias ageret contra suppositam in illius voluntate con-
ditionem, quantum est in se: licet ergo vi affectus illius non tene-
atur ordinem causarum invenire ad hoc ut profata media
de facto applicentur; tamen obligatur, et quasi cogitur ex
hujus voluntatis ad offerendum quantum est in se concursu ex
parte sua necessarij ad applicationem baptismati, alioquin vè

mediorum, que pro salute Infantum consequenda requiruntur.

Nec hi obstat, quod aliqui dicant, Christum Dominum ne ipsa non habuisse passionem suam pro peccatis illius; eorum vero nominari Redemptorem, quia gratia passionis eius etiam pro illis erat ex se sufficiens, illorum que causa communis erat cum reliquis hominibus. Non, inquam, obest; quia iuxta communem Theologorum opinionem Christus vere ac proprie dicitur, et est quoad sufficientiam, Redemptor etiam infantulorum, qui pereunt. Neque docet expressè Sanctus Prosper de primam objectionem Vincentianam, et ad nonnullorum, et aperte reducitur tam ex illo Libanoni cap. 2. ipse est propitiatio pro peccatis nostris non pro nostris aut tantis, sed etiam pro totius mundi, quam ex alijs Scripturæ testimonijs passim obijci.

63

Ut autem Christi vere proprie que dicatur, et sit etiam quoad sufficientiam Redemptor horum Infantum vatis non est, quod gratia passionis eius ad illos redimendos sufficiat, nisi pro redemptione ipsorum fuerit; alioquin posset etiam proprie nunciari Redemptor Dominorum, et ad itorum quoque salutem obtinendam valor passionis Christi fuerit sufficientissimus, quin proprie sit, aut ab aliquo dicatur adhuc quoad sufficientiam Redemptor Dominorum. Neque refert quod infantuli causam habuerint communem cum alijs hominibus dummodo non fuerit communis oblatio gratia pro omnibus. Profecto si centus homines ob eandem causam essent incarcerationati, nempe quia singuli debebant duo aureos, et Dives aliqui absurde potens pro universis numerare pecuniam offerret solutionis debiti pro liberandis quinquaginta duntaxat, nullatenus appellari pro-

64

res liberator ceterorum, adhuc quoad sufficientiam. Ob hoc

65

alii respondent, Christus utriusque cupidine affectu simplici, et merita sua prodeverit. ~~quibusdam~~ etiam pariter hi absque baptismo decedentibus: ac Latæ obnoxio id nec accepisse, nec ordinasse. Verum hoc omnino grati avertit; tam enim voluit Deus voluntate Divinâ, quæ Charitativâ humanâ valuatione, et redemptione omnium hominum recurrendi illud Joannis 3. sic. Deus dilexit mundum, et filium suum unigenitum daret: ergo si Charitativâ reverentia habuit voluntatem salvandi omnes, uti de facto habuit, in illâ se confirmavit voluntati Dei, per quam officij redemptoris universalis accepit: quod munus per generalem hanc oblationem adimplevit: ergo Deus quantum et ex parte sua sufficienter providit obnoxio saluti etiam infantulorum, qui pereunt.

U. Sectio 6^a

Solventur argumenta contraria.

66

Facientis avertata Dei voluntas ad salutem omnium pariter loqui venio terminata multum impeditur argumentis, quæ tamen ad tria quocumque capita redeuntur. Primum (cum iniquitatis) et inculpabilis potentia subveniendi pluribus infantulis nimirum istis, qui moriuntur in matris utero, quin illi matris invidia ponit attribui mors ipsorum. Ne illi, qui quantum nascentur, adeo regente decedunt, ut nulla hominum volucritudo quantumcumque sedula, sufficiat ad baptismum eis conferendum, ac proinde quod obeant imbaptizati, nullatenus imputari valet astantibus: ergo.

Pompositia

67

Facit, in
tandem, imò requisitè contingere, quod in objectione narratur

atque adeo respectu plurimorum infantium administrationem
baptismi esse proximè impossibilem attentè industria
humana, et subiacente occurrentibus impedimentis. Ce-
terum hoc ipsa impedimenta proveniunt, utpote trahunt
ab aliquà actione peccaminosa, quæ contra Dei voluntatem
inter antecedentes eius causas inreperit recurrit, dicta num.
55. Quare licet omnni industria humana, ut penitus in-
sufficiens ad succurrendum infantibus quibusdam ex suppo-
sitione tunc occurrentibus impedimentorum; attamen abso-
lutè non desit hominibus potentia subveniendi per ad-
ministrationem baptismi parvulis illis: potestas, inquit, remo-
ta, non proxima, sed quæ talis erit, aut in proximis tran-
sigit, veli per ante commissa peccata caritatis, aut inven-
tu fuerit ordo causarum naturalium.

Secundum est textus

68

Apotoli, quem pro stabilienda veneratione nostra citavimus,
nempe Deus omnes homines vult salvos fieri, et ad agni-
tionem veritatis venire; siquidem hoc ultima verba con-
tinet priora, ita videlicet ut volis adultis adaptari valeant,
cum illi soli sint capaces ad agnitionem veritatis venire. Qua-
propter etiam Dicitur Paulus affirmet, vult Deus omnes
hominem salvos fieri, non inde requiritur, voluntatem hanc
etiam ad parvulos extendi; nam etsi etiam omnes absolute pro-
laty sonet universalitatem illam, at verò modificatam, videlicet
restrictam per verba sequentia, protrahi nequit ultra signifi-
catus adjecti limitationis. Admodum quo, tametsi terminus
animal per se cuncta significet animalia, tamen ad iunc-
tus termino rationalis vola designat animalia ratione pro-
vita: nec ulterius prosequi potest.

Ad objectionem respondeo, poste-
riora verba textus Apotoli, videlicet et ad agnitionem veritatis ve-

69

nine, iuxta plures (quos inter Augustinus lib. 4. contra Iulianum) inprimis ac potissimum intelligi de visione beatificâ cuius adhibito quocumque morientes ante rationis usum sunt capaces, eamque certissime consequentur si vacro lactice tincti fuerint. Deinde quomodo agnitio veritatis ibi sumatur quo notitia inspectionis fidei, non est cum ab illâ quocumque prorsus excludantur, nam in orate quantumcumque senella sunt capaces veniendi valtem in agnitioem veritatis habitalem: eamque de facto recipiunt statim ac lustralibus iniciantur aquis.

70

Eandem, est profatu Apostoli textus ne ipsa non extendetur ad Infantes; alia vero verba scripturae testimonia manifeste proferunt affirmatam à nobis universalitatem Divinae voluntatis erga valentes omnium absque limitatione, vel exceptione, et consequenter etiam parvulos comprehendunt. Et proter iam allegata, quo de viis repetere non vacat ipse Paulus ad Corinthios cap. 1. vers. 2. sic ait: ut noty faceret nobis sacramentum voluntatis vus,
 " secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo, in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo,
 " quo in Cœlis, et quo in terra sunt in ipso.

71

Veniunt inquit aut: ex his potius oppositum intento nostro deducitur; quia Deus non instauravit in Christo, quo in Cœlis sunt, nequam delinquentes Angelos, ita ut ob eius merita prosterit illis remedium sufficiens ad abolitionem peccati: ergo nec in ipso instauravit, quo in terra sunt, scilicet homines, aut originali tantum, aut etiam actuali culpa maculatos, ita ut omnibus et singulis provideret sufficiens remedium ad illam abstergendam. Constat antecedens; quandoquidem Christus non exivit Redemptor Angelorum. Consequenter quoque recte

videtur inferni, et Apostolus eodem modo loquitur de re-
paratione utriusque naturae Angelicae nimirum et huma-
nae.

Sed nego consequentiam cum adjuncta ratione proba-
tissimam, quoniam illa verba, quo in Colis sunt, non attri-
buuntur Angelis peccatoribus (unde continuo deturbatis in pe-
nnam delicti), sed ipsorum verbis: quatenus videlicet homines
assumuntur, et subrogantur ad reparandas Angelorum ruinas:
ad quod Christus non est eorum Redemptor, neque missus
ad illos restaurandos. Tertio postrema verba textus allegati,
nempe quo in texta sunt de hominibus accipiuntur, atque
ad venientiam, et proprietatem illorum oportet omnino, quod ob me-
rita Christi Deus provident omnibus, et singulis homini-
bus remedia sufficientia pro recuperatione salutis annuat.

Tertio

penique fundamentum adversariorum est auctoritas Divi
Augustini, qui pluribus in locis oppositam sententiam
tenisse videtur, ut de Dono Deaseverantio cap. 12. de
Gratia, et Libero arbitrio cap. 15. de Natura et Gratia
cap. 8. ubi post alia dicit plures Infantes abque baptismo
vivere, quia esse aliud non potest. Hoc ipsum Epist. 107. re-
vocat in abyssum iudiciorum Dei, cum saepe contingat in pa-
rentibus Infantis ita decedentium, bona, non mala proce-
dere merito.

Demum Epist. 107. loquens de Gratia sic ait,
quomodo dicitur omnes homines eam fuisse accepturos, si non
illi quibus non donatur, eam sua voluntate respuerent, quo-
niam Deus vult omnes homines valere fieri, et multis non
datur parvulis, et sine illa plerique moriantur, qui non
habent contrariam voluntatem, et aliquando cupientibus fer-
tinantibus que parentibus, ministris quoque volentibus ac

72

73

74

" parati, Deo nolente non detur, et repente antequam deum
 " expirat, pro quo ut acciperet curabatur? Ergo iuxta Di-
 vum Augustinum unice perdet à Divina voluntate, quod
 plures Infantule (scilicet omnes illi, quibus ubi veniendis non
 sufficit industria humana) sine baptismo decedant, ac percon-
 sequens absque medio sufficiente ad originalem laborem ablu-
 endam, et aliud quodvis in circumstantiis memoratis pro-
 vii impossibile vit.

75

Respondemus Augustinum virique nobis con-
 taxium apparere multis in locis, quia tamen in alijs pluri-
 bus (quorum tria dedimus numerum 20. 20. et 30. Notet expressè
 Deo velle salvas omniū hominū Deo contendimus exponi
 posse, atque debere testimonia Sancti Doctoris, quæ contra
 presentis assertionis adducuntur. Dicimus ergo Divum Au-
 gustinum in ejusmodi locis, et plerumque loqui de preparatione
 mediis efficaci, quæ misericorditer erga quosdam vitia
 eandemque justissimo iudicio respectu aliorum omittit, quon-
 iam ex parte hominū illa valeat hujus diversitatis assignari
 ratio, veri causa, pro ut asserunt Pelagiani, dicentes Deo
 equaliter se gerere et omnibus, adeo que prostrati, quod vi-
 vum vellent salvas, et eam ob hujus voluntatis merito
 illi conferret in ipsi que perferret.

76

Itaque si Deo nolente quæ
 in testimonio nuper objecto præsertim arget, iuxta mentem Au-
 gustini nullatenus excludit antecedentis Dei voluntatis erga
 valuem parvulorum: neque denotat (et procedunt ad verum
 rij) nullatenus efficacem eorum ad salutem accipiendam: sive natura
 (et prosequuntur vere clarissime explicantes) quia Deus efficaciter
 et omnino ex se, quæcumque ab externa salute regulis, scilicet
 absque ulla attemperata ad operationes liberat hominū, quæ
 potuerunt, aut forte debuerunt eorum saluti prospicere, illa
 ab

absolute rejecit; sed unice significat in Deo non esse volu-
tatem, vel esse carentiam voluntatis adhibendi media ex-
traordinaria pro conservanda, vel protrahenda vita tra-
hans infantis, donec actu suscipiant baptismum.

Deus ergo

77

licet habeat voluntatē veniam, ac sinceram de salute per-
eorum omnium, atque adeo de baptismo illis conferendo,
non tamen habet voluntatem simpliciter efficacem de bap-
tismo ministrando eis omnibus, qui adeo precoci morte in-
cipiunt, ut ferè nequeat humanitus accedere. Omnibus, in-
quam, quia voluntatē habet etiam efficacem respectu quorū-
dam, qui re ipsa baptismum suscipiunt in circumstantiis, in
quibus attentis communi rexy curā ordinariā que providen-
tiā, vix possibilis reputatur epus collatio. Nec hinc collationi
infantum (quod nonnulli volunt) causas naturales ita spūe di-
positas ex intentione quā primariā Dei, ut videlicet non di-
quorum infantum omnino contingat, antequam viciis con-
diverxiari possint, et ab originali labe detegi. Non, inquam,
requiritur, ut exsupradicti absurde constat.

Proterea Dicitur

78

Augustinus aliquando maxime lib. 4. contra Julianum
cap. 8. arguit ad hominem, ut aiunt, ex proprii ve Delagi-
anorum alicui exoritur ignoranti impugnat. Julianus enim,
et Avella Vercanij verba Pauli Deu omnes homines vult
salvos fieri, sic exponebant, ut Deus vellet salvos fieri quos
quos vult vultibus antea vellet salvari; et è contra nollet
aliquem salvum fieri, nisi prius sua virtute propriè vellet
iq̄e salutem assequi. Adverum quos Augustinus efficacissimè
dixit exemplo quorū incapacium velle, veni nolle, cum ta-
men fluxer eby suscepto baptismo feliciter è vita migrent, ali-
que fluxer im baptizati moriantur, et pereant.

Propriè

(58) Negabant etiam Delagiani peccatum originale: concedentes que naturalem quandam felicitatem infantuli abique baptismo decedentibus, negabant illos unquam ingenuos Regni Coloniæ; quos tamen peruenire non dicebantur adulescentes plures post innumera commissa peccata. Duxit ergo Sanctus Doctor in illos inuestigantem, interrogans, quare parvulus impotentibus nolle procluserit Deus aditus Regni Coloniæ, cum demque multis hominibus non solum diu valentibus, sed etiam reluctantiibus apperuerit? Urget, inquam, interrogans, ut ita cogat Hæreticos, et demittere peccatum originale, propter quod à Regno Coloniæ excluduntur infantes, et simul agnoscat Divinam misericordiam in ipis, aut erga illos, qui reliqua salvantur.

80

Viam vero quod in eventibus quibusdam inopinatis, tam parentes, quam adstantes alij faciant quantum possunt tunc casu, ut baptismus infanti ministraretur, atque adeo nequeat ipsi ad culpam imputari, quod moriatur inobaptizatus, proci-
quo Sancti Doctoris intento multum proderat, nempe parvulum ita peruenisse infectum esse peccato originali, mentitaque nostra non procedere gratiam Dei, sed potius ad illa liberalitatem, et omnino grati impertita proveniri. Ceterum hunc minime sequitur, quod vel parentes, vel alij non fuerint antecedenter culpabiles in aliqua operatione, qua transierit in effectum exteriorum, et sic impedierit ordinem causarum naturalium ad consecutionem illius baptismi necessarium: quare hoc circumstantia, ut potè non satis apprehensa, siue non bene cognita plerumque non auget eorum culpam.

81

sed inveniunt, et urgent: frequentè accidit, non tantum parentes utrorumque infantum (scilicet qui paulo post ortu occidunt) sed etiam alios quotquot adstant, dum in lucem eduntur, esse infideles,

proindeque tales esse, quod vel nesciant, vel nolint baptiza-
 re prolem: Deus ergo donans liberis his hominibus, et inhu-
 mani circumstantiis, non vult quantum est ex se repa-
 rationem eorum. Concedo antecedens, et nego consequen-
 tiam; Deus enim ex se liberaliter largiens filios infideli-
 bus non vult ex se, sed merere permittit illos esse infideles.
 Unde vixit eorum infidelitas non est describenda Deo, ita
 nec eorum impotentia consequens baptizandi robolem
 ipsi debet attribui.

Sectio 7^a

Prosequitur assumptum precedentis.

Quamvis igitur inveniunt, et obijciunt: multi sunt infide-
 les etiam adulti, qui seipsa non habent sufficientiam ad
 fidem: ego valtem ij vera sufficientia carent ad salutem,
 quod certe vat et ad extendendam attentionem nostram sta-
 tuentem universalem, Deum omnibus, et singulis, adhuc
 parvulis providisse media sufficientia ad illam obtinendam.
 Consequentia recte inferitur secundum illud Apostoli ad Ro-
 manos cap. 11. sine fide autem impossibile est placere Deo. Cre-
 dere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inqui-
 rentibus se remunerator sit. Antecedens etiam ab omni
 dubio remotum apparet; quandoquidem vel nunc plures apud
 barbaras nationes inveniuntur ad quos nunquam Coange-
 lij noticia pervenit, et quorum animos nulla subijt cogitatio
 vera Religionis inquirenda; sed hoc eorum impotentia cre-
 dendi nequit non esse antecedens, nam ut ait eodem Apo-
 stulus ad Rom. cap. 10. quomodo credent ei, quem non au-
 dierunt? Quomodo autem audient sine predicante?

82

Progre-

83

reaque paulo inferius, et ostendat plurimos nullam suo infir-
 mitatis excusationem habere subiungit, numquid non au-

(6a)
dicunt? Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum,
et in fines orbis terra verba eorum, scilicet Apostolorum, qui
veritatem Evangelicam ubique gentium exulgant, licet
voces ipsorum ad aures omnium omnino nequè non pertingant.
Cum igitur infideles huiusmodi fuerint, ac etiam hodie sint
(uti testantur viri Apostolici diu in Sacris excursionibus in-
ter gentes incultas, et rudes excitati), qui nihil unquam au-
dicunt de verâ Christi fide, nequè de propriis erroribus aliqu-
d dubitant, extra contraxerunt videtur infelices hos ho-
mines omni verâ sufficientiâ ad salutem esse destitutos, ac proin-
dè Deum omnibus hominibus etiam rationis usum adeptis,
non provaluisse media pro salutis asecutione simpliciter
necessaria. Quod vanè cum adultis pluribus contingat, non
est quare nonnullis parvulis accidere nequeat: ergo H.

84

Adde, quod inter Theologos adeo provaluit opinio, quæ cum
Divo Thomâ 2.^a 2.^a quæst. 10. art. 1.º, et Eximio Doctore sup.
17. de fide distinguit infideles præteritè tales, ab infidelibus ma-
xè negativè, ut opposita vix aliquem habeat intermodam
assentorem. Ugitur, infideles negativè, prout contradistincti
ab infidelibus præteritè, dicuntur ij, quorum infidelitas igitur
culpam imputari nequit ob defectum prævia involuntarij in-
sufficientis ad fidem; quia cyilli nihil unquam de obligatione
credendi mysteria fidei nostræ cogitarunt, et potè qui nulli
illius, aut mysteriorum ejus, apprehensionem habuerunt, non
est unde detur criminari, seu vitio vertatur ei, quod media
non adhibuerint ad veram fidem obtinendam. Cum autem
aliunde salutis asecutio sit impossibili absque fide, ut supra
constitit ex Apostolo manifestè concluditur hos infideles omni-
nò carere verâ sufficientiâ ad salutem operis consequendæ.

85

Robort

nec hoc ipsum à facultate: videntur enim in ipsius Ecclesie
 vultu quandoquidem reperiri homines flagitiosi lon-
 gè peccandi consuetudine tam obdurati, et obocati, et li-
 benti facultate recipiendi carere, proor à Deo esse sig-
 nificatur in articulo 36. Lutheri, et à Dico Augustino
 tradi videtur expresse libro Expositionis quarundam propo-
 sitionum Epist. ad Rom. prop. 64. ubi vixit illa verba obdu-
 ratissimi cor Pharaonis, ait, non ergo hoc illi imputabatur, quod
quod tunc non obtemperavit, quandoquidem obdurato cor,
de obtemperare non poterat; sed quia dignus se putavit, cui
cor obduraretur prior infidelitate: ergo miseris his homini-
bus denegatur auxilium omne sufficiens, ac per consequens
in eorundem potestate non est, quod penitentiam omittent
tes non attingantur valse salutem.

Respondeo, quod est memoratis infidelibus actu non conferatur sufficientia
 proxima ad fidem suscipiendam, sed cum alij sufficientia re-
 mota: et non tantum illa remotissima potentia credendi con-
 sistent in ipsa natura rationali, quia secundum se potens
 est elevari, atque proportionari per auxilia Divina gra-
 tia ad fidem habendam, de qua memoravit Augustinus lib.
 de Predestinatione Sanctorum cap. 6. prope finem inquiring,
posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, natura est
hominum: habere autem fidem, quemadmodum habere chari-
tatem gratis est fidelium; sed alia multo magis appropina
quam ad sufficientiam proximam, atque adeo multo mi-
nus remota: sed qua non uno modo declaratur à Theologis,
 alij
alij nolum in hac potentia quasi media inter proximam,
et remotissimam, includi quicquam supernaturalis, sed ab-
quæ sitam esse in facultate vitam ex principio rationis

86

87

agendi: quam facultate (pergunt illo) Deus imperator
 ex intentione plura maioraque dona concedendi, quae
 nisi nimis vi homines ea bene utantur, illi prospiciet,
 mediaque quae debet, unde circa mysteria fidei
 vati instrumenta; vi autem illa facultate neglecta con-
 tra legem naturae delinquant, ipsi sibi viam ad gratiam
 Dei recipiendam obtinent: quare si enim homo recte
 iuxta legem naturalem, et iuxta naturae metas operari
 nequeat, promereri gratiam, vel adhuc ad illam ve
 ritive disponere; potest tamen culpam suam collationem eius
 impedire.

88

Contra vero contendunt alij, quod in illa
 facultate, quae late patet, regni imperatoris Dei gratia, quae
 multifariam homines excitentur, et alliciantur ad colen-
 dum Deum, quem universis creaturis quodammodo quam
 quam divini modo testantur esse principium, et auctorem
 omnium; a quo proinde bona operare, malaque metueri
 novit omnis homo vola luce naturaliter vidit, neque
 potest aliqui rationis usum adeptus, et verè sui compos
 to ignorare. Quare, quicumque proterea moribus illi
 internis, quibus quandoque juratur, et ad honestè viven-
 dum impellitur ve proterat attentum, plenam denique suf-
 ficientiam ad fidem, et salutem consequetur. Verum
 qui muneri suo deum, omnino negligentes colere Deum
 recusat, vires, quas habent ex a lumine naturae, quam
 à superioris illi illustrationibus, et insuper ab honestate, recte
 tudineque naturali declinant in suis operationibus, utique
 se habent indignos obsequii, ac obsequii illuminationis,
 quae proinde carebunt, in viaque coecitate peribunt.

Non
 autem quod proterat attinet vobis modo sumatur illa f

89

culpa, quæ gaudere infideles ad bene naturaliter agendum,
 et vitanda peccata; clare requiritur, non Deo, sed ipsi
 imputandum esse, quod acta non aequantur suffici-
 entiam proximam ad salutem operandum, ad ipsam
 que salutem obtinendam; quia valis illis auxiliis valens, quod
 iuxta facultatem sibi concessam necesse non egerint, et cul-
 pas admitterint: quod sat est, ut alteri nequeat acribi pro-
 fecto sufficientis, quam imputare proposuit omnibus impe-
 dimenta non adhibentibus, eamque regere duntaxat op-
 ponentibus obicem.

At etiam liberi prolabantur in peccata
 lege naturali, sive rationis instinctu vetita, proptereaque
 dictam sufficientiam ad bene salutem operandum, et ig-
 ram sui valorem advertant: non Deo statim amittunt
 infidelitatis negativæ, sed eorum plures, ut erant antea, sic de
 incipi infideles negativè peccant; cum enim de obligatione
 veram Religionem amplectendi, veramque querendi fidem ni-
 hil unquam eis occurrerit, aut in mentis venerit, nullatenus
 ad noxam culpam ipsi imputatur, quod culpa sui ce-
 re fidei receptionem impedierint. Quemadmodum enim
 uti supra dictum est num. 50. peccata eorum genus quod exat
 infanti valui providere, nullum accipiunt incrementum
 ex eo, quod illos inhibuerint baptismo, quia nimis inco-
 gnita fuit hoc circumstantia, sic ob inadvertentiam, et
 imculpata ignorantiam infideles isti excusantur à noxa
 peccati.

Non tamen excusari poterunt à peccati, qui contra
 naturale lumen rationis perpetraverunt, et quibus immi-
 ori rugens lucis obstituerunt, quæ certe recepta viam
 salutem viderent, plurimum temerent, et abolerent: quæque
 rejecta semper in tenebris exstantes caligine denique subibunt.

50

51

(64)

- oceanam. Quare venerandum, maxime que timentory
" et illud vagientis Id. Quis stabit contra peccatum tuum?
" Aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum?
" Aut quis tibi iniquabit si perierint nationes quas tu fecisti?

22

Impie quidem, et impudenter audeat aliqui Deo tribuere perditionem hominum, quibus ad salutem consequendam abundo media sufficientissima preparavit, obitio, atque contritus quantum est in re. Itaque manifeste patebit omnibus, quando Dominus ipse dignabitur celum deducere, arcanaque Sacrosanctis tuis patefacere, non solum infideles hocce, sed etiam alios, quot quot ad oceanos ignes deciduntur, aliquo Deo Dei gratiam ipsi pigrissime collatq; abiecit, vel ejusdem gratia receptioni vni cuiq; obstitit; Deum enim ex re paratu erat eam largiri cunctis hominibus, adeoque de facto non obtinentibus exoravit. ¶

23

Quod in argumenti corroborati-
onem adducitur evidenter illud enervat; quandoquidem
illa mentis obsecatio, et obducatio cordi, unde colligitur
in quibusdam ingrossata simpliciter, et absolute tali
ad voluntatem agendum, a Deo minime provenit, sed
omnino nascitur ex igni met peccatoribus, qui flagitia flori-
ditati accumulantes in miserissimam, ac infelicissimam illi
coactam inducunt. An autem hoc infortunium ne ipsa con-
tingat aliquando vixit viatoribus, opportunius examinabi-
tur infra. Interea responsionem argumenti concludam
verbi ipsius Augustini lib. 3. de Libero arbitrio cap. 12. ut
ca medium, in quibus doctrinam a nobis in solutione tu-
" vitam exhibuit inquiring, recte enim fortasse quærent
" tus, si exortus, et abditus nullus hominum victor exit
" retet, cum vixit ubique sit proferens, qui multo nobis per-

creaturis sibi Domino taxientem, a seas um vocet, do-
 ceat credens, consoletur sperans, diligenter exhortetur,
 conans adjuvet, exaudiat deprecans: non tibi de-
 putatur ad culpam, quod inuitus ignoras, sed quod negli-
 gi quæres, quod ignoras: neque illud quod vulnerata
 membra non colligis, sed quod volens vamnare consen-
 nis.

Quibus immèdiatè subiungit alia, quo non solum
 hic allata, sed etiàm videntur dicta de Parentibus infan-
 tum absque baptismo morientium efficaciter, et agere
 confirmant, sed potius exprimunt: Sic ergo proceditur,
ira tua propria peccata sunt, nulli enim homini ablaty
 est veire, vollice quæres, quod inuitus ignoras, et humili-
 liter confitendam esse imbecillitatem, et quærenti, et con-
 fidenti ille subveniat, qui nec exat dum subvenit, nec
 laborat. Nam illud quod ignorans quisquè non rectè
 facit, et quod rectè volens facere non potest, deo dicuntur
 peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originy
 duclunt. Illud enim procedens memit ita sequentia.

Disputatio 3^a

De axiomatico Theologico, facienti

quod est in re Deus non denegat gratiam.

Quamvis hoc paromia recentissima sit apud Theologos, si-
 re que perspicua multum requiritur ad intelligendum
 tam ordinem Divini Proxidentis, quam indelem ac ef-
 ficaciam auxiliorum, qua generationem omnibus impartuntur
 tum; si tamen indigere sumatur, ad fovendos Pelagianorum
 errores detorqueari potest. Ut ergo certe constet, quo sensu repelli,
 quo pariter accepta probari debeat, in proxima disputatione vici-

tum subibit examen.

Sectio 1^a.

Aliqua promerentur ad veram
intelligentiam Regij necessaria.

1

Inprimis ergo sciendum, atque notandum est, Pelagianos, et
Sequaces asseruisse, hominem elicere naturali sua virtute
se quocumque bonos actus, etiam eos, quibus de condigno
promeretur vitam eternam: ac per consequens actus om-
nes meritorios promij cupivisti esse sub potestate liberi ar-
bitrij creati proprijs suis viribus relicti.

2

Notandum est ve-
custo partim etiam in hunc errorem incluisse Maniche-
os, et propterea nuncupatos esse Semipelagianos; nam as-
serunt initium salutis, nempe velle credere, sperare, dili-
gere &c. a vola voluntate creatâ, sibi nec ipsi relicta, propi-
jive suis nativi viribus operante, provenire, vel saltem o-
mnino posse: subdentes, Deum propter hoc velle statim expar-
te gratiam ad credendum, sperandum, diligendum, aut
alia quolibet opera salutaria peragenda necessariam. Non
tamen satis constat, an res ipsa conveniant, illud velle à
vola voluntate productum esse meritis condignis, vel contra-
rium duntaxat.

3

Uti, nec est penitus exploratum, an etiam
absolutè negaverint, Deo aliquando sua gratia provenire
voluntatis creatam ad ita volendum, eoq; sigillatim ob-
tineat locuti iam illud, iam oppositè inveniuntur: adeo
que sensum suum in re ipsa dubium, ac incertum reli-
querunt, maxime, quia subindè recurrerant ad me-
rita quæ conditionata, merita videlicet, quæ nunquam
erunt, sed quæ gratiæ sunt, et semper ex parte hominis
narent causam aliquam gratis, quæ de facto conferuntur ipsi.

Ille excoꝛ, quem vni Sectarioruꝝ dolosaꝝ calliditate diuerti-
 raunt, et in quem Sancti Doctores tam coꝛtari, quꝝ
 subsequentes acriter inuocati sunt, damnatus est à Con-
 cilio prorexiuꝝ Africanano 2.º et Tridentino; nam illud plu-
 rimos canones de eum refusandum, et exortendum ex-
 pressè condidit. Unde que rursus illum confixit, et omnino
 profligauit Versione 6. cap. 5.º declarans, Justificationis excoꝛ "
diuini in Adulteri à Dei per Christum diuini prorexiuꝝ "
gratia, uisumendum esse; hoc est ab eius uocatione, quã nul- "
li eorum existentibus meritis uocantur; ut qui per pecca- "
ta à Deo averti exant, per eius excitant, atque adiuan- "
tem gratiam ad conueniendum ad suam ipsoruꝝ iustifica- "
tionem, eidem gratia liberè assentiendo, et cooperando dispo- "
nantur.

Et hinc tertio notandum est, Diuinam Pro-
 uidentiam in regimine uoluntatis creatæ relatè, uel in or-
 dine ad asecutioneꝝ ultimi sui finis, esse talem, ut quan-
 documque creatuꝝ arbitriuꝝ uelit, aut faciat aliquid rectuꝝ
 ac honestuꝝ, et habeat à Deo simplicitèr, tam quoad posse,
 quam quoad uelle, et quoad operari: ex ergo Prouidentiã
 Dei dirigat mediã gratia uoluntatis creatam ad quædam fi-
 nis adeptioꝝ, etiam illã mediante, uel per illam, obtinet,
 ut sibi tanquã authori tribuatur omne bonuꝝ à libero ar-
 bitrio creatuꝝ prorexiuꝝ, aut potius uixi.

Quare degen-
 dentia liberi arbitrii creati à Diuina Prouidentiã nequit
 aptuꝝ exgoni, quꝝ explicando dependentiam eiusdem à gra-
 tia Dei. Non tamen omnia, quæ circa dependentiaꝝ hanc
 à Theologi ut inconcussa traduntur, attingemus, ex alio
 spectent; uel ea tantuꝝ quæ sufficiunt, et omnino requir-
 untur, ut inferius adducenda percipiantur. Igitur Di-

cui Augustinus iuxta nuncupatus Doctor gratis tract. 13.
 in Joanng, interrogans, Quid est gratia? Respondet inquit
 ens gratis data. Quid est gratia? Respondet inquit
 ens, Quid est gratia? Denuo respondet, donata non reddi-
ta, unde gratia genericè sumpta significat donum gratuitum,
 ac indebitum tam physice, quàm moralitèr; seu quod neque
 exigentia physica subiecti cui confertur; neque ratione
 meriti tribuentis ipsi subiecto jus aliquod in tale donum. Obicitur

7

autè opponet advenire conceptum, seu rationi gratis non
 opponi debetum quàm immediatè, si donum subiecto concessum
 sit valtem mediataè gratuitum; quia donum quod ex sup-
 positione indebita debetur indebitè absolute pronunciatum.
 Itaque beatitudo, tamen si debita sit ex suppositione meriti
 condigni, finalis que perseverantia, nihilominus gratia im-
 plentèr, et absolute vocatur; quia debetum illud in beneficio
 proximo indebito fundatur, scilicet in ipso merito, perseveran-
 tia finali, et gratiè ad ea concurrantibus; Quid simile con-

8

tingit etiàm in ordine meriti naturali; quandoquidem hoc autè
 illa specialis humorum contemperatio, perfectior quoque, vel
 accuratior organorum configuratio, et alia ejusmodi, que na-
 turalitèr ad primam existentiam voluntatis creatae quandoque
 consequuntur, quoque non parùm de naturalibus actionibus habitum
 tatem condunt, utò debita sine ex suppositione detestantur
 si confusus causam ad primam hominis generationem di-
 positè; quia tamen indebita est illa ipsa suppositio, præsertim
 hoc administrata naturalem operationum rectitudinem spi-
 ritantia recedentem inter gratia creationis.

9

Itaque in designa-
 ta supra acceptione generali gratis, hoc à Theologi dividitur

in creante, veñ causa causantis creationis, providens, et de-
vans. Prima complectitur existentiam, et virtutem
nam ipsam animi, liberi que arbitrii, et reliqui ad ea na-
turaliter consecuti, illa que per virtutes ad volendū bo-
num honestū. Et quatenus ea, que naturali tanti recti-
tudini motu ita deveniunt, non vint gratia sufficiens
ad valutatem operandum, gratia vero non improprie
vocantur; nam ut ait Augustinus Epist. 115. Ad Ino-
centium, Gratia Dei dicitur, quā creati vimus, ut non ..
nihil essemus, nec essemus aliquid, ut cadaver, quod non ..
vivit 115. Et de hoc tanto beneficio Creatori nostro grat ..
tias agere debemus, unde et merito ita gratia Dei pro-
test, quia non procedentis aliquo operis meriti, sed grat ..
uita Dei bonitate donata est. ..

Gratia providens compre- 10
hendit omnia illa, sive positiva, sive negativa, sive in-
terna, veñ externa incentiva virtutis, quo, quia etiam
ex arrogatione creationis indebita sunt natura, fortu-
ita plurimque reputantur; a Deo tamen procedentia
ex amore virtutis, ad que secundū re incedent, stimu-
lant, et inducunt. Alij modi sunt doctrina, sive pro-
dicatio Evangelij, Conciones ad amorem honestatis allicien-
tes, aut convincentes ad odium peccati, bona plurimque exem-
pla, bona veluti irrogata, alia que similia, que subinde
contingunt; quibudam vero soquū occurunt quam alij,
et congruentius etiam illis obveniunt.

Hoc igitur externa 11
virtutis incentiva naturaliter excitant cognitionem intentionem
impulsionem ad bonum honestum, inde que quandam affecti-
onem indeliberatam ad idem: et ex subiti hij motibus entitat-
tive naturalibus intellectū, atque voluntatis coalescit gratia

excitans ad actus honestos prout entitativè naturalibus;
 quia licet objectum externum à quo provocatur, et in quod
 fertur sit supernaturaliale, non propterea supernaturali-
 tatem induit actu ipse: nam, ut ostendunt Theologi, my-
 steria sanctissimi vitæ, mortis que Christi Domini, virtus
 et alia objecta supernaturalia, intellectui ponuntur proponi per
 cognitionem prout naturalem, ab eodem que fide mente huma-
 na credi: sic autem cognita, veli credita naturalitè movent
 ad amorem virtutis etiam prout naturalem.

12

Si ergo non
 adit ex parte potentiarum, intellectus nimirum, et volunta-
 ris, aliquid principium altius atque sublimius, eas elevans
 ad magis tendendi nobilitatem et superationem, quam qui potest
 ab exterioribus illi. incentivis oriri, gratia excitans inde pro-
 veniens ad actus honestos, plus quæ honestate naturali confe-
 rre nequit. Imò tamen Deusque specialitè providentiâ
 que prout indebitâ profecto motus ad bonum incendet, quan-
 do non adit exteriora incentivisa memorata, vel illi pro-
 ventibus ad intentiones, et ferventiores motus inflammaret,
 quam qui correspondet ipsi, non ideo actus exadret enti-
 tativè supernaturali; ad hoc enim non sufficit, actus exci-
 tans quando nulla est, aut ad eum exigentiâ detegitur, nisi
 la ve proportionata causa naturalis adit: sed propterea requi-
 ritur, quod à causis prout naturalibus nunquam oriri valeat
 ob entitativam ipsius excellentiam, vix aliter explicabilem,
 que per recessum ad causam efficientem.

13

Ceterum adventum
 necesse est, et notare quanto, quod etò relata superè in-
 centiva virtutis, aliaque similia ex se imparia sunt ad
 excitandum actus internus entitativè supernaturalis,
 à Deo tamen in proventu providentiâ vopè assumuntur per

modis conditionis, aut occasionis ad exercendam volu-
 tatem actibus indeliberatis entitativè supernaturalibus,
 quibus inducatur, et adjuvetur ad actus deliberatos, etiã
 entitativè supernaturales; nam ut habetur psalm. 67. De-
bit voci vus vocem virtutis, extenso scilicet predicationi
 interiori interius deficiet impulsum alioquin ordinis,
 quam qui naturalitèr ipsi correspondet. In hæc ergo sus-
 peradditã voce consistit virtus elevata, et proportionans ad
 actus deliberatos entitativè supernaturales.

14

Itaque Divus Augu-

stinus lib. de Spiritu, et Litera cap. 34. docet, quod virtus
 suasionibus agit Deum, ut velimus, et credamus. Per
gratia per que ab exercitã predicatione, seu potius occasi-
one predicationis extenso, provocamur ad bonum honestum,
adhiberi valeat actus voluntatis, oportet ut immediatè con-
feratur, aut infundatur à Deo tanquã authore superna-
turali; Augustinus enim lib. de Gratia Christi cap. 13.
 sic ait, hoc gratia si doctrina dicenda est (subintelligitur doc-
 trina, quã Deus venè nobis ostendit, nos que venè docet vi-
 am salutis extenso) certe sic dicatur, ut altius, et interiorius
eam Deum cu inefabili suavitate credatur infundere, non
volum per eos, qui plantant, et rigant extrinsecus, sed etiam
per se ipsum, qui incrementis suum ministrat oculis

In

15

quibus obiter animadvertere licet, quin et oportet, quod su-
 perius indicavimus, nempe supernaturalitatis entitati-
 vam actus intellectus, et voluntatis ex speciali suo tenden-
 di modo desumi, qui modus hæc aliter explicabili appa-
 ret, quã per recursum ad causam efficiens à profatis acti-
 bus expectatam; ab eorum enim objectis derivari nequit, cu
 hoc ab actibus etiã pure naturalibus attingi valeant. Si-

cui ergo contingit in imagine, seu picta, seu typica cu-
 jus presentia non estimatur ex objecti dignitate, sed po-
 tius ex elegantia lineamentorum, aut colorum: quare
 doquidem Amanthi, seu Indis compa mure, iniam,
 aut simile quid adeo graphico coloribus exprimere, seu vul-
 gura fingere poterit, ut colore vincat etiam Angelum ab
 impolito aliquo pictore, vulve sculptore delineari; ita quo-
 dammodo actus naturali respectu supernaturali accedit
 ratione causi.

Sectio 2^a

Prosequitur assumptum antecedentis.

16

Nam denique gratia elevans (quod nostra refert in pro-
 ventu) complectitur gratiam sanctificantem, provenientem,
operantem, et cooperantem: de subsequente vique nulla
 potest hic esse controversia cuj ex terminis ipsi proceden-
 tem aliam gratiam supponat ad cuius rectu, et bonum
 unum consequitur. De gratia sanctificante plura debi-
 mus tractari de Justificatione, quo demum repetere super-
 fluy erit. Gratia proveniens, quo nominatur etig ex-
 traneis, consistit in actibus vitalibus entitativè supernatur-
 ralibus, et indeliberatis (quique proprie dicuntur flexi in
 nobis vine nobis, non quod illos physice non eliciamus,
 sed quia non electivè, seu liberè producimur illos) nempe
 vanetate intellectus illustratione, qua que voluntatis affecti-
 one, queis Deu prostat, et aperiatur quod latebat, et in
 aere fiat quod non delectabat, quo ut inquit Augustinus de
 Gratia Christi cap. 12.

17

Hii igitur actibus indeliberatis allu-
 mus à Deo, vaviciaque movemur, et electivè velle-
 mus id ipsum ad quod excitant; nam à Tridentino con-
 citati sessione 6. cap. 5. justificationis exordium in adultis

à Deï per Christum Iesum proveniente gratiâ in
merendum esse: hoc est ab eius vocatione, quò ceterè ne-
 quit formalitèr in alio, quam in actu vitali consistere.
 Præterea, conceptus et ratio gratiæ operantis huiusmodi ac-
 tibus indeliberatis principalitèr, et in recto consistit,
 et per se immutat aliunde gratiam operantem integrat
 et simul ex qualitate pure physicæ, fluidæ, et transe-
 unte; quia semel ac existens actu profaci, ducunt,
 et subdunt, et non dum peducunt, nequè perinde
 ant, et libere velimus: et sicut quoad persuasioni-
 bus agit aliquis, ut alter actionem peragat, verè proprie-
 que dicitur operari, ut ille alius velit actionem exequi:
 sic illa gratia excitans quàm ad actum deliberatum impel-
 lit verè ac proprie nuncupatur operans.

18
 Difert enim
 causa moralitèr movens à causâ mexè physicè effici-
 ente in eo, quòd etiam ut causa in actu primo consis-
 tit in operatione, vel motu verè tali; ratio siquidem
 interna tametsi sumatur ut contradictoria ab actu
 quem subdet, utique actu, et operatio vitalis est: cau-
 sa verò, quò ut in actu primo movens, et inclinans ad
 effectum imponat actualem operationem, etiam in illo pri-
 mo, vel in actu primo, verè ac proprie nuncupatur ope-
 rans ut effectus existat. Quapropter Crisostomus Doctor
 in quocumque lib. 3. de Auxiliis cap. 5. num. 5. subtilitèr
 et acutè distinguit inter operari quòd velimus, et ope-
 ri velle nostrum; primus enim denotat gratiam interior-
 em formalitèr inclinans, et incitans ad volendum: secun-
 dum verò designat gratiam iam coefficientem in actu secun-
 do velle nostrum: primus explicat munus gratiæ excitantis,
 aut operantis, et secundus declarat munus gratiæ depe-

vanti, vel cooperantis.

10

Unde colligitur, gratiam operan-
tem esse formaliter excitantem, quoniam est conversio gratia
excitanti non sit formaliter operans. Pars prior illationis
ex dictis abunde constat. Et posterior eadem claritate
patet; quia munus et ratio gratia excitanti potest ad ac-
tum etiam liberum extendi: nam, licet hi nequeant esse
prima gratia excitans (cum semper et omnino necessario
presupponant ut principium sui gratiam excitantem in-
deliberatam a solo Deo infusam) ponunt autem obiecta munus
gratia excitantis ad alium aut electionem actum liberum
(ad modum quo actu imperari de munere exercet respectu
imperati, et intentio relate ad electionem &c.); sed verò ubi
se nequeunt rationem gratia operantis, pro ut hoc à coope-
rante distinguitur, quia ratio ista soli gratia excitanti in-
deliberato competit. Quare licet omni gratia operans sit
excitans, non tamen omni gratia excitans est operans.

20

Gratia
cooperans per se quod operanti superaddit importat id ipsum
quod gratia infusam dicit ultra, vel supra excitans; im-
portat enim gratiam ipsam operantis ut actualiter obtin-
entem, vel inducentem in actu recondito liberi creaturae consen-
sum; gratia viquidem, quo cooperatur ut velimus, co-
operatur dum volumus, imò ipsa est, quod dicitur in re
cooperans, sicut objectum quod ut cognitum promovet in actu
primo, movet etiam in actu recondito, sui que amorem
obtinere, quando propter bonitatem eius illud actu diligimus.

21

Unde
omne proterea gratiam explicatio non est arbitrarie com-
parata, sed evidenter ex Augustino de gratuita; quando
quidem ille lib. de Gratia, et Libero arbitrio cap. 17. loquitur

de homine, qui quodammodo vult verumque procepta, sed
 varijs incertis difficultatibus in eorum adimplerione oc-
 currantibus, non dum vult voluntate robusta victis-
 que difficultatibus, vequentia subdit: et qui vitam et si par-
 tam dare cogent charitatem, nisi ille, qui propinat vol-
 untas, et cooperando perficit, quod operando incipit? Quori-
 am ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus
 cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus, certus
 sum quoniam qui operatur in vobis opus bonum perficit
 et usque in diem Christi Jesu.

Unde ex opus nostrum
 salutis initium habeat à gratiâ excitante, videlicet à co-
 operatione Dei, et iuxta Dictionem Augustini Operando, seu
 per gratiam operans Deus incipiat uti cooperando, sive
 per gratiam cooperans perficit, clarè requiritur, quod
 ad mentes hujus Sancti Doctoris omnino dicta sunt, quo
 super identitate gratiarum excitantis, operantis, et cooperan-
 tis assensimus. Nec minus perspicue constat hoc ipsum
 ex verbis alijs, quo nunc transmissis immediate subjun-
 git, ita senseri, ut ergo velimus, sive nobis operatur, cum
 aut volumus, et sic volumus et facimus, nobiscum coope-
 ratum: tamen sine illo vel operante ut velimus, vel co-
 operante ex volumus, ad bona pietatis opera nihil ex-
 ternum. ¶

Et ex his notandis et quinto, quemlibet actus
 salutaris etiam imperfectus, qualem Augustinus nun-
 quam appellabat perfectam charitatem, includere gratiam
 cooperantem, utique supernaturalem; quia sicut ante
 monuimus, natura hibi relicta, sive propius duntaxat
 visibus operante ad actus quemcumque salutares est pro-
 vis impotens. Itaque Concilium Africanum cap. 9.

22

23

vici, quod bona agimus, Deum in nobis atque nobiscum,
in operemur, operatur. Ugitur in omni actu valutari, vob
 nobis ad valus imputabilis (cujusmodi est minimus actus
 Charitatis, aut alterius cuiuscunque virtutis supernaturalis)
 valus agnoscitur debet tam gratia operans, quae gratia
 vobis cooperans: et obiter etiam observare, memorar
 tas gratia distinctiones non aliqua nova gratiarum genera
 significare, sed potius diversos respectus, et effectus vobis
 gratia.

24

Sexto notandum est, quod licet aliter explicentur
 allata gratiarum divisiones, dicendo videlicet, ad gratiam
 excitans, in vincta intellectus illustratione, quae que vo
 luntatis affectione vitam, praerquiri qualitates physica
 supernaturalis intussecam, a qua tanquam a princi
 pio procedant: et insuper gratiam operans in ea, vel
 alia simili qualitate physica fluida transeunte conti
 nere: tandemque gratiam cooperans a physica prebe
 terminatione non distingui, nihil officit assumpto digu
 rationis, cum etiam sic explicata gratia (vel ita consti
 tuta divisiones eius) a vobis rationis athenatur entitati
 ve supernaturalis.

25

Denique notandum est, quod est
 nonnulli restringere velint Adagium supra positum
 ad gratiam duntaxat justificans; attamen a pleris
 que Theologorum ad alia gratiarum genera procrebitur.
 Vno non immerito contestantur aliqui, quod intelligi
 tur de sola gratia auxiliante, cu agitur Orthodoxos om
 nino certis sit nullam lege vobis cre, quod gratia vobis
 justificans conferatur facienti quod est in se secundum
 vobis naturas; quandoquidem fide constat, ex parte hu
 minis justificandi, seque disponenti ad justificationem

essigi, vel actus contritionis perfecti, vel saltem imper-
fecto: constat insuper utrumque debere supernatura-
lem esse, ac per consequens elici non posse sine gratia
auxilio supernaturali.

Sectio 3^a

Prima Latronis acceptio proponitur et refutatur.

Eminentissimus Caietanus, Durandus Gabriel
OKam, et plures alij, quos refert Latax Sigalda
tom. 2. de ente supernaturali disp. 17. sect. 1^a. phloquij
accipiunt de faciente, quod est in se secundu[m] vires natura-
les, et affirmant, homini sic operanti, tanqu[am] de congruo
merenti collat[ur]i gratiam auxiliarij entitativ[am] superna-
turalem; qu[od] se disponat, vel preparare valeat ad suam
justificationem. Hanc expositionem, aut intelligentiam
Udacijs qu[od]ammodo videntur ex Angelico Doctore, qui v[er]bi
ei favere videtur, et proximum lib. 2. v[er]sionarij dicit.
28. quest. 1^a. art. 2°, ubi sic ait, non oportet ut actus qui
homo se ad gratiam habendam preparat, sint natu-
ram humanam excedentes: ergo sufficit, quod homo se
secundu[m] vires naturales agat quantum potest, ut ad gratiam
obtinendam se disponat.

26

Clavius autem, et expressius hanc
opinionem confirmat, v[er]bi potius tradit in verbis, quibus
congrui articuli nunc allegati concludit, inquit. Et Deo
alii consentiendo dicimus, quod ad gratiam graty facientis
habendam ex solo libero arbitrio ve homo potest preparare:
faciendo enim quod in se est gratia à Deo consequitur. Hoc
aut[em] v[er]bi in nobis est, quod in potestate liberi arbitrij consistit
est. Neque minus clare mentes suam agens ibidem ad.
Cum ita respondens, dicendum quod etiam ad fidem habent

27

" dam aliquis se preparare potest per id quod in naturali rati-
 " one est: unde dicitur, quod si aliquis in barbaris natu-
 " onibus, quod in se est faciat, Deus sibi revelabit illud, quod
 " est necessarius ad salutem, vel inspirando vel Doctores mittendo.
 " Unde non oportet, quod habitus fidei procedat preparationem
 " ad gratiam, gratum faciens: sed simul homo se preparare
 " potest ad fidem habendam, et ad alias virtutes, et gratiam
 " habendam.

28

Nec obstat (inquirit hujus expositionis Datus)
 quod aliqui responderent, nempe Dicitur Thomam etiam ibi
 negare gratum actibus conceptis, sive rationis meriti; quia sibi
 excludit conceptus meriti condigni, seu meriti formati gra-
 tum faciente, et manifeste constabit percurrerenti totum
 illum articulum. Nec item obest, perquisit igitur, quid ab ali-
 si ex Dato Vasquez responderetur 1.ª parte. disp. 11. v. 1.º.
 scilicet Vazquez articulo citato requiritur pro relativi acti-
 bus elicendis donum aliquod proprium a Divina Providentia
 receptum: imò gratulare terminis expressi auxilii Dei, et
 videre licet in solutione ad secundum, ubi sic ait, dicendum
quod homo non potest se ad gratiam preparare; nec aliquod
bonum facere sine Dei auxilio; quia donum illud a Divina
 Providentia recurretur inter ea, quae rei cuilibet iuxta conditionem
 suo naturae conveniunt: auxilium etiam de quo memoratur
 est generalis Dei concursus, sine quo nulli creaturae possibi-
 lis est actus aliquis.

29

Nec demum obstat (aiunt authores memo-
 rati) quod a quibusdam alienatur, etiamque Doctores 1.ª 2.ª quae-
 st. 10.ª art. 6. retulerunt sententiam hanc, ubi siquidem affir-
 mat, quod homo non potest se preparare ad lucrum gratis
vincendum, nisi per auxilium Dei interius moventis: et ibi
 dem ad 2.ª. addit, Deo cuj dicitur homo facere, quod in se est,

Videtur, hoc est in potentate hominis, secundum quod est motu
 a Deo; quia Cardinalis Caietanus in Commentariis super
 hunc locum presentiam retractationis Divi Thomae non ag-
 norit, consentiens Sancti Doctoris in verbis supra productis
 ex lib. 2. sent. locutus esse de preparatione remota non exi-
 gente auxilium Dei visibus naturae superadditum: impro-
 venturiam vero loqui de preparatione proxima de gratiam
 sanctificantem, pro cuius attentione relatam auxilium necessar-
 ium est omnino.

Ex quæ tamen adducetur Eminenti-
 mi Commentatoris interpretationi acquiescere, quia cum
 que laudata loca Sancti Doctoris attentè legent, et ad inveni-
 ciam contulerint; in neutro vixidem illorum ejusmodi di-
 visionis, aut divisionis mentionem facit, vel adhuc inveni-
 at. Proterea speciatim, et expresse loquitur in libris senten-
 tiarum, presentim ubi super allegatus, de preparatione de gra-
 tiam grati facientem, ac per consequens justificantem. Insuper
 ibidem exigit non tantam gratiam largi, seu latissime sum-
 ptam pro lumine naturali, sed etiam gratiam multo mi-
 nus improprie acceptam pro illius luminis excitatione,
 que sane Deo vix per se auctori luminis naturali ad-
 cribitur, et prima cogitatio bona per motum voluntatis
 haberi nequeat. Tandem etiam ibi petit auxilium Dei mo-
 ventis: ergo non est quare potius in uno loco, quàm in alio
 dicatur ab illo postulari auxilium supernaturale.

30

Hoc pro-

fecto sufficiunt, tam ut presentia Divi Thomae retractatio,
 quam ut nunc adhibita verbi ejus interpretatio, dubia val-
 tem existimetur, maxime cum etiam quor. 11. de ve-
 ritate art. 11. ad 11. sic affertur: dicendum, quod non sequi-
 tur inconveniens, ponit quod quilibet teneatur aliquid expli-

31

- „ citè credere, si in silenti, vel inter bruta animalia nutria-
 „ tur: hoc enim ad Divinam Providentiam pertinet, ut cui
 „ liber provideat de necessarij ad salutem dummodo ex parte
 „ ejus non impediat. Ut enim aliquis taliter nutritus dum
 „ tum naturalis rationis recuperetur in appetitu boni, et pro
 „ pã mali, certissime est tenendum, quod si Deus vel per
 „ internam inspirationem revelaret ea, que sunt ad excedendum
 „ necessaria, vel aliquam fidei predicatorem ad eum dirigens,
 „ venit misit Petrus ad Cornelium Actuum 12.

32

Quod autem
 in his verbis adeo clarè, quin et asseveranter à Divo Tho-
 mæ pronunciatur verificari nequit, nisi statum sit aliquis
 lege Divinæ, ut facienti quod est in se recedendum vires me-
 re naturales centè conferatur, seu conferenda sit gratia
 supernaturalis ad salutem obtinendam: ergo iuxta Sancti
 Doctoris facienti quod est in se volui natura viribus omni-
 nò concedetur, gratia provalutis assuetudine necessaria: do-
 nec ergo manifestè probetur, vel averta retractatio, vel gra-
 tita super interpretatio, non immerito sententiæ suæ pa-
 tronum arrogans Angelicum Doctorum et Authores hujus ex-
 positionis Adagij.

33

At quævis hoc adeo prosequia sint, et nul-
 lã sive cavillatione, sive tergiversatione videantur elideri po-
 se; nihilominus placuit recentioribus quibusdam Thomæ
 datam Proloquij expositionem affingere celeberrimo Latino
 Ludovico de Molina velut ille primus eam invenisset,
 voluque defendere, et saltem aliquo titulo, tametsi com-
 mentitio possent illi annuere Marilienibus. Insuper
 si, non mirarer, si volu calumniam hanc intenteret
 præparari aliquis Theologus inficere hæc fictionibus magis
 asseveret, quæ sincera veritati inquisitioni, vel avertioni

sed neque non denixam, quod agere viros alioqui gratos, et quos crederem in lectione. Dicitur homo versatus, iniqua criminatio propter ipsorum indelebili probas: nota vigilem sternam veu malevolentis, veu leuitatis inuentionis.

Perus

34

injuria non repocam, injuriam vero fama sapientissimi Doctoru illatam propulvabo facile; nam iniquum disp. 6. de purissimo vno concordis vtrius hanc conclusionem, liberum notus arbitrii cy volo concurre Dei generali nihil efficere potest, non solum quod vitam sternam, aut gratis in mente promeretur, sed neque quod tanquq ordinem ad finem naturale transcendens commensuratur cy fine vigena naturali digno modo rit, etiam tanquam remota dispositio ad gratiam cy ex parte voluntatis, quq ex parte intellectus: sed ad id omne indiget auxilio, et ope supernaturali, vel per influxu Dei immediaty, vel per habitus supernaturalis ad eam rem collatum. Quam assertionem adeo firmam existimatis, et eam illis probatam adunxerit, conclusio est de fide dicitur quoniam cy ex ore Pelagij.

Similiter disp. 1. receniet vana actus, quibus aliquatenus, et quoad speciem anniti potest natura rationalis ad salutem, inquirens, vive... actus meriti naturali revelatis assentiant, sive... porquq doctus fuerit vigena turalem assentium esse ad salutem necessariu, oportet credere, aut etiam conetur ex dono, et auxilio Dei supernaturali assentiri, sive demique auxilium illud vibi donari petat, aut ad illud accipiendum vacat ve disponere. De quibus omnibus, quos vibi supponit hominem elicere volis vuis viribus immediaty pronuntiat, vare ad totu nullus est meriti, aut vigeni, et ei gratia proveniens propter ejumodi dispositionem impendatur, sed quo confectur ex vobu Christi meriti, donoque Dei, ac p... 35

29 nisi excidisset omnino, non voly tanquy subiecto non digno,
 30 sed etiam tanquy indigno propter peccaty originale valtem in
 31 quo est tabuitur, et merè gratia ea, quo merito gratia dicitur,
 32 conferri volet cuiusque datua.

36

Denique proeamisii nunc
 alij ipsa disp. do. (ad quam prociqye calumniatores isti provocant
 29 hanc questionem, scilicet, Non sufficienti ex sui naturalibus, quod
 30 in re est, semper Deus conferat sufficientia auxilia ad fidem, et
 31 justificationem: an vero propter gravia peccata interdum ea
 32 aliquibus denegat? Ita respondet: quolibet cuique liberu arbitri-
 33 cium ex sui viribus naturalibus conatur, protervè et ad conan-
 34 dum totu id, quod ex re re potest, tam circa ea, quo fides habet,
 35 adducenda, et amplectenda, quy circa doloy de peccaty, ac justifi-
 36 catione, à Deo conferri gratiam provenienty, auxilia vè, quy
 37 bus id faciat, vè oportet ad valuy: non quidem quasi eo conatu dig-
 38 nu efficiatur totibus auxiliy, vèllà que ratione ea promerentur,
 39 sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita, atque
 40 inter legi, quas tam ipsa, quy Latex. De tenent statuerunt
 41 de auxiliy, et donis, quo nobis Christus promeruit merè qu-
 42 tri conferendy.

37

Si obiter insinuat ad vindicandoy ab impostu-
 30 rā Doctoris Gregorion, optimè de Divina gratia merity, iam ad
 31 impugnatione opinionis illi veri petulantem, aut ignorantem im-
 32 punito procedendum est. Nichil itaque clarius avertitur in Bar-
 33 xii Litteris, quy quod omnes nostri conatus ad valuy à Deo non
 34 vobis perficiantur, sed etiam ab ipso sumant initium: quod
 35 gratia quoque per quy, vèll quā, possimus utamque valusantem
 36 operari, omnino ut ex gratia liberalitate Dei, nullatenus
 37 auty ex operibus nostris. Et omnesi nunc alij vèll quā vèll
 38 monij, quo commemorare tanty inutile foret, atque molesty,
 39 L. ad Corinthios cap. 12. ait Apostolus, nemo potest dicere De-

minus Veru, nisi in Spiritu Sancto: et 2^a ad eodem cap. 3°
docet expresse, quod non sumus sufficientes cogitare aliquid
à nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.

Hanc

38

Agostoli doctrinæ, ac etiã loquendi mody ubique tenent Con-
cilia tam Cœnœnica, quæ Provincialia, Cœteris que Patres
imitantur ad eò firmiter, ut ab ipsi nè latum unquam inve-
niantur ullius declinari. Velut in specimen sufficiat nunc
expromere notissimè illud secundè Concilij Aruicani canone
6, vigui vine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus,
conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, quærentibus,
potentibus, querantibus, nobis misericordiam dicit conferru, non
autem divinitu, ut credamus, velimus, vel hoc omnia sicut
oportet agere valeamus per infusionem, et inspirationem Sancti
Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obediens
ho humano subspungit gratis adiutoriu, resistit Apostolo.

Hæc

39

non illud quæ noty Augustini verum. 15. de verbis Agostoli
cap. 2. non putes te promerendo accepisse, quia non promerere
res, nisi acciperes. Gratia procerit meritis tuis, non gratia
ex merito, sed meritis ex gratia. Nam si gratiam ex merito
emisti, non gratis accepisti. Pro nihilo, inquit, valor facies es.
Nihil in eu invenis unde salves. Gratia das, gratis valas. Om-
nia merita procedit, et dona tua consequantur merita
mea. Quoniam gratis das, gratis valas, qui nihil invenis un-
de salves, et malty invenis, unde damnas: ergo natura nos
amalis abique proveniente gratia supernaturali nequaquam
elicere valet actus de congruo meritorios operano salutis, aut
etiã justificationis, vel fidei necessariis simpliciter ad salutis
obtinendam.

Consequentia videtur innegabili; velle vique

40

donum, et operari promerendo de congruo justificationis, atque
 valuit, est absolute esse, et operari pro ut operet ad valentem,
 seu facere fundamentum, aut initium ejus ponere. Sane enim, quod
 si meritorum hujusmodi conferuntur, non omnino gratia dona-
 tur, sed ex parte recipientis antecessit non operando obse-
 quium intuitu cuius illi conceditur, ac per consequens
 quid quod ita datum dici debet aliquatenus ex operibus esse, quo-
 indeque non mera gratia pura sed liberalitas conferenti ipsi.

41

Confirma-
 tur: quia nec actu contritionis perfecto pro ut antece-
 dit justificationis et meritis condignis illius, et deinde nisi de vo-
 ce disputetur, nequit non esse meritis ejus de congruo; justi-
 ficatio vero relatè ad eum, qui supponitur contritus, esto sic
 absolute liberalis et gratiosa, non tamen eo rigore, quo tamquam
 quæ alia dona supernaturalia vocantur mera gratia, quæquam
 liberalitas respectu naturalis secundæque, solique suis viribus ope-
 rantis: ergo ut proprie strictèque dicatur gratia, recurrendum
 est ad auxilium supernaturalis, quod proventu voluntatis, et adju-
 potuit eam elicere.

42

Undè manifestè sequitur, quod, ut in tota
 rigore valeret gratia Dei, qualis à Veriguntâ, Concilio,
 et Sacerdoti exhibetur, nulli omnino prodeat eam, aut quæ
 in valeat meritis etiam de congruo obli naturalis viribus eli-
 citum: ergo non potest voluntas creata promereri gratiam
 vel ad illam se meritorie preparare, nisi quæ auxilio Di-
 vino misericorditer ipsi collato proveniat: ergo natura ra-
 tionalis relicta sibi, seu per propriam congelitam faculta-
 tem agens, nequit se disponere ad salutem, aut justificationem.

SECTIO 4.

Altera Proloquii interpretatio refellitur.

43

Magister Soto lib. 2. de Natura et gratia cap. 2. et 3. (quem

requiruntur Albarax, Medina, Lumbel, et alij plures) negat
 facienti quod est in se, visibus duntaxat naturalibus, non so-
 lum ordine meriti, sed omnem quoque proximam disposi-
 tionem ad gratiam justificans, ad quam tamen illi, nempe via
 operanti, concedit dispositionem remotam. Videmque docet opera
 meriti naturalia, moraliter honesta multas conducere valu-
 ti executioni. Propterea quae 4. dio. 5. quae. 2. art. 5. §. ad
 argumentum, de hominibus qui Deum cognoverunt lumine na-
 turali, sed non coluerunt uti pax erat, sic ait, visus illud na-
 turo venerunt, Deum illi actioni fidei reddio affirmavit, et sal-
 vi fierent. Denique dicit. 4. quae. 2. art. 5. ceter, ad justifi-
 cationem sufficere naturalem attractionem intra sacramentum posi-
 tentis.

Verum hoc expositio si (quo ut ex verbis et contextu loco-
 rum, quo nunc allegavimus, perspicui colligi videtur) de dispo-
 sitione positiva loquatur, et absolute falsa, et (nisi de voce con-
 tendamus) ab antecedente proxima indistincta; quandoquidem
 aequè discrimen aliquod assignari poterat inter meritum de con-
 gruo, positivamque dispositionem in actu moraliter honesto
 consistentem, et actu positivè, quamvis remotè disponens ad valu-
 tem sit opus ad eam positivè conducens, et in super opus, quod res-
 piciatur, vel respici valeat à Deo, dum ab ipso confertur, gratia
 necessaria ad Meritorum dispositionem, aut ad justificationem; atque
 nihil ultra procedunt adveniens opera meriti naturalia moral-
 iter honesta rationis habere meriti de congruo respectu valoris,
 et justificationis: ergo.

Præterea autem, et ad hominem urgeatur
 hoc ratio contra Magistrum Voto, qui solus admittit meriti de-
 condigno; propterea que rationis meriti de congruo denegat etiam
 actu contributionis perfectæ; prout est dispositio proxima ad gratiam
 justificans, et prædictio ab illâ consideratur; sed si hoc ultima

dispositio non procederet à gratiâ, justificatio, ad quam eius
dispositio quodammodo diceretur, et dici deberet ex operibus
naturalis, seu merè naturalibus esse: ergo si ratio dispositionis
positiva, tamen remoto de justificatione interveniente in operibus
à volâ naturâ productis, etiâ ipsa justificatio dici debet esse ali
quomodo ex operibus naturalis: maxime, si huiusmodi dispositio
reputari debeat proxima ad gratiam, quæ sine dubio est dispositio
proxima ad justificationem, quæque quoad ex operibus erit,
consequentemque non erit simpliciter, et absolute gratiæ.

Principi

46

Secundo
reputatur auctoritate Sanctoꝝ Latini, qui sollicitè nos admonent
auxiliante Dei gratiâ proveniri semper actu illos, quibus oc
cumque competat ratio meriti, seu dispositionis ad salutem, cur
summodi convenit velle valere, orare pro fide, pro dilectione &c.
Itaque Sanctus Hieronymus lib. 1.º de vocatione Genioꝝ cap. 8. inquit
" vi quærit victoriz, non dubitet quærenti affectu ab illo se accipere
" quem quærit. Similiter Sanctus Augustinus lib. 6.º de Moribus cap.
" etiam. 8.º ait, operatio gratiæ, meriti hominis boni, et inchoat
" ad iustitiam, et consummat ad gloriam: primo inchoat in hon
" ne voluntatis bonæ, deinde eandem voluntatem adjuvat inchoat
Explicuit autem, et longè clarius Epist. 6.º ad Theodorum Romanensem
sibi dicere, ut desideremus adiutorij gratiæ, hoc ipsum quoque est
opus gratiæ; ipsa namque incipit infundi, ut incipiat operari.

47

Et quæ
testimonia namque aliorum testimonioꝝ passim obvia, Divus Augustinus
ubique totum valorem nostræ negotij refert ad vocationem Dei
sufficiat impresentiarum adducere quod habetur lib. 83. quæstio
quæst. 88. siquidem ibi sic ait, etiam quiquam sibi tribuat, quod
venit vocatus, non sibi tribuere potest, quod vocatus sit; atqui
proximè inutilis omninoque vana foret hæc operosa Sanctoꝝ
eius sollicitudo si posset admitti actu naturalis de congruo quæ
non

rentes gratiam, vel ad eam positivè disponentes, eorum actu huiusmodi nullatenus à gratiâ proveniantur: ergo.

Ex aliâ non nullis etiam Cœleſtis Latibus familiari locutione, nempe, liberum arbitrii absque gratiâ Dei nihil prorsus valere nisi ad peccandum, vententia hoc impugnata, à modico quodâ Thomistâ Doctore Complutensi. Sed fundamentum in quo nititur acceptum, tum ab alijs Latibus vni dictum est, tum ab Augustino pluribus in locis, præcipue vero de Spiritu et Letterâ cap. 5. sic dicitur, nam neque liberum arbitrii quicquam nisi ad peccandum valet: et quod caput est ab Aramcano L. doctrinæ canonis 22. quod nemo habet de suo nisi mendacium, et peccatum, caute tractandum est; quia nisi locutiones istæ restituantur ad circumstantias, et sensum controversie eorum Delagiarum in isto circa negotij salutis æternæ sustineri nequeunt, eorum à Gregorio XIII. damnata sit hæc 27. propositio Michaelis Davi, liberum arbitrii sine gratiâ Dei hominis non nisi ad peccandum valet.

Ex rursus à Clemente XI. in celeberrimâ sua Constitutione incipiente Unigenitus Dei Filij data Romæ anno 1713. configuratur hæc altera propositio 38. Quædam Quærel, peccator non est liber, nisi ad peccandum sine gratiâ liberatus, eorum tribus immediatè sequentibus 39. 40. et 41. quæ variantur propositiones ipsæ fere testimoniis concipiuntur, atque citantur Latibus, et Concilij locutiones, et si in sensu longè diverso. Quod dicendum est Concilij Aramcani, Divum Augustini, et aliorum Cœleſtis Doctores eo loquendi modo solij introrsive, liberum arbitrii absque gratiâ proveniente posse peccando salutem impedire, vel ad eam accedere; sed non posse sine gratiâ bonum aliquod opus exequi, quod salutem obtineat, seu quò magis ad eam accedat, quam si non operaretur illud.

Et hinc optimè refutatur opinio Magistri Scoti; quia, si opera soli natura viribus, et sine procedente gratia producta mereverunt de congruo justificationem, et salutem, vel ad illas positive, quamquam remote tantum disponerent, aliquid utique valerent, et essent in negotio salutis, ut ex terminis ipsi et evidenti: ergo etiam ibi opera nequa de congruo promoverent, nequa positive remote disponere possunt ad justificationem, et salutem. Ceterum prolatus Magister Complutensis aliter memoratas locutiones intelligit, et Pelagianismum impugnaturus, Pelagianum adoptare videtur, vel ut est in proverbio, incidit in scilicet Uam cupiens vitare charybeim.

Denique venientia Magistri Scoti refutatur ex Angelico Doctore, qui 2. 2. quæst. 111. articulo ad 1um, docens gratiam unicuique conferri iuxta dispositionem, et conatum accipientis illam, adjungit, sed hanc etiam dispositionem, vel conatum provenit Spiritu Sancto innocens mens homini, vel plus, vel minus, secundum suam voluntatem: et 2. 2. quæst. 112. articulo 6. dixerat, quod est non requiritur antea deus donum habituale, et voluntas humana se preparat ad consequendum ipsum gratia habitualis donum, nisi videlicet ut ibidem ait, sic procederet in infinitum; atamen subdit ibi, oportet præsupponi aliquid auxilium gratuity Dei intentioni animæ moventi, et inspiranti bonum propositum.

Ob hoc allegatus Magister ceterum cum Thomæ in locis nunc adductis retractasse, quo de preparata ad gratiam viribus duntaxat naturalibus habita tradiderat sententiam, quoque supra dedimus num. 26. et sequentibus, ergo tenetur Magister Scoti fateri Sanctum Thomam ipsi conatum esse, vel plane concedere nullam dispositionem que naturalis, seu que non proveniat a gratia Spiritus Sancti, positive et remote conducere ad justificationem, aut salutem. Scio quod ille

venit. Dico Homo dissentiat, atque adeo quod proxi-
mo dilectum non multo eum urgeat; sed nolo vos ignorare, quod
celebris iste Thomista nobis in presenti contrarius; etiam An-
gelico Doctori contradicat.

Negue proterendum est, quod ejus
opinio de sufficientia naturalis attritionis intra Sacramentum
Penitentiae, vel etiam baptisimi ab adulto peccatore suscepti,
ad justificationem obtinendam, sustineri nequeat, maxime post
damnationem hujus propositionis; probabile est, sufficere attriti-
onem naturalem. 57. inter quoscumque ab Innocentio XI.
Unò vel ante confixam propositionem illam, sepe defendi pote-
rat memorata voti sententia, quino; quia iuxta Tridenti-
num sessione. 6. cap. 6. ad justificationem debet antecedere
fides, quae videtur Agnoscere ad Ephesios cap. 2.º Dei donum
est, adeoque supernaturalis: ad penconsequens etiam vixit
naturalis est dolor eam regulatus. Secundo; quia sessione. 14.
cap. 4. de attritione ad justificationem exactam dicitur expressè
volumen Dei esse, et Spiritu Sancti impulsum: ergo nexa
naturalis attritio nequit esse dispositio proxima sufficientis ad
justificationem adhuc intra Sacramentum penitentiae. C

Et quare
vix mixabile foris abicere videbitur, quod Theologus optima
notae, qualiter et ab dubio laudatus. Magister hoc accuratius
non perpendentis, proventum ex ipse tam acriter animadver-
tente in Scoti assensum, etiam extra Sacramentum penitentiae
possibilem esse dispositionem, quae sufficiat ad justificationem impet-
tandam, quaeque vixit naturalis tantis, et ex solo Deo con-
curre generali possit elici; non enim apparet, quare potius
opinio subtilis Doctoris ab illo Delagantissimo contraria, quae
quod eodem sensu vixit haecenus impugnata sententia con-
traria. Nihilominus, quod nos attinet, neutram ex propositis

Adagij expositionibus illa ex Pelagianismo, seu Uenipelagianismo nota cognationis inuicem colimus, et utraque defensio datur à viri Doctissimi, qui multipliciter, et variè tergiversare possent.

55.

Audis tamen affirmare, quòd saluà fide, neque asseri memoratæ dispositionis vili natura vixibus elicitam (quòd quòd sit vtrij meritoria dicatur, an vicijs) esse necessariam: id quòd etiam eius Latini videntur agnosceat; quin et ab ipsi Malliensibus clari satis indicatur: protereaque manifestè constat ex supra productis Scripturis, Concilioyque testimonijs ad probandam prouidentia Dei gratia necessitatè quo iustificatione consequenda. Insuper audeo dicere, contra cunctitudinem tenendum esse, quòd profeta naturalis ad iustificationem preparatio nequaquam dici valeat proxima dispositio sufficiens ad eandem; quia, si adiuuata ita sufficiens, et infallibiliter inferat gratiam iustificans eamque sibi reddat omnino debitam, hoc est ipse Pelagianoy error: ergo.

56

Si uerò tuatua adeo efficax, uel talis iridali, ut Deu ab o hute possit illi non attendere, modo quo prouidit à promissione Diuina, cuiusque dispositioni, licet auxilio super naturali producta, poterit accedere; quandoquidem eiusmodi dispositio sufficeret ut gratia iustificationis absolute simpliciterque diceretur ex operibus esse; sufficeret etiam, ut homo sine restrictione diceretur ex suo uili iustificationis adquirere: quemadmodum igni uel dicitur ex suo comburere, quia uim comburendi sufficientem habet, et non tam efficacem, ut absolute nequeat impediri. Hec, clarissimaque uidetur illatio, nec minus clarè contraria doctrina Tridentini Sessione 6. cap. 8. nihil enim quo iustificationis procedunt, uix fides, uix opera ipsam iustificationis gratiam promeretur, si enim gratia est, tam non

ex operibus; alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia
iam non est gratia.

Quod si tamen controversia sit, aut
instituta de solâ dispositione remota; nec adeo clari,
neque tam efficaciter impugnari poterit ex quinaginta fideis
quâ definitiones Conciliorum, et effata Latini plerumque loquuntur
de actibus ad justificationem preparantibus, ac etiam ali-
quorundam veterum auctoritibus, autentis aut, ut oportet ratio-
nibus, atque fundamentis in quibus Latini, et Concilia ni-
tuntur, perperinâque locutionum universalitate, quam sem-
per et oblique versant, facile monstrabitur ex hucusque
dictis opinionem illam fere nihil probabilitatis habere posse.

57

Unde de eisdem Latini quos inter multi gravissimi que The-
ologi reprehendantur à nigra erroris nota quidam modo po-
tuerunt excusari, vel quia non omnino perpererant defini-
tiones Conciliorum, Latini que locutiones; vel quia dumtaxat
intenderint aliquam dispositionem negativam, quatenus nimirum
per opera naturalia moraliter honesta impediunt peccata,
quæ non volumus obviare introductioni gratiæ, sed etiam
prostant homines positivè indignos illius: vel demum quid
tantum statuerent voluerint quoddam dispositionem, quæ licet ex
naturalia rei non exposcat infusionem gratiæ, tamen ab hac exi-
gat: admodum quo natura rationalis à gratiâ prorsusponi-
tur, quia ideo gratiam ex se postulet, aut requirat.

58

Et quod
speciatim attinet Angelicam Doctrinam exponi poterit, et rati-
one remanet ad retractationem à Thomisti inventam; dici
namque potest, quod unice negaverit, aut exclusit gratiæ
habituali, sive per modum habitus, uti necessariam ad memo-
ratam dispositionem elicendam; nimirum vero gratiam actualis;

59

aut per motus actus, quo voluntas excitatur, et cuius principij
 vit esse Spiritus Sanctus interior operans, quatenus ut explicat
 rum et non. 16, et sequente interior huiusmodi motus
 immediate producitur in nobis sine nobis libere concurrentibus,
 sic etiam sine nobis operantibus ut principij supernaturali,
 quod nimirum vit per antecedens ejus infusionis. Quare Dicitur
 Thomas quandoque dicit hoc excitatum esse quod exterius,
 eo quod tale vit principij excitans effective: interdumque vo-
 cat illud interius, eo quod interdum vit principium formale for-
 maliter excitans, nimirum ignem in ignis Spiritus Sancti.

Sectio 5^a

Solvuntur argumenta contrarii.

60
 Si quia aut nihil in re differunt impugnato duo pro-
 prii expositiones, ita quod quod in faciem omni adducitur,
 etiam ad alteram suadendam allegari solet. Quare rationes
 quo utraque militantes promittunt habemus. Impugnatio ergo
 arguunt ex 1^a cap. 30. expectat Dominus et misericordia
vestri: ergo Deus requirit aliquid exhiberi quod ab homine,
et postea gratiam suam illi conferat. Confirmant; quia sic
 bene promittitur in Luci 11. Litemis remissione peccatorum exoptati-
bis elemosynam, et erogatas injurias corroborantibus: sic enim
Danielis 4. Nabucodonosorem Profecta dicit, peccata tua ele-
mosynis redime, et iniquitates tuas misericorditeri parcerem.
 Et Luci 6. Saluator Hostes ait: Dimitte, et dimitte tibi:
 ergo. Sic etiam a quibusdam accumulari solent ea scriptura
 testimonia quibus 1^a dig. 2. probavimus Deum remissum velle nullis
omnium hominum, sed ut mox constabit importunissime,

61
 Spiritus
 ad argumentum concesso ante cedente distinguo consequens: Deus
 vult aliquid exhiberi quod ab homine volenti natura vincit ope

consequenter, nego consequentiam: ab homine instructo actuali gratia
 presentente, concedo consequentiam. Hanc ergo gratiam ac-
 tualem Deus imperatur omnibus, et exigit, aut exspectat eo
 operanti iuxta vires auxilij, quod unicuique offertur, ut gra-
 tiam uberiori illi elargiatur, veniamque peccatorum. Simili-
 ter ad confirmationem respondeo, remissionem peccatorum utique
 promitti remittentibus injuriis, et eleemosynas donantibus
 ex affectu supernaturali; seu anq[ue] si fiant ex misericordia,
 seu pietate merè naturali.

Et igitur actus misericordie, qui-
 bus indigentia pangeri sublebat, et injuriarum illatio con-
 donatur, sunt quales exiguntur in allegatis promissionibus, opus
 est ut fiant altiori spiritu, quæ qui correspondet pietati purè
 naturali: ac per consequens quoties exerceantur ut oportet ad
 valorem, non procedunt, sed subsequuntur motione Divina gra-
 tia. Pulcherrime Deus Bernardus de gratia, et Libero arbi-
 trio responsione hanc in paucis confirmat, seu potius exhibet
 inquirens, conatus liberi arbitrij cari sunt ad bonum (nempe ser-
 viti sterna) si non adjuvantur: nulli si non existentur.

62

Note

63

reæ quod spectat consilij Danielis (in quo quo alij testimo-
 niji vix videntur ad certam) quorum quocumque conatur ex Li-
 bera volu respiciat liberationem à malis temporalibus, cui
 profecto vati proportionantur actus honestati duntaxat
 naturali. Sed sensu similiter à multis accipiuntur va-
 rias promissiones in Scriptura factas, quod nimirum ad elargiti-
 onem bonorum tantum temporalium extendantur, cui pariter actus
 naturali honestati proportionati sunt. Unde nullatenus
 inferri potest, quod actus honesti merè naturales habeant
 etiam proportionem, seu per modum dispositionis aut per modum
 meriti ad valorem sterna.

Ex testimonijs, quo disputatione procedente dedimus ad probandum. Deo velle velle vultus omnium hominum unice desiderium, quod abunde procederet omnibus medijs sufficientissimis ad salutem obviendam: et aliunde, quod illa media dicantur vel includant aliquid velle supernaturale, gratis omnino concessum hominibus, et sine quo nihil posset illi velle, seu facere, per quod vultus promerentur, aut se positive disponant ad illud consequendam, cui ad actus quoscumque vultus eliciendum omnino requiratur, ut procedat auxilium gratis, quod est obiectum innumerabilium num. 23. et ex profecto probavimus a num. 37. huius disputationis. Unde patet, quam importune nobis in presenti obtrudantur illa sacra testimonia.

Inquirunt secundo per
 ti auctoritate Tridentini saepe citatae Sessionis 6. cap. 8. sic aientis,
 " cum verò Apostolus dicit, justificari homines per fidem, et gratiam
 " ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perperimus Eccle-
 " siae Catholicae consensus tenuit, et exprobat, ut scilicet per fidem
 " deo justificari dicamur, quia fides est humano salutis initium,
 " fundamentum et radix omnis justificationis: sine qua impossi-
 " le est placere Deo, et ad filium eius communitate pervenire; gratia
 " autem justificans ideo dicamur, quia nihil eorum, quo justifica-
 " tionis procedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratia
 " promeretur: in quibus verbis, inquitur, oportet Concilium
 " loqui de justificatione formaliter accepta, seu pro infusione
 " gratiae sanctificantis per quam peccata remittuntur; et non de ju-
 " stificatione integraliter sumpta, seu pro tota illa navigatione,
 " quo contingit in homine peccatore, quoque incipit a vocati-
 " one Dei, prosequitur usque ad infusionem gratiae sanctificantis
 " quandoquidem haec mutatio tam fidem, quam alios peccatorum ac-
 " tus includit, ac per consequens fides, et alia peccatorum opera
 " velle procedere valent justificationis formaliter acceptae.

Nunc vicinxa commung, imò comunissimam the-
 ologoy opinionoy fidei, et contrariò mextentur de congrua
 formalis justificationis ad eandemque secundu omnes ex ip-
 sus declaratione Concilij positivè disponunt hominem ea
 eliciunt; atqui formalis justificatio non deo deinit impar-
 ti grati, ut ex ibidem annexa ~~omnium~~ Concilij doctrinā
 manifestè colligitur: ergo ex neutrà Adagio duarum exponit
 onum, quas hactenus impugnavimus inferunt, quod gratia
 justificationis non impendatur gratis. Vel quò eodem
 xedit etò liberoy arbitrioy solius natura viribus mextentur
 de congrua gratiam, ad eandem ve moralitè positivè di-
 ponat, non inde sequitur, quod gratia non sit omnino
 gratuita: ergo.

Ad argumentoy responderi potest bifariam:
 primo negando Concilium in verbis allegatis prociè locutus
 esse de justificatione formalitè acceptā, cy in adducto Lenti
 testimonio potius integralitè accipi videntur. Nec oppositum
 evincitur ex adjunctā consideratione, videlicet ex eo, quod fides
 et opera justificationis antecedat; quia positivè Concilij ibi loqui
 de fide, ac operibus, qualia Lelagranū requirerant natura tan-
 tum viribus elicitā, declarans ea nullius esse meriti respectu
 justificationis impij, seu nullū habere vim, aut vigore ad illū
 inducendam.

67

Secundo responderi potest concedendo justificationis
 in illius Concilij verbis vnum formalitè, atque adeo Con-
 cilium ibi loqui de fide, ac operibus verè supernaturalibus ad
 justificationis formalem. Disponentibus, non tamen justificatio
 deo deinit esse gratuita, seu grati conferri, sic enim attri-
 buta illi antecedenti dispositioni, sive merito qualicumque,
 ut quæque donetur gratia pro gratiā; quandoquidem opera
 quæpata totam suam contrarietas ad justificationis, eandemque

68

conceptus positivus dispositionis ad eandem, deum sunt, et habent
ab auxiliante gratia pro cedente, siue motione Spiritus, sine
qua liberum arbitrium erat antecedenter impotens ad ea genera
genda.

62

¶ Nam verò si potestas merendi de congruo justificationem,
vel ad eam positivè disponendi concederetur ex solis naturæ
vincibus coacta, tunc vanè solutio hæc admitti non posset: quæ
indeque nec absolute valerari, quod homo justificaretur om-
niñò gratis, nisi reum natura ex Deo gratiam crea-
tionis, quæ centè talis appellari nequit in sensu in quo Con-
cilium loco supra allegato locutus est ex Apосто: ergo si
Deus, hominem solis naturæ vincibus agentis posse de congruo
mereri justificationem, vel ad eam se positivè disponere, ne ipsa
justificatio non erit gratia. ¶

70

¶ Ratio et principaliter arguitur
ab auctoritate Sæc. Trocorum præsertim Chalcidionis, qui
pluribus in locis agere solet impugnatu Inloquij expostionem
in speciem homilia 27. in Senesim sic ait: tanta est expe-
nos Dei misericordia; nam ubi dicitur nostro proposito non
tardat, nec differt, sed accelerat. Et iterum homilia 22. in eu-
dem libry exaggerari Abrahæ sanctitatis inquit, quod non per
fidem à Patriarchis accepit, sed per scientiam à natura inditum
ad eò proficit. ¶

71

¶ Et ad præcedendam responsionem, quæ dici posset
Sanctoy illy Latian Cham eò perfectioni exuisse, quia magis
a Deo gratiam acceperat illico vultu, factum ita esse, et ego vultu
nisi primus, et ipse, quidam ex eo fecisset, non tantum à Deo
obtinuisset. Ca propter non solum hoc videt, sed in unquam
diligentè attende quomodo primus in omnibus virtutibus
inditum exhibuerit, atque sic Divinè meruerit prædicari. Et
omni alijs pluribus in eundem specimen colimantibus, ita p.

etiam qui vult arcana mentis nostrae cum viderit nos cona-
 ai, et erit ad virtutis agonem statim, et vultu suo nos adju-
 cat: ergo iuxta Vancij hunc Doctoris homo debet inciper-
 re, et ad opera salutaria de suo quicquid aliquid producere, ut
 deinceps Deus illi operetur.

Quinti homil. II. in Ioanng . 72

super illa verba conversus ait Jesus, et videns eos sequen-
tes se, clarissime pro contrariis ita loquitur, hinc admo-
neari possumus. Deus in nos suis beneficiis nostras non
provenerit voluntates, sed à nobis incipit operari eue. Idem
 homil. 2^a in Epist. ad Hebraeos, inquit: oportet nos eligere
 statim quo bona sunt, et tunc Deus quo sua sunt intro-
 ducit. Non antecedit nostras voluntates nisi datur liberij
 arbitrij; cum autem nos elegerimus, multam tunc nobis af-
 fero auxiliacionem. Profecto nec ipsius adversarij doctri-
 nam suam laxaverunt tradere videntur. Neque minus
 peripicui loquuntur in eorundem favoris Vancij Damasci-
 ni, Theophilacti, Eusebii, Origenes, et alij.

Ad argumen-
 ty facile respondent aliqui cum Accursio Doctore, Latino Molina,
 Maldonado, et Gregorio Evangelicorum Concordatore Cornelio Van-
 venio Galatense, nec non alij gravissimi Theologi atheni-
 bus, in re ista Sacerdotes, aut omnino consensisse Mel-
 sitensibus, aut valse incaute locutos, ac proinde cavere legem-
 dos esse. Nos vero sequemur Ciceronij Doctorem, qui sum-
 ma veneratione, vobis que quidem laudatos Ciceronis Sacer-
 dotem interpretatur in sensu Catholico: quicquid licet errores ubi-
 cumque deprehensos iniecerit, donec profuditur eos excusato,
 et prostratus; excusatoibus autem quantum faceret, benigne parat.

Itaque

lib. 2. de Prodestinatione cap. 5. num. 20., Chrysostomi cur

sam agere, respondeo, inquit, cy non sit vibi contrarius, et quo-
 dam verba cy alijs vint concilianda, posui ea, quo difficilia ap-
 pareant trahenda esse in bonis vensy aliorum, quz è conuerso, quia
 ex facile fieri potest, et licet magis consentaneay rationi, ac pietati.
 Deinde quia in ceteris Latibus (non vobz Græcis, sed etij Latinis,
 quorum fluximalocis producit illo capite) ferè eadem diligentia
 necessaria est, quz in eis adhibent, et admittant moderate
 thora; non video autz cur in Chrysostomo crediderint id
 fieri non posse. Ego existimo quod dictos Latines imitatos esse vult
 turq, quo intendy gratis tribuit omnia, intendy inquit bonisq
 nis videatur ab homine postulare.

75

Quod probat clarissimi
 tuae testimonij, quo profert ibi quibusque prosequens institutio
 adiangit, et multa sunt similia, quo etiam Concilij Tridentini
 affert Uiciano 6°, et ea exponit, quia per hoc admonemur li-
 bertatis nostræ, vel exatamur, ut bene ostendo vna gratia,
 vbiam impetremus, vel ad aliam disponamur; non vna vique
 ficatur per verba similia exordium veluti, vel quod dicitur
 omni esse ex nobis. Eundem ergo esse censo sensum Chrysos-
 tomi, et antiquorum Latiny in quibus verbis profunda sapientia
 eoz insigni religione depalma ceat.

76

76

Vbi ex alijs eisdem
 Chrysostomi locutionibus emendus est sensus eorum, quo nobis obier-
 to sunt: et tamè gratia necessitaty ad bene moralitèr agendy
 adz frequentèr inculcat, ut veritatz Catholicæ ubique tenui
 dubitari non possit: nam homil. 28. in Senesim prope finem
 ostendens quomodo fidei per Diuina gratiaz subdeatur homi-
 nibus, fluxaque proponens impedimenta dicit, provia gratia
subtrahit hoc omnia: similiter homil. 38. proter alia sic
 ait; alioquin proces nostras semper prouenerit. Idem quoque
declarat, quomodo fidei, et genito Chrysostomo a gratia inuitum

habuerit: Quis homil. 12. in Ep. ad Corinthios super illa
verba capituli 12. Quid autem habes quod non accepisti? Accepisti, ..
 inquit, habes non hoc, aut illud, sed omnia, quae habes, non ..
enim haec recte facta tua sunt, sed Divina gratia, etiam si fi- ..
dem dicas, ea existit ex vocatione. Idem, ut alia multa ..
proteream, homil. 8. ad Thimotheum ait, Deus qui operatur
in nobis, et propensionis voluntatis ipse nos probet, et operati-
onem.

77

Generatim itaque responderi potest, Sancti Doctoris
 ubi nobis obicit, equis et fidelibus, quos in principio doctrina
 Christiana supponebat instructos, eosque videlicet hortabatur,
 ut ad perfectionis annucentes, facerent quantas exire possent,
 uteriqueque dona Dei recipere operarent; quia licet quida-
 ber obedientium, aut veridicum pietatis non tam sit nostrum,
 quam Dei, gratiaque Divina: nihilominus etiam dicitur no-
 strum, dum comparatur ad alia Dei dona, quae volui efficit ipse,
 quoque regulatice non confert nisi conantibus auxilio in me
 accepto: huiusmodi dona sunt victoria perfecta rationis, ino-
 dinatorumque motus animi, plena remissio culpae, demum
 quae vita eterna.

78

Propterea, Sancti Doctoris ita loqui multa
 coegit potestatem, nempe necessitas exponendi contra Manichae-
 orum errorem attemperacionis gratia et voluntate creatam, quam
 ita parat, ut minime timeret eius libertatem: necessitas etiam
 obviandae vocandem quorundam perniciem, qui pietatis viden-
 tur aliquomodo amari, quam et amant, ita tamen ut absque
 labore sui vellent eam omnino gratia à Deo infusam habere.
 Quare videlicet repetit non ita proveniri voluntates nostras à
 Divina gratia, ut hoc illas antecedentem ad unum deserviant,
 sed ab ea sic ad virtutem allici, seu trahi, ut in illam conari
 maneat in potestate liberi arbitrij: vagabundae que contingat, quod

(100)

hujusmodi conatus ita procedant à Divina gratiâ, ut sint omnino
exercitii liberi voluntati creato, imò talia libertati exercitia
supernaturalia, secundò ordinem Divina Providentiâ quam
Deoque debent antecere alia Dei dona; opus enim salutis nostræ
sic inceptus Dominus misericorditer prosecui volet, atque profi-
cere, nisi creati arbitrii ab opere ~~inchoato~~ inchoato deflectat.

70

Hinc etò laudaverit Abrahamus, eo quod per naturalem cogni-
tionem ita se gerens, ut vocationi Divina non appropinquavit
sedimentis, et insuper, quia cum fidem à Larentibus non didicisset
ve tamen ad obediendy revelationi vocationique Divina edoc-
tò, ac faciliorem probuisset; nunquam affirmavit Sanctus Doctor
hoc vultus evenire sine adiutorio Dei; sed quia dicebat de populo
in fidei mysteriis exultans, abstinuit à rejectione veritatis, et
audientibus perspecto, nec non à venetis ipso sagius edocto. Memit
itaque laudatus est Abrahamus, qui cum instructione Larentis
velum exaruerit (quo quidem ex se provisi insufficientes est ad fidem
infundendam, et ad summi iuxta providentiam ordinariam
est occasio non data, sed à Deo misericorditer accepta, ut supra
naturale lumen inserat illi, qui sic à Larentibus edocentus
vici ejus naturali rationis lumine supplevit, studiosè diligenter
que de Deo cogitans illuminatus est à Divino spiritu.

80

Nullus
ergò propositus Abrahami pure naturalis, nec ulla mere natu-
ralis ejus cogitatio fuit meriti, aut etiã dispositio moralis ad
gratiã accipiendam; sed omne dispositio negativa precise rem-
ovens impedimentis actualis peccati, occasio que pure materiali
et interius à Deo movetur, et ita supernaturaliter exiit
adiutus que concessio gratiæ auxilio viam salutis iniret, prosep-
retur, atque demum absolvetur. Adde quod inspirationali hujus-
modi dici possunt aliquomodo naturalis; quia saltem non sup-

nunc in subjecto lumen supernaturale per modum habitus, ac per consequens non oriuntur ab inhabitante, sed tantum a motore spiritui: et insuper quia reipsum non excedunt ordinariam Dei providentiam supernaturalem. Hoc ad Christiani-
tatis defensionem absurde sufficient.

81

Arguunt quanto: vide-

tur innegabile, quod homo non dum tactu motione spiritus Sancti proprio sui visibus adesse possit concioni Evangelica, attentaeque veritatis a Concione prolatae audire, multo-
placite perpendere, nec non eritice Dei orare, et veram
eandem intelligentiam illi dignetur infundere, quo cuncta pro-
frequenter constat experientiam, magno genere conducunt, tamen
homo ille, si supponatur antea non in infideli amentum pro-
ferat mysterij fidei, quod, ut si peccator etiam exiit de pa-
trati culpi vincere doleat. Unde credi potest Augustinus lib. de
Dono perseverantia cap. 11. postquam dixerat, *Spiritus relictus sunt,* "
et *Sidonij*, qui etiam credere poterunt, si mira illa Christi "
signa viderent, ideo subdidit, ex quo apparet habere quosdam "
in ipso ingenio Divini naturaliter nullum intelligentis, quo "
moveantur ad fidem si congrua sui mentibus, vel audiant "
verba, vel signa conspiciant; sed si prostant ingenium, et in- "
dole optima usque adeo confertur ad fidei receptionem, quanto
magis ad eandem conducet exercitium virtutum moralium, quod
potest homo naturali lumine rationis attingi: ergo d.

82

Con-
firmant primo: gratia quidem exiget pro subjecto proprio na-
turam intellectuales, licet hoc sit eminentissime naturalis, et ex
se non prodelet gratiam: ergo potest prima gratia requirere
tamque dispositionis ex parte subjecti virtutum aliquam, aut exerci-
tium virtutum mere naturalis, esse viciniam ab ipsa non exigatam.
Confirmant secundo: quia videtur ex terminis convenire

magis, magisque decere Divinam equitatem, quod homini bene merenti virtutibus naturalibus conferatur prima gratia vocati-
onis, quod quod eadem impio concedatur: ergo qui facit quantum
est in se volens naturalibus virtutibus meretur de congruo gratiam voca-
tionis ad eamque moraliter positivè se disponit. E

83

respondet, memoratos actus quandocumque fiunt, et oportet ad
valutem ab auxilio supernaturali providere, quo motu, et excitatus
est, qui quum illa elicit, ad hoc ut eos operans ulterius illustra-
retur, et ad fidem, et penitentiam denique perduceretur. Sed
si verè supponatur, probatur actus esse tales, et non oriuntur à
principio supernaturali, nec rationis meriti, neque rationis pro-
prietatis dispositionis ad primam gratiam subibunt, quantumcumque
moraliter honesti sint: quia si gratia perit aliquo dispositionis
provisam, utique supernaturalem determinate requirit: om-
nes enim formas, quamvis exhorant dispositiones entitative
inferiores ipsi, attamen determinate postulant eas, simili
actibus, ad quos producendos innata sua virtute feruntur,
ac per consequens à gratia procedunt actus supernaturales:
ergo. Q

84

Quod gratiam habitualem speciatim attinet, certum
est omnibus rationem à nullo quem viderim negotatur in
dubium] quod illa non exigit in dispositionem aliam qualitatè
per motum habitus. Ad summum ergo acquirere potest actus
quosdam similes illi, qui procedunt ab ipsa ex se, et à con-
comitantibus ipsam virtutibus, sed actus procedentes à gra-
tia habituali, et à virtutibus ab eà redicatis indubitate
entitative supernaturales: ergo actus quæ naturales à solius
naturalibus virtutibus non procedunt à gratia habituali, et
dispositiones ad sui receptionem. U

85

igitur actus merè naturales, et

supra constitit, negatione tantum disponunt ad gratiam, qua-
 tenus nimirum impediunt peccata, quo quidem obviat eius
 infusioni, vel ob eorum incompatibilitatem cum illa, vel quia ad-
 dunt subjectum positivè indignum illius. Ad hoc, actus honesti
 pure naturalis potest esse occasio non data, sed à Deo miseri-
 corditer accepta ad gratiam conferendam, non quod in re-
 li occasio nequeat eam impetiri, sed quia ipsiusmodi
 ejusmodi occasiones amittere, ut illam elargiantur. Insuper
 etiam actus memorati possunt esse occasio gratiam per eos ad-
 quiritur species objectorum materialium erga, vel circa quos tra-
 ctatur tam infuso, quàm adquirendo veniantur: species enim
 huiusmodi constituntur, et aliquomodo perficiunt potentia
 obedientialis animi rationalis, ut elevata per auxilium super-
 naturale agat. 6

Et in hoc sensu locutus est Augustinus ubi
 super allegatus; quia videlicet ingenium vitiosum, et acce-
 rationem quandam abditam profert aptitudinem ad intelli-
 gendum, mirandum, et intus percipiendum, veritates æternas, si
 sufficienter illi proponantur. Illi etiam incholes mirum
 veritas vocationi Divina, vel quia cohercet omnino ferven-
 tes passionum impetu, vel quia facilius temperat subitis animi
 motibus, vel denique quia non patitur inmoderate hostium con-
 cupiscentia, quo cuncta ceteris inspirationis effectu vobis de quæ-
 rant, ac per consequens illis amoti; ob ex gratia non exiguum
 amandatum.

Ad quinquæ confirmationem concedo antecedens, et
 nego consequens, quia quocumque gratia supernaturalis
 de qua modo dictum est accidens, atque adeo impotens exis-
 tere, quin aliam subiecto substantiali, vel in se, vel in hærenti,
 et quocumque actu, qui procedunt à gratia tanquam à principio
 immutabilis, ipsa gratia necessario postulat quo subiecto natura + rationales,

(Not.)

rationalis, eto vicium ab illa non exigatur. Quoniam modum
eius sola natura rationalis est perficienda per gratiam, ita per
eae sufficiens est ad illam recipiendam, quin ad hoc ultionis
aliquis dispositionis exoptat.

88

Adde quod iuxta iam insinuata,
si gratia de qua nunc est sermo, sit actus, aut operatio nequius
pro dispositione postulare alium actum, ne videlicet deum proce-
sus in infinitum: et aliunde quia tali actu esse debet ex eodem
ordini, uti per gratiam rerum omnium inductione liquet, quo si quis
ulterius in suo subiecto prerequisite, id videlicet petunt ad eum
deum ordinem pertinere. Et vero gratia illa sit habitus aliquis,
atque adeo principium actus in ordine supernaturali, ex se, iuxta
naturam suam nullus actus antecedens efflagiat, cuius sit in-
tentus ad agendum.

89

Si tamen ex congruentia quidam exi-
gantur actus aliqui per modum dispositionis ad infusionem gratia-
tali actus ex eadem congruentia regulis omnino debent esse
supernaturales, ut patet motus quidam imperfectiones, quibus
Deo supernaturaliter adiuvante natura rationalis adducatur
et pertractatur ad motum perfectionis, perfectionis vè virtutis
illius; ut ita semper verificetur effectus Apostoli 2. ad Corin-
thios, creati in Christo deum in operibus bonis, quo progrediamur
Deum, ut in illi ambulemus, quatenus nimirum ipse per gra-
tiam suam liberaliter impendit, nulloque procedente me-
rito nostro, seu dispositione proprie tali ordinem supernatu-
ralem inchoat.

90

Ad recentis confirmationis respondet consen-
se quidem Divino magnificentis gratia suam largiri bene-
volentibus ingenua, sive naturali virtute liberi arbitrii, quae
demum etiam ei congruit, eandem erogare malevolentibus
aut abventibus illa sua virtute; neutrum enim Divino lib-

liberalitati repugnat, eamque vniuersi docet vniuersumque
 ceteris tota ratio, vel congruentia, vel equitati ad istam, gratia
 concessio est vniuersi boni Deum, et nullatenus pones bonum
 arbitrii creati ut pote quod soli naturae vivibus operanti ad istam
 supernaturalem pervenire nequit, et si perperam agere possit ve
 praestare possit indignus illius. Quo sensu vniuersi est illud
Ratio fieri fidem loco promissu accipit, quatenus videlicet ex
 sola magnificentia Dei ob opera naturaliter honesta, natu
 ralique virtutibus prorsus digna fidem contulit, quo certe ne
 quit propterea dici ex operibus eius, cui ejusmodi opera nullam
 ei illa proportionem habeant.

Disputatio 4^a

De alijs Axiomatibus acceptationibus

Coriam proterio disputatio de Paxonia Theologica facienti
 quod est in se, Deus non denegat gratiam, ut qui equo proren
 sam, aut nimis eam exerevit non nemo feram arbitrar
 bitur; sed adeo scatur inflexis difficultatibus, quas indicare val
 tem omnino necessarij est, ut ferè nequeat magis contrahi.
 Quare ne supra modum videatur intrinsece, ne se utilitati
 suspensio brevitate prospiciant, hic illam direcare glauis, et
 et quo superius expositiones ejus impugnano, quo demum te
 nerda comitibus exhibeantur.

Sectio 1^a

Tertiae Prologij explicatio refertur, et refutatur.

Quis ingenio clari recessiones ejus Accato Doctore, post an
 tiquiores alios, concedunt Adagij accipientes esse de faciente
 quod est in se nondum instructo gratia supernaturali, non
 tamen omni per Christy gratia distincto; siquidem impossi
 bile censent opus aliquod moraliter honesty etiam si quae na

(166)

naturale, quod non oriatur ex aliquo dono gratuito: nam et
non affirmant, imo negant, huiusmodi donum ad ordinem super-
naturalem pertinere, tandem dixerunt intra naturae limites
esse quid speciale, quatenus ex vi creationis, et generalis Dei
providentiae, non debetur naturae rationali, proindeque, quod
eius conferatur, dicendum esse gratiam per Christum, et ut certum
habeamus nullum speciale beneficium à Deo concedi homini-
bus, nisi propter Christum Dominum, maxime si ex ordinati-
one Divina conducat ad salutem eteram consequendam.

2

Unde, pergunt illi, valentiam gratiam justificationis non solum simpli-
citer, sed omnimodè gratiam esse; quia tamen si concedenda sit
bene operanti viribus naturae, operaque naturalis dumtaxat ho-
nestati debentur: ac vnde debetur inde resultans si quis
et quantum est, originem trahit ab illa aliena gratia, à qua ho-
myni opus procedit. Ceterum quia non omnes naturalis huius
gratiae Latrari conveniunt in illa, seu declaranda, seu de-
fendenda, claritati ergo singulorum opiniones, dicendi se modo
operari verum impugnare.

3

Et imprimis facile refelluntur,
qui cum Gregorio dictam gratiam, vel ut alij loquuntur, donum
illud naturam in qualitate quadam transeuntem, sive motione
antecequentem à Deo impetratam, quo vivunt cum voluntate coop-
ficiunt actus honesti, quoque nequit alieni generaliter debita, vel
ad agendum requirita, quia nimirum ~~propter~~ voluntas abique pro-
fata motione male vales operari poterit. Facite, inquam, refu-
tantur: si enim provia illa motio connectatur essentialiter cum
actu honesto, libertati huius omnino penuriam, nec in aliquo
non bene operante vera sufficientia ad bene operandum inven-
nietur.

4

Latrari, nunquam de tali motione meminereunt Cele-

no Patres aut Concilia, ut vel inde constat, quod nulla
eorum verba ei favoritiam refererint adversarij. Prospecto
non alia gratia deest in Concilijs, et Patribus, quæ
quæ conuincat, vel in actu vitali sanctæ illustrationis, aut
quæ affectionis, vel in habitu, sive qualitate, quæ sit ex ge-
nere suo permanens. Denique vel donum illud est absolute
supernaturale, vel naturale simpliciter? Si primum, inde
requiritur, opus moraliter honestum fieri non posse sine auxi-
lio supernaturali: quod quidem de se sustineri poterit post
damnationem ex more Daxij, et Lucinæ. Si secundum; requi-
ritur, dispositionis ad gratiam justificantem esse simpliciter ex
naturalis, nec ullaatenus indigere auxilio supernaturali: quod
certè non mirum absonum est.

Comparari facilitate refer-
tantur, qui post Cassio, Doffensom, et alios recitantur
ad excitationem quandam ordinis utique naturali, ac vivi-
dorem, enitativè quæ perfectior, quæ quo provenire va-
leat à tam occurrentibus causis naturalibus, quoque prop-
terea nequeat non esse à Deo specialiter operante. Deser-
tantur, inquam, quæ videtur hoc excitatio non est ne-
cessaria veniens, etiam post generis humani lapsum ad bene
moraliter agendum, cyroque contingat virtutes morales
aliquas exerceri sine molestia, ut filiorum obsecrantium in pa-
rentes animo mixti, atque benignos, obedientis verborum
erga Dominos levissima tantum imperantes, misericordiam
in pauperes multam proso inopia, et similes.

Insuper ex hoc
dicendi modo videtur exeri necessitas auxilij supernaturalis
ad justificationis regiam consequendam; quia pariter dici poterit
sufficere specialiternam excitationem ad opera magis ardua, ad
totamque legem diu servandam; nam licet in executi-

(108)

one talij operij succederant difficultates, etiam ad istam
incrementum augeri valet excitatio profata, et majora que
major a Deo infundi: ergo. Neque ratio hoc emittitur
communis volitione, quæ dicitur inter dispositiones ad justifi-
cationis actus quoddam vigenaturalis intercedere; quæ
enim hoc ita sit, idè valj inferatur, quod initium justifica-
tionis esse possit ex solâ naturâ, vel ex operibus quæ phæse
significantur a quod Scripturæ, et Latæ opera, quæ fiunt ab
auxilio supernaturali.

7
Consequens est absolute falsum, et con-
trarium, consequentia vero rectè deducitur, quia iuxta ven-
tentiam, quæ hic impugnamus posset homo per majorem, aut
vididiorum illam excitationis entitativè naturalem, se disponere
ad gratiam entitativè supernaturalem ex actus, et necessa-
riam ad eliciendos actus vigenaturalis, quibus et proximè
ad justificationis accederet, quibusque tandem eam auferre-
retur: quod certe nihil aliud est, quæ justificationis incipere
ab actibus illis, merè naturalibus, ac per consequens initium
ejus esse ex solâ naturâ.

8
Adde quod, et si memorata major
excitatio hæc et nunc a Deo profusa excederet vires ab-
stantij tunc casu agentij, non tamen esset naturâ natu-
ralis, et produci non posset ab agentibus purè naturalibus,
quæ quidem adesse possent virtutis majoris, et majoris, atque
adeo demum pleni sufficienti ad excitationis illam a solo Dei
concursum generali causandj: ergo tunc casu initium justifi-
cationis esset ab agentibus purè naturalibus, vel ab istis originè
duceret justificatio. Sequela manifestè repugnat definitio-
nibus Ecclesiæ contra Semipelagianos.

9
Ob hæc Accursus Doctor
dij. 1. in 1. q. partj docet, quod gratia requisita ad prædictam

dispositione, vel ad hoc ut homo dicatur faciens quantum ad
in se, consistit in congruitate cogitationis honeste necessarii
precedentis moralem illam naturalis honestatis operationis;
quia cum voluntas creata nequeat movere intellectus ad pri-
mum cogitationem, et aliunde possibile sit, quod hic et nunc mo-
veatur a cogitatione congrua (conjugenda scilicet cum con-
sensu), vel ab incongrua (nimis) a consensu separanda, quod
actum moveatur ab illa pro ista nequit non esse speciale Deibe-
neficium.

Unquam quodcumque beneficium a Deo datur ho-
minibus in presenti providentia, maxime si pertinet ad
bonos mores, ipsi utique confectum ab merito Charitatis: conse-
quenter que nulli opera moraliter honeste efficere valent in
hac providentia, quod non procedat a gratia per Christum.
Quod autem huiusmodi gratia reperitur in faciente quod
est in se, sufficit ut hoc axiomati expositis dicitur ab errore
Kantianorum; quia non solum perfectio, sed etiam inceptio
iustificationis in gratiam per Christum omnino referuntur.

Contra primo; si enim cogitatio naturalis honesta consti-
tuitur inesse gratia per Christum in congruitate huiusmodi,
requiritur quod non sit gratia per Christum cogitatio honesta,
cui congruitas ista deficit: atque adeo quod omnes, qui male
moraliter operantes incongrue reddunt cogitationem honestam,
careant gratia per Christum: ergo deest illi omnibus vana
sufficiens ad salutem, ut poro quo non datur abique gratia
per Christum. Consequentia recte deducitur, consequens
vero nimis abony est ut ab adversariis admittatur.

Contra secundo; quia tamen cogitatio congrua pro incongrua
etiam ordinis naturalis, sit speciale beneficium respectu illius

10

11

12

(116)

cui confertur, si hic in individuo consideretur, non tamen
est beneficium speciale relatè ad uniuersam speciem, sed ad
omnes homines actualiter existentes. Si namque tota col-
lectio hominum attendatur, ex ipsamet indole, seu ratione
creationis, et primæ dispositionis rerum naturalium apparebit
impossibile, quod in aliquibus non existentium cogitationis
honore, quo consequantur effectus, adeoque congruè sint.

13

videtur impossibile, quod cuilibet homini particulari non
eueniat aliquando, valde in toto vitæ decursu, et iuxta
Dici Augustini nemo fuit adeo uolens, aut impius,
ut nunquam eliceret operationis honestæ. Vt quantum hoc
vni cuiusdam accidit, attamen uniuersæ speciei continge-
re nequit, quod ut ratio nostra tenet, omnino sufficiens
est; gratia uigilanti a qua descendit est initijs iustifi-
cationis, debet esse beneficium speciale non tantum relatè ad
hunc, aut illum, aut alij hominum in individuo, sed relatè
ad totam speciem: ergo &c.

14

Contra ratio; quia gratia, que
Concilia, et Latæ ex Scriptura testimonijs exigebant
contra Manilianos, afferebat vires ad agendum, gratuita et
superantes, aut excedentes ipsius nature vires, ut miræ enu-
dicatione demonstrat Eximius Doctor tom. 1. de gratia, ne
non Latæ Sigalda lib. 5. de Causis supernaturalibus; atque
cogitatio honesta si siue ratione solius congruitati nulla
omnino vires affert, et evidens est ex terminis ipsius, congru-
itas enim et denominatio extrinseca proveniunt iuxta quæ-
dam ab effectione operationis ad que cogitatio movet, vel ut
alij malunt à voluntate Dei, per que illa cogitatio pro via
fuit ad gratiam consenti si confertur: ergo &c.

15

Dicimus in

confirmatur ex illo Pauli 1° ad Corinthios cap. 3. neque
qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum
datur Deus. Ex quibus verbis inferunt Ecclesiæ Latini quascunque
 conciones, aut exhortationes, licet inde ruboriantur in auditori-
 bus cogitatione optima, ad salutem tunc prorsus inuicem, nisi Deus in-
 terueniens gratia sua vires illis adiungat; sed potest esse congrua co-
 gitatio, quæ auditorum aliqui ex feruida prædicatione concepit:
 ergo in ordine ad salutem insufficientis est illa congruitas, donec vi-
 res oblationis infundat Deus, per quas profectus cogitationis habens
 incipiat operari pro et operes ad salutem.

Uterij confirmatur ex
 Augustino de Prædicatione Sanctorum cap. 8. ubi non necessariam
 gratiam pro salutis executione necessariam appellare docuit,
 inquit, et hæc remota est à sensibus carnis hæc vehola, in qua
Latex auditur, et docet ut veniat ad filium, eodemque spec-
tate videtur, quo supra dedimus ex ipso Sancto Doctore de
Gratia Christi cap. 15, nempe, gratia si doctrina dicenda 11
est, certe sic dicatur, ut alterius et interioris eam Deus cy ineffe- 15
bili suauitate credatur infundere, non solum per eos, qui plan- 17
tant, et rigant excruciatum, sed etiam per se ipsum, qui inae- 17
mentum suum ministrat occultum. Atque cogitatio natu- 17
 ralis honesta etiam congrua dici nequit à sensibus carnis re-
 mota: quin et haberi potest per eos, qui plantant, et rigant
excruatum cy solo Dei concursu generali: ergo.

Hæc ad ver-
 variorum intento sufficit adiecit congruitati profecto maiorij
 intentionis in cogitatione, quæ à circumstantiis tunc occurren-
 tibus exigatur: vel, ut inquirunt alij, specialitatis quæ vobis
 consistentis in eo, quod particulari Dei providentiâ summata
 fuerint aliqua vitia impedimenta. Non enim sufficit
 hoc; inquit enim ex dictis est incredibile, quod aliquando

saltem honesta cogitatio non excedens circumstantias, non
providetur congrua. Secundo; quia pariter impossibile vide-
tur, quod non semel, imò usque contingat, nullis excedens
virtutis impedimentis obvenire, tamen casus naturales
in ordinatio suo cursum relinquantur.

18

Tertio demique; quia
memorata cogitatio, quantumcumque sit intensa, et ab exte-
rius obicibus remota, nequaquam dici remota à sensibus car-
nis, nec aliis à Deo infusa, vel quod in idem recedit, alterius
ordinis attineri ad scholam illam, in qua Latet auditum, et
Docet: ac per consequens à fortiori dici nequit afferre vires
antea non habitas à natura, cuj ex terminis constat, cogni-
tionis ostendere, seu designare quid se ipsa faciendum sit, non ta-
men adducere robur quo fiat, aut executioni mandetur.
ergo prædicta specialitas, et alia quascunque non excedens ordinem
naturalem, insufficientis est ad rationem gratis, qualem ex Ver-
bis ipsius Latet, et Concilia postulante de justificatione
inchoandam.

19

Nec item probet assumpto Contrario, quod
à nonnullis contendit solet, nempe Divi Augustini, et aliorum
Patrum non semel extollere Dei potentiam, et misericordiam
eo quod ipse solus vocare possit modo, quo scit congruere ut vo-
catus non resistat, vel ut vocatus respondeat, potius quod alio
modo, que vocatus reluctetur audire, seu aliter obtempera-
re velit. Nihil, inquam, promittit hoc omnia, quando obsequio
quo fundamento supponunt gratiam vocationis excitatio-
nem supernaturalem esse, nec non à solo Deo tanquam Authore su-
pernaturali procedere: quo supposito quocumque specialitas in
illâ vocatione reperitur Deo veluti Authore supernaturali
debet attribui.

20

Quod autem in auxilio supernaturali detur,

ita specialitas non propterea fit gratia auxiliij esse gratiam in eo venio; in quo Scripturae, Patres, et Concilia gratiam vocant id, unde, vel a quo sumendum est initium salutis, et per quod vera sufficientia, sive potestas ad justificationem incipit eandem contritum debet; hoc enim habet illud auxilium rationis sui, ea que retinet etiam quando per voluntate volentis exeat redditura inefficax: ac proinde, qui negotij salutis nunquam inchoabunt severiori fidei subficiantur.

Sectio 2a

Quarta Axiomatis expositio proponitur.

Plures doctrinam que Theologi non ignavi, naturae rationali secundum se, vel abmet ipsis relicta deesse viam ad actum, qui vi meritorium, vel etiam positiva dispositio moralis ad gratiam sanctificantem axioma declarant per voluntatem, aut legem Dei, quae liberaliter de cetero conferre merita pro virtutis attentione necessaria faciunt quod est in se solum naturae virtutibus; non ita, ut Deus aliquando non elongatur ejusmodi merita etiam non facient quod est in se, secundum illud Uicis 65. invenerunt, qui non quaesierunt me, sic allegatur ab Apostolo ad Rom. 10. invenit sum a non quaesierunt me, sed ita ut facient quod est in se, nunquam illa denegat.

21

Hinc autem aiunt Authores isti nullatenus inferunt, quod actio, quancumque sit, solum naturae virtutibus elicitur ratione induit ac meriti, vel etiam positiva dispositionis ad gratiam. Admodum quo, nequit albedo, v.g. dici dispositio ad formam ignis, aut aquae, tamen Deus aliunde velle utramque, vel alterutram illam formam immittere in omne subjecto ea delinunt, quia nominum introductio, vel ignis, vel aqua, nullatenus exigentia ab albedine, sed omnino proveniunt ab extrinseca voluntate Dei rationem alteram illarum formarum subjecto gratia actum habenti.

22

(114)

Loc. axiomatis expositio, si fidem obtinere mereatur
Gabriel Lencicorus lib. 6. cap. 15. sic inter Theologos invaluit
quadringenti abhinc annis, ut omnes eam teneant. Deo illa
citatur etiam Angelicus Doctor in 4y. dist. 20. quest. unica
" art. 1.º. quæstioncula 1.º. ubi, Nicendum de primis questionibus,
" inquit, quod Deus, qui dat omnibus abundantem nulli gratis
" denegat, qui quod est in se facit, ut se de gratiam propaxet:
" Cum igitur in merita facienti, quod est in se refundi ne
" queat collatio gratis, necessarius tribuenda est voluntati, seu
" legi Divinæ. Quævis autem ad hoc ipsum adducitur Divus Tho-
" mas. O

24

Et interea non est omnitendy, quod aliqui Prædeter-
minantes expositione hæc uni tribuunt. Latus Molina, cui
proterea imponunt, quod etiam avenerit ita facere quod est
in se, saltem ex lege Divinâ, esse dispositionem omnino necessariam
ad alius. Imò Magister Lencic, vel quisquis est Authox Lan-
glio, tanquam maxima fructuosa adjungit, in hoc consistere sum-
mo xeny, quantum ad Molina docentem attinet, et universam
veritatem mediam. Ceterum hoc inconsulte dicitur est, et im-
to levis, quam decebat loquens extripode. Quantum enim
ad concordiam Latus Molina spectat, et ad universam ver-
tatem mediam nihil omnino refert, utrius lex ista statuat
aut negetur, et etiam ad nullâ prædeterminatione difficul-
tas maneat eadem, scilicet an illud facere quod est in se ge-
ficiendy sit per prædeterminationem ordinis merè naturali,
vel an prædictæ requiratur prædeterminatio supernaturali.

25

quod institutum præter controversia super virtute ad opem
divinam, potius quo super ipsamet operatione consequentia quo
eius difficultas proloqui, non tam esse de facere, quod de quæ-
tum et in se, visè de viribus ad faciendy, quas inter modum

prode examinationes volant. recedenti prode examinatione, ut pote
 qua si viatru esset ad agendy, abduo libertate actionis exer-
 teret, ac quovide cautiones effecti non iam virtutis appellare
 prode examinationis suam, sed tanty proexistentis viatru
 applicationis. Calumnia quany ad Concordiam Latini
 Molina glame dirigata est a num. 34. disputationis pre-
 cedenti,

Alia que nova, quam in eundem sapientissim
 Doctoris inconsiderate commiserunt M. mus Ludoj, pari
 facilitate rejicit, ac insententia. At ergo M. mus hic
 Dominicanus Lamy Molina glame fatent, Divy Augusti-
 ny igitur contrarij esse, vel aliter de Concordia Divino gratia
 ex libero arbitrio sentire. Sed falsissime; quia Lamy Molina
 volum ibi refert verba quodam Augustini de Pharaoni
 oblocutione, in quibus videtur vancus Doctor innuere de-
 gem Egyptiay ita fuisse venelicj a Deo, ac in peccatis ob-
 duraty, et iam obtemperare non posset, quin tamen ad cul-
 pant venteretur ~~ita~~ inobediencia. Opposito vero tenet ibidem,
 et efficacissime probat Lamy Molina, quod certe multy distat
 ab ingenia illa confessione, quam confingit M. mus. adversa-
 rius. Hoc inimicare duxi necessarium esse, cum ad dege-
 lerendi imposturas Egregio Doctori toties impactas, cum
 ad ostendendy quz proclibes aliqui vint ad hujusmodi fal-
 sitates invenienda, et corrigenda.

Nunc igitur ad adum-
 perum rediens Lex ista iuxta sui rationem, nihil aliud est,
 quam voluntas Dei misericordien, et liberalissime propa-
 rans media pro saluti executione necessaria tempore, cir-
 cunstantijs, aut occasione, quibus igitur placet. Unde quibsdam
 profata media confert in ipso lumine vico rationalis, in ipso sci-
 licet vico rationalis ingressu, consequentique quinquam ali-

26

Telli

27

quod bene vel male moraliter egerint: alij ea media pro-
bet pot pauca, nonnullis pot innumera commissa peccata.
Denique memorata media negat, vel nunquam procat aliquis
bus, quos tamen, uti reliquis, concederentur, nisi natura vi-
ribus abuteretur deliquissent.

28

Hoc ultimum adeo certum est, ut negari
nequeat ad miram sententiam, quae late probavimus sup. 2^a mem-
pè Deo velle vultu omnium hominum, adeo quae neminem
à beneficio redemptionis excludi. Hac enim generali Dei
voluntate supporta, omnes adulti sufficientiam acceperunt,
aut vultem acceperunt non obitante peccato originali; quia si
nec ipsi collata fuisset illa sufficientia, nec per eorum culpas
impedita, sequeretur unice propter peccatum originale deni-
garam fuisse, consequenter quae deservire Deo voluntas vultu
illos ad vultu perducendi; si namque noluit eis dimittente
peccatum originale, neque voluit etiam quoad sufficientiam
pro illi acceptare redemptionis Christi Domini: ergo 46.

Actus 3^a

Quinta proloquij acceptio proponitur.

29

Multi proventim ex Libere examinantibus cy Illustratione Libere
sup. 66. in 2^a parte considerant, axioma memoratum excipi-
bere de faciente quod est in se non utcumque, sed ut adhibito vi-
ribus gratis. Libere ad hanc venientem accedere si defen-
vires eius admittent, nunquam in proventi providentia con-
tingere quoniam proventi naturali cogitatione honesta, vel de
culpam vitandam, vel ad excellendam virtutem aliquam mo-
ralem, quam simul ex eodem objectu instaurata cogitatione
supernaturali, correspondere quae pia affectione, siquidem hinc
resultaret, quod unusquisque quoties naturaliter honeste op-
raretur etiam supernaturaliter ageret, adeoque se disponeret
ad obedientiam auxilium gratis, quibus adhibito tandem ad iustificandum

onem, et glorificationem usque persequeret.

Deus, si cum allegato nugæ illius perperam negare venturig hanc, et insuper affirmare nihil aliud esse Deum velle, valit omnibus hominibus, inique nisi per ipsos dederit de eam consequendam gratiæ mediâ sufficientiâ, quæ hoc offerre, non tamen ita dare, et omnes, et singuli actu recipiant prædicta mediâ, non solum his authoribus assentiâ; quâ modo quidem hoc eorum assentiâ, nec inter se coherent, neque componi valent cy rectâ Dei voluntate valendi omnes, et singulos.

Non, inquam, inter se coherent; quia sinequæ homo solus nature vivibus adhuc negativè se disponere ad gratiam (ut affirmat Lodo. citata sup. 66. num. ultimo) non est in potestate non habentis, aut non accipientis auxilium gratis non appositivè impedimentum ejus receptioni, consequenterque nec ipsi poterit imputari tale impedimentum: ergo Deus ex se prorsus, et in nullo habet respectu ad non recipientis auxilium supernaturalè, hoc illi denegat: ergo non verò, ac verò Deum decebat illud ei obtuler. Quis namque pacto valvæ potest; Dei rectio, et quantæ est ex se velle offerreque aliâ mediâ necessariâ ad salutem, vi aliunde nullâ habitâ ad illius considerationem, nec ullâ ab eo datâ causâ, sed ex semet ipso præfata mediâ valvæ? Profecto modus hic negativus, et illusivus a quo quæque judicabitur, ac præinde Divinæ majestatis indignus.

Nec poterit dicere, quod voluntatis offerens auxilia sit antecedens, atq; adeo non repugnans voluntati consequenti, quia denegantur. Quin; quia voluntas consequens ita subinde docet Angelicus Doctor, non accipitur absque respectu ad aliquod ex parte creaturæ.

30

31

32

Secundo; quia modo voluntas antecedens, quæ Deum offert
auxilia non sit illusoria, sed verã, et sincera, illy adtingit
ad ea conferenda, vel valy ad ea paraty ea conferre quantum
est ex se, cy aliter verificari nequeat non stare gen Deo,
quod est, quinullus unquam accepit auxilium, non abec-
ta.

33

Tertio; quia manifesty, et ex terminis eodens est, quod
viquis ex semet ipso, nullã que proavis ab altero datã occasione,
negat, quod illi semel obtulit, vel de sententiã dicitis, mens
sem voluntaty que mutans, seu veraciter ex animo non
obtulit: cum ergo neutry horuy ponit in Deo cadere, quin ipse
cadat ab infinitã sui perfectione, tenendy, et affirmandey
est, non posse Deo alicui negare voluntate consequenti, quæ
ei obtulit voluntate antecedenti, dum modo non apponat ob-
scum ipse cui facta fuit oblatio.

34

Nec item prodest alioruy res-
ponso, nempe negari sufficientiy ad salutaritery operandum
in personam peccati originalis: ergo voluntas Dei antecedens, quæ
oblat peccaty originale terminatur ad salutem omnium, non glori-
ita ut Deo antecedentẽ, et ex se salvari velit etiã in per-
sona originali lebo, sed ita ut velit omnes, et singulos ab illo
mundari, consequenterque velit omnibus et singulis applica-
re remediũ ad absterionem eius insistenty; atqui fide vanety est,
quod propter remediũ adulti non possit abique propria vol-
untate, ac dispositione: ergo si voluntati memorato Deo
neguit non velle, quod omnes adulti se proparent ad reme-
diũ peccati originalis obtinendam.

35

Nunc sic, sed non potest
velle Deo, ut ita se proparent adulti, quin etiã velit illi
in aliquo vero sensu sufficientiy ad huiusmodi propagationem
habere: neque potest in aliquo vero sensu concipi sufficientiy

ista, nisi se ipsa omnes accipiant auxilium supernaturalē,
vel saltem in presenti providentia, id eventus acceptari, si alio
modo culpa nisi personalibus non adhibuerint impedimen-
tum, quo collationi episcopi obtulerint: ergo. De lege dicta sup.
2.^a presentium sect. 4.^a

Existens, negari nequit seditio aliter
instituentem esse cum Aulenti, neque ex Laurentio: ergo illi pro-
piti prosequi rei sunt, et specialiter culpabiles in amissione,
vel non assertionem Vegri Colony; vel specialiter ipsi im-
putari non possent, quod non sint adepti Vegri Colony, si
potestas omnia ad illud consequendum ei denegata fuisset ob solo
originale peccatum, ut manifestum est ex terminis: ergo. De-
my; quid non potest intelligi Deum acceptasse Redemptionem
Christi pro illo cui propter culpam duntaxat originalem pro-
clivis additio de gratia receptionis: quid enim confert illi ob
merita Christi si ratione voluit peccati originalis eum ab
sternā felicitate recludit?

Neque vim huius impugnationis
omni enumerat familiaris ad variationem voluntatis, nimirum, et ce-
rificeat, Deum acceptasse Redemptionem Christi pro omnibus
et singulis hominibus omnino sufficere, quod velit saluti
omnium, quodque pro ea consequenda quantitas est exae, omni-
bus et singulis obtulerit media sufficientia, maxime cum
ad eundem etiam fing, instituerit sacramenta salutis, et spe-
cialiter quod proferri attinet baptismum, quoniam illy homines
excepit in hac institutione. Nihil, inquit, officit impug-
nationi prefato responsio ista, quo sub speciebus verborum lex
ba regit equivocationis, facillime verò detegendam.

Siquidem
in baptismo (quod pariter intelligi debet) proportionem serva-
ta de quovis alio generali remedio ad reparationem humanam

36

37

38

salutis ordinato) imponatur pro formali voluntate Dei a-
 rumens ablatione aquae naturalis in signo remissionis, tu
 peccati originalis, tam alienius cujuscunque, quod in sub-
 jecto baptismi antecesserit. Praeterea ergo volui ipsi probere
 potest, pro quibus est institutum, ipsi nimirum, quibus Deus
 quae venio et efficaciter quantum ex se, voluit illi esse profutura.
 Atqui nec dici, neque concipi valet, Deum venio, et quantum est
 ex se efficaciter velle, baptismi ipsi probere, quos ex se metipso,
 nullamque ab ipsi occasione causa remota, et ablegatis ab omni
 vera sufficientia suscipiendi baptismi: ergo Deum venio non
 invenit hoc sacramentum pro ipsi omnibus, quae non dedit
 veram sufficientiam ad illud accipiendum: veram, dico, sufficien-
tiam, aut in se ipsi, si iam eum rationis adepti sint, vel
in alijs, si non dum eo pervenerint.

39

Propterea, et explicatur
 energia nunc facti discursu; nulli generale remedium, pro
 recuperanda salute generis humani dispositum, est simpliciter
 sufficienti, sufficientiamque simpliciter dictam habet ad illud
 obtinendam prociue a voluntate Dei, ut per se patet, nemo
 que differtur, aliunde dici nequit, imo nec intelligi, quod
 hoc Dei voluntati comprehenderet omnes illos, quos ipse Deus
 antecesserit exclusit, seu quibus iuxta dispositionem ejusdem
 Divinae voluntati operanti abique respectu ad actiones
 eorum, tale remedium adhiberi non potest: ergo memo-
 rata solutio contrarium est nulla, cum vim totam argu-
 menti nostri quovis intactam relinquat.

40

Hic etiam vige-
 ruerit inimitata ratio validissima, nempe Deo soli talis
 erandum esse, quod nec veniam peccati originalis, neque sal-
 tem otiosam anequatam, qui qui per Deum ipsum a qu-
 alium remedium esse prohibetur, aut impediri, ne salte
 ali

aliquod illorum accingat: cense siquidem per Deum ipsum, et à
 solo Deo privatum omnibus illi remitti quicumque sine
 attentione ad personalem aliquam ipsius, aut alterius cul-
 pam, de facto non est adeptus veram sufficientiam ad unum
 aliquod eorum suscipiendum. Cum igitur hominis peccatis
 nequeat imputari Deo, fatendum est, omnibus et singulis reip-
 sa conferri veram sufficientiam adquirendi remedium ali-
 quod generale salutis instaurando: ergo. Proterea, remedi-
 um abstergerendi peccata originale non potest intelligi promissum,
 et preparatum omnibus à singulis in id prolagium, si quidam
 ob solam illam laborem denegatur vera facultas utendi reme-
 dio: ergo. &c.

Hoc omnia confirmantur auctoritate Divi
 Thomae, qui 3.º contra Gentem cap. 15.º docet, posse hominem
 impedire gratiam, et nequeat illam promereri: subditque,
 Deum esse gratiam, ad eam omnibus erogandam: unde con-
 cludit ibi, quod illi soli gratia privantur, qui in se ipsi gra-
 tiam impedimentum praestant. Similia profert quor. 14. de veni-
 tate act. 11. de dy. allegari sup. 3. num. 31. Ex verbis ibi pro-
 ductis hinc tantum sequentia referemus, nimirum ad Divinam
providentiam pertinere, ut cuilibet provideat de necessariis ad sa-
lutem dummodo ex parte ejus non impediatur. Ex his mani-
 feste convincitur Illustrissimi Rodoy contra Divum Thomam
 tenuerit, quod non possit homo soli naturae virtutibus adhuc ne-
 gative se disponere ad gratiam. C.

Et proter insinuata num. 31.
 huius disputationis aduersus hanc Illustrissimi sententiam, illa
 facile refutatur; namque ratio in qua nititur, videlicet ho-
 minem absque gratia non posse omnia peccata vitare, debili-
 et infirma mihi videtur: primo; quia questio proter insinua-
 tur de faciente quod est in se, consequentiaque de vitante

peccata, de quo disputatur, utrum si natura visibus id grasset, re-
 ipse sit acceptio gratiam a Deo, nec ne? Non autem inquiri
 tur, an hoc de facto fecerit, aut facere poterit solius natu-
 ra visibus? Secundo; quia difficultas ista non ex thae, sed
 ex hypothesi procedit; quamvis enim homo nequeat omnia
 peccata vitare, ceterum poterit vitare quodlibet in particulari:
 nam ut inquit Divus Thomas super utroque lib. 3° contra Gen-
 tes cap. 160. licet ille, qui est in peccato, non habeat in proprio
 potestate, quod omnino vitet peccatum: habet tamen potestatem
 vitare hoc vel illud peccatum.

43

Tertio tandem; quia quomo-
 dounque declinetur, aut exponatur potestas hominis in quavis
 natura, seu integra seu lapsa, tam ad amandum Deum ut ethi-
 corum naturalem, quam ad vincendas tentationes, etiamque
 naturam legem adimplendam longo spatio temporis, intra quod
 vix, aut ne vix evadere poterit, ut in horum omnium, vel saltem
 alicujus eorum observatione non incidant gravissima difficultates
 acriter indubitari, omninoque certum est, quod nullus unquam
 committitur peccatum, quin evitabile sit, et inquirabile delin-
 quenti: ergo si solius naturae visibus agens nequit non peccare,
 inevitabiliter, ac per consequens inevitabiliter aggonit impe-
 dimentis gratiae, quae proinde caret, quin ipsi valent attribui
 defectus etc. Adde quod, iuxta communiorum Theologorum opi-
 nionem ad superandas difficultates occurrentes in observatione
 totius legis naturalis, etiam sufficit gratia meri naturalis, maxi-
 me si sit intensior, quam observantes circumstantia postulant
 ergo.

44

Nec huic obest, quod inde velut inconveniens inferunt ad-
 versarij, nempe Deum expectare nostram voluntatem, ut nisi creatur
 ejus. Non enim ex dictis inferunt, quod Deum expectet a voluntate
 et nostra (natura tantum visibus operante) merito dispositionem

moralē, aut quodvis aliud positivē conducens ad salutē; sed
 vice, quod expectat tempus a venetigo proutitur ad inferno
 vendam omnino misericorditer, et absque ulla merito grati-
 am suam, nisi voluntas interea peccati positivē moralē in-
 dignitatis impedimentū adhibeat. Itaque proprie loquendo, non
 tam Deus expectat aliquem voluntariū nostras conatū, ut ei
 quæstus auxilia, quam expectat voluntas nostra (secundū ve
 proxiū ingoerens ad quodlibet salutē positivē conducens) Divi-
 ni auxilii ad inchoandam, perficiendamque sui justifica-
 tionem.

sectio 4a

Nostra super axiōmate sententia proponitur, et suadetur.

Ex hucusque dictis ad evidentiam ferre convincitur, alter
 nitū omnino tenendū esse, nimirū, aut omnes de facto suffi-
 cienter habere gratiam supernaturalē ad salutariā operan-
 dum, aut eam infallibiliter accepturos esse, quot quot facientes,
 quod est in se viribus nature, non impediverint illius infusionē.
 Deus enim vixit vult, et efficaciter quantum est ex se, salutem
 omnium hominum, uti probatur et tota disp. 2^a; hoc autē affirmari
 non potest, quin saltem pari altera proposito disjunctionis avertat;
 tunc ergo. Et omnia nunc repetitione testimoniorū, quæ supra
 dedimus ex Scripturā, et Patribus (quoque Deum exhibent benignē
 viximē providens, et sollicitē invigilans humano salutē, pro ar-
 jui attentione iam vocat, iam hortatur, iam tenet, et ad qui-
 tates hominē alliciat, et à peccatis avertat), ex illi abundē
 consistit Dei ita misereri omnium delictorū, et singulis reipā
 faciat optōis, confectaque potestatis obtinenda salutē; sed nullatenus
 nisi intelligi potest, factam esse hominibus optōis, et potestatem
 huiusmodi, nisi reverā detur omnibus, et singulis aliqua suf-
 ficientia supernaturalitē agendi: ergo H.

Major, ut dixi, manifestè liquet ex productis antea vacui
 et xibis, quibus adde sequentia verba Cypriani lib. 3.º ad Qui-
 riny cap. 1.º. ninam, ecce dedi ante faciem tuam vitam, et mor-
 tem, bonum et malum; elige vitam tibi ut visas. Exortioa vero
 sic à ratione sudoritur: potestas operandi valuit, ita singulis, et
 omnibus est concessa, ut vitæ quærenda sit ad adhiberi ratio,
 cum illam assecuti non sint, et ad eam obtinendam à Deo cre-
 dit fuerint, et aliunde sufficienter instaurati medijs ad illius
 adeptioem; atqui si vera aliqua sufficientia non fuisset ipsi
 collata, ejusmodi ratio, nempe quare non sint adepti valuit,
 ab illis Exigi non posset, nemo siquidem per solas naturæ vi-
 res potest valuit obtinere, vel in eam se par est, anniti, et
 hoc potestas ab auxilio supernaturali conferatur, et constituitur
 atque: ergo.

Minor etiam in syllogismo superiori eodem discus-
 sendi modo probatur, quandoquidem homini non fit optio,
 neque facultas operandi valuit per potestatem, quæ de facto non
 inest ipsi. Sed sufficit, quod offeratur, et conferatur illi
 potestas hoc, nisi peccatis eam impediisset; etiam valuit omnino
 necessarium est, oblationem vitam omnibus innotescere: et certe
 non minus difficile videtur, sed multo difficilius hanc na-
 titiam in omnibus, et singulis hominibus inveniri, quam
 averti à nobis veram sufficientem operandi salutem, nisi
 deleat enim ubique deprehenditur hujus obligationis ignari po-
 tui, quæ pro facto sufficientia vacui: ergo.

Confirmatur; quia
 et omnes, et singuli videntur sint iudicij Divini, et hoc insti-
 tuendi sit et unoquoque, non tantum recurrendum ea, quæ receperit
 in origine, sed etiam recurrendum ea, quæ successerit in venetigio
 si fuerit adhiberi, adeo ut hic in illo iudicio reus pronuncietur,
 eo quod valuit de facto non obtinuerit, eadem est, unumquod

veit quolibet aduoloy venam aliquam habuisse sufficientiam
ad valuy operandoy; alia enim igit non posset attribui, quod eam
auctu non sit, ac perconsequens nec fute damnaretur ob
amissionem eius: ergo.

Aliter, et forisam urgentiū expenditur
hoc ratio: certum est, quod omnis homo rationi vniū adeq̄tra
aliter in presenti providentiā valuy operari valeat, quam pos-
set homo in statu pura naturae conditus, aut homo relictu ab-
que remedio delendi peccaty originale, quod antea contraxe-
rat. Hoc patet; quandoquidem homo in statu pura naturae
nullatenus ordinatus esset ad finem supernaturalem: et homo
maculatu originali labe sine remedio illam abstergeri (quo
certè privari posset) nullo modo valuy assequi valeret, uti nec
reprehensione dignus esset in illā non procuranda: cy è contra-
rio homo quilibet in presenti providentiā, ut absolute potens
obtinere valuy otang, protereaque si fuerit aliquando sui
compas, acriter increpandus non voley quod contra naturale lu-
men rationis peccaverit, sed etiam quod non voregenit inqui-
rere Deo, seque perperio felicem reddere.

Nunc sic: atqui
dicitur civitas insinuatā, subistere nequit relate ad homines illos,
quos nunquā fuit ulla vera sufficientia supernaturaliter agen-
ti: siquidem hi omnes ad summas dici valent potentes opera-
ri valuy, aut hanc habere in sua potestate, quatenus electi
ponunt à Deo, profatamque valuy operando facultatē acci-
pere, quod pariter hominibus in statu pura naturae contingere
valey, ac etiam hominibus in peccaty originale prolequi abque
medio ad illud abolendy insinuatā, cy hi quoque ponunt electi
à Deo, profatamque potestatē operandi valutaniter accipere, ut
indubitatē est: ergo.

Cur inuicem adnotandū, quod iuxta plerisque

40

50

51

contrarij impossibili et elevatio per auxilij extrinsecum;
 adeoque recurrendi igitur, omnino requiratur hominē ex se simplici-
 tatem, et absolute impotentē operari salutariā, fieri, seu tran-
 sive ad esse simplicitē, et absolute potentē salutariā operari sine
 formā, sive potentia intrinsecē receptā in se ipso. Quare quod
 consequentiā, et hujus doctrinā prioris oblii videntur admi-
 ttere tot homines absolute potentes operari salutariā, quin illa
 vera, simplicitēque dicta potentia operandi velut in ipsis inver-
 tiatur. Nec inconsequentis notę effugiunt, dum in admi-
 tentes possibilitatē elevationis per auxilij extrinsecę hanc igitur
 instantiō retorqueere nituntur; quia, quod nostra nunc in-
 ter, facile respondetur equivocatione detectā.

52

Duplex itaque
 genus auxilij requiritur ad constituendū potentē operandi sa-
 lutiariā. Alterū consistit in Divini inspirationibus, quę
 complectuntur, et sanctas illustrationes intellectū, et piam vo-
 luntatis affectiones, utriusque supernaturales. Aliud veriorum
 est in virtute phisice realiter effectivā actus salutarij, ad
 quā inspiratio Divina movet, excitat, et inclināt: hoc autem
 virtus operativa consistit in habitibus supernaturalibus igitur mot
 animo, vel si placet, potentij ejus impulsu, et si forte deinde habi-
 tus illi, tunc virtus illa statuitur, vel in auxiliis transeuntē,
 vel in actibus igitur intentionalibus, vel denique in Omnipotentē
 Divinā specialitē ad agendum applicatā, iuxta varias Theolo-
 gorum opinionēs.

53

Nunc ergo, quod prius auxiliorum genus attinet
 Decetē suppleri nequit per aliquid extrinsecę, et nemo nostrorū
 aliquando docuit ejusmodi supplementi esse possibile, cum omnino
 perspicuum sit, ac evidens, quod nequeat aliquis illustrari, et bene
 affectus esse, nisi per illustrationē, et affectionē inhærentes igitur. Qu-
 omodo spectat recurrendi genus auxiliorum, admittimus, imo progugn-

mus, quod prout extingui esse valeat, volun enim exercet
 numerus causa efficiens, cuius oriet Deus per se ipsum supple-
 re potest. Unde quoties homo per inspirationem Divinam
 supernaturaliter illustratur, et afficitur exa objectis aliquis,
 simul habet vires phisice sufficienter effectivas actu salu-
 tarii, quod prosequi valeat eodem objectis; quia vice virtus hoc
 inhonoret inuincere, vice tantis extinguitur aruitat illi, tamen
 est vengem parata coefficere cu ipso actu salutari.

Neque ne-
 fere, quod certo dignosci nequeat, an virtus hoc, et potest quo
 non cadit sub experientiam, abit nequa, nec ne; quia sup-
 ponit inspiratione celesti recte creditur adesse: quoniam et
 enim Deus immittet homini supernaturalem illustrati-
 onem, et affectionem pariter supernaturalem exa bonis ali-
 quod ni simul cum redderet absolute potens in eodem tendere
 salutarietate? Ergo merito dicitur homo sic illustratus, et ex-
 citatus absolute potens ad actu salutari, et si virtus huius ope-
 rationem inhonorem sibi non habeat, sed extinguitur duntaxat
 applicat; nequit autem eandem subire denominationem,
 scilicet absolute potens operari salutarietate, qui memorata
 inspiratione celesti caret, ut iuxta contrarios accidit: ergo.

Incant

igitur hinc ingenium vobis repetitam, totisque rejectam, obla-
 tionis auxiliari, aientes, Dei omnibus, et singulis aditu offerre
 auxilia super explicata, ea que dare quantum est ex se, tamen
 de facto cunctis illa non impetratur. Quarta, inquam, hoc
 adducitur, quia inuicibilis, aut saltem inuicibilis erit hoc
 oblatio, si nihil inde reuenit supernaturale, seu positivè con-
 ducenti ad salutem efficiendam in homines denudatetur: donec
 enim accipiant aliquis huiusmodi, tam impotentes sunt ope-
 rari salutem, ac euent homines in quibus natura condita, quan-

Quidem equè deest omnibus vera sufficientia salutis ex-
igendi: ergo profata oblatio, prout ab aduersarij assertiva effi-
cere non potest, nè homines ad quos fieri dicitur non mane-
ant simplicitè impotentes operari salutem.

56

Procedenti simili
est alia contrarij responsio, quæ dicitur, in presenti providen-
tiã singulos et omnes ad ultos intra statum salutis esse, vel in-
tra statum in quo possibile est, ab ipsi que simplicitè operabi-
li eorum eterna salutem, quando in salutem vitam moralem vitantur,
è contra vero neutrum horum accedere, seu verificari de homi-
nibus in statu prima nature conditi, aut post lapsum in ori-
ginale non reparati. Hoc, inquam, responsio non est ante-
cedente melior; siquidem deò vita moralis (quæ status etig-
is, seu viatorij appellatur) includit veram possibilitatem,
atque usum salutis obtinendo, quia complexiva auxilia, quæ
iuxta mensuram Divinæ providentiæ conferuntur omni-
bus et singulis: ergo illi qui nulli unquam habuerunt auxi-
lium huiusmodi, maxime si provatio hæc omninò proveni-
at ab antecedente dispositione Dei, pronuntiari debent extra
vel salutem intra statum salutis eterna, cui eò pervenienti ca-
reant omni verâ sufficientiã.

57.

Hæc demum sufficit aliorum
curio, quæ ponderatè inconveniendi quodammodo declinare ven-
tant, aientes, memorata vixit auxilia multis utique homi-
nibus denegari, quia peccando conora lumen rationis impedi-
unt eorum collationem, alioquin certo futuræ. Non, inquam, suf-
ficiat hæc responsio: primo; quia testimonia sacra, quæ supra
produximus, et à quibus in hæc disputatione demum repetendi
abstinimus brevitati ergo, manifestè denotant aliquid am-
plius, quandoquidem agente significans (ut ea redegenti com-
bit) omnes et singulos homines auxilia profata recigere salutem
in ali

in aliqua mensura. Secundo; quoniam in personis quorundam non solum non veniunt homines non adhibere obicem Divinae gratiae, sed etiam quatenus, positivè que procurant salutem: ergo inter omnibus, et singulis aliqua vera potentia non tantum non impediendi gratiam, sed invigens operandi salubritatem: quo vane factos, omni recluso supernaturali auxilio, consistere nequit.

58

Tertio denique; quia licet axioma, cuius veram intelligentiam hic inquirimus, concipiatur terminis negativis, nempe facienti quod est in se Deus non denegat gratiam; non tamen ita concipi credendum est, quod indicet non omnibus aliquam reipà conferrí gratiam, sed vice, quod non omnibus concedatur usque ad perfectissimam justificationem. Hoc autem vix perfectio, sive consummatio gratiae quibus Deo negatur, quia non faciunt quod est in se, vel quia non operantur, quantum in gratia iam habita operari possent, sed illam inventam suam vacuum reddentes in via salutis nihil omnino proficiuntur.

60

Jam vero quamvis haecenus ex parte rationis, adductaque testimonia Sacra de examinate non probarent, quod ipsi intendimus, nempe veram supernaturalem sufficientiam omnibus et singulis hominibus reipà conferrí, tamen efficaciter evincunt, vel quod illa de facto detur, vel quod infallibilitèr exoganda sit omnibus ingenita sua virtute facientibus, quod est in se: val quã distinctione notiamus de prologo veritatem exposuimus in limine versionis. Quia videretur fieri opus salutis, ita ut eam amittentes stentis ponis addicendi sint, usque conceditur omnibus aliqua potentia vere sufficiens ad illam obtinendam, aliter enim eam non poterit immanentem injure.

59

60

Cum autem aliunde, nulla posse exogitari

in sufficientia, seu potentia ejusmodi, nisi vel naturalis, vel super-
 naturalis, et illa ut proxime insufficientis ad salutem consequendam,
 agentiumque sequitur, veram aliquam supernaturalem suffici-
 entiam operandi salutarem omnibus, et singulis hominibus
 impartiri de facto, vel saltem infalibiliter esse conferendam om-
 nibus etiam illis, qui non by eam adepti, virtus natura fecerint
 quod potuerint. Quia tamen virtus natura, seu vires naturales
 hominum impares omnino sunt ad inducendum aliquid superna-
 turale, propria tenendum est, quod hucusque statuerunt, nemini
 videlicet, quantumcumque barbari, et infideles, imo quantumcumque
 obdurati, et obsecati, quando in vita morali vivit, veram superna-
 turalem sufficientiam salutis obtinenda destitui.

Sectio 5^a

Solentur argumenta contraria

61

Argumento primo: cum gratia que constituit veram superna-
 turalem potentiam operandi salutarem, consistat in actu virtus
 libis, utique latere nequeunt instructo. igitur: ergo si omnes et
 singuli homines illas de facto recipere, omnibus etiam atque
 singulis de eorum existentiâ concesser. Atqui contrarium experi-
 entia patet, quandoquidem inter barbaras et infideles nationes
 passim occurrunt plures, qui nihil unquam audierunt, vel
 atiquando cogitarunt de rebus supernaturalibus: ergo non om-
 nibus actu conferuntur auxilia, que pro salute comparanda
 necessaria sunt, licet omnibus et singulis offerantur, ac etiam
 de facto conferrentur, nisi peccati frequentem admitti oblationem
 eorum concessioni: ergo &c.

62

Respondeo, experientiam in qua nititur
 argumentum, adeo fallibilem esse, ut indubitanter ea dixerim ni-
 queat inter motus pietatis mere naturales, et supernaturales.
 Quare non veniet accidit, ut quantumcumque conetur aliquis
 detestari peccata sua propter maiorem aliquod supernaturale,

non tamen Deo possit esse certus de supernaturalitate condi-
 tionis, quam elicit. Verum uti non obicit hoc insectio, do-
 ne simul aliunde secuit, quod inter conatus elicendi continet
 ory supernaturallem, scilicet inter audienty, legendy, et medi-
 tandy tantu fidei notia veritates aliquando miscetur quj mo-
 tu supernaturali a Deo misericorditer immisi, quodque super-
 naturalis evanua sit penitentia notia, si profati motu atten-
 tione nequa fecerimus quantum est in nobis. Ita similiter om-
 nino dicendy fionitexque tenendy est Deo barbari, ac Infidelibus
 infundi nonnunquam supernaturali hoc motu, proscatim
 quando contingit ipsi profati vacua fidei notia mystica, dum
 enim addunt animam immortalē esse, unicum existere De-
 um, qui se viventibus eterna gaudia donet, veleratis que per-
 petui sedat supplicij, metu corriguntur, et iusto concutuntur
 honore, quod motu istam veritati investigant, et in eum inver-
 tant.

Umo, tamen nihil unquam de veritatibus istis audire ab
 aliquo profati, nihilominus si corda sua sedulo rimentur, vari-
 os que motu eorum explorare nitantur, deprehendunt utique se plu-
 res in decem vito colere illustrationes accepisse. Quoties enim ali-
 qua dubitatio de salute Religionis, que proficentur incedit eorum
 animo, ut plurimum exasperant, et contemnunt: dum unicum
 verum Deum esse cogitant, de cultu illi prostando nequeunt ambige-
 re, proindeque nec de obligatione, qua tenentur indagare, qui
 et quali ei sit exhibendus: quando apprehendunt immortalita-
 tem animo, simulque gravata flagitia recordantur, ob hoc ma-
 jus aliquid melius imminere sibi videntur, que quod possit ab
 hominibus infligi. Quare si diligentia exquiratur, quid nequa
 in huiusmodi casibus eveniat, plura profecto vestigia Divino quod
 excitantur invenientur in hominibus quantumque barbari,
 et infidelibus.

(132) Unde manifestè deducitur, quod si quis facti illuminationi-
bus attendens, et obsecra ac obsequi lumen à Deo (quem
Dni nemo potest inculpabiliter ignorare) postulaverit, illud abdu-
bitò recipiant ab unitate, planèque sufficiens ad veram veli-
gionem invenientiam, ac per consequens ad salutarem etiam
operandum; quia ex huiusmodi cetera illuminationes crebriò
Fidelibus quantumcumque velerati immittantur, indeque
non semel penitentiam incipiant, atque perficiant, non
est quare negetur ad ipsum infidelibus evenire, ex Deo gene-
ratim velis omnes homines saltem fieri, qui proinde quot quot
fuerint, nisi culpi vult obstant Divina liberalitati, salutem
assequi poterunt.

Argumento secundo: si curati confectura, ut
axerimus, gratia supernaturali ad salutarem agendum, om-
nino nullus esset, nec esse poterit infidelis negativum contra com-
muniorum inter Theologos opinionem à nobis que suggestam diq.
2.ª sect. 7.ª Sequela quamvis absurda videtur; quia licet su-
pernaturalis illa facultas operandi non sit proxima, sed remo-
ta tantum, in ordine ad unam veram Christi fidem amplexen-
dam: at verò nequit non esse proxima potestas ad obtinendum
potestatis proxime credendi, seu fidei suscipiendi, ex hoc ex con-
ceptu suo ferat omni potentia remota relate ad terminum ali-
quem inducendum: ergo quisquis non pervenit ad fidem, culpa-
biliter est infidelis, atque adeò positivè, seu potius privativè in-
fidelis est: ergo.

Obijetur: quicumque pròditus est, aut supponi-
tus esse pròditus facultate, vel operatum secundum ipsam, vel non?
Respondetur: ergo devenit proxime potens ad fidem, ac per conse-
quentem nisi donique crediderit positivè infidelis erit. Si secundum
ergo carebit utique potentia proxime suscipiendi fidem, et ipsa
fide; sed culpa sua, proptereaque positivè, seu privativè infidelis

bu annumerabitur: ergo H. Ugetur iterum: superna-
turalis illa facultas esset inutilis, et superflua, si non adtau-
atua sufficiens ad inferendy potentiam proximam compo-
randi fidem, quia iuxta Paulu ad Hebræos 11. sine fide--
impossibile est placere Deo: cum ergo saluari nequeat, qui
Deo placere non potest, neque salutariter operari valet, qui
non habet fidem, et simul potestate caret illam obtinendi: er-
go memorata facultas esset omnino frustranea.

Hoc argumen-

67

to, quod multo clarius, et expressius exhibui, quæ apud Au-
thores eju id invenimus, probatur utique nulli esse infidelis
reipiã mentis competentem, cui non debeat attribui, quod fidei
careat; quia si omnibus de facto concedi à Deo bene esset
obediens, et robustiones ab illo deinceps acciperet, quibus illus-
tratus, ac aditus et ad veram fidei cognitionem, et demum ad sala-
tem ipsam consequendum attingeret. Non tamen Deo con-
vincitur, infidelitatem committentibus, qui fidem assecuti non
sunt esse positivam, aut privativam, cu ad hoc proterea ne-
quiritur, quod carentia fidei sit imputabilis ad novam cul-
pam, vel quod sit saltem imputabilis circumstantia culpa pro-
cedentis.

Et igitur in eo nova culpa, novum se peccat, qui
negligenti fidei sufficientem igitur propositi non attenditur, est
autem specialis, et nova circumstantia in illo, qui debuit aliquo-
modo de Religionem, quam profectum, quamque cognitionem veri-
tatis à Deo postulandam esse, ad alia naturali fonte rationi dis-
sona se direxerit, illam effragiare negligit. Prior enim suffi-
cientem vero fidei notionem accipit, adeoque peccat illam sequendo.
Posterior autem etiam non habeat potestatem proximam credendi, tamquam
et informatum notitiã sufficientem ad inquirendum, et investigandam
veram Religionem, cuius imaginem alio distractu omittit, et propie-

68

rea delinquit non voly contra naturalia præcepta directæ acty,
vel actus, quos eligit, sed etiam contra præcepta religionis. Deniq̃
vide disputationem Lam. à num. 86.

60

Veni, quod nostra nimis
interest, minime requiritur, in omnibus et singulis infidelibus
alteram è ruga indicati supernaturalibus potentis inveniri,
sed omnino satis est, quod circa Deum colitur inobstantia aliqua
illustratione supernaturali, correspondente quæ piæ affectione,
quibus existentia ad præstandum illi venerationis, cultus, et obe-
dientiam in cunctis, quo nocerint ab ipso præcipi, vel illi glori-
æ deprehenderint: ad præstandum alia nova iuramenta, quæ ei
ritorem Divinitatis cognitionem adquirant, et quod gratia ei
fuerit exequantur ut oportet: et ad alia denique (si qua sunt)
similia peragendum. Quia namè, licet ex parte objecti fidem
pro salute consequendam necessariam attingant implicite, et con-
fute; non tamen expressione sufficienti, ut privative infideles
evadant, qui relativi inspirationibus affati non pervenerint ad
fidem.

70

Plures ergo gratia nimis expressi abuterentur, temerariis
curiositatibus inveniuntur nunquam assequuntur notitiam sufficien-
tem, ut carentia fidei quæ laborant, impetentur ipsi ad novam
culpam: adeoque volam rei non formaliter in eo, quod cultus
Deo non exhibeant valentem iuxta mensuram accepto faculta-
tis eum adorandi, sed potius contra lumen rationis multipliciter
operantes, illy offendant. Itaque, supernaturali hoc potentis op-
di valutariter, quo omnibus inesse defendimus, non est necessari-
proxima respectu proxima facultatis adquirendi fidem, quandoque
dem inter illustrationes hæc quoddam nun remotiores alij, magis
que distantes à supernaturali proportionem interiorum sufficientem
ad veram catholicam fidem amplectendum, etiam illam, quam
exprimit Ap. totus ad Hebræos. 11. dicens, credere -- oportet accedi

ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.

Unde

71

quarum illustrationes ista, nuncupari valeant ex Augustino lib. 1. ad Simplicianum quost. 2. inchoationes quaedam fidei, con-
ceptionibus similes, quia scilicet a Deo supernaturaliter ope-
ranse infunduntur, et quidem ex intentione verum appar-
randi, demumque perducendi homines ad plenam, et perfectam
fidei lumen; ac vero, quia non habentur voluntaria conce-
sione in revelationis objecti sufficienter propositam, Deo neque
vult, neque merentur appellari fidei proprie, et strictè tali.
Et ob hoc, et non attendentibus præparatas illustrationes, aut re-
curdum illas non operantibus attributiva, quod non obtinuerint
potentiam proximam credendi, veramque proficendi religio-
nem; atamen omnibus non imputatur ad novum crimen
contra viam Religionis, quod illa caecavit.

Arguunt tertio:

72

iuxta Tridentinam Sessione 6. cap. 8. Fides est humana salutis
initium, fundamentum, et radix omnis justificationis: ergo prae-
terea est prima gratia supernaturalis a Deo concessa. Consequen-
tia est legitima: protereaque consequens expressè tradita ab
Augustino, qui lib. de Predestinatione Sanctorum cap. 7. sic ait,
igitur prima datur, ex qua cetera impetrentur. Rursus; atqui
non omnibus adultis fides recipi datur: ergo non omnibus ac-
tu concessa vena supernaturalis facultas consequendi valet.
Unde supra mirum est innegabili, ut nos etiam facti sumus in
soluzione precedenti argumentis, et consequentia siquis alia rectè
videtur inferri: ergo &c.

Confirmatur ex nuper adductis Apo-
stoli verbis ad Hebraeos 11. sine fide --- impossibile est placere Deo,
in quibus adverbis loquitur de fide strictè tali: ergo qui non habet
hanc fidem; Deo placere nequit, ac per consequens neque valuit.

73

(136)

nisi operari valet, quandoquidem operari salutariter est Deo
gratum, et beneplacens: ergo. Sic aliter adornari potest hoc ra-
tio: qui potens est operari salutariter, est etiam potens placere
Deo; sed qui Deo placere potest, habet fidem: ergo qui potest ope-
rari salutariter fidem habet. Ac qui fide carent omnes infideles,
et propterea subeant hanc appellationem: ergo nullus eorum est verè
potens operari salutem: et consequenter omni verè potestate salu-
tariter agendi destituntur: ergo &c.

74

Hoc argumentum inconciliabile
conclamat Accutus quidam Recemion Complutensis, qui tamè
ut quæ credam, si memoria tenuisset confixas Quenelli propo-
sitioni, minus incaute locutus esset; namquæ doloris ille concin-
tori errorum propositione 26. inter proscripitas à sanctissimo Papa
Clemente XI. celebri sua Constitutione Unigenitus ait,
nulla dantur gratia, nisi per fidem; et propositione 27. Et dicitur
prima gratia, et foris omnium aliarum. Imò, quia verbum est
in quem totus nexus Jansenista collineant, denegare scilicet om-
nem gratiam verè supernaturalem infidelibus, præterea
subiungit propositione 22. pariter damnata, extra Ecclesiam
nulla conceditur gratia: ergo non nisi erroneè dici potest, fidei
statuè sumptam esse primam gratiam, aut nullam conferri gratiam
supernaturalem infidelibus.

75

Ad quod error expressus in
supra propositione 27. Quenelli iam quidem à Jansenista
mulcatus est anathemate, valent quoad spectat fidem actualem;
quia nuper allegata versione 6.º canone 5.º definit, ut
dixerit sine proveniente spiritu sancti inspiratione, atque
depositorio, homini credere, sperare, diligere aut ponere pro
sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur anathematis-
sit. Et merito quidem; fides enim actualis est supernaturalis
assensus liberè propositus ab homine inexpressè revelati; hinc

autem attendendum omnino procedit liberum aliquum supernaturalis effectus voluntatis ipsium impetant: cum ergo gratia Dei exitum necessario debeat antecedere liberum ipsam supernaturalis affectus, eadem est, quod fides eundem subsequens nequeat esse prima gratia.

Case

76

nam ergo fides strictè talis, et in suo genere perfecta, dicitur initium, et fundamentum humano salutis, quatenus habitualitèr accepta est prima virtutis Theologalium: si autem sumatur actu aliter, et etiam primus opus virtutis Theologico, propterea que barri et fundamentum edificii spiritualis, quia si per propriam dispositionem homo sit sanctificandus, non sine fide per dilectionis operante justificatur. Ceterum hinc minime deducitur, quod non antecedit fidem alia gratia, quæ sit initium, et causa ipsius, cum ipsa (sicut reliqui supernaturalis actus de justificationis preparantia, et pertinentia) incipiat à vocatione Divina.

Proterea fidem procedunt

77

plures alij supernaturalis actus inchoantes aliquomodo salutem, ad quod utique producendum gratia requiritur, quia tamen non sunt actus inchoati quæi genere, vel ordine perfecti, sufficienter que disponentes ad justificationis: attamen intellectus et voluntas preparant et medijs nobis tribus auxilijs actus perfectionis, et justificationis inducentes eliciant, inchoati quæ sunt actus à Deo coelestibus infusi, quibus Divina quodam modo deteguntur, et exoptantur, Deo pleniusque reducantur ad fidem, et spem, adeo ut qui perantur ad intellectus fides, quique spectant ad voluntas spes ipsam appellentur, et si cum addito inchoata, imperfecta, vel alio simili: ergo prima gratia, quæ confertur hominibus, non est fides proprie ac strictè talis.

Dicitur Augustinus allegaturam parvi sincerè quæ impudem verbis in argumento productis, adiungit, quæ proprie operantur nunciantur, in quibus iuste vivitur: ergo non quæ inchoata

78

gratias appellat fidem, vel primam duraxat inter hac opera qui
 bus ipse vivit, et ad quo tanquam causa, vel principium antecedit
 alia gratia. Unde, quod obiter indicat et numero procedente, videlicet
 illustrationes à nobis avertat posse vocari fidem imperfectam et incho-
 atam ab ipso Sancto Doctore ubi videtur eodem cap. 7. de Laodeni-
natione Sanctorum; videtur ibi de Cornelio non diu instructo per-
 fectam fide, sic ait, cujus accepti sunt elemosinas, et exaudita orati-
ones antequam crederet in Christum: nec tamen sine aliqua fide
 donabat, et orabat. Non quomodo invocabat in quem non cre-
derat? Ergo iuxta Divum Augustinum fides aliqua processit in
 Cornelio fidem recte talem, ad quam certis nec dum pervenit,
 quando fidem aliquam habuisse dicitur, et opera Deo grata fecisse.
 Ubi nota antecedit in isto periculo supernaturali de existentia veri
 Dei, atque de potestate quæ pollet annuendi precibus indigentium
 qua permissio recte vocari potest actus imperfectæ fidei.

Arguunt qui-
 to ex dictis inferentes nos in hoc puncto doctrinam jam dictam
 vel omnino coincidere, et propositione 25. è damnata ab Innocen-
 centio XI. nempe fides late dicta ex testimonio creaturarum, im-
mediate motivo ad justificationem sufficit; vel imperfecta, vel inchoata
 fides à nobis avertat et ejumtor: ergo &c. Hæc minor ab obuse pl-
 vana; quandoquidem illustrationes quæ cum Augustino fidem ali-
 quam appellavimus non innituntur humano testimonio, sed à
 Deo supernaturaliter operante fuerit in nobis sine nobis, id est, in
 libera contentu nostro, consequenterque distincti in ratione sunt.
 Quæ propter præmissi Theologi tenent hæc illustrationes ad justifi-
 cationem sufficere distimodo, et eorum aliqui firmissime credent
 Deo esse, et remuneratorem esse, ipsa vix omnia diligat, et qui
 quia peccata (vix quæ commisit) efficaciter odio habeat. Hæc
 tamen ideo verentur hanc suam opinionem propter damnationem
vobere.

Non vero minime contendimus memorata illustratione, aut
 avensum in ipsi contentis immediate justificationis attingere, sed
 remotissime tantum de illam disponere, quatenus nimirum ipsi aven-
 tientes, aut bene venturi a Divina liberalitate novam aliam,
 et aliam accipiant potentiam ad concipiendum vique fidem perfec-
 tam, quæ deum per dilectionis operante justificentur. Concedimus ergo, sine fide perfecta non posse hominem ita placere Deo,
 ut de justificationis sui perveniat, vel adeo ut de condigno promer-
 reatur vitam æternam; vniuersum autem assentimus illum posse et
 hanc imperfectam, et inchoatam fidem, quam adouimus, elicere actu
 supernaturali initiatiue salutari, quos Deus acceptos vniuersi-
 positionis congruam ad obedientiam gratia concedens, et ipse progre-
 sive profata infundat inspiratione, ut eum paulatim hominem
 disponat, tandemque perducat ad perfectam veritatis cognitionem.

Sectio. 6^a

Alia contraxionum argumenta volentur.

Argunt quinto contra nostram assertionem, prosertim ut explicatam,
 et auctam in fine sectionis 5e. Sequè significatur in Sacra Scri-
 ptura Deus aliquando deesse peccatoribus, adeo ut illos cuius ce-
 rui penitus secundum illud psalmi. 50. *dimisi eos secundum deide-
 ria cordis eorum.* Unde Sancti Patres terribilissimam hanc, et om-
 nibus metuendam dectionem subinde minantur hominibus, ut
 à culpa liberatis illos auerent. At qui deessio, de qua textus iste lo-
 quitur, eodemque fere loquuntur Sancti Patres, non est abla-
 tio gratia habitualis, et plures grauius delinquentes illico re-
 ducantur ad penitentiam; vel est subtractio gratia actualis, et
 operatiue, et non gratiæ quatenus efficaci; hoc enim aliqu-
 to denegatur etiam ipsi, qui non peccauerunt antea: ergo memo-
 rata delectio consistit in subtractione gratia sufficientis: ergo

In dem sectione quod habetur apud Tridentinum Sessione. 6. cap.

H: nimirum Deum suam gratiam omnem justificator non deserit, nisi
 ab eis gratia deseratur; quasi diceret, Deus utique non deserit omnia
 gratia sua justificator, sed aliquos deserat, scilicet eos, qui pec-
 cando deservunt ipsam amittentes gratiam, quâ fuerant au-
 tē sanctificati; siquidem exceptio firmat regulam in contrariis:
 cum igitur ab illâ generalitate, quâ Concilium affirmat nullum
 justum à Deo deseritur, excipiant eos, qui deserunt Deum,
 clarè sequitur, quod etiam à Deo deserantur quot quot ab ipso
 recedunt: ergo &c.

83

Ad argumentum respondeo, textus allegatum, et
 similes alios nequaquam ad sui verificationem exigere quod à
 contrariis intenditur; ut enim Deum vere dicatur deserere al-
quem recedens desideria cordis eius, non est necesse, quod eum qui
 deserit, ac desinet omnipotentem voluntaria operari: sed sat est,
 quod nec illi profuerit auxilium prorsum efficax, neque subdu-
 cat materiam inquam desideria ferantur. Ad verba Tridenti-
 ni, quibus fluxa sanctorum Latini effata consonant, potest
 responderi multipliciter: et imprimis non significare, quod
 omnes Deo deserentes gratia ab eo deserantur; sed prociò quod
 non deserat Deum non deserentes ipsam: quia particula nisi, quâ
 passim utimur, non semper est exceptiva, sed aliquando condi-
 tionalis, utique valens ac si non.

84

Secundo responderi potest, Con-
 ciliium et Patres loqui de deserente, quo respectu contingit respec-
 tu deserenti Deo, et cui nullatenus obstat sufficientia voluntari-
 tetis agendi. Hoc ergo desectio duplex est: prima, quo nulli peccati
 non essent, consistit in defectu gratiæ efficaci, et cooperanti, qui
 censè defectus non Deo, sed creatura tribuendus est; quociens enim
 Deus præbet homini gratiam sufficientem, simul offert gratiam
 cooperantem, vel actuale physicum influxum, tam Omnipotentis
 suo, quo gratia iam præhabita in actu voluntatis, identificantur, ut

(111)

non, et influxu voluntatis creato, cui soli propterea formaliter et exercitè liberet er.

Quod ergo dicitur hic influxus vni determinati voluntati ve determinanti ad actus oppositos: eidem etiam imputatur, quod gratia hic et nunc a Deo collata non sit efficax; quia tamen penes Deum vnicè sit elegit gratiam hanc pro illa, et consequentè impertiri gratiam prouidam efficacem, potius quam illam, quod pro videtur inefficax; at ex suppositione gratis iam acceptæ, non penes ipsum, sed penes voluntatem creatam er, quod actu sit efficax, vel inefficax. Quare dixerit confert tam gratiam efficacem, quam inefficacem ut tales, prorefert quendam cooperationem ad liberam determinationem voluntatis, quæ etiam dicitur cooperatio Dei, et gratis, similiterque defectus cooperationis gratis; quia cooperatio hoc voly er a Deo et antecedentè propalante, ac immediatè principalitè efficiens er; nullatenus autem er ab ipso et immediatè determinante: defectus vero cooperationis propriè non er ab aliquo, quia propriè non er aliquid, tamen ab aliquo principio dicitur esse, quatenus ab eo non er cooperatio cuius cadentia er ipse defectus, ac penconsequens attribuitur illi, quod er in causa cui non extitit influxus proindeque soli voluntati debet describi. ¶

Et quod Concilium vbi nobis objectum de hoc de venendi modo locutus sit, perspicuè deducitur ex eo, quod ibi tractat de sufficientià venandi præcepta Divina, quæ sunt tam affluentè, et abundantè habent, et nisi deflectant, aut deficiant ipse certo futura sit efficax. Secundo deducitur ex eo, quod cap. 13. de ratione allegato loquens de perseverantià munere, docetque ipse firmam et æquequendi collocandam et reponendam in auxilio Dei, subiungit, Deus enim nisi ipse ¶

illius gratia defuerint, sicut cogit opus bonum, ita perficitur operari
 velle et perficere. In quibus verbi particula nisi non per modum
 exceptionis, sed per modum conditionis accipi debet, neque potest in
 illis verbis esse verba, nisi de defectu gratiae efficaci ut tali: ergo
 46.

87

Nunc autem altera deventio, sive derelictio peccatorum constituitur in
 subtractione gratiae auxiliantis, et constitutivae potentiae operandi
 voluntatis, non quatenuscumque, sed expeditissimam, aut valde fa-
 cilem ad agendum, cuiusmodi vanè potentia non coarctat ex qua
 vi gratia sufficiente, postulat enim ad sui constitutionem gratiam
 adeo robustam, et obrem, ut vel inordinatos concupiscentia mo-
 tu omnino conterat, vel saltem immutat, et infirmos in-
 de profluentem inclinationem ad objecta prohibita: cum ergo
 diu culgi auresi inultu ad peccata referenda properdeant, ad ea
 que deinde perpetranda vehementer impellant inconspicuis moti-
 ones animi, quoculdubio versatur in presentissimo discrimine
 lapsus ille, cui specialiter ita gratia admittitur: consequenterque
 inviduatio ejus inter gravissimas, et maxime timendas peccati formas
 recenseri mereatur.

88

Hoc enim obnoxio, et abundantiori gratia de-
 gatio, seu subtractio conjuncta cum habitibus vitiosis ex incerta
 peccatorum ditione generis constituit infelicem illum, et glorie
 miserum statum in quem incidunt, qui specialiter obnoxio,
 et obocati vocantur, in quo tamen vera supernaturali suffi-
 cientia voluntatis operandi possunt, nam est conformandi
 nequeant voluntati Divinae quoad propriam voluntatis obstina-
 tionem appetant, hanc autem si velint exuere possunt, quia poten-
 tiam supernaturaliter agendi retinent etiam in illo statu. Sicut
 gelicus Doctor in 4. dist. 18. quæst. 1.ª ant. 3.ª ad 2.ª ait, dum voluntas est
 obstinata in omni Divina voluntati conformis esse non potest: sed in sta-
 tu suo nullus est, qui mentis obstinationem non possit deponere, et

sic Divina voluntati confirmari.

Arguunt vero: quidam ad huc viatores, ita confirmati sunt in gratiâ, ut deinceps non habuerint potentiam peccandi, valem gratiam: ergo non refugiat, quod etiam aliqui sic obtinentur in peccato, ut quinquam vitam rationalem, seu moralem amittant omni facultate supernaturalitè agendi præsentia: ergo H. Ad autem quærentij: permissio, vel concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est civis obvia, quia quod affirmat antecedens magis proprie commendat, et extollit misericordiam Dei: secus autem quod assertum in consequentiâ, quo proinde nulla est. Parum igitur in Sacra Scripturâ magnificè encomij effectum misericordia Divina, imò quod effectum ceteris Dei perfectionibus excellere dicitur psalmo. 144. v. ubi Dominus miseratus, et miseratione ejus super omnia opera ejus. Et ceteris nihil simile de potentia dejectione reperitur in Sacris Literis; textus enim omnium originissimus quo contrarij allegatus est num. 81. et à nobis explicatus num. 83.

Proterea; discrimen aliud est inter viatores in potentia peccare, et non poterit operari valutaritè; quia nullatenus oppositum conceptum videri, imò nec ipsius rei, quod vitium nequeat à via deflectere, quodque necessarium attingere terminum ad quem progreditur, et in quem tendere debet. Unde vero communiatur utique, valicet rationi virtutis, ac ipsius rei, quod nec deservire, neque proficisci valeat ad terminum, erga quod quem diligere tenetur, et pro quo denique tenendo conditus est: nihilominus hoc accideret viatori non habentis facultatè insistendi, vel etiam inveniendi viam salutis: ergo licet aliqui ita viderentur cogari, aut aggredi, aut ceterum persequi, non inde requiratur, quod possit alius compelli, nè remittam illam ingrediatum, vel ab eâ remèl arreptâ declinet: ergo.

Arguunt vestigio varij Sanctorum Latij testimonij innu-
 nam impium Dicit Augustinus in expositione quorundam propo-
 sitionum Epistole ad Romanos super propositione 52. de Pharaone
 sic ait, non ergo illi imputatur, quod tunc non obtemperaverit;
 quandoquidem obduro corde obtemperare non poterat; sed quia
dignus et probus cui cor obdueretur prioris infidelitate; ergo tunc
 casu Pharaoni defuit omni vera potestas obediendi, alia enim
 quod non paraverit ad nocuum peccatum ei tribueretur: ergo de
 inde Sanctus Gregorius lib. 11. Moralium cap. 5. de Cain post
 necem Abelis inquit, Cain Divina voce admoneri potuit, et
mutari non potuit, quia exigente culpe malitia iam intus
Deum cor reliquerat, cui foris ad testimonia verba faciebat: ergo
 mix ille caruit omni vera facultate penitentiam agendi: quod

Quis Thomas 2. 2. quart. 2. a. 5. de Lum. ita respondet, si
 in potestate homini esse dicitur aliquid excluso auxilio gratie,
 sic ad multa tenetur homo ad que non potest vine gratia prop-
 tante: videtur ad diligendum Deum, et proximum; et similitera ad
 credendum articulo fidei. Sed tamen hoc potest cu auxilio gra-
 tiae; quod quidem auxilium quibuscunque divinitus datur, in
 seculo dicitur datur. Quibus autem non datur ex justitia non du-
 tur in penam procedenti peccati, et saltem originali peccati.
 Et Augustinus dicit in libro de Correctione, et gratia: ergo un-
 ta Sanctorum hunc Doctorum aliquibus denegatur auxilium eorum
 sufficiens ad salutariter operandum, et quod specialiter adven-
 tendum est, in penam peccati originalis: ergo non omnes inveni-
 untur vera supernaturali sufficientia salutis assequendi.

denique Grecorum Latij, et Latinorum effata congeruntur
 ab adversariis, qui tamen ipsorum codices potius, que difficulta-
 tem augent; siquidem eo plenusque colligunt, et non

ann hominum proclivitas in malis cohibeant, credentes adus
 esse peccatoribus identidem in delicta relabentibus veram agere
 poenitentiam; quia nimis in veterata consuetudine peccandi ferè
 stupidi redduntur, et aliquando propter amorem sibi mortem concu-
 cunt, adeo ut in poenam precedentis culpam vix deus illi tempus
 poenitendi cedere velint. Hoc ultima verba coherens allegari soliti
 urgentiora sunt; at ex illis, et ipsorum expositione, mox exhibenda,
 monstrabimus, non infertur, quod illi peccatori re ipsa denegetur
 omnis vera sufficientia voluntaria operandi, quando vitam agi
 mortalem.

Igitur ad argumentum respondeo, producta in eo testimo-
 nia facilem habere solutionem: et quod Augustinus spectat, mul-
 tiplicem; primo quippe lib. 83. questionum, quest. 68. supponit ex-
 pressè Pharaonem habuisse liberam facultatem obtemperandi, quod
 etiam alij in locis operum hujus Sancti Doctoris evenit, qui, prout
 ipse monet lib. 1. Retractionum cap. 25. verba nobis objecta Juris
 exaravit. Secundo responderi potest, Sancti Doctoris in profanis
 verbis loqui de impotentia consequente, iuxta quam Pharao liberè
 semel obfirmatus in sua infidelitate non potuit attendere manda-
 tum Dei, quem ignorabat, vel esse negabat. Tertio potest dici, quod
 Augustinus culpam ibi monit eo speciali sensu, in quo meritorij
 aut redit erat omnium calamitatum quibus infelix ille princeps
 oppressus est: quo sensu semper quamvis peccaverit non obediendo, non
 tamen ob inobedientiam, sed potius ob infidelitatem adeo pertinacem
 talia sibi mala creavit.

Ad secundum ex Dico Gregorio desumptum,
 respondeo id intelligendum esse de impotentia consequente; quatenus etiam
 Caim ad poenitentiam excitatus fuerit, sed non fuit ad illam efficaci-
 ter vocatus, ac per consequens mutari non potuit, quia noluit
 acquiescere monitioni Divino, quo quidem illi non defuit, licet il-
 lius culpa non obtinuerit effectus, nec aliter exponit Augustinus

A

C

35

illa verba Joannis. Et non poterant credi (nempe illi in Chana), nisi diceret, quia volebant.

26

Ad tertium ex Divo Thoma de quomodo dico, quod in dō volūm inferna non semper ad eam potentiam proximam attentioni, vel expresse credendi magisterij fidei; minime vero deducitur, quod etiam deit proxima potestas ad alios actus supernaturales eliciendo: quo potentia, tamen remota relativi ad credendum explicitē magisteria fidei, quodatum proxima reddeatur ad attentionem illi, nisi eū epū otiosa manūserit. Et propterea merito procedentij peccatorij describit Angelicus Doctori carerem, sive defectum hujus proximo potestati. Sed antequam alij peccatorij Originalis memorat, quia, nā homines de contraxerunt, utique cum lumine rationis accepissent plenam sufficientiam ad quocumque supernaturales actus: proindeque nequit affirmari, quod ratione volūm culpa originalis alicui denegetur vera sufficientia ad libertatem operandi, pro et hac attentione nostra stabilitur.

27

et quidem a fortiori colligitur, quod falsū, quinet insane nunc et ponit heretici contendunt impotentiam simpliciter, et absolute dictam ad evadenda Dei precepta ita committi peccatorij originalis et a culpa nullatenus excuset ea non adimplentes. Itaque capitalem illum errorem in prima canonij propositione damnate consenti, scilicet, aliqua Dei precepta hominibus iustis volentibus et constantibus secundum presentes, qui habent vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quā possibilia fiant, diversimodē tunc succedere, ac instillare nituntur: quodque propterea tentant aliquo modo delinere, dum solis infidelibus attribuerunt illam impotentiam, reliqua tamen a canonio non discedunt, quia eū etiam referant propter impotentiam ad peccatorij originale, fallaciter insinuant, omnes aliquando infectos illā labe, consequenter que iustos ipsos, manere simpliciter impotentes ad aliqua Dei mandata peragenda.

Ad quartum denique respondeo bifariam: primo conditione illam etiam si velint vubinde repetam in Sacerdotum Sacerdotum eloquij, agellare, vel supra penitentiam exterram, vel supra penitentiam sacramentali. Et certe potest accidere, imo vobis in caedam conone, quod omittentes opera penalia quandoque validi erant vixibus, et confessionem peccatorum, quando copiam habebant Confessarii, postea deficiente nobore, advenienteque Confessario, neutrum potest esse valens esto velint. Ceterum vel tunc, si Divino gratis co-operarentur, et par erat, seu quantum posent, perfectoque contritione elicerent, media que justificationis consequerentur. Secundo respondeo, homines ejusmodi plerumque non habere penitentiam, et sinceram voluntatem agendi penitentiam, sed vnicè velle illam, quod delictis, et ignavia exprobatum. Invenitur. 15. vult, et non vult pigoz.

Arguunt tandem et principaliter ex Scriptura Sacra: namque Matthi cap. 12. clare pronuntiatur, qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro: quod ipsum adhuc argentiis exprimi videtur Marci 3. qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum non habet remissionem in seculo, sed reus erit seculi delicti. Similiter 1. Joannis cap. 5. dicitur, et peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis; atqui post commissa hujusmodi peccata potest homo longam agere vitam moralem: ergo non omnibus etiam vita morali viventibus, actu confertur vera sufficientia penitendi, consequenterque nec operandi salutem videri.

Confirmatur primo, quia lib. 2. Machabeorum cap. 5. de Antiocho narratur, orabat autem hic celestem Dominum a quo non esset misericordiam consecutus. Quibus cononatur illud Apostoli ad Hebræos 12, vitare enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionis (videlicet Crati) reprobatum est: non enim inve-

nisi penitentia loci quamquam cum Sacharim inquisit: ergo sunt aliqui peccatores, qui tamen velint, recedat nequeunt penitentie de culpa amittit. Et sane nec Antiochus exire poterat, nec Crati penitentis locum inquirere, nisi vita moralis viverent: ergo non omnes est viventes veram sufficientiam voluntariam operandi poterunt.

142

Confirmatur secundo, quia si vera est sententia nostra nullus extat quantumcumque peccator, et indignus cui non exegerit actu vera sufficientia supernaturalis ad voluntariam operandam, hoc autem agere coheret cum illo Pauli ad Hebræos 6. im-

” possibile enim est, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam

” donum calente, et participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt

” autem nihilominus bonis Dei verbis, viventesque seculi venturi,

” et prolapsum sunt nullum renovari ad penitentiam. Unde propterea sufficientia difficillimam reddit, ne dicam prorsus impossibilem, donec iam aliquam partem huius expositionem; qui quis enim vere poterit operari voluntariam, et quoque vere potest agere penitentiam, cum tamen Apostolus hoc impossibile pronunciet respectu quorundam: ergo &c.

142

Confirmatur tertio: quia Sancti Patres, et Interpretes ex verbis illis Amos cap. 1. super tribus relexibus Damasci, et super quatuor non convertam eum, inferunt in mente, Divinam fixum esse numerum peccatorum, et non equalem pro omnibus, de quo quisquis coheret penitentiam designatum se sibi numerum adimpleverit, certissime damnandus sit. Et nihilominus inde non inferitur, quod illud post numerum impletum sit etiam spoliandus vita naturali, sive moralis: ergo saltem huiusmodi peccatoribus nulli deinceps confertur vera potestas agendi voluntariam. Quoniam enim illis imparetur hoc facultas, quando damnati annunciantur a quo Deum? Proterea Deus non elargitur alicui sufficientiam voluntariam operandi nisi ex intentione voluntatis eius inducenti: quia vero n

ione poterit illi saluti intendere, cuius numerus culpaeum exple-
to) non mihi exoni deceret?

Respondeo primo dogma catholicy.

103
 esse, quod nulla culpa, quantumvis atrox et fœda, sit proxiis irremi-
 sibilis; quam tamen veritatis equè premittit argumenty, ac non
 eam opinionem impugnât. Respondeo secundo, contrarij ipsi argu-
 menty opponi, cum etiâm probet veram sufficientiam peni-
 tenti nequidem offerri misericordie illis hominibus, qui damnati
 iam accenserunt. Respondeo tertio, profatos textus aliter à qui-
 busdam interpretibus, et aliter ab alijs exponi. Honorabili signi-
 ficem in verbis Mathœi, ubi dicitur, quod exprimitur in ver-
 bis Marci, nempe peccaty blasphemie proventum ex indignâ con-
 munitate. Similiter testimonio Joannis indui volent peccata
 triplex, iniquitatis, seu quo gravissima, et enormissima sunt
 in vitiis cuiusque specie. Alij vero testimonia memorata, quoci-
 queque potestatem intelligunt de peccato cui exterrimè scilicet
 derogatur, de eo ut veniatur atque culpa patremta, etiâm deinde
 languentis extinguitur; sic etiâm contritione inessentiali im-
 geneverantio consequentiâque recte dicitur peccaty ad mortem
 beatam, ac etiâm contra Spiritus Sanctum, de posse cuius in-
 iurisdictionibus non finem imponit.

104
 Quæque interpretatio com-
 munitat, et equè fundata, et inveniunt rationes, et autho-
 ritates, quæ quolibet apud speciales vii Latinos inveniunt.
 Vain vero quod proxiis atrox, si gradus textus accipiatur in iux-
 ta quædam expositione, unice significans valde diffidens esse
 remissionis; etiam tunc peccatoris ob difficultat, quæ ipsa rectè affe-
 runt in ordine ad penitentiam, et alium quævis acty salu-
 tatem eliciendum; quandoquidem in Sacri Literæ non semel
 accidit, in quibuslibet, quod valde et diffidens, quo ut olim an-
 notavit Sacianensis oratione 36. cui coronat Angelicus

Umo Christus dicitur in-
 simulare videtur. Luce cap. 18. cy enim dixi quidam juvenis, alie-
 copii qui Divino consilio duci renuisset, dixit Dominus, facilius
est -- camelly per foramen acii transire (quandoquidem et sim-
 plicitate impossibile) quā ducem intrare in Regni Dei. Hoc au-
 dientes, qui aderant, vehementer admirati sunt, et Christum
 interrogabant, qui poterit valere fieri? Quibus ille, quasi per ar-
 sextam impossibilitatis exparens, atque leniens ait, quod impossi-
bia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum, quatenus nimi-
 rum Divina gratia, remoret obices ad valus, cum pravo consue-
 tudinū infringendo, sedando passionē, et uti, emolliciendo ducitiam
 humani cordis, et quandoque difficultates omnes amovendo.
 Unde valuti alicuius facti efficiunt etiam iji, respectu quorū
 impossibili anteā credebatur: quoniam ergo potentia, vel ali-
 us quivis actu valutaris aliquando vocatur impossibili, non dei
 simplicitate, et absolute repugnante existimandum est, sed tantum
 quā nimis, aut valde difficultate eliciendus, attendit conditione
 peccatoris.

Quibus vero proprii textus intelligantur iuxta poste-
 riorē interpretationē, fatetur, eos importare denegationē omni-
 potentis operandi valutaris, vel aliquomodo quocumque, aut etiam
 operandi valus. Sed fatetur tamen adversarij, quod potentia im-
 possent carentiam vite moralis, ut pote quo vita physica finiri
 nequit non absolvi. Quomodo ergo vitari vitā, seu vitari
 ultra presentem vitam extendi non poterit, ita neque tempus me-
 ritendi, vel demerendi; consequenter que nec facultas operandi
 valutaris ubi vitari protrahi valet. Ceterū hoc attentioni nostrae
 nihil officit, imo magno opere faceret, cy recurritur expositionē istā
 expediēsimē respondeatur, tunc tamen impossibilem esse potentiam
 tam, quando vivere desinit peccator.

Ad primam confirmationem dico, Regem Antiochum accersit
 in similitudine morbi dolentem, atque molentem excruciatum eique
 ferendi imparem oratione pro sanitate corporati, non autem pro sa-
 lute spirituali, quam autem genitum ignorabat, aut mirum eviden-
 ter exoptabat. Similiter Eni non desebat admittit crimina,
 nec ab Apostolo proponitur, uti quorsum locum penitentia de
 peccatis agenda, sed tanquam dolens de amissa benedictione Sa-
 texna, qui indignitatem matris Rebecca misson natu frater Jaco-
 bina ei prosequeretur. Et certe quarevis illa promissio Divina ge-
 nite et accipitur etiam ad bona temporalia procedantur, non tar-
 men eadem universalitate, quia spiritualia complectitur, et
 occurrat: quare non tam peccatoribus, ut plurimum indignis peccen-
 tibus, sed etiam justis bene rogantibus ejusmodi dona subinde
 negantur.

Ad secundam confirmationem respondeo dupliciter: pri-
 mo, quod iuxta glossam Interpres Apostolus non loquitur de
 impossibilitate penitentia salutaris ut aumque, sed precise de im-
 possibilitate penitentia per baptismum (qui speciali titulo renovatio,
vel regeneratio nuncupatur); cum enim iterum nequeat hoc
 sacramentum, quicumque post susceptionem ejus in peccata relabun-
 tur, utique non possunt renovari ad penitentiam vitam, scilicet
 per baptismum. Ad alteram vero penitentiam renovari poterunt,
 ad eam videlicet, quae per contritionem perfectam, vel etiam per
 imperfectam confessionem sacramentali conjunctionem expletur. Res-
 pondeo secundo, quod in memorata Pauli verba et alij Inter-
 presibus accipiuntur de penitentia salutaris quae late patet, quod
 ipsa impossibile, nihil aliud significat, quam valde difficile.

Ad ter-
 tiam confirmationem respondeo, Sanctos Patres, et Expositores ex al-
 legato Propheta testimonio recte deducere quod in argumento pro-
 ponitur, quodque frequenter in Latini homilij de Logulum

haberi, inelamatur, uti videlicet agnoscitur, et efficacissimum de
 homine à nimia peccandi licentia deterrendum. Ceterum hoc indi-
 getur non est excipiendum, et quasi Deus in confuso decreverit tot li-
 tis, tot illi, tot alteri peccata lethalia diimulare, sed nullius eorum
 cetera misereri, adeo nimis ut quisquis numerum designatum
 attingat, illico privetur omni vera sufficientiā ponendi, vel ope-
 rando velata inter; de cetero enim hujusmodi multum de nominibus
 est indecens Deum.

110

Deus ergo rerum omnium ordinem ac seriem
 infinitā sapientiā decernens, simul percipit in quo, quod, et quā-
 lia peccata unusquisque se praebeat: interea etiam à quibus cul-
 pi, et quoties, operante Divina, gratiā nisi exigeret aliquis,
 aut post qua tandem imponenti decederet. Posterea necio, quid vi-
 tali, vel tali tempore resipuerit hic, et ille salus consequentia, et
 ad finem usque pervenerunt: simulque videt non esse peneve-
 raturus, vel quia poenitentiam agere praestatimabunt, vel qui
 post obtentam salutem alij denudò criminibus inquinabuntur
 et sic de alijs mille combinationibus intellectui Divino presentia
 mo.

111

Haec igitur quod nos impresentiarum attingit, duobus modis
 verificari potest, indubitate damnatus iam quicumque certum
 quendam numerum culparum expleverit. Primo: si statim ab ipso
 mittat peccata compleri numerum illy exiret. Secundo: si quo-
 tidie omnes ei confiterendo post culpam illam commissam, praestant
 tur inefficaces. Quomodo libet enim accipitur, aut explicetur
 ma peccata, extra contritionem est numerum peccatorum à singu-
 li implendi, et in nobis ignoti, Deo manifesti sunt. Unde Vani
 Patres metum incutere nituntur animis hominum, ut scilicet
 poenitentiam quamnam culpam mox illico requatur, eam perpe-
 re non audeant: vel etiam timentes, ne foris ab eis portet
 qui poenitendi, vel culpa sua sui fuerint auxiliā imponenti
 cor.

concedenda, sine mora conservant gratia nunc illos ad perniciam invitant. Nec aliud intendunt, aut intendere possunt. Scilicet Latiumque locutiones ille minacissimo.

Disputatio 5^a

De indole, existentia, et necessitate Predestinationis ad salutem eternam consequendum.

Primum hucusque diligenti, et quantum potius accuratum examinatione generalis Dei voluntatis de salute omnium hominum serio examinata, multam abs dubio lucem affert quoniamlibet mox inspicendum de particulari, specialique voluntate, quae quodam pro alijs efficaciter inserit in perpetuam felicitas. Quod quidem verum Predestinationis attingit, implicatissimi, et obscurissimi difficultatibus obsiditur, pro quibus utcumque collustrandi, ac evolvendi nonnumquam subinde lumen exquirendum est a Scripturae Patribus, atque Doctoribus, ipsi procerique, qui pro ceteris arcanum hoc mysterium enucleare laboraverunt.

Sectio 1^a

Explicatur quid sit Predestinatio quodque verbum ejus.

Si vocis origo attendatur, idem est Predestinatio, quod antecedens et propositio destinatio; predestino siquidem, a quo nomen hoc derivatur, ex propositione, seu particula pro conflatur, et verbo destino, quod (omnino nunc alijs eius acceptationibus instituto nostro, vel inepti omnino, vel ab eo proxijs alienis) apud excellentissimos latinici auctores, et quod caput est, etiam in sacra Scripturae saepe significat animis proponere, statueret, seu decernere: sic lib. 2° Machab. cap. 6. in laudem veris Caesaris gloriosissimam mortis antepositoris ignominiosae vite (non sine transgressionem legum Patrum servari conservanda) dicitur, destinavit non admittere illicita propere

1

4

(154)
sita amorem. Eodemque verum sumitur ab Apostolo 2° ad Corin-
thios cap. 3. unusquisque pro ut destinavit in corde suo. Et alibi fre-
quentia.

2

Ceterum etiam notio hoc impropria, vel extranea non
vit, est autem ampla nimis et latissima; siquidem auxibuta, vel ap-
plicata Deo proteritur ad omne decretum efficax aliquid efficiendi
ad extra, consequenterque fluxa comprehendere utique non proderit
natura valtem in sensu quo nunc usurpatur prodestinatio; factum
enim etiam aliquos Sanctos Latres in laxo veni locuto esse, cum
aliquando prodestinationis extendentur usque ad Reprobationis, sive
decretum sternis damnationis et videre licet apud Augustinum lib.
15. de Civitate Dei cap. 1°. Prosperus ad Gallos responsione 14. Ful-
gentius lib. 1° ad Monachos, ubi reprobi dicuntur prodestinati ad
motus, ad supplicium, et ignem sternis. Sed verò vopius alibi
venire loquuntur de Prodestinatione, quæ ab omni non ipsa rigi-
rosè accepta subtilissime distinguunt.

3

Et obicere advenit, quod licet
à Sanctis Patribus insertis innuatur, aut etiam affirmetur, inser-
tu nuper indicato prodestinari mala parte, vel potius homines ad
ea prodestinari; nusquam autem apud ipsos asseritur, quod pariter
mala culpa, vel homines ad illa prodestinentur: et merito quidem
quia cum peccata nec incedi, neque decerni valeant à Deo, ita nec
in aliquo vero sensu dici possunt ab ipso prodestinata, sed proscita
duntaxat. Et hoc expresse docetur ab Augustino cap. 10. de Labu-
tatione Sanctorum, inde probari magis extendi conscientiam, quæ
prodestinationis; quia Deus (ait ibi Sanctus Doctor) voluit ea prodes-
tinat, quo ipse et facturus, proscit autem etiam quo non est facturus,
nec prodestinat, ut peccata. Similem ferè quæstionem de Pro-
videntiâ in communis discussam habes sup. 1^a num. 20.

4

Jam verum
do verby destino non veniet nec improprie sumitur prodesignare

ad minus aliquid obcurdum: et ita dicitur, destinatus est orator
 ad Pontificem, ad Cavalem &c; quicquid a suo Principe designatur
 ad fungendum eo munere. Tertio, quodque propriè accedit intento
 nostro, accipitur pro dirigere, sive misere: quo verus jacula, sar
 gitta, plumbeæ glandes, et similia dicuntur in scopum metamve
 destinari, quia videlicet eo diriguntur, seu mittuntur. Itaque
 Divus Thomas 1^a part. quest. 23. art. 1. corp. sic ait: rationalis cre
atura, quæ est capax vite æternæ, perducitur in ipsam quasi à Deo
transmissa. Et paulo inferius eisdem adjungit: vidè ratio prædi
ta transmissioni creature rationalis in finem vite æternæ, prædenti
ratio nominatur.

Ratio autem hujus expositioni, aut acceptioni
 ex ipsa re ipsa inde desumitur; beatitudo quippe naturaliter omni
 existentiam, atque facultatem creature rationalis excedit, à quâ
 proinde, propriè duntaxat vitibus operante nullatenus attingi va
 let; sed, ut eo usque concedat, oportet omnino, quod ab aliquo
 alio dirigatur, evahatur, et perducatur. Secus evenit respectu
 termini nature sue proportionati, quemque propriâ virtute po
 test attingi; nam potius ad eum accedit, quam delectatur, aut
 mittitur; et ratio hoc ab Angelico Doctore loco supra allegato non
 volum insinuat, sed aperte traditur, postquam enim ille dixerit
 finem ad quem Deus ordinat res creatas esse duplicem, inquit: vita,
quæ excedit proportionem nature create, et facultat; et hic finis est
 vita æterna. — Alius autem finis est natura create proportio
 na: quem scilicet res creata potest attingere secundum virtutem suam na
 turalem. Ad aliud autem, ad quod non potest aliquid virtute sua natura
 pervenire, oportet, quod ab alio transmittatur, sicut vagita à vagi
 tante mittitur in ignem.

5

Verum, ut incerta vocis explicatio com
 plecta, ultra significationem verbi destino, verius etiam alterius
 comparati agnoscendum est, nempe propositioni, aut particule pro de cuius

6

notione grammaticali nullus est dubium; sed verò de significati-
one, quæ in hoc nomine Predestinationis vultur a quibusdam Theologis, non
ita convenit. Illi enim volunt illam particulam significare
quendam ordinem, videlicet prioritatem rationis inter actus voluntatis et
scientiæ Divinæ; ceterum, est rectè scripturæ opinio, quia tamen
Divinitus sic nominantur in mente Divinâ, videlicet prioritas, et posterioritas
rationis inter actus intellectûs, et voluntatis Dei, non pertinet ad fi-
dei dogmata, sed ad mexam disputationis Theologicæ, non est quæ
dubiam significationem adoptemus, cum certa suggerat: dubiam, inquam,
et obviè invidiam rationis, et præterea quia sapientissimi Do-
ctores Catholici, quos inter Sanctus Franciscus de Sales Episcopus,
et Princeps Genevensis, aperte negant in Deo dari predestinationem
absolutam, seu præparationem gratiæ, vel gloriæ, respectu alicujus homi-
nis ante prævidentiam prævisionis, aut prævidentiam absolutam prævi-
sionis ejus meritorum.

7

Quia alij contendunt, particulam pre ita sumen-
dam esse, ut volgi dicat antecedentis eternitatis ad tempus, quia cum
ratio destinationis ad finem supernaturalem in Deo præexistat ante
quæ creatura rationalis ad finem illum destinata fiat, ob hanc ante-
cedentis ad ipsam optime præcipuum quæ predestinationis nuncupatur,
et potè procedens eorum destinationis: quo sanè sensu certam et omni-
bus indubiam significationem habet, etiam ut antecedens creaturæ
rationalis existentiam: pari quæ certitudine constat (suppositi dogma-
tibus de glorificatione ultionis) in Deo esse predestinationem, sub hæc
ratione generali consideratam, et intellectam.

8

Imò predestinationis sic
acceptæ volgi Deo convenire potest; nam, ut ex hinc exque dictis abun-
dè patet, illa est infallibilis transmissio creaturæ rationalis in finem
eius æternæ; volgi autem Deus potest ita mittere, dirigere, vel ordi-
nare creaturam rationalem: tum ob excellentiam, et præstantiam
ipsius finis, qui vires creaturæ omni longinquitate superat: tum

etiam ob infalibilitatem, et efficaciam praedestinationis, ad quae utriusque infinita ratione requiruntur, et potentia pariter illimitata, quae vane perfectiones in solo Deo reperiuntur: ergo non alteri, sed illi soli competit praedestinationis, pro ut hoc in presenti sumitur, quod admodum etiam in eadem acceptione, solum Angelis, et hominibus convenit esse subjectum ejus.

Angelis, inquam, et hominibus, quia licet aliqui propter dictum illud Augustini Praedestinatio est proprietas miseriendi duplicem naturam praedestinationis, quatenus altera, quae simpliciter ordinat ad bonum accommodatur Angelis, qui nunquam subiacere peccato; alia vero quae liberat a miseria culpe, hominibus adaptatur; sed omnino superfluit hoc distinctio, quia prioris accidentarii est, et de materiali se habet ad praedestinationem, quod persona peccaverit aliquando, vel non. Adde quod effectum illud inquitur Augustino nusquam ejus operis invenitur: et quatenus interdum explicet praedestinationem per verbum liberare, quod utriusque significationis affinem habere videtur; ceterum exponi potest de liberatione per praedestinationem uti notavit Angelicus Doctor: ergo ratio subjecti praedestinationis, de qua modo, non tantum hominibus, sed etiam Angelis congruit.

Nunc ergo praecipue loquimur de praedestinatione creaturarum ad beatitudinem: ac per consequens impertinenter hinc a quibusdam obtenduntur aliquae difficultates ad tractatum de Incarnatione spectantes, praesertim illa, quae movetur circa possibilitatem praedestinationis Personae Divinae, vel in propria, vel saltem in extranea natura, nec non super humanitate Christi Domini, utrum videlicet proprie praedestinata fuerit ad unionem hypochondricam ut optimi Theologi defendunt: vel ad humanitatem, aut naturam ut sic fuerit omni praedestinationi incapax, et affirmant alij. Quandoquidem ipsa definitio, seu si placet decursus praedestinationis exhibita num. 8. clarissime pra-

9

10

ad id has difficultates, uti quo vel de subjecto diverso, vel de di-
 stincto termino tractant. Nihilominus ad praescendam omni
 cavitationem, remque genitum evolendam, addo, non etiam exclu-
 dere naturam, ut naturam à Pædestinatione de qua huc agimus, quæ
 cum beatitudo consistat in operatione (visæ volitæ intellectus, visæ
 volitæ voluntatis, visæ utriusque iuxta varia Theologorum placita)
 et operatio sit propria supposito, non vero natura: propterea non
 hoc, sed persona subiectum in eâ per se ordinatur ad beatitudinem,
 atque adeo supex naturam ut talem prædestinationis non cadit.

11

Dicitur
 supgeni prædestinatione significari transmissionem, non tamen
 exercitam actu, sed mente conceptam; quandoquidem Apo-
 stolus ad Rom. 8. prædestinationem hominum ab eorumdem glorificati-
 one distinguit, quin et ab omnibus illis actionibus per quas de fact-
 o perducuntur, et velut externum (visum est ita loqui) transfe-
 runt ad perpetuam felicitatem cuiusmodi sunt vocatio, et iustifi-
 catio; sic enim ait ibi, quos autem prædestinavit, hos et vocavit; et
quos autem prædestinavit, hos et iustificavit, quos autem iustifi-
cavit, illos et glorificavit: ergo quantum prædestinatio significet
 missionem, seu transmissionem creature rationalis in finem
 æternæ vitæ; nullatenus autem significat missionem ipsam externam,
 aut opere completam, sed internam tantum et animo proprio;
 quatenus videlicet ab æterno procedit in Deo perfecta conceptio
 efficaxque voluntas illius transmissionis, quæ peragitur in tem-
 pore.

Sectio 2^a

Interditur quinam sit terminus
 ad quem Pædestinationis.

12

Scitissime Damascenus avertit, Pædestinationem esse eorum, quos non
 sunt in nobis; quia videlicet homines ad illa pervenire nequeunt,
 nisi dirigantur ad ea que mittuntur ab aliis. Quare, strictè loquen-

do, prædeterminatio veritativa circa dona gratuita, nobisque proxi-
 indèbita; cum enim bona naturalia ipsi naturali debentur, or-
 dinatio etiã in finem naturalem ex proprijs natura viribus, et
 impetu nascitur; Ideo que ad illum adquirendum non est necessar-
 ia specialis prædeterminatio, sed sufficit providentia communis, et
 quoniam inter dona gratuita præcipuè recensentur gratia, et glo-
 ria, proinde speciatim de ipsi inquiritur, an terminus ad que
 Prædeterminationis sit sola gratia, sola vè gloria, vel potius utraq-
 Questio hæc, etsi plerumquè breviter examinari solet, non tanq-
 inutilis aut inutilis: et merito quidem, ex ipsi discussio præter alia
 commoda, etiã dato prædeterminationis explicationi, novam hæc
 exiguam claritatem affert.

Ugitur Okamus, Gabriel, Catheri-
 nus, et quod quod prædeterminationis constituitur in solo decreto con-
 ferendi gloriam, affirmare, unice et adquatè, seu proximum
 et ultimè prædeterminationis terminum esse gloriam duntaxat, adeo ut
 nihil aliud illatenus pro termino respiciat, quia positò præcipuè dec-
 reto dandi gloriam alicui, sufficienter ordinatur intelligitur ad
 illam infallibilitèr obtinendam: ergo iam est prædeterminatè: ac per
 consequens ad solam gloriam, vti terminum prædeterminatio referatur.

Hæc opinio, quatenus excludit gratiam à ratione termini præde-
 terminationis, à reliquis plerumquè Theologis vti falsa rejecta, et
 merito vanè, quandoquidem Apostolo parè consentanea videtur;
 nam in verbis ipsius, que transcripsimus supra. Hæc nota innuit,
 prædeterminationis etiã circa media versari, talia siquidem esse vo-
 cationis, et justificationis de quibus ibi loquitur nemo dubitat: ergo.
 Unusq- ad Ephesios 1. dicit expressè, prædestinavit nos in adoptionem
Filiorum Dei; sed hoc adoptio fit omnino per gratiam: ergo. Hæc
 cogit ratio in qua nititur opposita sententia; quia decretum dandi
 gloriam præcipuè sumptum, et pro ut à ratione ipsi destruitur distin-

cy a preparatione mediocy, est virtualiter, aut in virtute continetur
 quodestimatione, vult antecedens: et si sit consequens, cy illa con-
 nectatur; nullatenus aut formaliter eam continet; cy enim pro-
 destinatio sit apud plerisque transmissio creaturae rationali in finem
 vita aeternae, nequit non ad media referri, quia transmissio proprie
 dicta non solum terminus, sed viam quoque respicit.

15

Hij post Duran

Dum e contrariis docent, quodestimatione unice circa gratiam versari,
 nec illo modo requirere gloriam; et propter auctoritates Augustini, et
 Angelici Doctoris, quos allegant, rationem etiam adducunt, nempe
 quodestimatio est pars providentiae; sed providentia de medijs est, et non
 de fine: solvitur ergo circa gratiam creatura, quae medium est ad glo-
 riam, et finem obtinendam. Ceterum et hoc verentia quodam par-
 tem negativam absolute mihi falsa videtur; quia negari nequit,
 quod saltem aliqua voluntas conferendi gloriam, vel includatur
 in quodestimatione, vel ad illam attingat, cum hoc aequivoce sit
 materia ex verbis Apostoli relatis num. 11. Quibus adde quod ear-
 dem Epist. ad Rom. ait cap. 9. et ostendet divitias gloriae suae in
 viae misericordiae, quae quodestimantur in gloriam. Et similiter Acto-
 rum 13. dicitur, exhibuerunt quot quot erant quodestinati ad vi-
 tam aeternam.

16

Uaque Concilium Tridentinum sessione 6. canone
 17. definiens gratiam justificantem impetrari pleribus non per-
 venturam ad gloriam, sed quae negantes anathemate feriens, inquit,
si quis justificationis gratiam non nisi quodestinati ad vitam contingere
 dixerit Et in quibus verbis evidenter de vita aeterna beatitudinis,
 et non de vita mere spirituali gratia loquitur, cum haec expressè
 supponat erogari multis unigue non quodestinati. Unde licet Aus-
 gustinus affirmaverit quodestimatione esse preparatione beneficiorum,
 cum tamen etiam addiderit, quibus certissime liberantur quicunque
liberantur, certe non excludit, imò manifestè comprehendit gloriam

et potè quo maximè beneficium est, donèc illam assequa-
tura homo non est perfectè liber et immunis à misericordiâ.

Poste-

17

rea Dicitur Augustinus lib. de Predestinatione Dei (quem tamen
inter verba Sancti Doctoris opaca conuenerunt aliqui) cap. 3.
de Predestinatione creaturæ verba faciens eam appellat pre-
destinationem gloriæ; sed non predestinationem gloriæ, nisi quatenus
ad ipsam aliqui predestinatur: ergo. Unusquæ, dum ait predestina-
tionem esse preparationem gratiæ, gloriæ quoque complectitur iuxta
Sicgentii, qui proferat Augustini locum exponens lib. 1. de Maxi-
mo cap. 3. sic inquit, propterea omnia et uocationis iustitiæ,
et justificationis augmenta, et glorificationis premia in predestina-
tionem uenire Deum habuit. Et rationis hujus interpretationis
ibidem exhibeo, quia iustitiæ, uocandi et honorandi etiam uita eter-
na et quiddam gratiæ.

Quod spectat Angelici Doctoris, facile
respondetur, quod etsi iam citati quor. 2. art. 1. dicat electi-
onem ad gloriæm suggeri ad predestinationem; at quando de volun-
tate loquitur, minime negat eam pro termino respicere gloriæ.
Ipsius in illo art. 1. agit de predestinatione supponens eam for-
maliter ad irascibilem; de cetero namque constat exor-
bitari quædam, quæ dedimus num. 1. predestinationem habere pro termi-
no uitam eternam. Quibus annexi possunt alia ex ejusdem
questionis art. 2. nempe, predestinatio est quiddam ratio ordinis
in ualut eternam: et pariter interjectis ibidem habetur, est au-
tem executio predestinationis uocatio, et magnificatio, uivè glori-
ficatio.

Uam ad rationem cui Durandus innotuit, dico primo, quod
est uoluntas dandi gloriæm reipæ, sicut uoluntas finis relatæ ad ho-
minem, qui predestinatur; at tamen respectu Dei predestinantis
est uoluntas mediæ cuiusdam, per quod in exercitiâ sui bonitatis

18

19

communicatione gloriam suam obtinet. Dico secundo, si ver-
 boy assentia, hoc etiam discrimen inter providentiam, et prode-
 stinationis assignari posse, quod scilicet illa per media consentanea
 procedat rebus assentionis suorum finem, ad quos aliunde suppo-
 nit illas esse destinatas. Ita vero, ut pote que primam rem in
 destinationem in animo providentis existentis includit, vel
 potius dicit, Deo complectatur et procurationis mediis, et proinde
 destinationis in fine ipsos.

20

Hinc ad rationem illam informam responde-
 ri potest: concedi majori distinguendo minori, ita ut concedatur
 providentiam versari circa media reduplicative talia, seu quater-
 nus ad finem intentu conducentia: quo sensu finem ut terminu
 et media tanquam viam respicit: negetur autem versari circa me-
 dia specificative tantu accepta, seu precise ab omni respectu ad
 finem, quia sic sumpta non sunt proprie media, sed ad sum-
 mum possunt esse quantum ex se sunt idonea ut ad finem adsequendi
 ordinentur. Unde non pure materialiter, et specificative respici-
 untur a Providentia, sed formaliter et reduplicative, seu quater-
 nus apta sunt ad finem assequendum.

21

Neque proterendum est,
 quod hac occasione nonnulli distinxerint duas providentias,
 quarum alia referretur ad gratiam, et ad gloriam altera, ut vixi-
 mum ita possint statuere causam alicujus providentia, quin
 Deo contradicere videntur Augustino causam omnem providen-
 tiam inficianti. Sed in hoc sensu sumpta distinctio providen-
 tiam communiter a Theologis despicitur, quamquam in alio
 possit admitti, nempe si stabilita fuerit in ordine ad Providen-
 tiam, et Reprobos, quandoquidem plures etiam istorum dici possunt
 (imò quandoque dicuntur a Sanctis Patribus) providentia ad gra-
 tiam pro tempore habendam in hac vita.

22

Verum in hac accepti

one, solum potest nuncupari predestinatio ex adito secundum quod;
 quia licet in Deo sit voluntas imperandi gratiam, et voluntas
 dandi gloriam (quo voluntates etiam ratione distinguuntur, velle plus
 rei actus distincti per rationem appellari valent): una tamen
 est predestinatio perfecta, et simpliciter dicta, quae pro ut con-
 sideratur in voluntate comprehendit utrumque memoratum
 actum, gratandi videlicet gratiam, et conferendi gloriam; pro ut
 autem pertinet ad intellectum, dicitur unam rationem complectam om-
 nium modorum, quibus ex proposito Divino voluntati, quicum-
 que predestinatio est, efficaciter ad gloriam proceditur.

Tertia de-
 nique communio, et meo iudicio vera sententia docet ex
 Eximio Doctore predestinationis, tum ad gratiam, tum ad glo-
 riam referri: et quoad proximam partem aperte constat ex ver-
 bis Augustini productis num. 14. neque minus clare patet quo
 ad secundam partem ex alij ipsius testimonijs, quae protulimus
 num. 5. et num. 15. Liquet etiam quoad utramque partem ex
 dicti Augustini relictis num. 16. et 17.: quibus adijungi potest quod
 quod à Durando Vectatoribus allegari solet ex eodem Venero Doc-
 tore pro sententia sua stabilienda: quemadmodum pro contraria,
 praeferam adductas eius auctoritates, opportune citentur quod in
 quit Epist. 115. nempe, quos inveni Regni gloriam predestinatio
signatus est: ac etiam quod ait cap. 21. de Dono perseveran-
tiae, videlicet, qui nos predestinavit in unum Regnum, et gloriam.

Ex
 quibus manifestè vequi videtur, quod cum Sanctus Augustinus
 aliquando dicat predestinationem terminari ad gratiam, inter-
 dumque respicere gloriam, utramque complecti voluerit uti
 terminum eius: consequenter quae, quod etiam non semel univer-
 saliter asseruerit predestinationem esse propagationem gratiae, non
 tamen hoc respectu ad gloriam intenderit excludere, sed potius

loqui de propagatione, quo memoratus respectus includat intrinsecè, seu quo beneficia gratis sic largiatur, ut ea simul ordinet ad infallibilem gloriæ consecutionem.

25

Suadetur etiã à ratione superius indicatâ: prædestinatio siquidem est transmissio creature rationali de vitam æternam existeri in mente, seu voluntate prædestinantis; atqui transmissio perfecta non solum attingit terminum ultimum, ad quem denique prævenitur, sed etiã viam quâ pergitur, insuperque non solum respicit viam, sed ultimum quoque terminum intrinsecè, vel includit: ergo prædestinatio complectitur, et gloriã tanquã ultimum terminum, et gratiam ut viam eo pertingendi. Et confirmatur illo Philosophi, nimirum, ubi est unum propter aliud, ibi est unum tantum; pro ut enim huc intelligitur prædestinatio ad gratiam est propter gloriã, et prædestinatio ad gloriã est propter gratiam: ergo una completa prædestinatio comprehendit utrumque terminum, gratiam videlicet et proximum, et gloriã et ultimum: ad modum quo motus unus est ad terminum ultimum, ac etiã ad omnes terminos intermedios.

26

Unde, quavis terminus gloriæ sit unus, attamen termini gratiæ sunt plures; sicut in motu contingit, qui multos habet terminos intermedios, unicum vero terminum postremum. Omnes autem termini gratiæ revocantur ab Apostolo iam citato cap. 8. Epist. de Rom. in vocationem, et justificationem: ita nimirum, ut sub quovis membro complectatur universa dona gratiæ provenientia, aut excitantia, per quæ Deus in prædestinati inchoat valere; sub posteriorique comprehendat omnia dona gratiæ cooperantia, aut efficientia, per quæ perficit eorundem sanctificationem, eamque convertat ad extremum usque, seu finem vite.

27

Philominus Alexi nini

reversita gratia dona, predestinatio quandoque terminatur ad
 alias perfectiones, et excellentias etiam spectantes ad ordinem gra-
 tiae; nam de Maternitate Divinam recte dicitur predestinata
 Virgo Luceana, nec non de Apostolice Sancti Petrus, Paulus,
 Marcus, et alij. Ceterum hoc et similia dona per se non attinent
 ad gratiam sanctificantem, sed vel ad ministeria, vel ad gratias
 gratis datas. Quare predestinatio ad hujusmodi dona bene potest
 distinguí per rationem a predestinatione simpliciter tali, quae proprie
 refertur ad gratiam, et gloriam; quia tamen in predestinati etiam
 hoc dona sunt media quaedam illos perficendi donec valde atque
 aequantur (secundum illud Pauli vobis laudato cap. 8. ad Rom-
 vinitis autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur
 in bonum ipsi, qui secundum propitium vocati sunt sancti), quae
 terea contineri valent hoc omnia sub adaequato termino pre-
 destinationis.

Hujus ergo proet hactenus expenso, plures extant
 definitiones, quae tamen, etsi vocibus differant, verum rati in
 re se conveniunt. Utraque Predestinatio, iuxta Sancti Augu-
 stini de Bono perseverantis cap. 11. et provisionia, et preparatio
beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque li-
berantur. Et iuxta Divum Thomam allegata quot. Translatio
ratio transmissionis creaturae rationalis in vitam aeternam. De-
 niq[ue] iuxta Subtilem Doctorem 2. dist. 10. et ordo electionis cre-
aturae intellectuali ad gratiam, et gloriam. Quorsum, inquit, haec
 definitiones ad speciem, seu generis verba differant; ac vero signi-
 ficatione congruunt. Deus enim hanc aeternam eligit, preordinat,
 aut transmittit, creaturas rationales in aeternam felicitatem, quae pro-
 gressendo, propagandoque beneficia, quibus illam infallibiliter
 obtineant, cuiusmodi sunt pro parentibus Baptismus, et pro adultis
 vocatio justificatio, et in accepta sanctitatis perseverantia finalis
 Unde colligi-

tur, Divinam prædeterminationis tria requirere, nempe creaturas rati-
onales tanquam subjecta quod prædeterminatur, seu finem cui destina-
tur scilicet beatitudo: gloriam videlicet supremam felicitatem, tanquam
terminum ad quem ultimo perveniuntur: tandemque totam viam
gratiarum, et auxiliorum, tanquam viam quæ prædeterminat eos pervenire
veniunt. Pariter etiam ex huiusmodi dictis inferitur, prædeterminati-
onem esse metaphysicè connexam cum operis salutis, prædetermina-
torum, adeo ut nequeat essentialitè prædeterminari quæquam, et gerere,
vel non valerit. Quapropter Eminentissimus noster Declarationis
sui lib. 2. de gratiâ cap. 3. prædeterminationem ita declarat, ut hoc
omnia prædicata completatur in eius definitione, quam ibi more
scholastico sic efformat: providentia Dei, quæ misericorditer elec-
ti per infallibilia media gratiâ diriguntur in finem gloriæ.

30

At hoc, et præcedentes aliæ definitiones, etiam illa, quæ præstat num. 8.
eiusdem libri bona sunt, et ad regulas logice sufficienter exactæ, non de-
fuerunt Theologi, qui quasi parvi accuratæ, eas impugnaverunt. Et
inmerito; quia Prædeterminationis essentiam optime declarant, et
aliunde genere constant, atque differentia; nec omittunt potest in ipsi-
bus aliqua sine dispendio claritatis. Igitur, qui memoratas defi-
nitiones veluti redundantes abiciunt, breviores alias effingentes
in oppositum extremum impingunt; vixidem adeo concisioni propi-
unt, ut perspicuas omnino negligant. Adde quod præfata defi-
nitiones multis alijs auctoritate præstant.

Sectio 3^a

An, et quatenus Prædeterminatio
comparetur cum Providentiâ?

31

Insequentem à Theologi cum Dico Thomâ dicitur, Prædeterminationem
esse quod Providentiâ; quia verò tum Providentiâ, tum Prædeterminati-
onem, vel in actu intellectuali, vel in actu voluntarij Dei, vel demum in
utroque consistit, difficile videtur, quod in actu simplicissimo, quælibet

omnibus sunt omnes modo relati, possit inveniri ratio totius, et partii. Proterea regnans apparet, quod pars illa sit integralis cum ibi nulla detur quantitas, ad quam tamen ratio partii huiusmodi spectat: similiter etiam quod sit pars subjectiva, quia non est ibi ratio aliqua communis, unica siquidem est, et singularissima providentia Dei. Et certe quod alias rationes totius, et partii atque nec huc egre poterunt adaptari: ergo.

Ceterum, ut aliquomodo veritas profata locutio, totaque difficultas magis enucleata facilius etiam intelligatur, notandum est, comparationem hanc posse tripliciter institui: primo, conferendo quodestinationem cum providentia naturali: secundo, eandem comparando cum providentia in communi: tertio denique, cum providentia supernaturali circa Verbum. Ugitur assenti quibus comparatione, quodestinatio existitiam a Providentia differt, nempe ratione subjecti, mediorum, et termini; sola namque creatura rationalis est subjectum quodestinationi, cum Providentia naturali omni substantiam creaturam habeat pro subjecto secundum dicta disp. 1. numer. 28.

Differt etiam ex parte mediorum; quia media quibus vitia quodestinatio pro fine suo consequenda sunt dona gratia, subjecto secundum se prosum indebita: media vero providentia naturali, ad assecutionem finis adhibita, sunt dona naturae: consequenterque quodestinatio est omnino libera, et gratuita, veluti autem providentia naturalis, quae supponit creationem rerum est necessaria. Tertio differt ratione termini ad quem ultimum; quia quodestinatio transmittit creaturam in finem supernaturalem beatitudinis, cum providentia naturali tantum ordinat subjectum suum, idque perducit in finem quem naturalem.

Quod secundam comparationem attinet, Theologi plerumque tenent cum Angelico Doctore posse scitari quod. 2. an. 1. corp., quodestinationem relati

32

33

34

ad providentiam in communi se habere tanquam partem
 ejus objectivam, quid nimirum respicit objectum illius particulare. Quia
 admodum enim Geometria (quod similiter evenit in alijs scientijs
 particularibus), qua de sola terra mensurata tractat, propriea qua
 est objectiva Mathematicos, tanquam objectum respicientis omne con-
 sistentia tridimensione constant: ita, predestinatio, quo volam atten-
 dit missionem electorum in finem supernaturalem beatitudinis, dicitur
 esse pars objectiva providentia in communi complectentis deduc-
 tionem creaturarum omnium in suos fines: ergo &c.

35

Tandem in tertia
 comparatione predestinationis ad supernaturalem providentiam
 erga reprobos, omnium apparet discrimen; idque nec ex parte sub-
 jecti, nec ex parte termini, nec ex parte medijs se tenet, sed so-
 lum ex parte modi tendendi; predestinatio videlicet est efficax
 providentia Dei circa finem vite eterne, in quem certo quo-
 viam, ac infallibiliter transmittit creaturam rationalem: pro-
 dentia vero supernaturalis, quam Deus in reprobos exercet,
 non est efficax (etiam si absolute sufficiens) ad vitam eter-
 nam obtinendam; quatenus enim absurde probeat reprobis auxilia su-
 pernaturalia quae possunt aequi valere: ac non conferat illis
 auxilia, quibus eam de facto consequantur.

36

Ugitur predestinatio
 multiplici a Providentia differt, quin tamen inde sequatur
 (quod plures intendent) memoratam antea locutionem et omnino
 falsam esse respuendam; ratio enim a propria similitudine, cui alio pro-
 vint adungi, constat, ad rationem, sive conceptum partem objectivam suffi-
 cere, quod objectum predestinationis comprehendatur sub objecto pro-
 videntia in communi, quo cum ordinatione creaturarum omnium
 in suos fines attingat, utique directione creaturae rationalis in vi-
 tam eter-
 nam complectitur: ac consequenti in objecto providentia
 sic nunquam continetur objectum predestinationis, quo proinde ratio est ejus

objectiva.

Uterius autem inquitur, et acuius disputata, an
 predestinatio sit etiam pars providentiæ subjectivæ, videlicet subjec-
 tum de quo providentiæ predicetur ut ratio superior? *Nega-*
tivè respondent Eminentiissimus Caietanus, Accursus Doctor,
 Illustrissimas Lodoi, et multi alij, quibus adhaeret Soneus tom.
 2. sup. 2. art. 4. Sed affirmant Durandus, Capreolus, et Exi-
 mius Doctor ubi supra laudatus, quæi nostri plerumque sub-
 scribunt et quidem opinione; nam ut nunc obiter inveniatur, est
 aliquid esse partem subjectivam alterius, est esse subjectum de quo pro-
 dicetur illud aliud tanquam ratio superior; atque sic se habet
 predestinatio respectu providentiæ in communi: ergo &c.

Conse-
 quentia est recta, et major certa. Dubio minorum; inquirimus
 enim de predestinatione bene sic enunciatur: Predestinatio est
dividentia; aliunde predicatur in hac propositione dicitur tan-
 quam ratio superior, quandoquidem ad providentiam superior-
 talem erga reprobos, nec non ad naturalem circa reliquas
 creaturas extenditur; ergo. Confirmatur urgentissimi patri-
 stibus: ratio attributi Divini, sub hoc precise conceptu, compa-
 rativa ad justitiam, misericordiam, Omnipotentiam &c., tanquam
 ratio superior: sic etiam ratio scientiæ Divini se habet ad scienti-
 am absolutam, conditionatam, et simpliciter intelligentis: ratio
 similiter Deo Divino relatè ad Deum homini, equi, lapidi ali-
 arumque creaturam: ergo pariter &c.

sectio 4.

Solentur argumenta contraria.

Obiicitur primo: predestinatio re ipsa non participat ratione, aut
 conceptu providentiæ: ergo hoc de illa male predicatur. Conse-
 quentia, inquitur, est innegabilis: et antecedens ita videtur:
 providentiæ non participat existentiam subjecti cui providet, seu cui

procurat media pertingendi finem suum, consequenterque uni-
 ce venatur circa regimen, aut gubernationem illius existentis; atque
 predestinatio non ita supponit existentiam subiecti, sed potius illi
 decernit ac efficit propriam finem vite eterna: ergo predestinatio nec
 quaquam participat conceptu, aut ratione procedentis. Respon-
 deo regardo antecedens argumenti, nam et huc usque constitit
 et minus infra monstrabitur, predestinatio est etiam preparatio me-
 ritorum, quibus creatura rationalis efficaciter in finem glorie trans-
 mittitur: adeoque verè subest rationi, vivè conceptu procedentis.

40

Unde
 de probatione antecedenti dico, quod si vera sit illa sententia que
 nimirum affirmat, providentiam ex conceptu suo supponere exis-
 tentiam subiecti cui procedet: idem consequenter esse tenendum,
 et assensum de predestinatione verè sumptam. Censeo namque
 Doctores illos utriusque gravissimos, qui connumerant inter effec-
 tu predestinationis existentiam subiecti predestinati, loqui tantum
 de predestinatione late accepta; scilicet eo nomine velle duntaxat
 intuere, seu significare decretum, quo subiectum decernatur, atque
 simul eligatur ad gloriam, electione quidem antecedente, distin-
 cta que proxima à preparatione gratie efficaci. Ceterum uti super-
 ius ostensum est huiusmodi electio (si de facto deum, aut factè non
 requiescit) non est formaliter predestinatio, sed solum virtualiter.
 Unde dicta num. 14.

41

Obijciunt secundo contrarij omnino in-
 dium assentes, nempe: predestinatio non est specie distincta ab
 alij Dei providentijs: ergo neque pari subiectis providentijs Divi-
 nis. Consequentia rectè inferuntur, et antecedens probatur primo;
 quia licet objectum predestinationis diversum sit ab illis, que respiciunt
 alio providentis, motus autè providendi est idem omnibus: ergo
 non est unde specie differat à reliquis. Secundo; quia motivum
 formale providentis cuiuslibet est ipsa essentia Divina regardandum

illud Deo verbis ab. universa propter remissionem operatur et
Dominus; sed accu idem manifestate motuum habentes, non
 possunt specie distingui: ergo Deo. Tertio; quia si predestinationis spec-
 ie differret a ceteris providentiis, utique conueniret genere, et dif-
 ferentia, sed huiusmodi comparatio requirat summe simplicitati
 Divinorum actuum: ergo.

Unguis, permissio antecedente, nego
 consequentiam plane nullam; quoniam enim admittatur, pro-
 destinationem esse, non specie, sed veluti numero, distinctam
 ab alijs providentijs: adhuc autem potest esse pars subjectiva pro-
 videntia in communi; quemadmodum Letus, et Paulus, qui
 solo numero distinguuntur, sunt pars subjectiva homini, visum
 subjecta, de quibus hoc ratio tanquam in superioribus verè predicar-
 tur: siquidem verè dicitur Letus est homo, Paulus est homo: pa-
 riter ergo cum de predestinatione verè dicatur, et Providentia, ver-
 è quoque dicitur esse partem subjectivam illius, ut potest quo
 predicatur etiam de providentijs non predestinativis.

Deinde, nego
 antecedens argumentum cum antecedente primo probationis eius; quia
 modus providendi predestinationi est efficax erga finem particu-
 larem salutis eterna, cum verè eveniat providentia supernatu-
 rali circa reprobos, ut supra dictum est num. 35. sed multo latius
 disp. 5. sect. 4. per totum, ubi conuenit idem etiam alijs providentijs
 accidere, videlicet interdum inefficaces esse quoad finem suum
 particularem. Unde secunda quoque probatio deficit; namquid di-
 versitas quasi specificam providentiam, a quæ variis ex diverso modo pro-
 videnti, nunquam efficax, vel inefficax, de summi potest. Quod pro-
 terea liquet exemplo notissimi actuum; amor enim efficax et sim-
 plex complacens, licet in eodem tenantur objecti specie differunt
 ex modo tendendi.

Imò manifestè patet in ipsis actibus Divinis;

42

43

44

Scientia

plura siquidem agnoscuntur à Theologi decretis Dei, quo divinitas
 suam quasi specificam accipiunt à solo diverso modo tendendi. Et cer-
 te non ex alio fonte simplici intelligentis, visionis, et conditionata
 specificam sui divinitatis habuerunt, quod quid frustra exclamet Lo-
 netus, inquiring loco super allegato, quod quantum plura scientia
à Deo, scientia Dei est una ex eo quod omnia sub eadem ratione
visibili adveniant, scilicet scientia Divina; nam hoc inconsidera-
te profertur ab illo, cum apud ipsum, et omnes (uno tantum aut altero
dempto) negari nequeat inter actus Dei necessarios, et liberos distinc-
tio virtualis extrinseca, visæ rationis cum fundamento in re, quan-
doquidem eque differunt ad invicem, et equalem habent capaci-
tatem recipiendi predicata contradictoria, ac in absoluto, et rela-
tivè inveniuntur; atque scientia simplici intelligentis est omni-
modo necessaria, scientia vero visionis (quæ et conditionata iux-
ta Thomistam) est proxime contingens, et libera: inconsequentem
 ergo Lonetus ait, eas non differre virtualiter, aut per rationem,

45

hinc exemplum scientiarum Dei, quod ille pro sua conclusione stabili-
 ter ad fidem hinc producit, in eandem retorquetur; nam etiam
 si ratio formalis motivi, vel finis in scientiæ memorati una sit
 ac eadem, videlicet essentia Divina, nihilominus illo scientiæ in-
 quæunt non distingui virtualiter, visæ per rationem uti numero
 procedente monstratur et: similiter ergo quantum actus Divina
 providentiæ respiciant idem formale motivum, poterunt differre
 virtualiter aut ratione. Quis namque non prohibet eodem modo
 dicere de providentiâ Dei, ac de scientiâ Divinâ, cum sit licet
 Lonetus? Sed si verò par et utriusque ratio, cum identitas motivi
 vel finis, que non officit distinctioni per rationem, aut virtuali
 scientiarum Dei, eam impedit inter providentiâ ipsius?

46

Ad tertium probationis respondeo primo, quod etiam videret evidentem non conti-

neni prædeterminationis uti speciem sub providentiâ tanquam genere;
 non tamen ideo concluderet, illam non esse partem subiecti
 utrius: ut vergeta num. 42. manifestè convincunt. Respon-
 deo secundo per instantiam in Divinis attributis, Relationibus,
 Ideis, acque virtutibus, quæ specie differunt iuxta plerosque
 Thomistas: à quibus providè quærendum est, utrum in illis om-
 nibus admittant, seu potius ab eisdem excludant objecta com-
 positionis ex genere, et differentia? Quia, si quidem: ergo vel
 actum est de simplicitate perfectionis illarum, vel ratio contrari-
 orum est nulla. Si secundo: ergo nos etiam inspicere possumus
 profatæ compositionis in prædeterminatione, tamen si specie distingua-
 tur à ceteris providentijs. Et sane, si noscitur aliquam, et
 non dum agentiam retulerint viam conciliandi simplicita-
 tem attributorum, virtutum &c. ex prædictâ compositione, nobis
 quoque patebit eadem ad nostras sententiæ defensionem.

Tertio

47

Denique respondeo, præteritam compositionis totam esse generi nostræ
 imperfectæ concipiendæ indidem, quin clarens inde requatur ali-
 qua compositio reali Divina providentiæ simplicitati contraria:
 sicut etiam in exemplis nuper allatis evenit, quandoquidem
 etiam specie differant secundo Thomistas, non tamen ideo resul-
 tat in ipsis aliqua compositio sua simplicitati opposita. Si ve-
 rò fortasse dixerint adversarij compositionis ex genere, et differen-
 tiâ proprieâ regnare virtutibus attributis &c. quia non se ha-
 bent rationes ipsorum ut genus, sed tantum ut rationes formalitèr
 transcendentes, et in suis differentijs imbibita (pro ut in metaphisica
 dicitur de ratione entis à transcendentibus transcendentiâ
 illius): id ipsum et nobis licebit affirmare de ratione communi
 Providentiæ Divinæ.

Obijciunt tertio eadem invidentes assumpto,
 quod deinde, sic instaurare nituntur: Dum actus à fine specifici

48

catum, finis unicus et indivisibilis esse debet, modo pariter actus
pro ratione formali finis unicus assignari; sed procedentia
Dei specificatur a fini, ipsique potest assignari finis unicus, ni-
mirum communicatio caritatis, et ostensio glorio Divino: ergo
procedentia una simplex, et indivisibilis est, consequenterque
repugnat predestinationis esse partem subjectivam illius, cum
ut indivisibilis, omnino sit ex parte partium. Confirmatur
primo: Omnipotentia Dei procedens est una, etiam virtuali-
ter, aut per rationem, quia sub unica ratione formali produci-
bili attingit omnia sua objecta: ergo et procedentia Dei est una
virtualiter, seu per rationem, et pariter omnia sua objecta res-
piciat sub una ratione formali divisibilis aut ordinabilis ad glo-
riam Dei.

49

Secundo confirmatur etiam a paritate, quam Loner-
us ubi supra citatus eleganter adnotat inquirens, lex eterna una
et virtualiter distinctio excludens, ut docet Divus Thomas 2°
2° quod. 93. art. 1°. quia licet plura sunt, quo iubet, et prohibet
omnia tamen ordinantur ad bonum commune: similiter ergo
procedentia Divina est una sine distinctione virtuali, quia tar-
meti per illam plura procedunt, omnia tamen ordinantur
ad bonum commune ad finem commune glorio Dei. Antecedens in teo-
ria est Loneri; consequentia vero paucioribus hic explicatur
est expressa verbis, quam apud ipsum, qui postea dicta ibidem
adjungit alia, quibus ait (de mine facto divinum loquens) potest
magis declarari, et confirmari; sed quo, tametsi finis, non au-
tem clarum illum explicant, nec illo modo confirmant, et quod
cumque voluerit caritati ergo legere Loneri illico deprehendit.

50

Ad argumentum itaque distingo majorem: si ratio formali,
aut finis ultimus, a quo specificatur actus, habeat unitatem
specificam, unicus et indivisibilis esse debet, concedo majorem: si

volam habeat unitatem genericam, nego majorem; tunc enim
 specifica distinctio actuum potest deduci, vel a fine, sive rationes
 formales proximam, vel a diverso modo tendendi: ut patet in acti-
 bus cuiusvisque scientie, qui quamvis ordinentur ad eundem
 finem ultimum, ad idem videlicet objectum attributionis, ex
 diversitate nihilominus, aut objecti formalis proximi, aut speciei
 alii modi tendendi, possunt in specie differre. Finis autem ultimus
 nisi Divina gloria, designatus in argumento procedente Dei, val-
 de genericus est: et propterea igitur plures extant fines proximi specie
 distincti: proptereaque magna datur in modo tendendi diversitas,
 ut constat in providentia naturali predestinatione, et super-
 naturali circa reprobos.

Ceterum auctoritas nobis subtilitate reponit
 Longetus ex his inferens, eos esse specie distinctos providentias, quæ
 sunt fines particulares rerum distincti secundum speciem. Unde
 pergit (illatione argute sic evolvens) alia esset providentia secundum
 speciem pro animalibus, alia pro Cælis, alia pro hominibus; quæ
 nullus unquam dixit. Sed hoc oblatum blandè Longetus alloquens,
 et falsissimum; omnes enim opinionum hæc veritas patet non so-
 lum admittunt sequelam, sed et eam implicite tradunt, et
 expresse doceant ad specificam, vel quasi specificam differentiam
 providentiarum sufficere diversitatem, seu finis proximi, seu modi ten-
 dendi. Neque consequenter illam abnuere potuerunt Thomæ
 defendentes tot ideas quasi specie distinctas inesse Deo, totque dec-
 reta libera, quæ sunt species rerum ab ipso creatarum.

Dicent for-
 mam adventum, quod licet apud ipsos Deos Divinos, quasi specie divan-
 quantes, at vero specie tantum partiæ differunt, et non totalis
 quædam iuxta Dionem Thomam omnes Deos rerum particulari-
 um constituant, et si fas est dicere, inquam eorum id-
 em totius ordinis Universi: nam L. quart. quest. 15. art. 2. docet

inprimis, Ideas esse fluxas: deinde, ordinem Universi proprie
 inventy esse à Deo: et postea prosequitur ita probari assumpti.
 " Sed si ipse ordo Universi est per se creatus ab eo, et intentus ab ipso,
 " necesse est, quod habeat ideam Universi. Datis autem aliquid
 " eius haberi non potest, nisi habeantur propriis rationes eorum,
 " ex quibus totus constituitur. Sicut edificator speciem domus con-
 " pect non potest nisi apud ipsum esset propria ratio cuiuslibet partij
 " ejus. Sic igitur oportet quod in mente Divina sint propriis rati-
 " ones omnium rerum.

53

Facet hoc ita esse, necesseque monstrari ex
 Angelicis Doctore Divinas Ideas non differre specie totali, sed par-
 tiali dumtaxat. Ceterum et nosdem auerimus de memoratis
 Dei providentijs, et que probari contendimus adducta paritate Idearum;
 quantum enim providentia naturalis unice procedit boni-
 ta, que secundum invitas rerum exigentias ipsi consentanea sunt
 et providentia supernaturalis erga reprobos illi provideat dona
 supra gratia, sufficientia quidem, et si non simpliciter effica-
 cia pro salutis aversione: tandemque providentia predestinativa
 confert media, quod de peccato perducant in vitam eternam, atque
 adeo specie differant hec providentia; quia tamen ex illi omni-
 bus una coalescit integra Dei providentia, quo quo fine respicit
 communicationis bonitatis, et ostensionis attributorum ejus, Ideo non
 specie totali, sed volu partiali distinguuntur ab invicem: ergo nec
 flexio facta potius confirmat, quam enervat nostram opini-
 onem.

54

Et ex his percipuum efficitur, predestinationis dupliciter
 esse partem providentia Divina; quatenus enim comparatur
 cum providentia etrie, seu cu ratione generica, cuius ipsa specij
 et est, se habet ut pars ejus aptitudinali, aut potentialis. Est au-
 tem pars ~~incompleta~~ actualis, et conclusiva integrali, quatenus cum
 reliquis constituit unam providentiam totalem: quo totalis provi-
 dentia

dentia non est accipienda, quasi sit ratio quidam abstracta, sed potius ut quoddam individuum procedentis est sic; quandoquidem ratio communis procedentis tam de procedentia totali predicatur, quam de singulis partibus illius: admodum quo ratio communis numeri predicatur aequè de binario, quinario, et alij numeri componentibus centenarium; ac de ipso centenario ex illis conflecto.

Uam de primam confirmationem: proximo, vel rectius omnino antecedente, nego consequentiam ob agentem, et cuius obuiam disparitatem. Omnipotentia siquidem de producibilia comparatur non tanquam actus, sed ut virtus, aut potentia aequivoce cuius unitati specifica terminorum diversitas obesse nequit, cum ex conceptu suo possidet illam diversitatem, ipsamque requirat genericam terminorum aduersionem: ut etiam contingit in potentia aequivoce creati, intellectu nimirum voluntate, ac alij. Contra vero procedentia Dei non comparatur ad objecta sua per modum potentis, sed precise tanquam actus in ea tendens. Ut autem actus specificè distinguantur, sat est, quod vel diuersos habeant fines proximos, vel quod objecta diuersimodè respiciant, ut supra dictum, et probatum est.

Undè si simul intexerint creaturae nunc insinuata diversitas, à fortiori quidem specie different actus utri, et duplici titulo discernantur ab alij: et sane non veniunt exenit in actibus ad procedentiam Deo spectantibus, utique differentiam illam intercedere. Quibus addè, quod nisi dicatur sufficienter de specificam horum actuum diversitatem, exaruit omnino specifica, seu quàm specifica distinctio decretorum virtutum que moralitè in Deo; non enim alia ratio superest aduersionis, à quâ possunt derivare distinctionem illam: et extandubium sit, rationem formalem, aut finem ultimam, omnium eorum actuum esse prorsus eundem, videlicet essentiam, atque bonitatem Divinam.

Haec secundam confirmationem respondet negando antecedens; quia neque lex aeterna distinctionem virtualium exhibet, neque Divus Thomas id equam asseruit: et ubi laudatus à Lonsco, nedum unitatem illam non affirmavit, sed nequidem verbum de lege aeterna protulit. Nolo tamen propterea Lonsco infidelitatem accipere, quia ex eodem 1. 2o. quod. 23. art. 1. ad 2y. habetur, lex aeterna est una, subaudire potuit unam etiam unitatem nationum, et quod et alius illi volumine hanc suam conjecturam videre, quasi doctorum Dicitur Thomas. Unò forsam in alienis codicibus rem ita propositam invenit, ut quae minoris ejus est, eam absque notata distinctione transcripsit in proprii. Denique potuit aliquem audire dicentem ita verum esse Divum Thomam, et bona fide credere, quod nobis hic obtinere voluit. Velle quoque, si possem excusare Lonsco à nota levitate, nimis vè credendi facultatis; fluxius autè partem hujusmodi deceptionis, aut equivocationis, quam ut meo cardoni possum describi.

Ugitur etiam Divus Thomas loco nunc allegato, dicat unam esse legem aeternam, ac non est intelligendus de unitate stricta nationum, sive simplicitatis etiam per actum intellectus nostri; sed accipiendus est de unitate integritatis, aut ordinis, ut apertè constat legitimi responsione Sancti Doctoris, cuj argumentum, quod ibi solvit. Proterea docet ibidem in corpore articuli non distingui legem aeternam ab ipsa sapientia Divina; quia sicut sapientia Dei, quatenus per eam omnia exantur, induit rationem aut exemplaris, vel idea, ita ratione Divina sapientia moventi omnia ad debitas finem obtemperat rationi legi: et secundo hoc lex aeterna nihil aliud est, quam ratio Divina sapientia, secundo quod est directiva omnium actuum, et motionum. Et ejusdem questionis art. 2o. conq. dicit, lex aeterna est ratio Divina gubernationis. Ex quibus manifestè patet, legem aeternam, et providentiam Dei, iuxta Divum Thomam in idem omnino consistere; sed nullum dicitur esse à Sancto Doctore providentiam Divinam

esse simplicem etiam per rationem; imò contrarij varij in locis ab ipso significati monstravimus: ergo credendum est, quòd idem quoque sententiis de lege aeterna.

Quia aut. 5.º citata questionis universim affirmit, omnes creaturas esse subjectas legi aeternae; quamvis et diversimodè subdantur creaturas racionales, ac irracionales. Quare quoque illa subdantur per legem promulgationis, isto vero scilicet irracionales per quicquid aliquod intentionis ipsi impressioni à Deo, nam ut ait Sanctus Doctor, etiam Deus imprimet toti naturae principia proportionis actus, et ideo per hunc modum Deus dicitur precipere toti naturae. Denique ut ostendat aliam esse subjectionem creaturae irrationalium, atque rationalium, ex antea dicto inferens, annexit: unde alio modo creaturas irracionales subduntur legi aeternae in quantum moventur à Divina providentia, non autem per intellectum Divini precepti, sicut creaturas racionales: ergo quamvis Divinus Thomas aliquando dixerit legem aeternam esse unam, locutio illa non debet, imò neque potest, ad unitatem etiam rationi extendi.

Materia est clara; nam in verbis ejus ultimo productis agente docet, legem aeternam diversimodè habere respectus, diversimodè tendendi modos, cuj aliter subdantur creaturas irracionales, aliterque racionales; has enim per leges, et precepta dirigit ut causa moralis: illas autem tanquam causa physica movet per principia intrinseca. Hinc sic: sed hi respectus, ut potè pertinetes ad lineas inter se distinctas, nequeunt non distingui, vel saltem distingui possunt per rationem: ergo Divinus Thomas non avertit legi aeternae talem unitatem, aut simplicitatem, ut etiam distinctionem virtutalem extrinsecam, sive rationi, excluderet: ergo quòd illam appellaverit unam, importatione trahitur ad probationem de mente Sancti Doctoris esse, quòd sit una unitate omnimoda, cuj expressio memorata de se sit indifferens ad quolibet innumeras unitatem, ac per consequens aliunde colligi debeat, quomodo ea determinatè significetur.

61

Hoc autem ex arbitrarij Sane conjecturis non est eliciendū, sed ex testimonijs ipsius Thomae conquirendū, et comprobandū est; quod enim sensus genuinus alicujus authoris investigatur, quidquid apud ipsum alicubi reperitur ambiguum, aut obscurum, oportet ex alijs dictis ab eodem exponi, vel illustrari, nē scilicet ad minus interpretanti, potius quā ad mentis loquentis intelligatur. Quapropter effectus illud non augurando, sed ex alijs ipsius Sancti Doctoris locis conferendo, accepimus. Et quavis ex hucusque relatis ejus doctrinis aliquid constare videatur, in verum à nobis asserito videntur esse, tamen ad majoris intenti convictionem, aliam desicimus.

62

Ugitur vopē citata 1.^a 2.^a quest. 94. art. 2.º ad 1.º docet, legem naturalem unguere; non tamen unitate simplicitatis etiam per rationem, cui in corpore articuli statuat expresse precepta legis naturalis esse plura, licet omnia ad unum denique referantur, inquirens, hoc et etiam primū preceptum legis, quod bonū et faciendū, et promouendū, et malū vitandū, et super hoc fundatur omnia alia precepta legis naturalis, ut scilicet cetera omnia illa faciendā, vel vitandā gerantur ad precepta legis naturalis. Quibus alia subiungit in eadem recedentia, quin et magis expressa, que tamen omitto, quia minime data plenè sufficiunt ad probationem assumpti: cum inde vequatur à paritate, non intelligendū esse Divinam Thomam de unitate simplicitatis, quando legem sternam appellat *unam*, sed tantū de unitate quadam ordinis, in quibus ordinibus cuncta, que per illos dei ponuntur, ad bonū commune dirigantur.

63

Quia vero supra de communicatione Divinis bonitatis, et attributorum mentione diximus, hoc bonū latissime patet, est que quid valde generalis (et potè completè subve, vel se valè extendens ad plura bona particularia) specificè distincta nullatenus obstare valet, quominus illa lex aut ordinatio coalescat etiam ex multis quasi partibus ratione divini

ita quo non solum respicit finem illum communem, et generalem, sed etiam innumeratos fines particulares inter se diversos, et ad quos ipsa diversimodè referuntur; nam ut tota sectione constituitur pro statuerendâ distinctione rationis in eo, quod per modum actus comparatur ad aliud, omnino sufficit, vel quod respiciat diversos fines particulares, vel quod modum in illos tendendi diversum habeat.

Quia autem ut nihil proxeam quod aliquomodo possit fieri. Tenet totum vitium nienti cogere Dionysium Thome in suam sententiam, hactenus allati ejus testimoniji addo Sancti Doctoris 2. part. quest. 10. art. 2. ad 2. inficiantur plures inesse Deo sapientias, et autem etiam ratione distinctas, cum tamen ibidem adnuat pluralitatem Deorum. Quid quidem intento Teneti multum suffragari videtur, quia valtem infirmat paritatem semper à specificâ distinctione Deorum, ad similem aliam inter providentias ingenerantem: ergo. Imò supra citatis quot. 2. 2. art. 1. ad 1. pluralitatem, que expresse vocatur in Divinis libris, eandem apertè denegat legi sereno: ergo H.

Tenij ad hoc expeditè dicitur locum esse Dionysii Thome in quorū loco de formâ intelligendi essentialitè acceptâ, quod vanè generi hunc respectu sit aquo omnes simplicissima, licet secundum remissiones, et habitudines ad objecta contingentia multiplicetur per conceptus nostros; sicut Tenet ibi sic ait, sapientia et ars significantia ut quo Deus intelligit; sed id quo Deus intelligit, est forma, seu quasi forma intelligendi essentialitè sumpta: ergo. In secundo loco solum intendit, quod lex eterna pro expreso dicat majoris quendam unitatis, quam dicunt Deo; quia nimirum illa pro utrius exprimit unitatis ordinem ad bonum commune; quatenus enim ut constituitur num. 22. conjugat una per rationem Dea totali ex omnibus Deo rebus particularibus; attamen hoc respiciunt proprias naturas singularum rerum, ut ibidem inquit.

Sanctus Doctor, quod certe sufficit ut majoris atque unitatis attributa legi otiano, quae Divinis locis, esse non tantum, et illa distinctionem etiam rationis ablegat.

65

Denique quod rem proferens specialiter attinget, necesse ex his locis oblatum efficitur opinioni nostrae: non primis, quia nomen Providentia minime significat formam, aut quae formam volendi iungit essentialiter, sed potius ex respectu, vel habitudine ad plures, eoque diversos fines particulares, ac per consequens in plures providentias particulares ratione nostrae diffunditur potest: sicut ob id quod in plures scientias particulares dividitur scientia Dei. Non item secundum; quia tamen providentiae sunt particularium providentia Dei multiplicetur in plures per rationem, ac ex his particularibus providentijs conflatur una providentia totalis ut dicitur in num. 55. Ex hinc satis superque constat, quod Lonerus in proposito sibi Divo Thomae, non adeo feliciter elaboraverit, ac ipse gloriari videtur. Constat etiam (ingenue fateor) quod in disquisitione ejus conatibus hoversim distitit, quae alioquin par erat, ac pro adeo multae ultra Loneri merita.

Sectio 5^a

An praedestinatio necessaria sit
ad vitam aeternam consequendam?

67

Obiter indicavimus num. 7. et 8. Praedestinationem esse, solumque Deo convenire posse. Haec opinio est indubitata hanc veritatem ex profecto non adesse, ex apte constat ex innumeris sacrae Scripturae locis, quorum aliqua iam sparsim dedimus: et proterea, tanquam certa supposita a Concilio Tridentino Sessione 6. cap. 12; ibi siquidem acciter, ut par est, animadvertens intermentibus eorum, qui praesumunt ut omnino esse in numero Praedestinatorum, expresse definit, quod non ex speciali revelatione, sicut non potest, quos Deus sibi elegerit. Certum, ut famulus consutat hoc veritas, et magis inclaretur ammittendos sunt obiectivum quoddam vel ab errore confectum, vel a levi

et humanae mentis invento.

Impugnari ergo sic obijciunt: de facto nequit existere praedestinatio, quin aut procedat, aut sequatur, vel quin (ut Scholary idiomate loquamur) sit ante, seu post absolute provisa merita; sed neutrum ex his est fide certum: ergo nequid quod actu detur, aut existat praedestinatio. Ceterum haec arguendi forma fallax, et fictilia est, uti pluribus evinci potest instantiis: in specimen sic primo: nequit in Deo dari providentia circa creaturas racionales, quin exerceatur, vel per media praedeterminantia, vel per indifferentia; sed neutrum istorum constat certitudine fidei: ergo nec inest Deo providentiam erga praefatas creaturas. Ut secundo: non potest in Deo esse libertas, quin constitutur, aut per terminaciones extrinsecas ipsi, aut per extrinsecas connotatas, vel otiosas, vel temporalia; sed nullus ex his modis constituendi libertatis Divinam est fide certum: ergo nequid quod actu sit in Deo libertas. Similes his instantias quidque poterit alias efformare, quae pari claritate debilitat argumenti commoveant.

Directè vero respondeo simul ad argumentum et instantias; aliud esse loqui de praedestinatione, providentia libertateque Divina, prout in se sunt, aut exercentur; aliud que valde diversum esse loqui de memoratis Dei perfectionibus, et coevis ejusmodi, prout subsunt definitionibus Ecclesiae. Nam in priori sensu nequeunt praecidere vales ab aliquo è super indicatu extrinsecis; secus autem in posteriori. Et ratio est; quia mysteria fidei quovismode nobis proponuntur per conceptus inaequationis utique declarantes existentiam, minime vero quidditatem, et essentiam ejus exponentes. Quomodo enim vage contingit immortescere per naturalem demonstrationem quod res aliqua sit, simulque latere, quid illa sit: vniuersè in fidei cognitionibus ad ipsum eventum posse consentimus; quia non est ratio, quare Deus in definiendo veritate nequeat proportionalitè eundem modum,

quem homines in demoniando tenere solent, maximè ex
eo se se magis attingeret imbecillitati nostræ.

To

Sed obijciunt Hæ-

retici: Divina predestinatio, si daretur, aut in summo igno-
ram homines induceret, aut ad extremam degeneracionem degenerat-
ergo. Anusque promovent, aientes, illa supposita, quilibet apud
se potest ita rationari: vel ego sum predestinatus, vel non? U-
trumque ergo quantumcumque freno velenibus infestis flagitiosis
mihi, convectam tamen, et vitæ oceanam assequar. Si secundum
ergo tamen si vitam duxero sanctissimam peccabo demum, et pe-
bo. Nichil autem apud primo membro dilemmatis excogitari po-
tes ad offensionem vivendi licentiam inter homines inchoendam
et nihil efficacius altero, et precipites abruantur in ultimam
degeneracionis: ergo &c.

Ti

Profecto nihil comminici possent heretici,
quò clarius, et detestabilem suam gravitatem, et virgadam inscitiam
evincent; nam ut in vita subtili meo Computatiora Doct-
riqua Mariani Joannis Dura messini me legere, Parisij
et Coloniæ Agrippinam occupavit Agricola quiddam imbutus
ex parte memorato, productoque nunc argumentis pernicaciter
matis, momenta rationis, et rationes Religionis diabolice
vel potius non auscultabat. Quare Scotus accommodatè Nutri-
tic adhibet est: vel hoc anno magna tibi futura est frugum abun-
dantia, et copiosa perceptio, vel secus? Si primum: ergo quantumvis frugum
colere negligas, fructibus autem affluas abundanter. Si secundum
ergo quantumvis immodico labore teasque axes, novæ, atque teasque
nihil omnino colliges: prostat igitur ut quiescas otio deditis, que
ut videte manam axia vubida aratro. Quo vultu tuo com-
tu ille Nutricianus ad veritatem catholicam, bonamque frugem se
cepit.

Tl

Simili alter exentis narratur à Latte Decano lib. 1. Contu-

veniam cap. 1. de Libertatione. Ludovico Latino Landgrave
 vno peditissimo vno Principi vnoq; denunciatus fuit à nobis, et ami-
 ci imminens vixitæ damnationis periculum, in quo versabatur
 finitimi quibusque vicijs inquinatus; at ille, turpionibus quo-
 tidie vicijs inuolutus, has pious admonitiones inq; vperner
 bat obtulitque profato dilemate. Donec tandem gravi morbo
 correptus, et sanitatis amissa voluit, iussit acire Medicum,
 qui pterius adfuit (vix aliunde quidem, et cordatus, exhorum
 quoque Landgravijs bene concius), et infirmus ita reser-
 uat affatus est: incassum, O Princeps, me vocasti; vel enim cer-
 tissime nunc fato functurus es, vel non? Si quimus: ego nul-
 lus à te medicaminibus potero moros propulsa. Si recedum:
 fuita te phaximaci exenutiabor, cy absque Medicorū opem quā-
 tino valetudini vis omnino restituebor. Tunc ogem alta vrgē-
 tia dicens, inquit: vi vxo tu mei curam abiciis, vtrique citius
 emoriar: cui vada, quique Medicus confidatē reperio: Do-
 mine mi, si exgo existimas te posse morbo levati, corpori que vir-
 tam tuam vixite medicamentorū: quare non tibi persuades
 etiam posse vitam, et vally animas resuscitari, conseruati que
 virtute, penitentis? Conuictus hęc vobā reflexione Land-
 grauius, reliquit honestim Cateriniang exuatus.

Horatiorū expō

dilema, necius delinij appellabo, facile refutatum; qui namque
 mexatitiam exercent, vō conseruunt, aut kern aliam quam
 cunq; gerunt, adhibent media (quod ponunt) ad vniū cuiusque
 fini auerfionis donec, nequē desperant luxum facere, causam obti-
 nere, vel expedire negotij, et si noxine hoc omnia à Deo esse pōde-
 finita; quia vniū etiam pōde vciunt illa pōdefiniri, non vciunt
 que, vō pō media in potestate voluntatis humana pōta. Cui ergo
 pōnabit aliquis ad otitiam pōvenire felicitatē, aut ignare vō pō-
 bit in pōmexendā vā valuti, cy aliunde noxine non indeclinabi

fato se seprobo, aut indeterminatus esse, sed vel per delicta, vel per exercitia virtutum ex ipsius libertate peragenda. Conversis hinc adduci illud effatus, qui fecit te sine te, non valerabis te sine te. Cujus vim et efficaciam eludere nituntur haeretici fallaciter aggerentes peritima vocis puncta interrogationi, quasi Divus Augustinus scilicet dicit illud imperatorum sed non affirmando, sed inquirendo protulerit.

74

Veni scelerata calliditas haereticorum, in fraudibus hujusmodi confingendi exercitissima, nullo loci apographo detegitur, et exuffatur. Augustinus ergo verum. 15. et verbum Apostoli cap. 11. docens nos in justificatione opus Dei proprium esse, prorsusque specialiter ipsi tubendum, licet aliunde teneamur non ipsa ad eam disponere circa medium.

„ allegari cogitis ait: in hominem te fecit Deus, et iustus tu te facis,
 „ melius aliquid facis quod fecit Deus. Sed sine te fecit te Deus. Non
 „ enim adhibuit aliquem consensum ut te faceret Deus. Quomodo
 „ do consentirebas, qui non exas? Qui ergo fecit te sine te, non te ju-
 „ stificat sine te. Unde ne litera quidem interjecta, rursum infert
 „ ergo fecit nequiores, justificat volentes. Quae certe verba nefariam
 „ haereticorum utropham in aperiens referunt, ex illis manifeste
 „ requatur, quora non ab interrogante, sed ab alienante pronun-
 „ ciata fuisse: nimirum Augustinus ita creationi comparat justifica-
 „ tionem, ut affirmet illam omnino fieri sine nobis; istam vero non
 „ contingere, nisi nobis libere concurrentibus ad ipsam.

75

Sed excusantur di sunt Authores catholici plures, et optimo nota, qui non animo degravandi verba Sancti Doctorum, aut aliorum decipiendi, locum hunc Augustini produciunt, ut habetur num. 73. Sunt, inquam, excusandi: primo; quia veni potius quae voces attendebant, et ex ad valuatione ordinem justificationis, circa noxam vitare poterant aliter pro alia. Secundo; quia ex ad vitam vitam obtinendam, aequae requiratur libera cooperatio creaturae rationalis, ac ad

justificationis inferendam exigitur, utramque indiscriminatim
 affere possent ad intentum evincendum. Tertio; quia cum sequi ipso-
 rum erat ostendere veritatem catholicam, et homines ad felicitatem
 inquirendam excitare, bene poterant ad hunc finem, et vere
 nuncupamento sinceritatis uti verbo valvabit pro justificat. Deni-
 que potius hac equivocatio multum obrepere, quàm fortassis aliqd
 gravissimum aliquis Doctorum veritatem ita scriptam invenissent,
 et Augustino inconsulto quàm suam adgesserunt.

Quis videtur
 76
 excusationes isto valtem ad vindicandum ab omni malâ fide me-
 moratos Authores, etò non sufficiant ad illos ~~quosdam~~ etij
 quosdam ab incursâ ream verborum investigandi; quandoquid-
 dem exquisita, quæ debetur in Sanctis exerceant veneratio, vin-
 centis quoque veritatis amor, nec non fidelitas omnibus exactè
 veneranda postulavit, ut verbi eorum, quæ vel pro nobis, vel con-
 tra nos aliquando citantur aperte omni nec apponatur, nec
 auferatur. Eodem accurata ratio tenenda est proportionali-
 ter erga dicta cujuscumque Doctoris; quia si liceret illis adice-
 re, seu demerere voculam aliquam, vel etiam interpunctio-
 nem variare, sensus mutari, totaque vis eorum facile posset elu-
 di. Quare, censeo cujuslibet authoris effata, vel non alleganda
 vel sincerè referenda esse.

77
 Nam ad questionis sectioni pro titulo pro-
 fisam oportet accedere, cui non una præbetur à Theologis responsio;
 nam O'Kamus, Gabriel, et Catharinus aliqd Cœcivium Doctorum
 lib. 2. de Predestinatione cap. 8. num. 28. tenent, non omnes qui
 vitam eteram consequuntur esse predestinatos, vel quod in idem re-
 clat, Deum erga quosdam duntaxat, non autem erga quot quot
 valentur, habere, vel habuisse decretum efficacis conferendi glori-
 am in illo primo signo. Primam partem, scilicet aliquos
 homines esse prelectos probant ex modo loquendi scripturarum:

ex diuini quoque dignitatibus, et prerogatiuis, quibus aliquos videtur, sed non omnes valentibus orauit, ut precipue patet in Deprecatione Virgine, Procuratore Domini, Sancti Apostoli &c. Quibus videtur ex diuini modis perducendi homines in vitam eternam; quandoquidem vel experientia constat, Deum adeo specialem quorundam gerere curam, ut quies ab illis arroseat pericula labentis di, continuoque conferat ipsorum auxilia singularissima, donec ad ultimam beatitudinem eos conducat.

78

Secundam quoque partem nempe saluari quodam etiam non fuerint pro electi probant ex eo, quod illa pro electio nequeat esse simpliciter necessaria pro valore ademptione, cum aliqui non predestinati omnino deficeret aliquid essentialiter exacte ad illam consequendam, non enim haberent omnia ex parte Dei necessaria, consequenter que saluationis assequi non esset in eorum potestate. Quod si vero profata electio non sit necessaria, neque repugnet aliquos non sic electos recipi saluari. Cum ergo de facto non contingat, quod nullatenus sit repugnans? Quia si tali reclusa electione datur aliunde causa plenè sufficiens ad memoratum effectum inferendum, illum in uno, vel etiam in pluribus innumerabilium hominum obtinebit. Unde quatenus Catharinus intulit non omnes qui de facto saluantur esse predestinatos, neque certum esse numerum saluandorum, donec Dei gratia sua que libertate permittet usque ad mortem. Quapropter hunc Authoris acriter aliqui carpunt, quibusque censuris doctrinam eius inuadunt; Sed Eximius Doctor ubi supra laudatus num. 31. Catharinum vindicat, ut potest potius exaruerit in modo loquendi, quæ in se ipsa.

79

Sic vero quod fuerit de peculiari huius Authoris doctrina questione supra posita respondent alij, predestinationis Diuinam omnino necessariam esse pro valore ademptione. Quam conclusionem late probant ex scriptis

Sacra, variisque sanctorum Patrum effata, quo quidem expressissima
videntur. In specimen sit illud Fulgentij lib. de Fide ad Petrum
cap. 35. ubi velut regulam fidei statuit, famissime tunc, et nulla
verum dubitans, neminem consecutus valuit, qui predestinatus
non est, uti habetur apud Eximij Doctoris ubi proxime citat.
Urgent adhaerentes Fulgentij libro memorato comparare predestina-
tionem cum non predestinatis, ita ut affirmet eque verum esse, non posse
valvati non predestinatus, atque predestinatus genite posse; sed in nullo
sensu ordine genite valet, qui predestinatus est in eodem: ergo nec in
illius sensu verum potest valvati, qui non est in ea predestinatus.

Etiam
a ratione probantur assumpti: tamen si Deo libere sit ordinare homi-
nes ad gloriam, adeoque sit ipsi libere eis conferre auxilia efficacia,
aut ad gloriam obtinendam idonea; tamen est prorsus impossibile, quod
ejusmodi propter auxilia, quin hominum collatio sit ex aliqua intentione
sive salutis hominum inferendus: ergo nequit accidere, quod homines
per auxilia gratis valvati, quin ad salutem predestinati sint.
Consequentia recta censetur etiam a multis Reverentiorum: et ante-
cedenti a paritate subditur; quia quomodo Deo libere sit non elevari
homines ad vitam supernaturalem, generantiamque finalem in
gratia, nec eis ulla prestare auxilia supernaturalia: neque autem
quod homines elevet, auxiliaque supernaturalia conferat ipsi, quin
hoc sit ex aliqua vel intentione vita supernaturali, et finali
eandem in gratia generantia: pariter ergo licet sit omnino libe-
re Deo non ordinare homines ad gloriam, nec ad finem illi obtinen-
tum eis ulla prestare auxilia, vel efficacia, vel conducentia; sed fieri
nequit, quod illos sic ordinet, quodque profata conferat auxilia, nisi
ex aliqua intentione memorati finis: ergo.

Aliam quoque paritatem
adducunt, quo convincunt existimari a quibusdam, nempe, quomodo
Deo libere sit non creare homines; attamen supposita creatione

nequit erogare media in finem hominis naturalem efficaciam, quin illa proter ex aliquâ intentione finis illius: ergo nec poterit largiri media efficaciam in finem supernaturalem hominis, quin ea conferat ex aliquâ dicitur finis intentione. Neque vim paritatis hujus exprimit responsio communis, quod nimiam Deus ut Author naturae se re naturae rexi exigentiji attingeret, ac proinde ex finis naturali deterrminatè debeat natura, nequit ei conferre media naturalia sine aliquâ intentione finis naturalis. Ceterum ut Author supernaturalis non ita se accommodat exigentiji rexi, atque adeo poterit absolute proterre media supernaturalia, quin id agat ex intentione finis supernaturalis scilicet beatitudinis.

82

Non, inquam, emendat altam paritatem hoc responsio; quia natura ut elevata ad ordinem supernaturalem oque debet natura supernaturali beatitudo, atque debita est rexi secundum se beatitudo naturali: ergo si Deus ut Author naturae nequit exigentiji media naturalia, nisi ex aliquâ intentione naturali beatitudinis, nequit poterit erogare media supernaturalia, nisi ex intentione aliquâ beatitudinis supernaturalis. Consequentia liquet: Deus enim ut Author supernaturalis etiam attendit exigentiji hujus ordinis, quin obicit, quod exigentia naturae ut elevata ad finem supernaturalem absolute non necessitet Deum, ut quoties media supernaturalia proter, illa conferat ex intentione memorati finis; quia pari jure rexi poterit, quod nec exigentia naturae respectu finis naturalis absolute necessitet Deum, ut quodcumque media naturalia proter, eodem largiatur ex aliquâ dicitur finis intentione.

83

Ex quibus inferunt, non solum in presenti providentia, sed etiam in aliâ quacumque necessariam esse providentiam ad salutem obtinendam. Sicut ex rationibus pro contrariâ vententia propriâ deducunt ejus paritatem, nec in hac, nec in aliâ providentia requiri, quin imo superfluum esse providentiam, ut homines alic

qui possunt, et de facto consequantur utz eternam. Momenta rationis utriusque opinionis gravia sunt, et Auctores utramque defendentes quibus nota Theologi; nihilominus neutri planè subcubendi esse censeo, sed cy restrictione, vèi modificatione loquendy.

Quare

84

Judico, Divinum illud proposity, vix decreti efficax conferendi glorię, per se, et invicem non esse necessarium, ut homines veni possint consequi utz eternam; alijs enim ut indicaty est non. Nō. non sic electi non possent absolute salvari: quia deest illi electio memorata, nec non potestas illam assequendi, cy abique merito, vèi libera dispositione hominis ex solo Dei arbitrio sit. In eamque pro-
vidēdū quicquid quadat illud Apostoli ad Rom. 8. non volenti, neque currenti, sed miseranti est Dei. Unde requiritur, quod revera deficeret illis aliquid omnino requisitū ad gloriām obtinendam, cuius propterea consecutio non esset in ipsorum potestate, consequentemque nec eius amissio eisdem attribui posset.

Dixerat, si sup-

85

ponatur asserita necessitas illius decreti coram doctrina stabilita dig-
B^a; quomodo namque potest concipi, Deo semio velle salvas omni-
um, si pluribus (universis nimirum de quibus) denegat aliquid sim-
plicitè necessarium ad salutem ademption? Aliquid, inquam, quod nè
divm illi non erogat, sed nec offert; ac per consequens essentialis erig
doctrina Thomistarum ibidem impugnata, requirens ad verificationem
illius Apostoli textus omnes homines vult salvos fieri, quod salutem
offerat omnibus (et si non donat illi de facto) vena sufficientia
salutarijs operandi. Quapropter hinc affertur argumenta,
que citatā disputatione produximus, et ad nostram sententiam stabi-
lendam, et ad alias refutandas: illa presentem, que monstrant re-
pugnare venam sufficientiam cy defectu requisiti essentialis, et in-
requiriti.

Sudetur erig à priori; quia memoraty Dei decreti,

86

est tale, neque praebeat homini principia necessaria ad bene valutarie operandum, pro ut nimirum oportet ad consequendam vitam aeternam; neque per ipsum ut tale, praebet, aut etiam offertur homini concursus necessarius ad eliciendos actus valutaris; sed hoc unice requiritur, ut homo possit operare valutarie, ac per consequens ut valuarie valeat: ergo. Diveritatem ita declaratur assumptam, et promovetur: tam principia operandi, quae concursus, esse sint supernaturalia, dantur, aut offeruntur per decreta Divinae voluntatis de ipsa, et de influxu aut productione ipsorum immediate terminata; sed electio ad gloriam immediate non terminatur ad eadem, ut patet: ergo ~~est~~ illa sine non est necessaria praefata electio, consequens tenque, nec ut sit vera sufficientia valuarie obtinendi.

87

Ugitur decreta dandi, vel offerendi concursus, et principia operativa, nec non influxus eorum, ad haec ipsa dona terminantur, tanquam ad objecta proxima; secus autem electio ad gloriam, sive propositi, seu desiderii efficacis causa conferendi: siquidem hoc, ut ex terminis et evidenti, immediate tantum respicit ipsam gloriam, ad quam proinde volumus, ut ad objectum proximum referatur, aut terminatur. Adde quod praedicta electio, neque per se supponitur ut adaequata ratio, proutque necessaria: primo, quia sufficere potest affectus simplex, vel etiam conditionalis: secundo, quia relata nuper objecta in se habent, unde possunt amari: ergo praefatus actus non est absolute necessarius, ut effectus illi sint: ergo ~~h.~~

88

Non tamen ob hoc arbitror, omnes intentiones gloriae supervacaneas esse, seu nullo titulo necessarias; quia valde ex parte Dei providenti est valde conveniens, quin et necessaria ad modum perfecti disponendi, et preparandi cuncta, quae pertinent ad Coelestem Regnum. Quam admodum enim ad ambulandum, vel scribendum intentio finis honoris non est simpliciter necessaria ex parte effectus, ambulationis

videlicet, aut venerationi; at vero requiritur ex parte rationali agentis, ut praefatos effectus modo congruente producat. Similitè etiam non sit simpliciter necessarius in effectibus Divinae praedestinationis, quod ab hac, aut illà intentione Dei proveniant; potest tamen esse conueniens, imò et necessarius ex parte Dei ad aptum perfectumque modum operandi: quare memoratus actus neque requiratur, aut superfluitur esse, sed potius perfectioni Divinae praedestinationi magno modo consentaneus.

Sectio 6.

Solventur argumenta contraria.

Generatim ex nimè dictis ad argumenta pro contrarij opinionibus adducta respondetur, concedendo praedestinationem inveni controveris non esse simpliciter necessariam, ut homines valerent possint: et negando quod necessaria non sit aliqua beatitudinis intentio, ut Deus perfecto modo procedat in operando, et intendendo perpetuam eorum felicitatem. Hinc enim quod nos asinet, fundamentum Okami, Labrucci, et Catherini nihil urget; quia paternum illud efficax propositum de conferenda gloria non esse necessarium, ut homines verè possint eam attingere, sed omninò rejicimus illarum inde superfluitatem propositi memorati, quantum enim Deus ex alià intentione possit imperari media, quo pro beatitudine consequenda sufficiant, nihilominus electio, vel intentio praefata potest esse necessaria, ut in illis exoptata conueniente perfectoque modo se gerat.

Dùm autem aueritur necessarius esse decretum illud efficax ad collationem gloriae terminatum, ut in effectibus praedestinationis Deus agat modo perfecto, non tunc negatur, alium quemcumque Dei modum operandi perfectum esse; neque subauditum, quod ei aliqua subit imperfectio, vel indecentia. Sed voly intelligitur, modum illum agendi (si daretur) magis conuenire esse, seu magis conformem indoli reus, quo peraguntur,

et finis, quem attingunt. Certe Deus agit modo perfecto, quando de re naturalibus creaturam exigentis attemptat, ac etiam quando ipsius naturae legibus, operatur et Authorem supernaturali, quin facile decidi valeat extra ex huiusmodi aliter excusat, aut qui eorum dici debeat perfectior alio.

21

Similiter ad fundamenta secundo vententis respondetur: quod licet intentio illa dandi gloriam appareat conformior effectibus predestinationis, atque adeo quod ex ea procedant videatur esse modus agendi magis conveniens, et accommodatus ipsi; ceterum inde non inferitur, quod simpliciter, et absolute necessario sit ad hoc ut homines averti possint, et aequi gloriam. Itaque Sanctus Fulgentius in producto supra testimonio non affirmat intentionem illam esse necessariam essentialiter ut homines possint obtinere gloriam, sed voluit de facto corrigi relate ad eos, qui valentur: quod certe nullatenus inferiamus. Ad paritates ibidem adjunctas eadem responsio potest adhiberi, cum ex illis nihil omnino concludatur, quod in ipsa intentione nostrae propositione non admittamus.

22

Ceterum adhuc alia restant expedienda, quae specialiter adveniantur admissio minus intentioni, veli voluntati Divinae conferendi beatitudinem omnibus illis, qui valentur actu. Imprimis ergo dicitur, non esse revelatam hanc doctrinam, atque adeo non constare quod Deus habeat intentionem ejusmodi: quae quidem non debet aditari. Respondetur concedendo dictam doctrinam utique non esse revelatam expresse, prout exponitur, et declaratur a Patribus ejus, qui propterea non assensum illam esse de fide. Sed certe probabiliter ex revelatis inferitur, cum in Vaticanis Litteris frequentem, et satis clare reperitur innuata.

23

Opponitur secundo, Divinus ille actus ex effectibus non dignosci, neque deduci, quandoquidem omnes isti ponent equaliter esse,

licet illa intentio deficeret, aut ex aliâ proveniret: ergo. Respondet, quod eî non requiratur absolute prædicta intentio, ut nequã sint hi effectus cum eîdem esse possent, quantum ex aliâ intentione procederent. At nego, quod actus ille cu sufficienti fundamentum non colligatur ex effectibus prædeterminationis; probabilissime, siquidem inferatur ex modo providenti Divina circa prædeterminatos, quorum salutem prospicit multifariam, eos à lapsu præservando, nec non illis potestatum exigendo, adeo ut specialis hoc sollicitudo Dei sufficienter arguat in ipso præparatam intentionem, qua providere recte dicitur ex effectibus deduci.

Opponitur tertio: datur in Deo voluntas executiva, per quam intelligitur, glorificare homines: superfluit ergo voluntas hæc intentiva gloriæ, vel hæc intentio conferendi gloriã: ergo. Respondet, voluntatem executivam nullatenus excludere præteritam illam voluntatem intentivam, cu, ut major pars Theologorum in omni Scholâ defendit, in voluntate Divinâ distinguantur per rationis ordinem intentionis, et executionis. Nec est, quare deservamus communi, et aliunde solidissime stabilitæ doctrinæ, licet à nonnullis recentioribus impugnatæ: uti nec est, cum à sæculari sua sententiâ dependentes illi faciant doctrinam alioquin generalem, et à fere ceteris omnibus admittam, præsertim cu opinio negans distinctionem rationis inter nunc relatæ ordinem plerumque fundetur in alterâ difficultate, statuentem nimirum unitatem etiam formalem decretorum Dei, qua quæquam fortasse vera sit à paucissimis aut defenditur.

Quarto vic opponitur: memoratus actus est impossibilis: ergo. Probatur antea sedens ex eo, quod nulla fiat per talem actum in creaturâ mutatio. Inquinis hæc obiectio transcendentalis est, et ad quamlibet intentionem Dei liberè extenditur. Deinde nego, quod omni actus Dei liberè inducere, vel efficere debeat aliquam mutationem physicam in

objectivo; vari enim potest esse mutatio quæsi objectiva, et ad novam relationem rationis omnino sufficiat. Et sanè quod minime interest, ut talis proprius, vel intentionis effectus definitus, est que futurus infallibiliter. Et proterea Deus ex vi tali actû manet immobiliter determinatus ad faciendū ut effectus ille sit. Itaque relatus actus radicaliter valere efficit aliquam mutationem in creaturâ, quamquidem efficaciter ordinat in finem suum. Unde conclusum non superfluum, sed valde conony esse perfectioni Divino prædestinationis autem memoratū.

26

Tandem opponitur: Deus conferre potest auxilia simpliciter efficaciter ad finalem in gratiâ perseverantiam, adeoque valuti operans consecutionem, quin illa conferat ex intentione salutari obtinendo; sed instructus auxiliij ejusmodi gloriam de facto consequetur absque prædestinatione: hoc ergo non est necessaria pro beatitudinis adeptione. Minor est causa, et consequentia recta. Major autem videtur primo; quia perseverantia finalis in gratiâ tam propter se, quam propter alios fines est amabilis: ergo non requiritur quod ex intentione gloriæ Deus progaret media generatandi finaliter. Secundo; quia Deus ita potest imperare in media efficaciter ad vitam operans inferendam, ut eadem ipsa conferret, etsi non providerentur efficaciter: ergo.

27

Tertio videtur à generalitate, quæ denuò roborantur præcedentes duo probationes. Licet Incarnatio Verbi Divini rectè fuerit efficaciter ad Redemptionem humani generis, et aliunde fuerit etiam ad hunc finem ordinata, secundum illud Symboli propter nos homines, et propter nostram salutem --- Homo factus est: at verò iuxta sententiam probabilissimam, Incarnatio Verbi fieret etiam si præsentis decati, quantumvis Adamo non peccante, genus humanum non esset redemptum: ergo. Quodsi negetur hoc opinio, nempe Deum ita de facto decrevisse Incarnationem Verbi, sed negari nequit, quod saltem

ita potuerit illam decernere, quod planè sufficit intento, cum
vel inde conset, Inanitionis ob exanimi finis appetibilem propter
quemvis eorum potuisse decerni: consequenterque perseverantiam
finalem quibusvis etiam titulis amabilem, ob quamlibet intendi po-
sse, atque non esse prociè decernendam ex intentione salutis oer-
na.

Uerò esto concedantur hoc omnia, nullatenus officium Doctri-
na notio, et admittamus illam intentionis dandi gloriam non esse
simpliciter necessariam ut homines eo contingere valeant: requiri
tamen, ut Deus in preparandis modis ad illam obtinendam, in
ipsum conferenda, perfectio, et convenienti modo se gerat. Quare
licet aliter potuerit agere, dando scilicet auxilia tam ad merendos,
quam ad finaliter perseverandos efficaciam, non ex intentione gloriæ
(de quo nulla nobis est in presenti controversia); De facto nihilominus
et in hac providentiâ, censemus, auxilia efficaciam, finalem perseveran-
tiam, aliaque similia dona ex intentione gloriæ conferri, quod
minimè ut supra diximus, hic operandi modus ipse rerum agendam
involvi, nec non perfectioni Divinæ magis consentaneum apparet.

Uerò
denique concludi (quod Notari prociè nunc intext), principij
proximè completi, aut planè sufficienti ad perseverantiam finalem,
et vitæ eternam obtinendam nullatenus constitui per Divinam pro-
videntiam, sed vnicè per auxilij sufficientis, et preparationis Divi-
ni concursus indifferens; hui enim potius, potest homo finaliter per-
severare, et mediâ finali perseverantiâ saltem oerari aequi. Quare
tamen si reprobus providentiam careat, non propter defectum
aliquo requisito simpliciter ex parte principij ad saltem consequendam,
siquidem illi non deficit convenienti preparatio Divini concursus, et
auxilij sufficientis, et si vult ipse, finaliter oerari que saltem obtine-
at.

38

39

100

Unde minimè nos urget illa propositio, qua negotij facit alij

malesimum, scilicet, homo non potest solvati sine predestinatione, quia negamus absolute quod homo nequeat absque predestinatione valere aequi, cuj ab illa vis prouti independens totus actus primus proximus operandi salutariet, et explicari et numero procedente. Qui vero necessitas absolute predestinationis affirmant absolute, dicunt propositionem interpretantur, ita ut alienant illam esse falsam, si particula sine deat supra potentis significari verbo potest: et e contra veram esse dicant, dummodo to sine appellet super actus, qui per verby salvati significatur. At erit ubi glaudant, hanc ipsam distinctionem in alia simili difficultate creditam esse à Dico Thomâ quast. 1.^a de potentia act. 5.º ad huj. actum in et defendenda hunc inde convolvuntur, et varij modis male conqueuntur.

Disputatio 6.^a De Divinis actibus in negotio Predestinationis intervenientibus.

Obscuritas assumpti multy augetur ipsius varietate venientiarum, qua lumen ei vitantur admoveere; quia subinde cuj actibus predestinationis continentibus alij confunduntur actus intellectus, et voluntatis Dei tanty attingenti, aut quoddammodo spectantes ad illam. Quapropter reparatum hic agere statui de actibus ad eam utcumque pertinentibus, ut in sequente disputatione clariù intelligatur ejus contentur.

Sectio 1.^a

Aligua promotantur ad sequentes difficultates
operientis omnino necessaria.

1

Quamvis Theologi communiter in eo conveniunt, quod ad predestinationem (et ad quancumque aliam Dei providentis) omnino requirantur actus intellectus, et voluntatis; at in assignando, seu determinando quanam illi sint, summo opere disident: adeo ut rem ex ve saty arduam hanc opinandi contrarietate multo difficultis effecerint. Quamvis conspiciat assensus quantum valeo, quantumque materia patitur claritati prospiciat

ni, explorata voluim, et necessaria profexam, omniū fluxibus argumen-
to potius obnubilando, quam eidem illustrando conuenientibus.

Inqui-
mi itaque notandum est, quod scientia Divina prociq̄ dividatur
in naturalem, seu Vimpliti intelligentis, liberam, sive visionis,
et in Scientiam Medicam. Scientia naturalis ita nuncupatur, quia
cum veritates omnes necessario de creaturis affirmabiles attingat,
naturaliter et proxiū necessario convenit Deo, cui pariter necessa-
rio competit intueni propriam essentiam, omnesque sui perfectiones
intinsecas; sub hoc autē respectu scientia naturalis induit rationis
visionis, quia videlicet ad nunc dicta Dei predicata terminatur et
actualiter existentia. Ceterū respectu creaturarū in qua fertur, no-
men et rationis Vimpliti intelligentis retinet; quia nullatenus ipsa
attingit ut existentes actu, et exercite, sed intelligendo tantū, et specu-
lando quidditates earū.

Scientia libera sic appellatur, quia nimirum
ut existat, aliquomodo pendet à libito, vel arbitrio Dei, ex autē sus-
ponat, aut potius accipiat decretū ejus libitū. Dicitur proterea visi-
oni, et absoluta; quia tendit intuitivē tam in actus Dei liberos ac-
tualiter existentes ab Deo, quā in res omnes creatas, quæ, seu ex-
istente, seu permittente Deo, pro aliqua differentia temporis existunt
sunt. Quemadmodū ergo scientia Vimpliti intelligentis, quæ Deū
cognoscit creaturas esse possibili, et omnes alias veritates necessario de
ip̄i enunciabiles, est undiq̄ naturalis, et necessaria: ita scientia
visionis in objecta creata tendens, est omnino libera; quod enim ha-
beant, habuerint, aut aliquando habitura sint existentiam, à
Divina libertate dependet. Non tamen est libera, sed proxiū neces-
saria, quatenus in eventis intinsecaque Dei predicata fertur: unde
scientia Vimpliti intelligentis semper est necessaria; sed verò sci-
entia visionis non est semper libera.

Deniq̄ Scientia Media est illa,

2

3

4

quã Deum independenter ab omni decreto, quod actu sit, certo cognoscit, quã voluntas creata determinare faceret sub quacumque hypothesi, vel actu primo proximo, ad electiones oppositas indifferentes constituta. Vocatur contingens et conditionata; quia contingentia conditionataque sunt objecta, quã respicit: nimirum objecta, quã contingentia existant sub aliqua conditione. Media quoque nuncupatur; quã videlicet inter scientiam visionis, et simpliciter intelligentiã, seu liberam, et necessariam ita mediat, ut neque libera, neque necessaria sit: non libera, quia nullatenus exposcit ipsa, vel objectu ejus, actuale, vel actualiter existens Dei decreto, quãle tam omnino requirunt objecta quacumque scientiã visionis libera: nec itã et necessaria, quã simplicitã, et absolute potest deficere, sicut et objectu ejus.

5

Olim Thomistæ negabant inesse Deo scientiam hanc in fallibile conditionatarum contingentiarum, admittentes in illo divinitat notitiam quandam conjecturalem eorundem. Postea vero Hostiorum argumentis convicti planè falsi sunt in Deo dari memoratã scientiam, adeo ut plures Thomistæ recentiores etiam agere fecerant, quod aliquando negata fuerit ab Antiquis. Imò quidam alibi conqueruntur, quod Majoribus viris (quos vani, frivoli, et inveni exulare contendunt) iniquetur, id unquam abnuit. Sed non est hoc Modernorum Thomistarum expostulatio, quandoquidem in Dricoꝝ scriptis quãlo dari doctrina relata præstat, ut videtur potius qui quis illa legere voluerit. Non erã quidquam affirmant Hostii veteribus Thomistis, quando soly ipsi adcedunt, quod etiam adhuc extat in eorũ opibus; atque adeo Neobolentium hæc injuriosa conquestio præter inventat calumniam Doctoribus Scholæ nostris, sed quæ nunc dicti absurde depellitur.

6

Ceterum etiam Thomistæ conditores iam effecti, concedant in Deo scientiam hanc in fallibile futurarum contingentiarum conditionatarum, eam verò diversissimam

admittunt à scientiâ Mediâ, quam in Deo semper agnovit, et pro-
 pugnavit Schola nostra, negant illam esse liberam, cum adveniens
 liberam esse totis viribus vultuere nitantur, aiones, eam in niti dec-
 reto subjectivè absoluto, et objectivè conditionato, nempe decreto
 conditionali presentis, quo Deus de facto quilibet equi liberè vivè ho-
 nery, vivè proutum decrevit esse, vel non esse futurum sub quacumque
 conditione, vel actu primo proximo ad utrumlibet indifferente. Dec-
 retum aut hujusmodi censetur à Nostris inutile, proindeque repu-
 gnari; quoniam enim decretum actu existens potest ne nunquam exte-
 rima? Calliclavinus alij rationibus suo loco videndis impugnat, et
 expugnat. Nos ergo dicimus, ut infallibilitè certè vicantur futu-
 ra contingentiâ conditionata, nullatenus exigi, sed requiri dec-
 retum, quod sit, sed tunc decretum, quod foret.

Hi ad aliqualem hujus di-

7

anumque Dei scientiary habendam notionem, invinuatim, notantem
 et secundo, scientiam naturalem sub utraque ~~indicatione~~ in-
 genium indicato respectu, nempe pro ut et vicio Dei, et pro ut et vims
 plex intelligentia possibilis ad prædeterminationem omnino prærequirit.
 Constat hoc, et quod primam partem evidens; Deus enim
 sapienter ordinare nequit per media gratis transmissionis creatur-
 ra rationalis in vico operans, quin cognoscat se posse talia media cam-
 vare, per ea que prædicty inferre finem, et præterea quin cognoscat
 intentionem suam attributorum à mediory, et finis existentia necessariò
 resultans; sed hujusmodi cognitio, sed notitia dicit, aut includit
 naturalem scientiam tam ipsius Dei, que attributorum ejus, utique
 per modum visionis: ergo scientia naturalis quatenus est vicio Dei
 indispensabiliter ad prædeterminationem expeditur.

Neque minus clare

8

paret quod aliery partem; quia Deus absque notitia creaturæ pro-
 destinando, mediory per que finem ultimum adepturus sit, atque
 finis ipsius ad quem denique transferenda est, plane tenderet in objectum

(202)

incognita, ac per consequens inconcludentē deesse nec finem et me-
dia, et huiusmodi decreti in agere discrimen frustrationis abicit:
ergo scientia naturalis possibilis horum salte objectorum est ad prede-
stinationem omnino necessaria. Dixi saltem requiri scientiam na-
turalem objectorum, quia nunc recensuimus, ne difficultatē aliam
inutiliter tunc ingeramus, nempe spectare ad predestinationem un-
dique perfectam (qualis est abditio Divina predestinationis) cognitionem etiam
reliquorum omnium possibilium, ut multi probabiliter affirmant.

De

quā scientiā non est cui in presenti disputemus, et intento nostro
nec obicit, nec parit. Expedit autē infra tractandis breviter hūc indi-
care principale fundamentum eius, quod certē validum, et grave vi-
detur. Sic ergo proponi potest: scientia Divina creatura predesti-
nanda, mediorum, et finis est simpliciter infinita, proindeque com-
prehensiva dictorum objectorum; vbi nequit esse talis, quin omnes ip-
sorum relationes, et quodlibet alij possibilibus attingat: et ita cogno-
itio relationum haberi non poterit abique scientiā reliquorum possibi-
lium; ergo naturalis hoc scientia creatorum possibilis est ad prede-
stinationem Divinam prout necessaria. Verū prudenter advertunt
Auctores huius opinionis unice fundari necessitatē istam in modo
operandi perfectissimo, quem Deus ubique versat; nullatenus au-
tem in exigentiā, vel indigentia effectuum, qui causantur à prede-
stinatione.

10

Tertio notandum est, scientiam quoque liberam rive vni-
versalem quorundam objectorum ad predestinationem exponi. Communis
enim et fere consensus Sacerdotum atque Theologorum sententia tenet, pre-
destinationem hominum à Deo conceptam esse, vel habitam ex merito-
rum Christi Domini; vbi ita concipi non potuit, aut haberi predesti-
natio, nisi præsupponeretur vicio, vel scientia libera meritorum et motio-
rum ad ipsam; ergo scientia libera salte aliquorum objectorum ad prede-
stinationem omnino requiritur. Mirum de qua sola dubium esse possit

nisi contat; quandoquidem ut est omnibus inconfesso merita
 quo prouidentur ut possibilia duntaxat, uel tantum ut conditionate
 futurae, motu ex nequeunt ad promissum: ergo.

Notandum est quarto, 11
 quod ad praedestinationem Adulterij (quibus gloria per modum coronae,
 uel obnoxia personalia conferenda est) praesupponitur scientia
 efficacia mediatorum influentium in illa merita: scientia uidelicet, quam
 Deus ante quae auxilia Diuina gratis praestet, certo sciat esse talia,
 ut si aequa conferentur homini cum illi infallibilitate electionis
 uel merita in beatorum ordinis ademptione influentia. Haec a nemine re-
 uocatur indubium; quia nisi Deus certo praecias efficacia fore
 profata media ad uitam aeternam per merita comparandam, uel
 dici nequit, quod per illa certo destinatur homini ad uitam aeternam,
 quod uel praeparat illi media, quibus eo certissime peruenitur est:
 ergo nec dici ualet, quod homini praedestinat, eam ut uideri dispu-
 tatione precedente num. 26. iuxta Diuum Augustinum, praedestina-
 tio uel hoc igitur mediatorum praeparatio.

Profecto cui defuit hoc infallibili
 praescientia successus mediatorum, aut eventus per ea, uel ex illis infer-
 rendi, nequit esse metaphysice certa destinatio in finem: ac proinde
 frequentia, imo saepe tempore accidit hominibus suum uisum, honorem,
 alia uel bona temporalia cupientibus, et inhiantibus non habere cer-
 tam hanc destinationem; quia carent illa infallibili praescientia
 boni exitus mediatorum, quibus ad memoratos fines obtinendos utuntur:
 ergo neque Diuina destinatio homini ad gloriam posset esse
 certa, sine dicta praescientia eventus inducendi per media adhibi-
 ta, uel potius applicanda. Adde quod si deficeret infallibili hoc
 praescientia, boni mediatorum exitus eius respectu Dei, uelut casualis,
 et quasi non prouisus ab ipso. Quod uane dixerunt, et falsissimum
 est, innumerisque grauius absurdum.

Igitur omnes in eo conueniunt,

quod ad prædeterminationem exigatur infallibili hoc præscientia efficacia
mediæ; an autem illa sit scientia mediæ, vel scientia simpliciter
intelligentis materiam acriter controversis præbet, in qua Thomista
consequentia ad sua principia requirentia gratiam prædetermi-
nantem, adeo quæ ab intrinseco efficacem ad quodlibet opus salutari
re deducunt, illam esse scientiam naturalem, seu simpliciter in-
telligentis. Novæ vero, qui docent auxilia Divina gratia ad
contingentem esse indifferentia, vel eam neutro extremorum intrinsece
connexa, consequentia etiam affirmant efficaciam auxiliorum
non posse cognosci per scientiam naturalem, et necessariam, sed
proxiè per Mediæ, seu contingentem.

14

Cum enim essetia auxilij
quod efficax appellatur, est que tale, quatenus subitæ infallibili scientia
boni operis per ipsum inducendi, ex se nullum libertatis extremum
inferat præ alio, sed ita sit ad quodlibet indifferentem, ut ejus conjunctio
cum opere salutari sit omnino contingens, etiam scientia contingens
et objectu operis esse. Deus ergo per scientiam Mediæ infallibilitè
proxiè, hoc vel illud auxilij, si conferatur ex liberâ creato voluntati
et electione contingens esse potuit cum opere salutari, quæ cum ejus car-
nentia. Et hinc Authores novæ necesse colligunt, scientiam Mediæ
proxiè abiquæ explicari, et stabilitam de negotij prædeterminationi
minè prærequiri.

15

Denique notandum est, omnes fere Theologos alij
quomodo distinguere fluxus actus Divina voluntati tam in providen-
tiâ prædeterminatiâ, quam in aliâ qualibet providentiâ Dei. Primum
namque considerant intentionis finis: recurrendo electionis mediæ
conducuntur ad illius finis executionis. Tertio requirunt aliqui volun-
tatis mediæ executionem, quam appellant unum activum: terti-
o dem alij præterea desiderant executionem eorundem executionis, quæ
vocant unum passivum. Tertium etiam nonnulli graves utriusque
tates affinent, duos quosdam actus ab invicem distinguunt per rationem

et totius pariter à secundo ratione distingui esse, nec non à quarto re-
ligios. Alij tamen, oque sapientes, id absolute negant, licet alium
de communi modo loquendi sese passim accommodent. Quare
sumpti presentis interet breviter hanc opinandi varietatē exami-
nabimus.

Sectio 2^a

An volū actus necessario distin- guatur ab electione mediorum?

Prima è nuper memoratis dubitationibus, utay videlicet intentio
fieri in Deo distingui debeat ab electione mediorum opportunius in-
fā dicitur, vel forte volū attingetur. Quia quondē nunc omni-
id: duntaxat in presenti quaeritur, an ultra deexaminate electione
medij deexaminate necessario requiratur alius actus voluntatis, qui
sit ens actus, quiq; deexaminet potentiam Dei ad extery
executione illius medij, scilicet ad eum passivum? Thomista com-
muniter affirmant teste Soneo tom. 2. sup. l. art. 2. S. l. do-
centes, quaten actus voluntatis, quo Deus deexamit conferre glori-
am predestinatū, et gratiam atque merita, quibus illam assequi
antur, omnino necessarij esse alteri Divins voluntatis actum
(qui decrete executivum, et ens actus abignis monopolatur), ut me-
dia iam electa mandentur executioni.

16

Sed è contra Hosti plerum-
que negant actus ejusmodi necessarij esse, valtem in sensu, quo pro-
pugnatur ab adversarij. Et merito vanè. Deus enim prociū
ignitidini, et efficatio auxilij A. verbi causa, cum ad finalem gen-
reverantiam, cum ad finem ultimi oterra beatitudinū, insuper
que virtutis Omnipotentis suo ad illud efficiendy, potest efficaci-
tē velle actu gradu indivisibili, quod exicit propriū auxiliū,
quodque virtutis Omnipotentis id exequatur: unde namque repug-
nat hic actus in Deo, quod vè potest imperare, nē talem actus contipi-
at? Sed actu nūc expressus esset formaliter electis, nec non decte-

17

(2006)

cum executivum auxilium memorati: ergo efficax electio mediis deter-
minati necessario distincta non est a decreto ejusdem executivo.

18

Discursum iste nihil continet, de quo dubitare posse videtur, & Major
enim est innegabilis; alioquin negari possent plures actus Divinae volun-
tati ejusdem, vel similis tendentis, qui passim admittuntur etiam
a contrariis. Minor aequè clara, quàm et certa meretur existimari;
quid cum potentia Dei perfectissimè conformetur, et assensum
tunc Divinae voluntati, ultimo determinata manet ad exequentem
cum illud auxilium ipsomet actu, quo voluntas efficaciter deter-
minat existentiam ejus. Ad modum quo nostra potentia loco motiva
ultimo determinatur ad manum, per hoc patet quod cum velis
efficaciter nostra voluntas. Adde quod cum hic actus, qui Thomae
post electionem ingerere tentant, non alio titulo secundum ipsos ap-
plicat immediatè potentiam ad exequentem auxilium electi, nisi
quod est efficaciter, quod in rebus natura ponatur huc et nunc; sed
hoc ipsum tunc electio procedens, siquidem eligere nihil aliud est,
quam velle adhibere medium, et finis obtineatur: ergo electio
quovis alio recluso, per se ipsam ultimo et immediatè applicat
Omnipotentiam ad effectum illius auxilii.

19

Et idem affirman-
dy est de alio quocumque medio, quod precise constituitur sub solâ
potestate Dei. Placuit hoc obiter indicare ne difficultates alio ingesta-
tes, audito forsitan, et non percipentes, novam huic argumento caligi-
nem obducant; quia si determinatè verum instituat de voluntate
te Dei eligentes, simulque prædefiniente opera nobis libera, etiam
iniquè peculiariter, et efficacissimè rationes adducuntur à Doctore
huius Scholæ nostrae, ne dicatur eadem, sed omninò distincta statu-
tur à voluntate exequentis; cum aliâ multâ generalitatem, imò
iuxta plerosque funditus evanesceret nostra libertas. Verum hoc est ali-
tissimè quaestio, proptereaque ex præfata disputatione non confu-

penda, neque permiscenda.

Fundamenta veritatis contraria vari-
antur, vel potius variè concinnantur. Impugnari aiunt; elec-
tio et usus activus pertinent ad diversos ordines: ergo sunt actus
necessario distincti. Antecedens manifestè patet; quandoquidem
electio spectat ad ordinem intentionis, intra quem tamquam
effectus finis ut intencio vivit; usus autè activus ad ordinem
executionis attinet, ut potè qui per media causas finem: ergo.
Respondetur negando antecedens: in cuius probatione nego mayo-
rem absolute probaram; omnis enim efficax electio Divina,
quando non versatur circa media nobis libera, vel à sola Deo
ponenda, pertinet ad ordinem eorumque videlicet intentionis, et exe-
cutionis: ad illum quoniam est effectus, aut quia effectus finis
ut intencio: ad istum vero, quia finem recipit causas per media
quorum existentiam determinat.

Quare tamen possit admitti, quod
aliqua electio ve contineat intra ordinem pure intentionis, uti
quando veri media, seu circumstantias omnes non determinat,
vbi quando caret ante tempus provisionis executionis mediis:
vbi demum quando differatur, aut impeditur ex improvise diffi-
cultate occurrente, pro ut subinde nobis contingit. Necnon autè quando
nihil horum intervenit; quia tunc casus electio proceditur etiam
ad ordinem executionis. Undè quod speciatim attinet electiones
Divinas (de quibus in præsentis tota ltr est, quibusque nulli è recen-
siti impedimenti advenire vales), vnicè vident intra ordinem
intentionis, quando recipiunt media, non ab ipso Deo determi-
nanda, sed à nostra libertate dependentia.

Miseron etiam eisdem
probationis et falsa; quandoquidem usus activus non pure pertinet
ad ordinem executionis, ut etiam à fine cavetur, aut proficit, et
quidem immediatus, quam medicum ipsum, quod per eorum exe-

20

21

22

(2008)

cautioni mandatur. igitur et usu, et medium à fine et intento cau-
vantur, id est, mediâ vel mediante intentione, quod mediâ dicitur,
et et causalitas propria finis: ergo medium et usu squâ perti-
nent ad ordinem intentionum, ac ipsumet electio; hoc siquidem in
ta Thomista, non alia ratione pertinet ad ordinem intentionum,
nisi quia uo modo cauatur à fine et intento.

23

Inquirunt secundo:

actus tendentes in idem objectu materiale sub diversâ ratione forma-
li sunt in nobis distincti realiter, et in Deo virtualiter; sed usu
actionis et electio respiciunt idem objectu materiale sub ratione
formali diversâ: ergo. Probant minores: usu enim respicit mediâ,
quatenus illa sunt causa finis in ordine executivo, ex deco deter-
minat ad mediâ, et finis per ea cauatur, et existat; electio vero
non ita respicit mediâ, sed in vice pro ut sunt effectus finis in or-
dine intentionis, at esse causam finis, et effectus eiusdem sunt ut trigâ
ratione formales diversâ: ergo usu actionis et electio sunt actus ten-
dentes in idem objectu materiale, in eodem videlicet mediâ sub
versâ ratione formali.

24

Respondet permissâ majori, nego min-
orem, ex adjunctis eius probationibus, quatenus pro fectu actu ad
unam lineam determinatè restringunt; quandoquidem usu at-
tingit mediâ sub utroque respectu, nempe tanquam causam finis,
et in super ut effectus eius: illa respicit sub primâ respectu, quia mediâ
vult, ut finem inducant, vel cum in executione cauent: eodem
attingit etiam sub altero respectu, quoniam illa vult ex motu fi-
ni ut intenti. Similiter electio non attingit mediâ pro inde tan-
quam effectus finis, sed etiam ut causam illius; est enim voluntas
mediâ, ut conducatur ad finem. Propterea si medium ipsum
est indivisibiliter effectus, et causa finis propereaque sub primâ con-
sideratione pertinet ad ordinem intentionum, et ad executionum
sub secundâ: quare non potest idem indivisibilis actus voluntatis
execu-

exercitio respicere medium illud ob utramque rationem, vti sub
utroque respectu?

Inquirunt tertio: electio specificatur a fine
non a medijs, vti autem a medijs, et non a fine specificatur;
vbi ex diuersitate obiectorum specificantium aliqua diuersitas ne-
cessario denotatur in actu ea respicientes: ergo. Supponunt mi-
norz esse certam, et consequentiam bene deduci; maiorz vero
probant ex eo, quod electio tendat in finem vt causam, ratio-
nis vt formalem appetendi media, qua vult respicit vt effectus.
Vni autz attingit finem dumtaxat vt effectus; media vero tan-
quam causam respicit: ergo. Nego maiorz quod utramque par-
tem, et simul vtriusque probationz; nam in responsione proce-
denti argumenti consistit vnum et electioz in eo conuenire,
quod ex motione finis vt interni velint media proxi ad illum
inferendy dmed, vel etiam exercitio causatur: igitur vni
et electio feruntur in media non vly sub ratione effectus a fi-
ne causati, sed etiam sub ratione causis finis ipsius: idem ergo
specificatum habet vterque, cum vterque velit media prog-
ressu finem, et finem progredi.

Inquirunt quarto: decretum inten-
tionum glorio tanquz conone (si procedat absolute propter merita,
pro vt a multis affirmatur) necessario distinguitur a decreto exe-
cutivo glorio propter merita; sed non alio titulo nisi quia specifi-
catur a fine (gloria nimirum) a quo causatur intentionaliter,
et non a merito, quo causat: cum e contra decretum executi-
uum specificetur a merito, quo movent ad existentiam qui,
adeoque meritorie causant ipsum, et non a fine glorio, quem
causat: ergo pariter vni et electio distinguntur ab invicem. Con-
sequentia recte videtur inferri; quia ratio distinctionis est ear-
dem vtriusque, nam electio specificatur a fine, qui causat ipsam
in ordine intentionis; vni autz specificatur a medijs, quo causant

(2do)

et proce causant finem in ordine executionis: ergo V.

27

Respond

Deo negando consequentiam; Deceatere siquidem ante prociā mērita, quod gloria confertur et corona mēritoy formalitē idem est, atque Deceatere gloriam et causandam per aliud novum decretū ex absolutā mēritoy prociōne concipiendum; quia requiritur gloriam causari per mērita, quin hoc influant in decretū per quod illa causantur immēdiatē; atqui decretū in quod influunt mērita, nequit esse decretū, quod existit ante mērita, et ex examini ipiū manifestum est: oportet ergo quod sic aliud ab eo distinctum: consequenterque decretū illud intensivē indiget alio per quod gloria causetur, vel ad executionē perducatur. Ceterū in casu presentis controversiē nihil simile contingit, quandoquidem electio mediū nullatenus deceatit iquū et causandum ex prociōne alterius effectū nondūm prociū; sed potius ē contrā tendit in mēdium, et illic, et immēdiatē producendum: ac per consequens alio novo decreto non indiget ad executionē illiū.

28

Unū

paritas appētē retorquetur in adversarios; quia vi (proce multi probabilissimē censent) electio ad gloriam vit non ante, sed post ab volūtē prociā mērita, ve ipsā gloriam exequeretur, nec nullatenus ad executionē ejiū egeret alio decreto, prociē quia tali electio esset efficax volūtō effectū a Deo causandi, et nulla tunc causi occurreret difficultas amocens Deum ab illius executione; ergo vniūlitē efficax electio mediū a volo Deo causandi, per se ipsam, et aliā que novo decreto potest illud exequi, quando non abest specialis aliqua difficultas, qua Deū ab ejiū executione retrahat. Consequentia manifestē sequitur a paritate rationis: et antecedens et innegabile, quia volū affirmat ex hypothesi sententiā probabilis, cui nobis sique licet inniti, atque contrarij opposito.

29

Eandem inqu

aut: quodlibet novae voluntatis exercitium imperfectionis expor,
 etiam in Divina voluntate debet admitti; sed iuxta Divinum
 Thomam in voluntate nostra datur eius ab electione distinctus;
 et propterea in ejusmodi actu nulla detegitur imperfectio: ergo
 probetur eius etiam Divina voluntati concedendum est. Respon-
 deo, quod eius in voluntate nostra distinctus ab electione, sem-
 per intelligitur, vel saltem connotat imperfectionem; quandoquidem
 electiones nostrae propterea requirunt unum distinctum, seu superad-
 ditam voluntatem exequentem, quia sabinde non detexamur
 omnes circumstantias loci, temporis, et ejusmodi, quas etiam
 aliquando detexamur nequeunt in signo electionis.

Unigena
 ad frustrandas primas nostras intentiones, et electiones alia
 concurrunt, quae necessariam omnino reddunt novam volun-
 tatis applicationem, ut media defacto peragantur; aliquando nam-
 que tempus prohibetur executioni mediorum adeo remotum est, ut in-
 terdum requirant, et prouti evanescent affectus illi. Etiam inopi-
 nata quandoque superveniunt impedimenta, quae novam animi
 determinationem ingerunt, nonnunquam in medijs inducent
 diutius antea non provisio difficultates agglomerantur, ut eorum
 executio, laboriosa nimis effecta diutissime procrastinetur. Ad
 hoc igitur et similia frequentia accedit, primam in nobis inten-
 tionem, et electionem effectibus mediorum illatori non sufficere, sed
 opus esse novae voluntatis applicatione.

Hoc in hoc sensu, seu pro
 casibus nunc relatis intelligendus est Angelicus Doctor, quoties eius
 ab electione distinguit. De cetero quippe, non est quare, vel in no-
 bis refugnet denotat illorum actus, quando valiter intendimus
 finem proximum obtinendum, et ad executionem ejus eligimus media,
 quo parata novimus, aut in promptu nobis esse: quia ex hoc electio
 est effectiva volitio mediorum, in quorum executione nulla tunc obve-

30

31

nit speciali auiditas, cum non poterit voluntas in vi tali electionis adhibere, immediateque determinare potentiam executivam ad ea cavanda? Concluditur ex dictis, et quidem à fortiori, quod nulla sit in Deo necessitas vni ab electione distincti, quoniam in ipso nulla volitio cesare, seu demò incipere poter, neque difficultas est illi mediocri executio, quam eorundem electio: quorū eorumque dea ponenda sunt à solo Deo, propter illorū electionem, omniumque circumstantiarū determinationem, superfluis alia voluntas executiva. Unde licet in quibusdam eventibus admitti sperari debeat vni ab electione distinctus, non tamen est universaliter asserendum. Concedimus itaque possibilitatē eius, at verò necessitatē inficiamus.

sectio 3^a

An ad predestinationem requiratur
impetum intellectuale?

32

Demum ad Animaticam, quæ generatim vixit existentia vel repugnantia, necessitate, vel inutilitate huius impetū controversantur, huc ea præcisè discutiemus, quæ præteriti instituti attingunt, quoque claritate gratiā distincti proponemus assertionibus. Imprimis ergo dicimus, quod impetum intellectuale, quale statuitur à Thomistis irresistibile, repugnat in Deo ante primū exercitiū liberū, sive finis intentionis. Assertio facile iudicanda, quandoquidem impetum antecedens primam Dei volitionem liberam (hoc ipsum videtur in volitione nobis liberā) nec esset Deo liberū, neque necessarium: ergo repugnat, et implicatōriū. Antecedens aperte constat quoad primam partē; cum enim actu intellectū immediate per se non sit liber, eorundem duntaxat potest esse talis, quatenus aliquo volitionis liberam subsequitur; atqui manifestum est, quod impetum antecedens etiā primam volitionis liberam nullam omnino subsequatur: ergo memoratū impetū Deo liberū esse nequit.

33

Probatū idem antecedens quoad alteram partem, siquē

Dem inde sequeretur Divinam volitionem ad ejusmodi subiectum
imperium, nullatenus esse liberam Deo, sed omnino necessa-
riam. Consequens absurdum, et falsissimum est; ratio vero conse-
quentio perfecta, quod namque necessario sequitur ex aliquo
proximo necessario, sine dubio necessarium est: non enim alia de
causa necessarium advenit a Theologi amox beatificum, ut
terminatus ad Deum propter seipsum, nisi quia necessario se-
quitur ex visione beatifica, quo simpliciter est necessaria beati;
atque prima volitio Divina, seu finis intentio iuxta Thomam
irresistibiliter ex imperio voluntatis sequitur: ergo si Deo
necessarium est illud imperium, etiam ad ipsum subiecta voli-
tio erit illi necessaria.

Quod irresistibiliter ex quodam imperio
intellectuali requiritur volitio, est evidens in principiis ad examina-
tory, apud quos hoc propositio: si existat imperium intellectuale de-
terminatum ad volitionem, existet volitio, et secundo veritati, et a Deo
cognita per scientiam necessariam. Jam vero neque minus evi-
dens est, quod valere fide dici nequeat, volitionem ad imperium illud
subiectum esse Deo necessariam; quia cum volitio, vel intentio glorio-
sa, cum ea connectatur essentialiter, si Deus necessitatus erit ad
consequendum illam intentionem, absolute necessitatus erit ad producendum
aliquid ad extra: ergo.

Uim hujus divinitus enervare ven-
tant aliqui contraxione allata paritate suo prode examinationis,
at in presenti recessu ibe nequit illi prodere, cum ideo secundum
ipsum principia prode examinationis non alienat libertatem, quia non res
quiritur ad posse, sed ad agere tantum, adeoque non se tenet ex parte
actus primi, sed potius mediat inter hunc, et actum secundum; impe-
rium vero rationis ad posse necessarium est, essentialiter que con-
stituit actum primum, et vel ipsi facientur adversarii: nec id velle
nisi infirmari valent, quandoquidem plena sufficientia proximaque

34

35

potestas ad actum, aut operationem voluntati intelligi nequit absque dictamine rationis eam dirigente, seu regulante; sed assertum à contrarij imperium est apud ipsos huiusmodi: ergo constituit actum primum, et potestatem proximam voluntati ad agendum.

36

Cum autem imperij illud aliunde sit inxat hominis invisibile connectitur omnino cum actu, quem regulat: ergo actu regulatu imperio memorato necessarius eradic, adeo ut nullo modo possit esse liber. Imò sequitur univ. ex doctrinâ contrarij, quod planè repugnet aliquis actu Divina voluntati, vel etiam humana (nam hoc ad huius operationes imperium illud ab adversarij exigetur), qui liber sit; nullus enim actu oriatur à voluntate Divina, vel humana ut indifferente, sed potius ut determinata in actu primo per profary imperium, vivè dicamen regulans operationis voluntati, et cum illâ connexy essentialiter.

37

Procedit Thomista communiter inquirunt, quod determinationis ideo non officere libertati, sed cum eâ planè coherere; quia nimirum liberi ponitur à primo libero volente non solum quod fiat actu voluntati creato, sed etiam quod liberè fiat: atque adeo faciente, quod actu ille sit liber libertate participatâ à libertate sui (nempe primi liberi), quo continet eminentè omnem aliam libertat. Imperium autem rationis, quod in Deo procederet primam intentionem, vivè volitionis liberam, utique non potest liberè poni à primo libero; hanc aliter enim actu intellectus elicitur liberè, nisi quatenus ex aliqua volitione liberâ ipsum antecedente ponitur; sed eisdem est, quod nulla volitio liberâ precedat imperium rationis antecedenti omnem volitionis liberam: ergo nequit illud imperium liberè poni à primo libero, ac per consequens nequè volitio ad ipsum subsequatur.

38

Nunc dicta confirmantur, et assertio nostra demum roboratur ex Divo

Thomā 1° lo. quod. 17 art. 1°. corp. quod ita concludit, primū --
 movens in virtute anima ad exercitiū actūs, est voluntas et sic --
 patet: est: cum ergo secundum movens non moveat nisi --
 in virtute primi moventis, sequitur, quod hoc ipsum, quod ratio --
 movet imperando, sit ei ex virtute voluntatis. Unde relin --
 quitur, quod imperare sit actus rationis presupposito actu vo --
 luntatis, in cuius virtute ratio movet per imperium ad exer --
 citiū actūs. In quibus verbis expresse docet, ab imperio rationis
 omnino presupponi volitionem liberam in cuius virtute mo --
 vet; sed imperium antecedens primam volitionem liberam pre --
 supponere nequit liberam aliam volitionem, et ex terminis ap --
 parer eisdem: ergo.

Ob hoc alij volitionem aliquam ex mutua
 causalitate quorunt, aientes, imperium illud presupponere vo --
 litionem ipsam, quæ imperat. Sed contra; quia cum hoc volitio
 presupponat imperium, ad ipsum presupponi nequit absque mu --
 tua causalitate in eodem genere causæ. Sequela Thomistæ igitur
 ingrata, manifeste patet; nam sicut imperium applicat, sicut
 movet voluntatem ut velit, ita volitio movet, et applicat in --
 tellectum ut imperet: ergo si volitio imperata presupponeretur
 ad imperium rationis ipsam imperanti, utique mutua volitio --
 nis, et imperij causalitas esset in eodem genere. Nec pro discrimi --
 ne sufficit, quod à quibusdam adducitur, nempe directionis, sive
 regulationis imperio convenire, non autem volitioni; quia regula --
 tio imperij iuxta Thomistam plerumque non est representativa,
 sed impulsiva duntaxat, seu motiva: ergo non est quare potius
 imperio, quam volitioni competat: maxime cum iuxta Dicum
 Thomam ubi supra laudatum, hoc ipsum quod ratio movet im --
perando, sit ei ex virtute voluntatis.

Respondent huc aliqui, mu --
 tuam istam causalitatem esse quidem in eodem genere, sub dicar

vi autem formalitatibus; quandoquidem illa volitio, quatenus
 est reflexa volitio sui ipsius, antecedit imperium rationi, idem
 que subsequitur quatenus est volitio directa objecti. Quoniam
 hæc responsio nihil omnino proficiunt ad veritatem; voluntas
 enim est equaliter indifferens ad profectam volitionem sub utraque
 formalitate; sed ob indifferentiam, quam ad illam habet sub
 conceptu volitionis directæ, requirit iuxta Thomam actum
 intellectum imperantem, seu determinantem: ergo propter
 indifferentiam, quam dicit ad eandem sub ratione volitionis re-
 flexæ, pariter indiget actu intellectus imperante, seu deter-
 minante formalitatem istam. Urgetur, et illustratur: volun-
 tas non est minus indifferens, quam est coca; sed, ut fiantur
 omnes, ob cecitatem eget illuminatione rationis ad omnem om-
 nino formalitatem actus cuiuslibet: similiter ergo propter in-
 differentiam requirit determinationem rationis ad omnem cui-
 usvis actus formalitatem. Certe si non est opus illi determinationi
 intellectuali ad aliquam formalitatem, æque necessaria monstrari-
 tur ad aliam, cum ratio videatur eadem in omnibus.

41

Nunc autem ultra superius allegata verba Divi Thomæ proponam
 alia, quæ manifestè convincunt hæcenus impugnatas ad ver-
 itatis solutiones, totamque doctrinam ipsorum in re ipsa Sancto
 Doctori contrariam esse. Cum igitur citata quæst. 17. 1a. 2a. art.
 5.º sibi objiceret: vi aliqui actus voluntatis imperantur, pari rati-
 one omnes imperantur: sed si omnes actus voluntatis imperan-
 tur, necesse est in infinitum procedere --- ergo. Respondet: ad hoc
 dicendum, quod cum imperium sit actus rationis, ille actus im-
 peratur, qui rationi subditur: primus autem voluntatis actus
 ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu naturæ, aut
 superioris causæ, ut supra dictum est; et Deo non oportet, quod
 in infinitum procedatur.

Infecto nihil adduci potest, quod clarius ad veritatem cum sententia Thomistarum, eam rejectis eorum solutionibus, quam hoc Angelici Doctoris proposito, primus voluntatis actus ex rationis ordinatione non est. Quorum enim ad evitandum processum in inferatuum hoc assentes, si posset imperium intellectuale participans libertatem ab ignomet actus, quem imperat, vel quia mutua causalitas esset in diverso genere causae, vel quia sub diversis formalitatibus exerceretur, ut inquirunt de verarij? Eximia vigilem et ineptam divinitam ad eo solutionem exquirexet, cum assentientia contrarij, difficultatem propius expedire posset mutua causalitas: dum ergo pro solutione tam procul à Thomisti abire, eis manifestè dixerunt.

Quapropter alij responderunt, imperium intellectuale prosequi ad omnes actus deliberatos; secus autem ad actus, qui solij liberi vint, non verò deliberati. Liber ergo, sed non deliberatus existimatur à Thomisti primus actus voluntatis, qui proinde secundum ipsos potest esse necessarius, certi peccaminosus esse nequeat: et ab actu libero non deliberato procedente rationis imperium, hoc utique posset haurire libertatem. Sed contra; quia non alia ratione iuxta contrarios, requiritur ad actus deliberatos imperium intellectuale, nisi quia voluntas ad illos actus est indifferens; et ab indifferente est indifferente nequit vixi determinatio, propterea que necesse fit, ut voluntas à ratione deexaminetur. Nam hoc ratio equè vim suam explicat in actibus liberi etiam indeliberati, cum ad non quoque voluntas sit indifferens, libertas enim oblique indifferentià requiritur: ergo vel non requiritur imperium rationis ad omnem actus deliberatos, vel est necessarium ad omnes actus liberi. Quod si primum divisionionis membrum admittant de verarij, solutionem suam plane deserunt; si verò secundum imitatio manent rationes nostras: ergo.

Adde quod etiam profata dis-

tinctio, seu libertas actus liberi ad deliberato concedi fortasse
 valet in voluntate creatæ; verum in Divina (de qua nunc
 agitur) locum invenire nequit; nullus enim actus liber Divina
 voluntatis, etiam si primus, potest indeliberatus esse, cum omnes
 et potè summo perfectionis deliberatissimi necessarii sint: quid
 non ex instinctu naturæ, vel impulsu causæ superioris oriuntur,
 et si primus actus voluntatis creatæ, qui secundum Deum Thomæ
 ubi supra laborat, ex rationis ordinatione non est, sed ex instinctu
naturæ, aut superioris causæ: ergo si prærequiritur imperium
 rationis ad omnem actum deliberatum, nullus actus Divina vo-
 luntatis liber erit; quandoquidem ad primus, quem reliqui sequi
 untur præsupponi non potest imperium.

45

Idem alij respondent ex
 Eminentissimo nostro De Larminio, imperium antecedens quod
 nullum actum voluntatis esse liberum voluntati, quatenus hoc li-
 berè sint, seu permittit ut moveat efficaciter ab imperio rationis.
 Contra vero; quia vel actus quò voluntas liberè permittit imperi-
 um, est ipse actus imperatus, vel est alius ab illo distinctus?
 Si primus alteratur in mutua causalitatem supra rejectam
 inciditur: quandoquidem actus liberè permittens imperium, hoc
 utique præcedit, idem aliunde subsequitur, cum ab eo deexamina-
 tur, aut imperetur. Si propterea secundum eligatur: ergo actus
 voluntatis, qui primus dicitur, non est primus, sed secundus, et potè
 superveniens post alium actum liberum, quò videlicet voluntas
 permittit imperium.

46

Et hinc iterum efficacissime refutatur
 opinio contrariorum: vel enim actus ille quò voluntas liberè per-
 mittit imperium, est imperatus à ratione, vel secus? Si secundus
 ergo iam admittunt aliquem actum esse liberum, qui tamen à ratione
 non imperetur, quod planè sufficit in nostro. Si vero primus
 admittunt, nempe quò memoratus actus, quò permittitur imp-

xiuum de eadem imperatus: ergo vel eundem est in inferioribus, vel
denique concedenda mutua causalitas impugnata, ut manifestè
probant rationes paulo superioribus expone.

Dicunt aliqui, voluntas
permittere imperium illud, non per actum aliquem positivum,
sed per puram omissionem obicis, aut impedimenti inconiungibilis
cum illo. Sed contra primo; quia plerumque certetur in
Deo regnare puram omissionem. Contra secundo; quia ut propra
ta omnia sit libera, debet in voluntate propponi facultas expe
ditæ, proximavè potestas ad exercitium positivum tali contextuali,
aut oppositè omissioni; sed omni proxima potestas ad positivum
exercitium voluntati constituitur iuxta Thomam per imperi
um rationis, uti quo regulatur omnis operatio libera: ergo prin
telligitur ad omissionem etiam imperium intellectuale: consequen
terque falso dicitur, quod voluntas per puram omissionem sinat
esse quod dicitur imperium.

Ceterum adhuc insistit Accusator Lucea Anto
nius Dearex, inquiring, actionis productivam actus imperati. Sed
lectionis esse duplicem, quarum altera procedat imperij, quia vo
luntas imperari se sinit; altera venio subequatur imperium ex
equis determinatione positiva. Sed contra; quia vel actio, que
broit imperium est pure physica respectu dilectionis, ad instar cale
factionis, illuminationis, aliarumque similium, vel similit est
actio intentionalis affectivè diligens, aut permitteus imperij?
In primo; vicus ergo calefactio est ultima formalis determinatio
tio, ad calorem, ad usum illuminationis, et sic de alijs; ita est actio,
illa ultima determinatio formalis ad amorem, seu dilectionem:
ergo prout inepte, quin et implicativè ponitur imperij rationi in
ter dictam actionem, et dilectionem. Quartum enim hoc imperij, aut
alia, quibus actio, et voluntas ad amorem determinatur, si eam
est ad amorem ultimo determinata vi prioris illius actionis, deo ut

Dicimus secundo, quod imperium intellectuale (pro ut actus
 mixti constituitur) inexorabile atque predecessoriam, nec propter
quidam, neque presupponi potest ad illum actum liberum, sive di-
 vine, sive creatæ voluntati. Auctoris videtur ipse rationibus,
 que physicam predecessoriam ex capite libertati impugnant.
 Tertium est obiecta alia doctrina contrariory refutatum certam
 minime omnino, breviter ita probatur: quod libertas cuius actus
 dicitur nec ad ipsum prorequiri, neque presupponi valet: sed
 imperium intellectuale Thomisticum funditum exeat libertas
 ejus: ergo nequit ad illum presupponi, vel prorequiri. Con-
 sequentia est recta, et major certa, probo minorem: si iudicium
 predecessorium efficax, et cum actu connexy se teneat ex parte
 actus primi, constituatque potentiam proximam ad actum, secun-
 dum huius utriusque libertatis omnino diluit, ut aperte patet in de-
 ta visione Dei respectu amoris beatifici; sed imperium Thomisti-
 cum est ejusmodi relatè ad actum actum: ergo proximi exeat
 libertatem illius.

Majorem huius ultimi syllogismi non inficiant
 tua adversarij, vim tamen ejus eludere nituntur, aientes, illam
 esse veram, quando connexio iudicij cum actu, quem regulat, ex mo-
 diti objecti naturæ, uti contingit in visione respectu amoris beatifi-
 ciz, secum vero dum ex antecedente libera predecessoria voluntati
 omittit, ut accidit imperio de quo nunc est controversia tota siquidem
 ejus connexio cy cum procedit ab electione libera mediony, utriusque
 dicitur imperium antecedente. Ratione huius distinctionis reddidit
 Magister Soliban, inquirens, voluntatem in actu cui subiectum
 ut eligenti subordinatam esse, consequenterque non exeat libertas
 tem ejus (sicut est), eo quod à voluntate procedat ex predecessoria
 electionis. Hoc ipsum ita rursus à positate confirmat: quia volun-
 tas in omnibus suis actibus est subordinata Deo, libertas actum ejus
 minime leditur ex eo quod à voluntate predecessoria per Deum

dicantur: Idem ergo de imperio dicendum est, cum pars ex ob-
 ique ratio; quod determinatio ipsa eadem et imperium unice requiruntur
 ad quodlibet actum iuxta naturam suam, et objecti merita,
 quod esse certe non habet necessitate principum actuum.

Contra

55

vero; quia manifeste deducitur ex hac responsione, quod etsi predeter-
 minatio se teneat ex parte actus primi, vel ad constituendum posse
 requireretur, nihilominus libertati non obstat: quod plane contrar-
 ium est doctrinae Thomisticae, subinde repetenti, Ideo libertas
 à predeterminatione non aufertur, quia nullatenus ad posse, sed tan-
 tum ad agere spectat: adeoque non ex parte actus primi, sed solum
 ex parte actus mediæ se tenet. Ratio vero videtur: Ideo quippe
 iuxta Thomistam predeterminatio predeterminationis electioni ad unum,
 tamen se tenet ex parte actus primi non exeat libertas ejus, quia
 voluntas sibi et eligenti subordinatur in ipso actu suo; atque vo-
 luntas in omni actu subordinatur Deo et predeterminanti: licet ex
 parte predeterminationis se teneat ex parte actus primi, non propterea de-
 trahat libertatem actus.

Primum immutata sic aliter adnotari potest

56

haec ratio: imperium, electione supposito, determinans ad unum, Ideo li-
 cet ex parte actus primi se teneat non officit ejus libertati secundum
 contrarios, quia solum determinat ad unum iuxta naturam suam, et
 ex meritis objecti, non solum necessitatis, sed indifferentia omnino
 supposito; at etiam predeterminatio Divina unice determinat ad
 actum ut eliciendum iuxta suam naturam, et ex meri-
 tis objecti, quod unum quidem indifferentem, et nullo modo neces-
 sitatis: ergo licet ex parte actus primi se teneat, nullatenus
 obstat libertati actus. Nihil ergo disparitatis est quod libertati
 exactionem, aut severitatem in ea imperium, et physicam predeter-
 minationem dummodo se teneant ex parte actus primi.

Sifracis

57

(224)

respondent ex ingenio Recensione nostro, ad huc eue dicimur
men in eo, quod necessitas orta ex imperio supponente prioriam
electionis consequitur liberam ipsius voluntatis determinationem,
veluti vero necessitas a praedeterminatione Divina procedens. Ex
eodem Authore facile refellitur: quoniam enim apud Thomam
necessitas praedeterminationis ex parte actus medij se tenentis non
quiritur liberam voluntati creato determinationem, quia vero con-
sequitur ad liberam determinationem voluntati Divina continentis
eminentem creatam, et simpliciter, et absolute necessitas consequens
ergo tamen necessitas praedeterminationis se tenentis ex parte actus
primi non consequatur ad liberam determinationem voluntati crea-
to, quia tamen requiritur determinationem liberam voluntati Divi-
na creatam eminentem continentem, hoc utique sufficit, et neces-
sitas illa ut simpliciter consequens: ergo disparitas et nulla.

58

Reversus aliter et urgentius exiguatur principalis adversariorum solutio: nam
ut ipsi fassentur, dictamen rationis irresistibiliter determinans ad actum
ex merito objecti, quod ostendit, necessario destruit libertatem actus, vel
imperium Thomisticum consequens electionem, et antecedens unum
est huiusmodi: ergo libertatem eius creabit. Major constat ex num.
54. Facta minorum: imperium iuxta contrarium non solum representat
medium, ut conducat ad finem propositum, sed etiam ut electio antea
dentur: ex hac enim electione procedit totam suam efficaciam acci-
pit imperium; sed electio procedens irresistibiliter determinat ad unum
objectum ergo proprium ab imperio ex merito sui determinat ad eumdem
irresistibiliter.

59

Cetera liquent, et minor de qua solus vel Thomista videtur
ora ambigere, mihi certa, quin et evidens apparet: illa siquidem
electio ut potest Divina, et essentialiter irresistibilis, ex merito sui
irresistibiliter determinat ad omne id, quod ad effectum suum obtinendum
requiritur, vel ad quodquid est simpliciter necessarium ut non frustratur.

ad evidentiam necessarium est ius, ne frustretur, vel ad hoc ut media
mandatorum executioni: ergo electio profeta ex meritis suis inordinabiliter
determinat ad usum: ergo &c.

Parox Anglicum Doctorem

60

1^a. 2° quost. 17. art. 3°. ad 1^{am}. ad istucere imperium rationis inter
electionem, et crum actuum. Quid autem recipi viderit Dicitur
Thomas abunde constat ex supra dictis a num. 38.: nusquam ex-
go reprehenditur athena, quod electio tempore ab eam distinguitur,
vel quod necessario mediet imperium inter utrumque: multoque
minus affirmare cum Thomae actum illius vni immediate
liberum esse. Profecto contrarium expresse ratio innuit, art. 5°.
vicato quotionis ubi ad primum ait, animus quando perfecte impe-
rat sibi et vult, tunc iam vult, sed quod aliquando imperat, et non
vult, hoc contingit ex hoc, quod non perfecte imperat. Imperat
tunc autem imperium contingit ex hoc quod ratio ex diversis par-
tibus movetur ad imperandum, vel ad non imperandum: unde
fluctuat inter duo et non perfecte imperat. Ergo si perfecte et in-
ferium dicitur autem libertate actus imperari iuxta Dicitur
Thomam, qui non agnoscit indifferentiam ad ponendum, aut non
ponendum actum imperari, nisi quando rationis imperium est
imperfectum.

Rectio 5^a.

Materia precedentium duarum
sectionum abolitur.

Denique dicimus, quod imperium rationis median inter inten-
tionem finis, et medium electionis, saltem in Deo non est absolute
necessarium. Assertio iudicatur: non est enim absolute necessarium,
quod in Deo virtualiter vive ratione distinguatur intentio, et elec-
tio, quandoquidem actu prout indivisibile Deum poset inchoare
finem, et eligere media: ergo neque necessarium est, quod mediet
imperium inter intentionem, et electionem. Consequens est recta:

61

td

quod antecedens: distinctio intentionis ab electione tunc vicie necessaria est, quando pro signo libertatis intendenti finem glorie non est proportio mediorum cum fine, proindeque tunc opus est investigatione, consultatione, ac iudicio pro concipienda electione prudente.

62

Certe, quando finem intendenti nullo retardari valet impedimento, ne simul eligat media, quorum aptitudo ad finis assecutionem est ei *propinqua*, consequenterque paratam habet quid quid ad quidem eligendum omnino requisitum, non est quasi propter naturam eligere nequeat; quia vicie intendere potest rationem ac adinvicem quascunque requiruntur ad intendendum, ita potest eligere, dum habet quid quid ad eligendum exigitur. Profecto Divini intentionibus nullo modo supervenire valent obices illi, qui nos tunc frequentem a mediorum electione revolvunt. Unde quod dicta sunt num.

63

Unde rursus ita probatur assertio profata: pro prioris ad intentionem glorie, vel ante quamcumque intentionis finis, in Deo supponitur perfectissima comprehensio, claraque cognitio mediorum omnium, quibus homines ad gloriam pervenire valent, adeo ut nulla, nequidem levissima circumstantia non illi pateat aperitissime; sed ita consilii utilitati, et efficaci mediorum ad intentionem, seu potius intendibilem, et non dum intentioni finis assecutionem quidem ita eligere potest: ergo Deus eodem indivisibili actu potest intendere gloriam, et simul eligere media. Confirmari solet hic dictum eisdem rationibus, quibus a num. 17. motus videtur, cum actiorem non esse necessarium distinguendum ab electione mediorum.

64

Idem vero dicitur, vel obdivinitatem objectorum, vel obdiversum tendendi modum intentionis, et electionis ratione nostra distinguentia sunt in Deo; non tamen inde requiritur, quod inter se necessarius sit esse tenentur ordinem prioris, et posterioris: ac per consequens quod inter ipsa mediare debeat imperium intellectuale. Deus enim pro

eo suo simili, seu concomitantem, se determinare potest ad intentionem, et electionem, licet ab invicem distinctas. Vel ostendatur unde rem quâ ratione nequeat ita se gerere. Nam Deus in illo primo signo sufficientes habet libertates, tam ad eligendum, quam ad inveniendum, atque ad id non est quare potius electio differatur quam inventio: ergo nec est cui absolute resistatur imperio rationis mediant inter intentionem, et electionem.

Hæc illatio mani-

festè patet: ejusmodi siquidem imperium, ut potest determinari ad electionem illam antecedere debet; alioquin irrequiritur debet intentionem, cum ab eâ vim totam determinandi recipiat. Arguitur resistens et, et ex terminis ipsi impossibile, quod è duobus actibus omnino concomitantibus se habentibus alter sit prior, alius que posterior imperio: ergo in casu memorato, nempe electionis in eodem signo concomitantis intentionem, imperium rationis inter utrumque mediani et prorsus impossibile.

Quasi pro complemento tituli sectionis textus vult hic adungi contentiones alterius questionis examen, an scilicet casu quo efficax intentio finis antecederet electionem medianam, eandem quoque prorsus deberet imperium aliquod intellectuale? Affirmant plures, etiam eorum, qui nobiscum absolute rejiciunt imperium intellectuale Thomisticum. Plures alij negant variis innixi fundamentis, quo quantum interet nostri, breviter attingemus. Imprimis ergo pro sententiâ affirmatiâ sic arguitur: efficax intentio nequit intentionem antecedere, quin vi talis intentionis voluntas moveretur, atque determinaretur ad eligendum; atque voluntas ita mota, seu determinata non potest, quin aliquid imperium rationis proportionatur ad illam electionem: ergo pro casu questionis aliquid imperium intellectuale debet precedere electionem.

Major hujus

65

66

67

67

inlogismi apparet innegabili: relecta quippe nunc dicta motione, seu determinatione; influxu efficaci intentionis in electionem inexplicabili omnino manet; non enim aliter in electionem efficaciter influere posse videtur, nec illam alio titulo proire. Minor autem ita subdatur: ut voluntas determinetur ad eligendum ex vi intentionis efficaci, necessarius requiritur cognitio denuntiandi voluntati prohibitam intentionem, ejusque connexionem intimam cum electione alicujus mediij; sed huiusmodi cognitio est imperij intellectuale, cum ea ad electionem determinet, et alicunde rationaliter quam enunciando connexionem prioris actus voluntati eij ipsa, vere debentem ex intentione resultari et concipiatur electio: Ergo voluntas modo dicto moveri, seu determinari nequit ad eligendum absque previo rationis imperio.

68

Consequentia est recta, et minor omnino consona. Dico Thomam citata supra quot. 17. de 2o.; major autem subdatur multipliciam: primo; quia siquis intentionis habito prioris oblivisceretur, nihil certi de mediory electione curaret; e contra vero, qui per errorem arbitraretur, se aliquando finem intendente, quantum respectu reus evenisset, ad medium electionem utique procederet: ergo non aliter efficaci intentione determinet voluntatem ad eligendum, quam ut ab eadem praecognita, vel ut eidem intimata.

69

Secundo: quia quod reddit motum appetibile, id se constituit inesse appetibili ab intendente finem, hanc aliter, quam ut cognitum movet ad electionem; acqui praesistenti intentione constituit medium in ratione appetibili a se intendente: non aliter ergo nisi ut cognitum movet ad electionem. De certitudine majori fere dubitari nequit, quia non alio titulo bonitas finis, et utilitas mediij, ut praeparatis movent ad electionem, nisi quoniam ita constituitur medium inesse appetibili ab intendente finem. Quare minor ita subdatur: quantumcumque conducentia mediij respectu

finis non intenti, nequit esse sufficiens appetibilitas illius medi
ut talis: itaque licet ad proliandum anima conveniant, vides
que sint ad ita commodè faciendum curans, aut equus, at vero
relatè ad eos, quæ nec intendunt proliari, nec ita aggredi, sup-
erfluit omnino, sunt que veluti non essent: mediu[m] ergo
in natione appetibili ab intendente finem, valtem in adquirendè
constitutiva ex intentione probabitur.

Tertio; quia quatenus nunc
expensa ratio generatim accepta sit efficax in omni agente ra-
tionali, fortius autem erget in Deo; præcognita siquidem crea-
tura medij nullatenus illum obligare poterit, aut necessitare ad
eligendum, cum apud omnes, nulli creatura possit inesse vis
ejusmodi, nempe obligandi, seu necessitandi Deum ad suos ac-
tus quasi eliciendos: sola igitur intentio probabitur necessitas,
et obligat Deum ad electionem, quatenus namque Divina est in-
superabilis nequit non illum determinare ad quodquod omni-
no necessarium est ne frustretur. At qui resistit, voluntate
Divinam obligari, seu necessitari per id quod ignorat: ergo est im-
possibile quod necessitetur, vel obligetur ad electionem ex vi inten-
tionis, quin prius hanc ipsam cognoscat, ejusque motionem
et impulsum clero regulatur.

To

Subsumpta minor ex terminis
apparet evidens; quandoquidem absens est, et impossibile, quod
voluntas Divina moveatur ab aliquo, seu necessitetur extrinseco
modo, ad instar videlicet instrumenti, quod ab artifice mover-
tur, utique vitaliter et voluntarie debet ab illo necessitari, ac
moveri. Sed aliunde nihil potest movere voluntatem vitali-
ter, et voluntarie, quin ab eâ quo cognoscatur: ergo non aliter
intentio præconcepta movet ad eligendum, quam ut cognita: ergo &c.

Ti

Uam
vero pro negativâ sententiâ contra rationes nunc adductas oppo-

T2

(230)

natura primo: imperium rationis debet esse practicum; sed ejusmodi non est cognitio intentionis probabilis: ergo nec est imperium rationis de quo in presenti. Supposita majora probatur minor; quandoquidem illa cognitio non causat objectum suum videlicet intentionem: ergo. Secundo imperium rationis non tantum habet intimare aliquid esse faciendum, sed etiam obligare ut fiat; atqui cognitio intentionis preconcepta volium habet intimare ut fiat electio, cum ipsa nec intentio sit, qua sua efficaciam determinat, et obligat ad electionem exsequendum: ergo sola cognitio intentionis non habet rationem imperij, sed ut maxime complexa ex voluntate, cognitione nimirum, et intentione resultans.

73

Tertio: tamen

cognitio decreti mediatorum executorum Deo notificat executionem esse debitam, non tamen Deo consentit imperium rationis debeat uniri ad executionem: pariter ergo licet cognitio intentionis edicat Deo electionem esse debitam, non Deo exdat imperium rationis ad illam determinans. Quarto: cognitio procedens efficaciam intentionem finis debet proponere Deo, in sua esse potestate media, quibus efficaciter cum allegatur; alioquin vixdem inconsiderate statueret, intentionemque suam periculo frustrationis offerret; sed cognitio quo Deo representat efficaciam mediatorum, ad eorum electionem abunde dirigit, ad eandemque sufficienter determinat efficaciam supervenienti intentioni: ubi tunc ergo probabilis intentionis cognitio non requiritur ad influendum in electionem.

74

Ceterum

hoc est difficile videantur, et ad speciem implexa, facile volentibus. Ad primum ergo respondetur, intentionem efficacem consensu eorum taliter cu electione alicujus mediij, consequenterque cognoscere illa est preexistentem ignorare nequit obligationem eligendi. Quare licet prefata cognitio respectu partiali objecti sui, videlicet ipsius intentionis revera sit speculativa; tamen est practica relative ad alterum objectum

praxiale, nimis enim electionem: dicitur enim hanc esse debitam
 ei, seu ratione praxiæ intentioni, et ita dicitur dicitur
 determinat ad illam per modum imperij.

Ad secundum dicitur, 75
 minorem esse simpliciter falsam; quia profata cognitio, non
 tantum habet indicere existentiam intentioni, et radicem debi-
 tum eligendi cum ipsa identificari, sed habet praxiæ ex vi hanc
 intimam determinare proxime formaliter ad electionem, vel
 inducere debitum eligendi proximum, et formale: quod certe ra-
 ti est, ut subeat rationem imperij intellectuali, quoniam obicit,
 quod cum istam accipiat ab ipsa intentione praxiæ, ut
 ut inquit Angelicus Doctor eandem allegatam quæst. 11. 1a. 2a.
 art. 1. corp., hoc ipsum, quod ratio movet imperando fit ei ex vir-
 tute voluntatis.

Ad tertium: omnino, vel concessio antecedente 76
 negativa consequentia; quandoquidem cognitio decreti memorat
 ti praxiæ nihil intimat potentis exterioris executionis ut tali, cum
 hoc sic accepta, non sit formaliter perceptiva, seu cognoscitiva,
 nec altitudo voluntati notificat aliquid esse faciendum, aut
 eam ad novum aliquid decretum concipiendum determinat, ali-
 equi respectu infiniti processu decretorum: ergo notitia
 hoc est quæ speculative, ut fore quæ nullam potentiam determinat,
 vel movet ad executionem. Verum autem evenit in cogniti-
 one ~~incompleta~~ existentis intentioni; ut namque denun-
 ciet voluntati debitum ponendi nondum habitam electionem,
 praxiæ ac imperatiæ ~~determinat~~ movet, ac determinat illam
 ad eligendum: ergo discrimen inter utramque cognitionem
 est manifestum: quoniam itaque prima non sit practica, mini-
 me deductiva secundam quoque speculativam esse.

Ad quartum: 77

minor admissa majori distinguitur, concedendo cognitionem

efficacia mediour ad electionis ipsorum sufficientem dirigens, atque
 determinans simul cum intentione, ac ejus cognitione: recit
 vero si precise supponatur, aut sola deum in se, quia nihil
 movet voluntatem, maxime Divinam nisi vitaliter, et volun-
 tative; consequenter que nihil quod non sit percognitum, et quod
 tale, poterit eam determinare. Cognitio igitur antecedens inten-
 tionem Deo non progonit debere media causari absolute, sed tan-
 tum sub conditione, quod se determinet ad intentionem: proinde
 que sola non sufficit electioni regulando, sed provera requiritur
 cognitio intentionis probabit; siquidem hac adveniente Deum
 cognoscit se debere medium aliquod absolute velle, cum ad inten-
 tionem expleendam omnino necessarium sit.

Disputatio 7^a

De necessitate scientie conditionate
 contingentium effectuum ad Predesti-
 nationem: in quibusque Divinis
 actibus ita corruvit.

Non hic ex professo nobis agendum est de scientia media, cum
 omnes admittant, in eum Deo scientiam infallibilem effectuum
 contingentium abstractendo ab actuali existentia de facto futurorum
 simpliciter que cognoscendo quod quod sit causa libera via in talibus
 aum ordine, in talibus que circumstantiis constitutur, esse futu-
 rura, volumque dividant ab alijs alijs circa modum, vel medi-
 cognoscendi futura mentionata, que controversia patitur etiam de
 scientia absolute futurorum contingentium emanata, inter Phi-
 losophos, ab ipsis que controversie discutuntur.

sectio 1^a

Unum scientia conditionata generaliter,
 et absolute necessaria vit ad Predestinationem.

1. **Q**uestio supponit Deum habere scientiam hanc infallibilem
 (sane satis expressam in Divinis scripturis, frequenter avocam
 ad ill

à l'ancien Barabaz, qu'au même que rationibus innixam); quia ve-
 ro ob infirmitatem intelligendi vim quā pollet, plura cognoscit quā
 quae requirantur ad praedestinationem, idcirco nunc inquirimus, an
 ad hanc omnino necessaria sit profata scientia, vel ad eam itā
 comparetur, ut habeat aliquem ordinem per se cum ipsa. Aff-
 firmant ferē quot quot agnoscunt in Deo scientiam hanc in-
 fallibilem effectuum contingentium sub conditione futurorum,
 licet alias de modo, seu medio quo cognoscit eiusmodi futurae, diuer-
 sissime sentiant.

Veritas aeternitatis, quo clarius infra conuulsi-
 praesertim variis Authorum opinionibus super indole decreti pro-
 destinatio, nunc breuiter ita suadet: nemo cordate potest
 absolute suo voluntati decreto statuere, finem aliquem obtinere,
 quā antea certū sciat se potestatem habere, sibi eē suggerere me-
 dia, quibus finem illum assequi valeat; sed absque profata scien-
 tia nequit hoc infallibiliter cognoscere: ergo. Consequentia
 necesse deducitur, minor statim ostendetur, et maior extra du-
 bium apparet; quia nemo potest efficaciter intendere, nisi quod
 arbitraria esse sibi possibile, neque potest iudicare quidentem alio
 quem effectum sibi possibilem esse, nisi pronoscat (vel in se, vel
 in medio, quo potest adhibere) vim aut virtutem inducendi ta-
 lem effectum: ergo &c.

2

At contra necessitatem huius scientia-
 tis generationem obijci solet: illa quippe nec est praedestinatio, neque
 pars eius; aliunde nec est effectus, neque causa praedestinationi: ergo
 nullum ordinem per se habet cum illa, quandoquidem ista
 nunc memoratos videtur inexcogetibilibi alius modo per se. Major
 quoad utramque partem itā suadet; scientia contingentium
 sub conditione futurorum antecedit decretum Dei liberum, et
 abstractis ab actuali existentia realiter aliquando futura; sic au-
 tem accepta, seu conditionata sub scientia simplici intelligentia com-

3

prehenditur: ergo profata scientia nequit esse predestinatio, neque
pars ejus, cum illa necessario dicat actum Dei liberum, et quolibet
partem illius liberam debeat esse, vel supponere actum liberum.

4

hæc ipsa ratione constat minor quod primum ejus membrum;
omnis enim effectus supponit actum Dei liberum: ergo. Proterea
quolibet effectus inquit in tempore, vel est temporalis; dicta vero
scientia est eterna: ergo. Quod ultimam quoque partem pro-
batur illa minor eadem clamare: quia deest predestinati-
um, et potest Divino voluntati actus, et in Deo; nihil autem
quod inest Deo potest habere causam, alioquin posset aliquid in-
natum esse causatum, et increatum, quod manifestam implicat
contradictionem: ergo. Denique quidam hic deserviunt, quod
memorata scientia, ne divini causa, sed nequidem ratio de-
recti predestinatio: nam valem inde sequeretur, Deum deo
predestinare homines, quia promerit illos bene vniuersi auxi-
lii gratis, quod utique requiratur absurdum.

5

Plena hujus ar-
gumentis solutio supra posita explicari, quo nequa non sunt pro-
sentis instituti, quo tamen omnino proterere non licet. Sana
nunc indicabimus, deinceps alia datur, quo difficultatem peni-
tus erodabunt. Imprimis ergo fatemur, quod illa scientia nul-
latenus inuincere expectat ad predestinationem: atque adeo quod
nec sit ipsa, neque pars ejus; predestinatio siquidem est actus libera-
et recte dicitur in argumento, profata vero scientia necessaria
est ex parte Dei, suoque modo naturali. Dixi quantum est ex
parte Dei necessariam esse profatam scientiam; quantum enim
est ex parte objecti contingentiam aliquam habet, quatenus abso-
lute loquendo posset objectum ejus non esse futurum, et certe si futurum
non fuisset, nec esset in Deo ejusmodi scientia secundum peculiarem illi
respectum; at necessario inest ipsi, semel ac supponatur objecti veritati.

6

Itaque cum iuxta principia Scholæ nostræ scientia memo-
 rata nullum in Deo supponat decretum liberum, idcirco di-
 cimus illam ex parte Dei naturalern, et necessariam esse, ac
 per consequens ad prædestinationem intrinsecè non pertinere. Imò,
 quavis in Deo supponeret decretum aliquid liberum (vbi com-
 muni Thomistarum opinio, nihil falsa, tenet) non ideo ad præ-
 destinationem intrinsecè pertineret; quia cum ejusmodi decretum
 ex parte objecti sit conditionatum, et æquiva nihil ponat in esse,
 per se spectante nequit ad providentiam Divinam: ergo et qui-
 dem à fortiori, nec ad prædestinationem: ergo licet scientia con-
 ditionata fundameta in hoc decreto, non tamen ponet esse præ-
 destinationis, neque partem prædestinationis.

7

Et hinc iterum aperte
 deducitur, præscientiam illam nullo modo pertinere ad effectum,
 aut quæsi effectum prædestinationis, quandoquidem et eos antece-
 dat, et iuxta veram Scholæ nostræ doctrinam, libera non sit ex
 parte Dei. Solum ergo restat, quod hoc scientia conditionata sit
 quodammodo ratio, vel conditio prævia ad Prædestinationem, quæ
 nec est ipsa, neque pars ejus, nec aliunde causa, nec etiam effec-
 tus illius: et secundum dicta num. 1. nullus alius est titulus
 ordini per se cum prædestinatione, seu nihil aliud superest, quod
 talem ordinem habere valeat cum illâ.

8

Veniunt acriter in-
 surgunt aliqui Thomistæ contendentes hinc inferri, quod ex
 parte meritorum homini detur causa, seu ratio prædestinationis;
 non tamen advenientes, quod eodem argumento præmittantur
 ipsi, cum hanc etiam præscientiam admittant in decreto suo
 prædeterminante. Nam quavis dari permittatur auxilium
 prædeterminans, tale verò statui non potest, quod verum concep-
 tum, rationemque meritorum auferat, et fide certum est: ergo
 Deus antequam prædestinet hominem per auxilium ejusmodi,

proxiū cum esse meritum gloriā, si tale auxiliū illi
conferatur. Et nihilominus iuxta Thomā, non inde re-
quiritur, quod propter illa merita Deus hominem predestinet:
ergo neque colligitur ex nuper dictis; parum enim refert ad
Deū, et rectitudinem illationis, quod providentia memorata
fundetur, aut sit in causā, vel in ipsa veritate eventus futuri.

9

Ugitur
est scientia illa, prociā dicatur ad predestinationem; at verò non
antecedit ipsam tanquam conditio necessaria ex parte homi-
ni, vel tantū ex parte Dei: hoc est non requiritur, ut appli-
cet, seu proponat voluntati Divinæ rationem aliquam ex par-
te hominis, quæ veluti meritum ipsius inclinaret, atque mo-
veret Deum ad illum predestinandum; sed unice necessaria
est, ut objectū ejus Deo proponatur tanquam determinabile,
vel si magis etiā prædefinibile et infallibiliter futurū, ut quæ
ponit in mente Dei rationem habere mediè efficaci, et sub ea-
dem eligatur: vel etiā intendatur et finis proximus. Un-
de non inferatur, quod in illo objecto sit alia ratio movens præ-
ter finalē, quæ conceptui predestinationis nullo modo con-
trariū opponi.

10

Hic accuratè notandum est, quod etiā in di-
ficultate quodammodo simili monimus sup. 5.^a, et quæ dicta
sunt ibi præsertim à num. 8.º, nō dicenda confirmant, et
illustrant. Ugitur animadvertere oportet, aliud esse, hanc sci-
entiam conditionatam esse simpliciter, et per se necessariam
ad effectū, qui prædestinatur secundum se consideratus: et aliud
valde diversum, illam esse necessariam ad predestinationem, quæ
per consequens ad effectū ipsos, ut ex predestinatione fiant. Et quæ
est hoc secundum auctorem, non inde requiritur quicquid, quod
absolutè factum existimo; predestinatis siquidem, rei præfinitæ
non est simpliciter necessaria ex parte effectus, ut hi aliquando

sunt: non enim profinitivum actu mali, qui tamen absque profinitione fit: pariter ergo sine profinitione fieri possent actus boni, quantum est ex parte sui, et solius effectivitate: ergo tamen a profinitiva dicta requiratur ad profinitivum, non tamen inde sequitur, ad effectum ipsum profinitivum secundum se spectatum requiri.

Utenim hoc ostenditur à ratione, quam etiam indicavimus loco supra allegato num. 86; ut enim effectus ille sit futurus, unde necessarium est, quod velit Deus instigare voluntatem creatam omnibus principij ad illum efficiendum requiriti, secundum exigentiam ipsi: et quod offerat ex parte sua concursum necessarium, scilicet eisdem ordini cum actu eliciendo: tandem quod velit operari creati arbitrium illud adjuvare partem, modo non retereus per ipsum; quandoquidem huius profinitivum, et recluso quocumque alio requiritur, effectus illum esse futurum libero cooperante arbitrio. Quod autem omnia sine eminenti possint haberi sine profinitione absoluta ipsius actus in se, vel secundum se considerati, nemodum dubitat.

Unde persequitur colligitur, quod eadem conspecta sub conditione sufficienti ut Deus proficere valeat, quod est voluntas creatura, si talis conditio poneretur: ergo ad profinitivum actus, quantum est ex parte sui, non requiritur illa profinitiva, quantum est ex parte Dei necessaria ut ad profinitivum, ut enim est in proposito nihil solitum, quin profinitivum. Quemadmodum igitur in homine profinitiva tanto perfectior est, tutiorque voluntati eius electio, quanto melior, et clarior illi fuerit cognitio efficacitatis meliorum: sic in Deo summa providentia, quæ profinitivum, aut eliguntur media, supponit cognitionem perfectissimam

future efficacitatis eorum, si de facto conferrentur, et in huiusmodi cognitione consistit illa scientia conditionata, de qua modo loquimur.

13

De cognitione cuius aucta claritate diximus casere perfectionem humano providenti, notandum est, quod iuxta diversitatem medicorum, que attingit varie dixeretur in ipsam excessus ille perfectionis, aut claritatis. Cognitionis siquidem efficacitatis medicorum naturaliter operantium omnia a scientia virtutis eorundem, ac providenti quo magis accreverit, aut inclamaverit huius notitia virtutis, eo pariter augetur, major meliorve reddetur illa cognitio efficacitatis medicorum. Ut vero dum ad media contingenti terminatur, incrementum perfectionis in profusa cognitione desumitur a majori prætorum experientia, vel a majori præsentendi, scilicet ex iam transactis eventibus augurandi futuri: vel denique nascitur ex alijs indicijs, que propter sua vixi quidem diligenter observare solent.

Sectio 2^a

Utrum scientia conditionata requiratur ad predestinationem antecedentem absolute

provisam merita?

14

Cum tum in modo loquendi, tum etiam opinandi, non parum inter se discordent deserventes decretum predestinationum absolute iam antecedens provisionem absolutam meritorij; sex tamen unanimiter affirmant, necessariam esse præscientiam conditionatam acutus liberorum, vires medicorum, per que gloria comparari potest, indubitantem que comparabitur, si talia auxilia ad actu illos eliciendo adhibeantur: et necesse quidem ejusmodi siquidem est voluntas ita predestinanti, ut quid quod absolute decrevit infallibiliter implendum sit, adeo ut requiratur essentialiter voluntatem illam frustrari; sed ad hoc omnino

necessarium est, quod scientia, quam prædestinanti habere
supponitur de efficacia medicorum ad finem obtinendum,
sit prædicta infallibilis: ergo.

Minor patet; quia voluntas ut potest
causa dicitur ab intellectu: ergo certissime noscitur utrum quid
illa recte statuit: sicut ergo decretum prædestinativum est in-
fastrabile, sic infallibilis est scientia quæ dirigitur. Profecto
nequit agens intellectuale generaliter loquendo confidendum
ab ipse illo periculo decernere finem aliquem absolute con-
cipi, quin prius exploratus habeat, finem illum esse compa-
rabilem, vel hoc, vel alio modo. Quod ad hoc certum, et indubi-
tatum est, ut etiam in rebus illis, quas Deus per se ipsum operatur,
non possit habere voluntatem absolutam eas efficiendi,
nisi sciret et antea sibi potestatis esse sufficientem ad eorum
dem executionem. Hoc autem scientia non distinguitur à
scientiâ conditionatâ, de quâ nunc agitur; quia præno-
scere media hoc esse talia, ut finis per ea possit extra dubium
haberi, nihil est aliud quam præcise, quod vi talia media præ-
beantur, finis per illa certo perituri obtinebitur. ¶

15

Ex his aper-
te concluditur, necessitatem scientiæ conditionatæ negari non
posse, saltem ab Aristoteli, qui docent, Deum ante præscien-
tiam absolutam omnium futurorum merito prædestinare
homines ad gloriam per absolute decretum præscriptum; quâ
sine præscitâ scientiâ Deus absolute decerneret non periculi-
tate antea negotio, consequenterque se committeret in duci-
men exarandi, cum de medicorum efficacia tunc aliter cer-
tu esse non posset, qui sane modus agendi longissime du-
tat, quin et abhorret ab infinitâ Dei peripientiâ: præter
de qua tanquam indecens ab ipso procul eliminandum est.

16

Ceterum

17

(24a)

inter averentes Deum ante absolute proposita merita predesti-
nare ad gloriam, absoluteque proferre singulos actus liberos,
quibus hoc est comparanda, non leve discrimen invenitur
circa modum, quo Deus movet voluntates hominum ad eli-
ciendos actus liberos, quos ipse proferit, ut homines illos exe-
querentur. Inprimis enim Thomista dicunt, id à Deo fieri
per qualitatem, sive motionem quandam, qua intus in eâ virtute
sua physice predecaminat voluntatem hominis ad actum:
ita ut illa ~~motio~~ qualitate, seu motione posita, sit prorsus
impossibile in sensu (ut inquirunt ipsi) composito, quod voluntas
humana non eliciat actum ad quem ita moveretur. Unde
plane deducitur, Deum antequam proferat motionem illam
tamquam predestinat, providere conditionatam hanc verita-
tem, si tali voluntati dederit talem motionem, eliciet actum
illum. Quare cum Deus faciat omnia media libera predesti-
nationis ab homine fieri, cum efficaciter movendo per mo-
tionem huiusmodi, sequitur, quod antequam proferat media,
sciat illa infallibiliter esse futura sub conditione proposita, nempe
si talem motionem per se efficacem homini conferat.

18

contra vero nostri Doctores, qui nunquam expensam efficaciam
medij erga actus liberos omnino rejiciunt, et potè nullatenus
necessarium, et aliunde libertati contrarium, efficaciam
auxilij providentis in vocatione congruâ conditionant: con-
sequenterque docent Deum providere tali vocationi (ex
suppositione, quod dicitur) efficaciter infallibiliter futuram,
et ita scientiam haberi conditionatam actus futuri per ta-
lem vocationem si proferatur. Dicunt proterea, scientiam istam
esse necessariam ad proferendum actus ejusmodi: proinde
que ad memoriam predestinationis modum antecedenti credi-
etur per modum singularis cujusdam proferentis absolute per

providae merita, omnino requiri. Verum hinc emergit alia
inter opiniones ipsas differentia quod modo illius scientia.

Revera

10

namque praedeterminationi Auctores minime statuunt sci-
entiam illam de aliquo effectu, aut alicujus effectu, ut hic
in se ipso contingenti, sed potius effectus ut contenti neces-
sario in aliqua causa, a qua si generetur, inevitabiliter
effluat, nimirum in auxilio proximo per se efficaci, seu phy-
sice praedeterminante; necessarium enim existimant, quod
illoposito sequatur actus, naturaliter ac requiritur terminus
actionis ad actionem semel positam. Solliciti, fatent, et in-
geniose laborant Thomae ad conciliandum cum hac doc-
trina veram libertatem, veramque contingentiam illius
effectus respectu sui causae proxime. An autem id agant, ut
intenty assequantur, non est hujus loci definire, nec exa-
minare.

Neque magis ad praecedens disputationem refert investi-
igare, num eadem praedeterminantis doctrina supposita
vati explicent, quomodo libere caveant actus, sine profata
motione proxime impossibili, seu repugnante, qui nec talem
accipiunt motionem, nec ullatenus illam habent in sua po-
testate? Nihil, inquam, refert, utri adversarij bene vel ma-
le percipere, vel implexè se expediant ab hac urgentissima dif-
ficultate ad alium utriusque tractatum attinente, licet huc etiam
aliquando, sed importune semper exagitate. Quod vero sem-
per spectat, Thomae rationem illius scientiae facile reddunt, aien-
ta illo suo principio supposito, quod sit scientia mente naturali,
et in virtute causa naturaliter agentis, ut cumque trahenti cau-
sam inferiorum, quam promoves.

20

Auctores vero nostri, à qui-
bus etiam exponitur decretum praedeterminationum per modo suppositam

21

singularis profinitionis, cum gloria cuiusvisque predestinationis, et
 quantitati eius in particulari, et non denique singulari actus libe-
 rorum, per quos gloria comparanda est: atque adeo per absolutam
 preparationis auxiliorum omnium, quibus efficiendi sunt tales actus
 a prima vocatione ad ultimam usque conuersionem doni perueve-
 rentio, censeant, scientiam illam conditionatam esse de effectibus
 contingentibus, et contingentes, et vere liberi sunt, adeoque posse
 non fieri tales effectus, certam positam omnibus causis, et conditio-
 nibus praequisitis et vint; nihilominus autem affirmant,
 Deum infinitam suam intelligendi virtute certo praevidere, quid
 futurus sit ab hac vel illa causa, si talibus auxilijs, aut conditio-
 nibus instructa ponatur.

22

Non difficeo, hinc aliquam laudari
 Doctoribus creati molestiam ad explicandum talem praevidentiam mo-
 dum à qua tamen ex infinitate Divini luminis infallibiliter
 omnia percipientis felicitate se subtrahunt: eandem quoque super-
 xano difficultatem eam ex veritate talem objecti in se spectati, quae
 ab exemplo praevidentis futurorum absolutorum, in qua labor idem,
 aut via inferior invenitur. Et hoc obice semel amoto, non in-
 congruè libertatis actus cum profinitione, ac predestinatione com-
 ponunt, relativumque praevidentis modum, inquirunt, esse maxime
 idoneum, et planè sufficientem ad indicatam profinitionem, et pre-
 destinationem habendam. De hoc autem sit modo quod fuerit: non
 tui quippe tantum interest ostendere (quod erit breviter abundè pro-
 tinnis) quomodo praevidentia conditionata supponenda sit ad
 memoratam predestinationem indum in utraque veritatem, ut
 licet Averrois predestinationis, eademque contrariis, af-
 firmantibus predestinationem antecedere visionem meritorum.

sectio 3^a

~~~~~
 Utrum dicta praevidentia necessaria sit
 ad Predestinationem, et secundum alias opi-

niones abstractam, et explicatam? ⁽²⁴³⁾

Plures atque sapientissimi Theologi de Predestinatione tractantes, nullam in Deo predefinitionem actus liberi in particulari, seu cum omnibus circumstantiis ejus admittunt, imò nec aliterius alicujus effectus inminuere pendentis ab actibus liberi; unde consequenter asserunt non fieri predestinationem per modum singularis predefinitionis, aut per decretum absolutum dandi gloriam, quod provisa merita precedat. Nihilominus requirunt scientiam conditionatam, ut illa reverentia vera ratio predestinationis gratuita: non quod arbitrentur scientiam illam esse necessariam, ut Deus efficaciter eligat homines ad gloriam ante merita provisa, nec ut actus eorum liberos proficiat.

23

igitur, unice propositam scientiam exigunt, et (quod prorens attinet) necessariam esse censent, ut Deus ex certa scientia, meritaque voluntate dirigat homines per media omnino secunda, et efficacia in vitam eternam; quandoquidem ita locum habet electio voluntaria hominum ad talis ordinem gratia vocantis, et subsequentiis auxiliis, ut in eo constituti sint infallibiliter sanctificandi, et glorificandi: consequenter que decretis predestinatorum à Regibus debet ascribi, cujus proinde major ad illos, quam ad istos benevolens ratio declaratur, quantum aliunde nulli perpetuam decernat felicitatem, donec absolute prodeant merita. Denique per voluntariam itam electionem ad memoratum ordinem gratia vitari judicant absurda, quibus opinio sua passim oppugnatur.

24

Quod igitur in hac sententia necessaria sit ad predestinationem scientia illa conditionata, suadetur; quia si deceret, utique Deus non posset velle alicui conferre auxilium efficax et tale, vel ut obtenturum infallibiliter effectum.

25

(244)

Sequela patet: Deficiente siquidem illa scientia Deus nullus cognosceret auxilium ut efficax, donec per scientiam cuius in intrinseca efficientia est; atque scientia conditionis supponit de actibus dandi tale auxilium: ergo pro quibus ad hoc de actibus Deus nullus cognosceret auxilium ut efficax: ergo neque posset velle conferre illud quod tale, nihil enim voluit, quod non precognitum. Alia proterea, quo similitudinem evincunt, etiam ad predestinationem absolute previsa merita subsequentem, requiri scientiam conditionatam.

26

Eandem alij sic explicant predestinationem, ut affirmant illam fieri per efficacem quamdam intentionem, quam Deus ex se salvandos omnes elegit ad gloriam ante previsa merita. Simul atque infirmitatem, quod fiat per absolutam predestinationem actuum liberorum in particulari, quatenus hi futuri sunt media consequendi gloriam ad quam unusquisque fuit electus. Sentiant ergo gemini libertatem huiusmodi predestinatione, si fiat ista per auxilium predestinans voluntatem ad actus profinitus: et aliunde reclusa predestinatione, reputant impossibile, quod in Deo sit infallibilis predestinatione conditionata talium actuum in particulari, consequenterque repugnare predestinationem illorum, ut pote quo fieri nequit absque prefata scientia. In quibus plane fatentur de veram predestinationem omnino requiri scientiam hanc infallibilem, licet alij non recta destinent iterum.

27

Quum itaque quaeritur ab his Authoribus, quo pacto Deus provideat electis media consequendi gloriam infallibilitate? Respondent, non illis provide definite seu determinate medium hoc, aut illud in particulari, quo certo generis eam obtineant; sed per voluntatem antecedentem unum aliquid provide medium, cui si consentire velit electus eo salvetur. Unde si Deus provideat liberum

hominu arbitrii illi ansumere medio, iam prosicit voluntatem suam impletam iui: quod si vero noncat arbitrii ejus illi resistendum esse, tunc loco mediij praestiti subrogat aliud, tandemque nova parat auxilia probere, donec optaty avequitua effecty. Et hunc loquendi modum adhibuit ejus Patroni Divo Thomo quat. 6. de veritate art. 5.

Coterium,

vel in hac opinione (de cujus veritate dicemus illico) necessaria est ad praedestinationem scientia conditionata; quia nemo potest efficaciter infallibiliter intendere finem, quin sit certus de medijs, per quae finem illum indefectibiliter obtineat: ergo in signo quo Deus eligit praedestinaty, sicut quoque media esse in promptu, quibus illum valescere valeat: ergo per scientiam hanc pronoscit, quid si dederit ei talia media, justificabitur, perseverabit, ad vitamque perseveret eternam. Nec huic obest, quod iuxta scientiam istam dicta praescientia nequeat esse de infallibilitate alicujus mediij distincte, ac in particulari, sed solum in communi, et confuse: quatenus videlicet non ita prosicit Deus, si dederit Joanni hoc auxilium, elicies hunc acty; sed unice, si Joannem in ventu fuerit huic auxilij, aliquando tandem conversetur. Non, inquam, obstat; quia sicut in effecty necessariy est, ut electio illa perseveratua ad exitum, sic et necessarium in praescientia, quod voluntas Divina se deexaminate possit ad valem electionem.

Jam vero quod attinet ipsam

scientiam, utique videtur inadmissibili; Deo siquidem attribuit scientiam illam confusam, qua nempe noncat, se posse hoc vel alio auxilio perseverare voluntaty humanam ad finem, quem intendit: ignoret auty deexaminate per quod auxilium id sit adepturus, et similiter per quem actum nequa sit salvaturus hominem: quo sane, quam prosicit abint ab

infinita Dei persequatā nemo non intraretur. Praeterea, modus ille providendi velut explorando, periclitandoque varia media, ut si frustrata unum adhibeatur aliud, cui similiter iterum succedat alterum, imperfectissimus est, ut potè praesertim invidiosam cocitatem, et in agendo quandam imbecillitatem summo Deo prorsus indignas.

30

Hic adde, quod certitudo praescientia confuso, seu quo non innititur in cognitione distincta, instructione esse determinati effectus futuri, fere fundari nequit, ita ut praedefinitioni Divina sufficiat; hoc enim tantam exigit certitudinem, ut oppositum implicet contradictionem, quia contradictionem implicat quod non implicatur Divina voluntas aliquid absolute praedefiniens: ergo nequit non inniti praescientia, qua pariter deo certat, ut etiam oppositum insolbat contradictionem. Cum autem illa praescientia, qualis ab Authoribus hinc fingitur, non sit in ignota effectui, vel in veritate illius objective praesente, oportet esse totam in causa, videlicet in turba mediory, e quibus nullus est efficax per se, seu physice praedeterminam voluntatem, consequentia quae nulli repugnat effectui frustrari: ergo neque toti collectioni, quantum est ex in mediory, repugnans est, quod careat effectui: ergo scientia nitens in ejusmodi causa non sufficit ut Divina voluntas absolute praedefiniat aliquid, quod sit executiva praescientie per talia media.

31

Non itaque credi poterit, Deum Thomam fuisse locum in verum contrarium, quasi consensit ipse Deo ad executionem suae intentionis procedere more humano, autem instar homini, praestando videlicet unum aliquod medium ejus efficacie necius, animo tamen aliud agnoscendi, si non induxerit effectum. Quod namque rationalem executionem attinet, hoc saltem fide non potest affirmari; quia Deus per

(267)
per conscientiam visionis ab oculo pronovit quoddam auxili-
um futurum sic efficac, vel inefficax. Neque dici potest quod
ad oculos dispositionem Divina providentis: talis enim pro-
videndi modus, ut dicitur et num. 26. valde restrictus dimittitur
tunc, atque defectuosus esse, ut potest supponere ignorantiam Deo
repugnans, et indecoram: à quo proinde longe relegandus est.

Quar

32

propter existimo Vanitatem Doctorem loco citato tantum explicare
voluisse, libertatem in medijs obtinendi finem componi prorege
infalibili finis executione, quatenus nimirum talis esse valeat
eius indifferentia, ut quavis unum effectum procreta, appo-
netur aliud, et sic deinceps quovisque gen aliquid illorum fiet,
modo operatur, consistendum. Nam ut ibidem ait, loquens de
homine, quem ad gloriam infalibilitatem obtinendam Deum vidi-
navit, tot adinventa ei preparat, ut vel non cadat, vel sicceci
Deus resurgat. Ne vero nec tibi, nec alibi Divus Thomas asse-
ruit Deum in signo, quo media in oculos sua providentia
disposuit, ignorare, nimirum hoc vel illud futurum sic efficac, nec
ine, vel vray lapsurus sit homo, tametsi tale medium illi con-
feratur, sed unice dicit, ita se gerere Deum ad servandam
libertatem, et ob alios sapientis sui fines occultos.

Ugitur etiam Deum

33

pronocat, electas esse causas, et nihilominus illud auxiliatum
et lapsum permitit, simul enim proicit quoniam alio mo-
do damnum reparari valeat, sit que de facto relaxandum. Deum
ergo substituit unum auxilijs loco alterius: non quod ignora-
verit prius inefficaciam, quam utique proderet, etiam ante
deceam confederandi tale auxiliatum, seu prius quod deceamnet
collatione illius: sed quia vauitati providentis sui sic expedit.
Vt quippe veniat indifferentiam, et libertatem auxiliatum, et
quandocumque tribuat predestinato medium inefficax, quoniam neci-

(248)

aut effectum inde veritatis; postea vero suo tempore, congruente nimirum, et oportuno prebet auxilium efficax, quod adeo certe producat effectum inventum, ac si esset causa necessaria. Hoc ad mentem Divi Thomae declarandam, ad probandam quoque, quantum presentis interest assumpti, necessitatem scientiis conditionata sufficiunt.

Sectio 4a.

Quæritur Prædestinatio sit actus intellectus, an voluntatis Dei, vel utriusque?

34

Statui quidem, imò disp. 1. num. 2. promisi tractare non perfunctione, sed accuratè questionem istam. Verum à proposito me distrahunt, et à dispositione soluti prestat necessitas obiter attingendi plura hinc atinentia, quæ sparsim, et prout occasio postulabat iam indicata manent. Sed adhuc nonnulla tenent, quæ libere valtem oportet, ut conveniens difficultati notis vobis exhibeatur. Inquirimus ergo Thomistæ communiter per Capreolum, Durandum, et paucos alios Theologos, affirmant Prædestinationem consistere in actu intellectus Divini, quia nimirum Divi Thomæ 2^a part. quest. 23. art. 2° corp. dicit, quod prædestinatio est quidam ratio ordinis aliquorum in salutem eternam in mente Divina existens. At etiam sanctus Doctor inquit eodem quest. art. 5. corp. ac rursum art. 6. ad 3^{am}. quod prædestinatio includat voluntatem. Utraque non adeo clarè faveat huius opinioni, ut indubitati ejus Assertionibus annumerari valeat.

35

Alium de veno probatur ex modo loquendi Scripturæ Sacre, cujus plura testimonia producant hinc Authores, quæ evidentior innuere Prædestinationem per solos actus intellectus; nam illud Apostoli ad Romanos 8. quos precepsit, et prædestinavit, cuius verbi significatio queri declarat, et exponit per aliud. Luculentius autem insinuat cap. 11. eisdem epistole, ubi Paulus ait, non repulit Deum plebem suam

quam, quam proci cavit: hoc est, secundy interpretationem Augustini de dono perseverantis cap. 18. prodestinavit; quam expositionem ipsa littera circumstantia videtur exposcere. Tandem, omnia alij Apostolus ad Ephesios cap. 1. dicit, prodestinati secundy propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium; sed consilium spectat ad intellectus: ergo.

36

Probatum etiam à ratione; providentia quippe iuxta Doctry est actus rationis, et prudentiæ; sed ut constat à vect. 3. Disputationis De. prodestinatio est providentia quoddam specialis: ergo. Exomisso nunc manifeste; nam præter auctoritatem Doctry, et rationes loco citato productas, cum ad providentiam, quam ad prodestinationem attinet ordinare per media conducentia vel in suos fines respectivos; atque rem unam ad aliam ordinare, vel in aliam, est actus rationis: ergo. Et quod prodestinationem in particulari spectat, videtur in sacris Litteris exprimi per prodestinationem; quandoquidem Hierony 13. de Sententibus, qui Antiochia Litteris Laulum Judæos increpantem, et de futura sui conversione loquentem audierunt, dicitur, quod glorificabant Verbum Domini: et crederent quodquod erant prodestinati ad vitam eternam.

Secunda verentia cy Doctore Venaphico, subtili, Arneolo, et pluribus alij constituit prodestinationem in actu voluntatis. Defensores hujus opinionis eam probant non solum ex scriptura sacra, sed etiam e nonnullis textibus protractam iam allegatis, in illis enim verbis ad Rom. 8. quos prociavit, et prodestinavit, aiunt, prodestinationem à prociencia clarissime distingui, tanquam voluntatis vice propositum ad quam subiectus: ibi siquidem ultra verba nunc adducta, prostant hoc alia, qui secundum propositum vocati sunt sancti. Similiter alteri illud Apostoli testimonium ex cap. 1. Epistole ad Ephesios deumpny, videlicet prodestinati secundy propositum ejus, intelligunt de actu vo-

37

(285)

luntati; nam ibidem antea dixerat, elegit nos in ipso: quod autem electio significet actus voluntatis, est, inquit, extra dubium apud omnes.

38

Imo rationem ipsam pro Thomistarum opinione propositam retorquent in favorem hujus aientis: providentia spectat ad voluntatem; sed predestinatio Divina est providentia specialis: ergo pariter ad voluntatem attinet. Probant maiorem; quia providentia non tam dicit cognitionem, et notitiam, quam studium, sollicitudinem eorum, quibus est prospiciendum, seu providendum; sed huiusmodi cura, studium, aut sollicitudo pertinet ad voluntatem: ad eandem ergo spectat providentia. Proterea quatenus ad intellectum attineat habere notitiam ordinis mediocrum ad finem, nisi noscere propositionem eorum cum finis assecutione; ordinare tamen efficaciter ut media fiant propter finem, utique spectat ad voluntatem: quod autem providentia consistat in hac practica efficaci ordinatione videtur innegabile: ergo.

39

Alia tum scripturas, cum Latini effata, quibus hanc sententiam suadere nituntur ejus Latini, sciens, et volens omittam, exceptis duobus uno, vel alio, quo specialiter urgere convenit. Ut igitur ostendant predestinationem esse decretum Dei, consequentemque Divino voluntatis actui afferunt illud Cuthen cap. 13. non est qui possit suis resistere voluntati, si decreverit salvare Israel: quibus certe verbis intentum videtur evincere, quod vim enim excolletur Omnipotentia Divino voluntatis ad probandum infallibilitatem eventuum esse quod a Deo decretum, si non attinet decretum ad voluntatem ejus? Demum allegatur Augustinus, qui cap. 10. de Predestinatione Sanctorum agens distinguit predestinationem a prescientia, sic inquit: Predestinatio sine prescientia esse non potest; potest autem sine predestinatione esse prescientia. Ibidemque dicit, predestinationem esse gratia preparationis, quo sane preparatio spectat potius ad voluntatem, quam ad intellectum

rum, cu omne voluntarium agens (maximè quando non eget
inquisitione mediocris, quia naturaliter ea prænoscit) per pro-
positum et voluntatis suam sit proximè preparatus agere.

Cum vero

40

licet Authores utriusque sententiæ conveniant, illi nimirum
aveniendo, quod prædeterminatio sit actus intellectus, et isti quod sit
actus voluntatis; at magnopere dissentiunt in designando actus,
qui sit formalitè prædeterminatio. Nam aliqui quorundam opinionis
Latroni volunt eam esse actus scientiæ Divini, qui præcedit cogi-
tationem: alij è contra esse actus imperij, qui voluntatem subiequi-
tur, et quæ veluti principium proximum, quod Deus voluntatis
suam exequitur. Alij dicunt esse iudicium quoddam prædictæ,
quod Deus sententiam quasi definitivam pronunciet super
secundam felicitatem beatitudinis: alij tandem esse scientiam Dei,
non ut antecedens liberum eius decretum, sed ut aliquomodo secu-
tam, et approbatam per illud.

Neque minor est discordia Defen-
sorum secunda sententiæ. Quidam enim docent actus electionis ad
gloriam esse prædeterminationem, quia per illum efficacem, et omnino
antecedentem homo destinatur ad vitam eternam. Alij è con-
tra rejiciunt hunc actum à constitutione prædeterminationis, quæ
in tota præparatione mediocris consistere dicunt, quia valde
providentia, cuius est pars prædeterminatio, unice versatur circa me-
dia. Denique sunt alij non pauci, qui tenent prædeterminationem
ex omnibus huius voluntatis actibus coalere, ita ut non intellex-
to, seu recluso quovis eorum ipsa deficiat.

41

Tercia sententiæ mihi
verosimilior affirmat convergere prædeterminationem ex actibus
utriusque potentis, seu completi tam actum intellectus, quam
voluntatis: ac proinde nonnunquam ab uno nominari, quando-
que ab alio. Hæc opinio super indicatis amborum partibus fundat

42

menti inuititur: quamvis enim alia probent, quod ad prædeterminationem exigatur actus intellectus, et alia quod etiam requiratur actus voluntatis: neutra vero quod à conceptu prædeterminationis excludi debeat actus alterius potentie. Propterea iudicetur à ratione quâ innotuimus diq. 1. num. 3. providentiam includere tum actum intellectus, tum etiam voluntatis, et quam hic iterum expendere superfluum erit.

43

Non tamen est omnium, quod in presenti questione plura miscantur diuina mente vocalia, que confusionem aliquando patiunt, quam eorum ad alias disputationes maioris momenti transferunt. Et igitur inuicem aliquo prædeterminationis equivocationes, et quantis fieri valeat claritati consulatur, aduertere oportet, nequaquam interuenire prædeterminationis naturam intellectus, vel voluntatis, veridem describat utriusque: neque similiter illius esse pondus vltimum, quod uti potius quam altera actus intellectus, aut voluntatis nominetur prædeterminatio modo aliunde constet de sensu loquentis. Quare siquis peculiari suo sententia nimis addictus, vel etiam nimis aduocatus inuitat in illâ, nec nisi secundu illam dicere, per melleatur ad nutum eius, quando tamen hæc indulgentia non offendet veritati, seu causæ propriæ.

Disputatio 8.
De subsecutione vel antecedenti
Prædeterminationis ad meritum provisionis
absolutam?

Quomodo indubitati naufragij, certissimo que submersio
nis periculo vere offendet, qui quillo casione lembo cunctos Oce
ani scopulos, vixit, atque sinus inuicem tentaret: ita sanè
vobis exortus plusquam circumuigi ve offusum, et obsequium in
gemeret, quiqui exiguo humano menti acerrime profunda

Divina Predestinationis arcana penetrare intueri, ac aperire vellet,
 luce siquidem inaccessa creati celsant oculi, et a quo propius ad il-
 lam accedentes immenso fulgore ferendo ingentes haeretantur, ob-
 numantur, excocantur. Non ergo quo Deus in refectionibus
 providentia sciri abita servare decrevit humano capiti, sed
 quo summa dignatione permittit aliquomodo nobis innorescere
 de ineffabili Predestinationis mysterio reserare conserdimus: ut
 an decretum dandi gloriam hominibus, ipsorum absolute provia
 merita procedat, vel sequatur? Quod licet arduum, et implica-
 tissimum existimetur, non autem prorsus inextricabile. Qua-
 re sit =

Seccio 1^a

Explicatio sensu questionis variis

super ea referuntur Authorum sententia.

Neque facilius, aut clarius exhiberi poterit genuina ratio diffi-
 cultatis, quam ipsa diveritate testimoniorum, seu formularum,
 sub quibus questio proponi, vel remaneri, evolvi solet; nam ad re-
 vocandam ambiguitatem, quam ex variâ predestinationis ac-
 ceptione vox ipsa subit, et subinde generat; sic à quibusdam in-
 tituitur: Utrum primus actus, quem Deus habet erga predestina-
 tos, sit absoluta voluntas illis conferendi gloriam? Et nonnulli
 ita: Num voluntas Dei circa homines recipiã salvandos, pri-
 us ratione versetur circa gloriam, quam circa media Divina gra-
 tia? Ab alijs: An efficax decretum dandi gloriam electis antecedit
 absolutam provisionem meritorum?

In his et similibus questionibus
 instruendi modis (sicut voce distinctis, ne tamen eo sensu consenti-
 entibus) non est verum de voluntate simplici complacencia, sed de
 voluntate absoluta, et efficaci licet hoc aliquando non exprima-
 tur. Quod namque procedere debeat aliqua voluntas, ferre non
 est, qui neget; verum illa poterit esse, vel simplex affectus, vel co-

1

2

(254)

luntas conditionata, vel etiam voluntas illa senis, sincera, quin
et efficax quantum et de se, quam certe Deus habet ad huc erga
seipsum, et late probatur et disp. 2.^a à ver. 1.^a usque ad 4.^{am}. Nihil
ergo de affectibus huiusmodi nunc inquiritur; sed an Deus ha-
beat ad eos, qui cum effectu salvantur decaety absolute illi con-
ferendi vitam eternam, adeo efficax, ut eo semel concepto salvan-
di sint infallibiliter, et quando nam, aut in quo signo intelligatur
id habere?

3

Ex hinc proterea constat, quod esse passim audiatur ex-
gitari, nunc prodestinatio vit amè, seu post absolute provisio meri-
ta; nullatenus hic esse controversiam de prodestinatione comple-
sumpta, vel quatenus iuxta descriptionem ejus traditam disp. 5.^a,
completiva conscientiam, et preparationem mediocris; sed quatenus
quatenus est efficax electis ad gloriam, sive voluntas absolute dan-
di felicitatem eternam. De hac igitur electione ad gloriam et coronam
cota sit est, an Deus eam habeat ex se, independentem, aut non sit
posita meritorum absolute provisione; vel an uti procedit electionis
illam scientia necessaria, et etiam conditionata, sic eandem an-
tecedat absolute provisio meritorum?

4

Quamvis ad venum questi-
oni agendum huc usque dicta sufficere posse videantur; nihil
ominus ad pleniorum ejus intelligentiam ultra sciendum, et
adnotandum est, rationem prioris, et posterioris in decaety, et pro-
cientiam Dei nostro intelligendi modo bipariam aditui. Primi
per analogiam, et similitudinem quandam ad mentes humanas,
quo de rebus consultationem habet, ac decessit, ut ordo, quem
veniat in rebus, quando compositè procedit, etiam assignetur Deo.
Secundo ex parte objectorum, quo Deus provincit, atque prodestinavit
dicitur; nam cum non velit unam rem creatam propter aliam,
vel quia vult alteram iuxta nominum illud Angelici Doctoris
1.^a part. quat. 19. art. 5. Corp. non propter hoc vult hoc; et enim

quia vult unam rem esse propter aliam, vel ut ibidem ait Di-
v. Thomas vultur hoc esse propter hoc, Deo nostro concipiendi
modo. vultur in ipsa praesentia, et praedefinitione Divina
deus quem inter se servant objecta. Unde dicitur prius velle,
prius que velle unum, quam aliud, vel quia unum est prius al-
tero, vel quia de videntia, et voluntate Dei loquimur huma-
no more.

De cetero quippe Deus ut ens illimitata perfectionis, deo
que simplicissimum uno velut icu pertingit omnia; quod autem
uti vultur ille peragit, nos ut infirmi cogimus explicare vo-
cabus imbelli nostro captra accommodatis, non quod (inquit
eleganter Eminentiissimus tam videntia, quam Domina
Bianca Celestini Cardinalis Fondatus 1. part. Novi Pro-
visionis divolati pag. 6.) in Divina natura nomen, et
multitudinem perfectionum admittamus; sed quia quae in Deo
unum sunt, ea ob eminentiam, et infinitatem suam pluribus
innumerisque perfectionibus creatis aequivalent; et deo proinde
quod effectus se habeant, ac si fluxa essent; sicque a nobis per
nomen, et in plurali explicantur, quantum reipsa sint res
simplicissima. Et ferè ratione quae dicimus, nimum aurey
res florentes argenteo amplecti; non numero sed unicus sit, sed
valore, et pretio. Actonii Cardinalis Laudatus, cuius aurea
verba non minus perspicue, quam recte rem delectant.

5

Alia

multa promitti solent, quo meo iudicio, difficultati lucem enit-
junt, non affundunt, quoque proinde dum opus erit, melius in-
becum disquisitionis utingentur. Quare tam de quorundam propo-
sitione recurrendo accedendo, super ea tres praecipue sunt veritates, et
fondere rationes quibus innotescunt, cum nomine atque numero
Doctoy uniusque subscribentiy. Prima tenet, Deum ex se,
independentem, esse non vapposita provisione absoluta meritorij

6

efficaciter elegerit predestinator omnes ad gloriam tanquam conong,
 et ex vi hujus electionis eadem decrevit. media gratis, quibus in
 fallibilitate eam assequantur. Ita Thomae flexique, vel omnes,
 et ut aiunt ipsi ex Divo Thomā 1.^a par. quest. 23. presentiam aut.
 4. et 6.º Scribit communiter ex Subtili suo Doctore in 1.º dist.
 41. Concedunt etiam in hanc sententiam Cardinales Hosti
 letus in caput. 8. Epist. ad Rom. annotatione 31. et Belarminus
 lib. 2. de Gratia et Libero arbitrio cap. 15. 6

7

Eandem pro coeternis
 egregie promoves Eximius Doctores lib. 2. de Predestinatione
 Cap. 8. ubi plura Scripturas Latrumque testimonia profert ad
 illam firmendam: rationes quoque pro eā stabilienda validas
 adducit, quibus expendendis textus etiam Sacros, et effata Laty
 entes erit opportunissime, nec non adeo nervosē, et fluximos ve
 centiores nostris ingenio claros adeptu sit Avetlas: proter antiq
 uos alios optime de re Literaria meritos, ut Grandium, Guic
 um, Favaly, Fanninum, Arniagam, Esquerdum, Hexenam,
 totque similes, et longa fere illorum recensio. Non tamen est
 violentio prosequendus unus Latex Alphonus Valmeron, cuius no
 minis pondus additur huius opinioni non exiguum, et potest quis
 pe tanquam Theologi Pontificii interfuit Concilio Tridentino,
 vana semper receptione Laty et Theologorum ibi convenien
 tium: hic ergo sapientissimus Magister late probat electionem
 provia merita.

8

Secunda sententia tantum ab ista differt, et par
 cum illa convenit; duos enim Predestinatorum ordines distinguit
 totum eximie sanctorum, quos ante provia merita predestina
 tū ad gloriam eligi docet: et alium inferiorum sanctitati homi
 num, qui post absolute provia merita destinantur ad gloriam.
 Assertori huius inter valentes dissonantiam, eam inferunt ex
 modo loquendi Scripturam, ex prerogativa, et dignitate, qu

quos aliquos, non tamen omnes aeternam vitam fructuros ornavit De-
 us, ut apparet fortissimum in Deipara Virgine, Domini Exce-
 vore, Sancti Agostoli &c. Ita Guillelmus Oram in Ly. dist.
 4. Gabriel Biel ibidem quost. 2. art. 2. Catherinus lib. 1. de
 Predestinatione cap. ultimo, et lib. 3. à principio. Nicolaus Stan-
 beaus in 2. part. Divi Thomae disp. 4. ad quost. 23. art. 3. Mar-
 namus tom. 1. Philosophia Vaca cap. 4. cum alijs bene mul-
 tis,

Quibus quod in particulari spectat Beatissimam Virgi-
 nem assentiuntur etiam Latea Leonarduus Lessius. Annberg
 et ego libentissime, si crederem inde commendari Virgini ex-
 cellentiam, et videretur huiusmodi, etsi non omnino
 persuadeam. Ultra rationes iam indicatas ad statuendum dup-
 licem hunc ordinem valvadorum, aiunt, id ab experientia
 constare: Deus enim diversissime se gerit in perducendis homi-
 nibus ad vitam aeternam, cum aliquos ita provenerit, ut ab ipso
 lumine vite morali gratias illi elongatur abundantissimas, con-
 tinuo que peccat impertiri, donec ultimam finem obtineant; ali-
 os vero non ita, sed post fluxus, aut etiam innumeros in peccata
 lapsus demum auxilia prebet, quibus efficaciter ad penitentiam,
 et finalem perseverantiam adducantur.

Huius opinionis funda-
 menta tum ab auctoritate, tum à ratione gravia reputantur
 à multis, adeo non solum inter antiquos, sed et inter modernos
 optime nota Theologos nacta est Latronos non paucos. Ita-
 que doctus quidam recentior illam inmerito despicit, nec verè
 dicit, pulsam è scholis exulare, cum torvapientes, et ingeniosi
 Doctores eam aperte tradant, impugnetque defendant. Ceterum
 hoc nihil interest nostri, qui nunc Auctorum placita referi-
 mus dumtaxat non tuemur, non impugnamus: loco vero nec ornato
 tenet, quod eis faveret, neque quod injustè nocet, imputandum esse censemus.

Tertia denique sententia tenet, efficacem Electionem
 Predestinatorum ad gloriam et coronam esse posse absolute gratuita
 merita. Ita Sanctus Bonaventura Cardinalis, et Ecclesie Do-
 ctor in 4. dist. 40. art. 2. quod. 2. ad ultimum, et alibi non semel,
 et ostendit Cauditus eius Commentator Gaudencius Bonem-
 gi tom. 1. tract. 1. de Deo disp. 11. de Predestinatione quod. 7. Car-
 dinalis Vadoletus in cap. 8. Epist. Pauli ad Rom. Cardinalis Con-
 arenus in Opusc. de Predestinatione. Cardinalis Arxeolus lib.
 1. dist. 40. art. 1. et dist. 41. art. 3. nec non laudatus antea Car-
 dinalis Sphondratus in suo nunquam sati laudando Noto Pre-
 destinationis absoluto. Sanctus Franciscus de Sales Episcopus
 Genesvensis lib. 1. de Amore Dei. Ludovicus Abelly, Doctor
 Parisiensis, et Episcopus Duchonensis in Medulla Theologica
 part. 1. tract. 2. cap. 5. vect. 3. Alensis, Henricus, Diaconus,
 Guandus Saper, Thomas Major, Albertus Phisius, Joannes
 Cilius, et alij quamplurimum ostendi cum omni erit designati
 etiam Operis loci in Noto Defensorum huius opinionis ad caltem
 citati Nodi Predestinationis adiecerunt.

Assentientia etiam ex Ho-
 tianus Accursus Doctor tom. 1. in 1am partem disp. 83. per totam. Lu-
 gonius de Valentia Theologus protestantissimus disp. 1. quod. 2.
 de Predestinatione punt. 4. Leonardus Lenius Opusc. de Pre-
 destinatione, et Regeneratione vect. 1. Becanus, Amicus, Fran-
 ciscus, et Lucius Franxianus, Mercurius, Clavellius, Martino-
 nius, Brevenus, Marconius, Reverendus D. Phisius Doctor Val-
 mantinus, et Societatis nostrae Gregorius Generalis tom. 2. Vele-
 tarum disp. 8. vect. 11. ubi Divinum Augustinum allegat pro hac
 sententia, quod pariter alij protestantes maxime Dices Craqueus
 et Valencia; non tamen illi soli, neque soli Servius, et alij in hoc
 utriusque decesserunt) nobili Recentior Salmoninus, et opinionis contra-
 riorum pugnatorem acerrimus: nam Phisius Samachous Doctor

Corbonicus, et Vetus Sacrae Theologiae Professor in Sam. paratem
Divi Thomae quae. 23. de Predestinatione cap. 6. conclusionem
2^a probat ex profecto verentiam hanc ex mente Doctoris An-
geli, nec non Sanctorum Ambrosij Hieronymi, Augustini, et
Crisostomi.

Imo doctissimus Augustinianus Sicut de Comitibus in
tractatu de Predestinatione disp. 3. art. 2°. tenet Electionem ad
gloriam fieri ex provisione meritorum: et art. 4°. statuit hanc as-
sertionem, Electio post provisionem meritorum nullo modo
contrariatur Sancto Patri Augustino, imò est permanens eius doc-
trina, et postquam ad conclusionem probandam fluxa Sancti
Doctoris testimonia produxerat, illico subdit: paratem afferre
vercentia alia loca, ex quibus clare deducitur permanens doc-
trinam Sancti Augustini nunquam fuisse, quod Predestina-
tio ad gloriam sit ante provisionem meritorum. Et quamquam breviter
ego fluxa alio proteream eadem intentos assumpto,
non tamen est omittendum insigne per Scotistarum, qui ab-
solutam suam Predestinationem in hoc puncto problematicum existi-
mant, non solum huic adhaerent opinioni, sed eam de men-
te Divi Augustini fuisse probant: nempe Philippi Tribes in
Lum. vent. dist. 11. quae. 1^a. disp. 58. de Predestinatione, et
Joannes Lonceus disp. 7. Cursu Theologici quae. 3^a.

13

Assatum ex

dictis apparet, quantum quolibet horum verentiarum auctoritate
poleat, atque adeo quam immerito tectis innoxatis censuris hoc
ultima, convitijque proscindatur a quibusdam primo senten-
tis Defensionibus, contemptu Pontificiarum Constitutionum,
neglectis Christiana Charitate, et Vinorum tum doctrinam, tum
pictate clarissimam injuriat. Ne quod astinet, quoniam, et re-
tundam ex his opinionibus optime fundatam alitumo; tectis
vero vultuato.

14

Censeo quippè cum dulcissimo Doctore mystico Theologo Veneto Adriano Valerio, qui (in Litteris ad Laurentium Leonardum Lesium datis Annis Lebennensium 27. Augusti anno 1618, quarum Autographum in Collegio nostro Antuenpiensi veneratur) in Argenteâ Thecâ inquit: *verentia illa antiquitate, maturitate, scripturarum naturâ auctoritate nobilissima de Libertine ratione ad gloriam post provisa opera, vanè mihi gratissima fuit, qui nimirum cum semper ut Dei misericordie, ac gratis magis consentaneam, cretionem, ac amabilem existimavi, quod etiam tantipè in Libello de Amore Dei indicavi. Oportet ergo monitare, verentiam hanc esse conformem scripturæ, Divini Celsæ via Latibus, atque rationi: quod ut agerenti fiat, commodiori que methodo reparatim est præterendum.*

SECTIO 2^a.

Ex Sacra Scripturâ probatur
efficacem electionem ad gloriam
esse post absolute provisa merita.

Non omnia, quæ volens affexi Sacra testimonia probant, sed ea dumtaxat, quæ clarius, et efficacius evincere videntur intentum, valeret verentiam istam Divinæ Scripturæ consentaneam esse. Sic itaque primo dicunt illud Christi Domini cap. 10. Matthæi, *redere -- ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à Patre meo.* Quo manifestè significatur verionem in Regno Dei, non favore, sed merito paratam esse. Sic enim hunc locum interpretantur Sanctus Epiphanius horum 60. Sanctus Cyrillus lib. 10. Theodori cap. 6. Sanctus Hieronymus lib. contra Iovinianum inquit, propterea Salvatorem ita respondisse, et novit omniquique mansionem vobis in Cælo non ex illa Christi largitate, sed etiam ex progniti operibus esse preparandam.

Eodem sensu vultur, et explicatur à Chrysostomo; nam homil. 6. in illa verba, sed quibus paratus est à Patre meo, sic ait: non est meum id dare, sed quibus labore, atque vultore preparatus est: ergo propter laborem, et vultorem, atque adeo propter merita preparatus est Regnum Caelorum; et eandem vultur profinitionem, quandoquidem de preparatione, non de actu, vel exercitiâ gloriæ collatione dixerit: ergo efficax electio ad gloriam est post absolute prævia merita.

17

Sic secundo aliud etiam effatur Chrysi Domini cap. 25. ejusdem Evangelij, nempe, venite benedicti Patris mei, possidere paratum vobis Regnum à constitutione mundi. Ubi Salvator notica invitatur Iustos ad possessionem Regni Caeli, preparati quidem ipsi ab æterno, nam illa phrase scilicet à Constitutione Mundi, designatur etiam æternitas. Cuius autem Regnum æternum accipere debeant, mox declarat adiungens: emissi enim, et non deditis mihi manducare. vitium, et deditis mihi bibere. Regni erant, et collegitis me. Adus et operibus m. 26. In quibus verbis, non solum exhibet rationem ob quam adpetunt sint Regnum, sed etiam quatenus illud preparatus habituri sint, quod et causam quoque preparationis indicat; quia si non ob merita quæ generantur illis operibus misericordia significantur, sed alia ratione, aliove titulo preparatum esset, inanis profecto foret assignata causa: ergo preparatio Regni de qua Christus ibi loquitur, est ex præviis meritis. Hoc autem prævia preparatio Regni Caeli est efficax electio ad gloriam, quæ proinde non est ante, sed post absolute prævia merita: ergo.

18

Explicatur, et vultur paritate Regnorum, quibus ibidem Christus ait: Dixit a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, et Angelis ejus: emissi enim, et non deditis mihi manducare: vitium,

19

et non debuit mihi parum illi; sed ignis sternam non est paratu Di-
 abolo, et Angelis eius nisi post eorum absolute gratia demerita: er-
 go neque Sanctis paratum est Regnum Caelo nisi post merita quo-
 rum absolute provisa. Latet illatio; quia quem admodum exhibe-
 betur ut ratio vocandi Iustos ad Regnum Caelorum, quod opera
 misericordie perfecimus: ita quo ratione reprobos ab eodem exclu-
 deri redditum, quod non execuerunt opera memorata: ergo vi-
 detur in providentia Divina omissiones horum operum antecedunt
 decretum efficax, et absolutum improbos addicendi flammis per-
 petuis: sic etiam in provisione Dei preceperunt opera misericor-
 dia decretum efficax, et absolutum conferendi Sanctis coronam glo-
 rio.

20

Certè in verbis Christi Domini nunc transscriptis glorie
 contraponitur Electi Reprobis, bona opera mali, et proximum
 panno: nec aliter hoc infligi, quam illud evogari dicitur. Unde
 ratio facta nullum exigit, et nimis preoccupatur communis de-
 venationum soluta: absoluta provisa demeritorum antecedit non
 involuntariam inflictionem supplicij, sed etiam intentionem
 et efficax decretum illud evogandi: pariter ergo provisa absoluta
 meritorum antecedit debet non tantum externam promij collatio-
 nem, sed efficax quoque decretum id impetrandi. Includitur,
 inquam, hac ratione recurrit ad decretum intentivum, et execu-
 tivum, affirmari illud antecedere, licet hoc provisa merita sequa-
 tur; quæ Deus eodem ordine causalitatis confert Electi gratia
 Celi, quo deputat Reprobos ad cruciatu Inferni; sed ne dum Repro-
 bis non incuit, sed nec intendit infligere panno sternam ante
 provisionem absolutam peccatorum: ergo neque parat, nec effar-
 citè intendit largire vitam sternam Electi ante merita absolute
 provisa.

21

Ratio hæc innixa comparationi Reproborum cum Electi
 quo et à Christo Domino instructo, supponit communem etiam

inter Thomam opinionem de Reprobatione non antecedente
 re, sed subsequente provisionem absolutam de merito; quæ
 licet illi quædam asserant, quod Reprobatio negativa, scilicet ex-
 clusio à gloria tanquam ab indebito beneficio procedat absolu-
 te provisione demerita; necnon autem Reprobatio positiva, seu de-
 stinatio ad penam eternam venit, et damni, de qua pro-
 inde mentionem expressè fecimus in argumento. Dico non
 omnino deesse, qui positivam quoque Reprobationem antecede-
 dicant provisione demerita. Sed paucissimi sunt, et multo plu-
 res infirmiter distinctionem inter decretum intentionis,
 et executivum, cui superstruitur impugnata Contrarij
 voluntas.

Sit tertio, quod ait Apostolus ad Rom. 8., quos præci-
 vit, et prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Unde
 vix argumentor: prædestinatio (proptè huc intelligitur etiam ab
 adveniens) absolute significat efficacem intentionem dandi
 gloriam (quæ quæ nunc sit, an potestea requiratur decretum
 aliud illius executivum); sed hoc prædestinatio iuxta Divinum
 Paulum supponit absolutam provisionem meritorum: ergo effi-
 cax intentio, vixè decretum intentionis efficaciter, et absolute
 conferendi gloriam supponit absolute provisione merita. Consequen-
 tia est recta, et major hæc à contrarij in dubium revocatur.
 Probo minorem: falsa siquidem esset Apostoli doctrina, si præci-
 vitia quam verbum ipsum prædestinatio supponit, non abso-
 luta, sed media duntaxat, vixè conditionata foret: ergo.

Sequela
 probatur ex ipsius Apostoli verbis; quia propositio hoc quos præci-
 vit, et prædestinavit, est indefinita: consequenterque in materia
 doctrinæ absolute prolata vim habet universalis, vel universa-
 li simpliciter operans, ut de Nacri hujusmodi locutionibus af-
 firmat receptissima Theologorum doctrina: ergo vix Divinus Paulus

(264)

ibi de scientiâ non absolutâ, sed conditionatâ tantum accipere
tur, utique dixeret, Deum prædestinare ad vitam æternam quos
quos conditionatè præcisit habituros esse merita æterna vite con
digna. Consequens est falsum, et hæreticum, quantumvis legi
tima sit consequentia, cum Deus certissime præcisiverit meri
ta conditionata plurimorum, quos non prædestinavit: ergo præ
cientiâ de quâ loquitur Apostolus in illis verbis est absolutâ, sive
de meritis absolutè futuris.

24

Denique aliqui fortasse reponet non
in reflexionibus hæc concinnandis frustra laborasse, quandoqui
dem ille textus Apostoli non est excipiendus de Prædestinati
one ad gloriâ, cum aliâ à multâ, et in sensu longe diverso
vocatatur. Agnosce non idem omnibus in eo subaudi; sed
non idè casus est labor noster, primo; quia de prædestinati
one ad gloriâ accipitur à plerumque contraxionem, et opposi
tâ donatus expositione, nobis etiam ostenditur; an autem
ingeniosa Thomistarum opera interpretationi textus huius in
pena, sive nos urgeat, ac ipsos nostra præmia alteram cum
aliâ conferenti facile patebit. Secundo, quia cum Ambrosio,
et Augustino sic ab alijs gloriâ intelligitur, et explicatur,
nempe, quos Deus præcisit fore devotos, sanctos, et conformes
Christo in vita, et passionibus, hos prædestinavit, ut sint Char
to conformes in gloriâ.

25

Ita Cornelius à Lapide celeberrimus
Biblicum Interpretæ in hæc locum Epist. ad Rom. ubi ver
bi nunc exaratis adiungit, hoc enim præcipue innuit verbum
præcisit. Præscientia enim est rerum nostrarum, et operum
quæ facimus, sicut Prædestinatio est Dei, et Divini arbitrij ac
voluntatis. Unde constat non arbitrarie, sed gravissimo fun
damento supponi, Laulum in illo textu locutum esse de Prædes
tinatione ad gloriâ, et insuper hanc ad absolutè prævia merita
con

consequi; cum ad gloriam eligi dicantur non quicumque, sed qui Christo conformes in vita pronuntiantur, quo sanè conformitas in boni eorum operibus consistit.

Sic quarto, quod ab eodem Apostolo pronuntiatum Epist. 2. ad Timotheum cap. 2. nempe, vigiliis -- emundaveris se ab iri: erit vas in honorem. Quibus verbis agens denotatur posse hominem efficere per bona sua opera, ut sit de numero Electorum, sicut de Boetianis; quandoquidem illa phras vas in honorem, parum apud omnes etiam de veteribus intelligitur electus ad gloriam, ad cuius quæ Divinâ gratiâ fretus potest se a delictis emundare, ergo quilibet adjuvato Dei gratiâ, qua parata ut omnibus (ut latè constitit sup. l. præcedenti a sect. 1. p.) potest fieri vas in honorem, ac per consequens electus ad gloriam. Consequentia necesse infertur; et mirum patet evidenter ex innumeri Scripturæ locis, in quibus ad penitentiam agenda variè provocantur, et accensentur peccatores; iam enim promissione promissionum alligantur, iam terrore poenarum excitantur ad peccata descendenda.

Hoc autem et similia sententia forent, et illusoria, si potentes abscisendi verberis culpary deceret sic invitati ad penitentiam; incanum quippè proximum offerunt impotenti conditionem implere sub quâ fit illius oblectio: dicitur que nimis intentantur minis suppliciorum eii, qui nequeunt illud exequi, pro cuius omissione jactantur: quibus ergo peccatorum cum adiutorio Divino potest maculas delictorum suorum eluere, seu se mundum ^{aut} exquiratum ab illi prostare, consequenter que se reddere vas in honorem. Ceterum hoc quod ad eò clarè requiritur ex relatis Apostoli verbis, imò potius expresse continetur in ipsi, nullatenus verificari potest in sententiâ Contrariorum, in quâ nullis hominum operibus induci potest efficax intercessio electis ad gloriam, ut potè quis volit Deo libera et.

Sequela manifesta videtur, cum agere

26

27

28

adventurios ad efficacem hanc electionem vniù procedat conditiona-
ta meritorum viciencia, proindeque merita tantum conditionata
prointelligantur ad illam. Atqui merita purè conditionata nul-
lum habent influxum, nullamque meritoriam causalitatem
exercere apud Deum: ergo. Minor extra dubium est; aliàs enim
efficax illa electio nec vna, neque. Causa denegata fuisset, cum
et eorum conditionata merita prouideret Deus: ergo dicendum est de-
cretum intentionum dandi gloriam omninò subsequi meritorum
provisionem absolutam.

20

Sit quinto forensis, et videra. Dicitur Beati
adhortatio cap. 1.º Epist. 2.º. nempe, fratres magis satagite, ut per
bona opera certam vram electionem, et electionem faciatu.

Profectò verbi huic perspicuè significatur decretum conferendi
gloriam finaliter perseverantibus ex suppositione, vel sub conditione
perseverantis finalis, non transire in absolutum donec etiam
opera nostra bona prouideantur absolute futura, cum expressè
termini innotuit electionem nostram non esse certò futuram,
vique dum absolute prouideantur à Deo futura nostra bona opera.
Consequentia vique alia recta est; quia si Deus efficaciter eligens
ad gloriam ante absolute prouisa merita electio nostra omninò
certa esset independenter à nostri meriti, cum antecedenter ad
ipsa illud efficax Dei decretum esset prouisè infuistrabile: ergo.

30

et fore clarum vii huius Apostolici testimonij proponi valet: efficax
electio ad gloriam antecedens absolute prouisa merita et prouisè in-
fuistrabilis, et omninò gratuita: ergo nequit non inferre terminum,
quem respicit, et independenter à meriti, quo proinde ni-
hil conferunt de firmandam, vel augendam certitudinem ejus.
Antecedens et ipsa contrarium doctrina, et consequentia rectè
deducitur; siquidem omne Dei decretum efficax, et absolute
est infuistrabile ad eptimum sui termini, sicut decretum quod

libet omnino gratuitum est generis independens ab operibus nostris: nequaquam ergo monet, et hortatur Apostolus, ut per bona opera certam faciamus nostram electionem, si hac antecedit absolute provisa merita: ergo &c.

Unde maxime potest ita doceri: Divus Petrus loco citato graviter, et serio suadet ut sereno valuti nostras prospiciamus, certamque nostram electionem efficere conentemur, non ut unquam, sed medijs operibus, quo subidio Divino gratis valemus elicere; sed efficax electio procedens absolute merita nostra, nullam omnino certitudinem ab ipsis accipere potest: ergo consilium Apostoli vanum esse, ut pote quod medium procul inutile designaret ad finis asecutionem, cuiusmodi sine dubio videntur opera nostra respectu electionis eadem antecedenti absolute, nullo que titulo dependentis ab illis: ut ergo quidem et considerata sit Apostoli ratio, debet electio nostra subsequi provisionem absolutam meritorum. Minus ex terminis certa videtur; quia decretum antecedens efficax et absolutum, metaphysice certo futurum reddidit effectum, quem decrevit; certitudini vero metaphysica nulla nova certitudo, vel certitudinis incrementum superaddi valet, ut evidens est: in vanum ergo laboraret, qui nitentur augere certitudinem huiusmodi: consequentia quoque frustra consilium daretur ad tale certitudinis augmentum procurandum.

Cum igitur hoc admonitio Divi Petri merito conceatur, et re ipsa sit consuetissima, requiritur inde nostra bona opera in electionem nostram influere; quo namque certitudo, quo se securitas aliter in illam deivari possit a meritis nostris? Unconceptibile sane videtur, quod electio nostra firmitatem aliquam habeat ab operibus, quo nullatenus in eam influant: ergo si per opera nostra potest, iuxta monitum Apostoli certa reddi, quodammodo pendet ab ipsis, ad quos

quod dè subsequitur; quod enim ab alicujus inflorari potest ut
 via, utique nequit illud antecedere, et ex terminis apparet evidens:
 ergo H.

Sectio 3^a
 Eadem assertio suadetur ex
 Sanctis Patribus.

33

Procor allegat plures Accutus Doctorum citatâ dig. 8°, cap. 3° quorum
 testimonia præscribo, quia quantum magno pondere existimari mu-
 reantur, à quibusdam exco^o rejci volent, et ab alijs in verum in-
 consensum alienum detorqueant. Quamè vola. Latiorum Patrum ef-
 facta proponam, ea que durtaxat, quo nostram sententiam appo-
 te continere videntur. Inprimis ergo Sanctus Ambrosius in illa
 verba Pauli ad Rom. 8. Jacob dilexi, Cum autem deo habui, sic
 ait, proscientiam Dei flagitat in huius causis: sciens enim quid esset
quisque illorum futurus esset dixit H. Ibidemque rursus inquit,
unum elegit proscientiâ, alium prævio. Et demum inferius depor-
 git, nam neminem damnat, antequam peccet, et nullum coronat
antequam vincat. Neque minus expresse favet huic opinioni, quon-
 iam supra illud ejusdem Epist. ad Rom. cap. 8., viximus quoniam dile-
gentibus Deum omnia cooperantur in bonum H. pronunciat,
istos quos proscivit sibi devotos, ipso elegit ad gratiam gratiam capi-
enda.

34

In verbis quippè nunc transcritis evidentiâ de electione
 ad vitam eternam loquitur Ambrosius; alius enim ad gratiam quæ
 etatis accipiendâ, non diceret eligi quos (Deus) proscivit sibi devotos
 sed ad accipiendam pietatem, ut sibi fierent devoti: ergo. Neque
 vim auctoritatis, et in eâ nisi divinitus, enervat, quod Sanctus
 Doctor agens de electione ad gratiam aliquando videatur plû-
 juto præcis assentiri, quia nec ipse, nec illi docuerunt usquam
 electionem ad gloriam ex voluntate arbitrij meriti esse, sed ex mi-
 xiti à gratiâ profecti: quod quid aliunde sit, an aquè aliquem eorum

phrasii quandoque minus accurate, vel non satis caute prolata
de Electione ad gratiam inveniat: ergo.

Coetus Ambronis

36

Quis Hieronymus Epist. Lib. quam veniit ad Helibiam
pari claritate tradit eandem doctrinam; vixidum ibi quot. lo.
exponens illud Malachis 2. non ne frater erat Cuius Jacob do-
cit Dominus, et dilexi Jacob Cuius autem odio habui? Inquit
non relevat irrationabilitatem Deum, et absque iudicij veritate;
vel causis procedentibus: vel quia alij non susceperunt filium
Dei; alij autem recipere sua sponte noluerunt. Et paulo
post adjungit, ex quo ostenditur non gentes eligi, vel hominum
voluntates. Ubi manifeste loquitur de electione ad gloriam,
cum causa nulla procedat ex parte hominis electionem sui
ad gratiam.

De hac autem electione ad vitam eternam affir-
mat expresse non fieri sine iudicio veritatis; consequenterque
non nisi considerati, et attentis Electorum operibus. Adde quod
textus non gentes eligi, vel hominum voluntates, clare signi-
ficat non homines nudos, aut meritis exutos ad gloriam eli-
gi, vel bonis operibus instructos, et ornatos; id enim ex terminis
innuit Antithesis inter homines, et voluntates ipsorum:
quia nullus alius verum apte potest ei subere. Quod si verode-
tur Sancti Doctorum ibi locutum esse de Electione ad remis-
sionem peccatorum, quo fieri potest ex meritis de congruo, recur-
rum illud Joannis 2. quot quot autem receperunt eum (perfr-
dem videlicet) dedit eis potestatem filios Dei fieri, atque adeo ju-
stificari; nullatenus tamen est exigendus, et voluere quidam,
de meritis arbitrij proprii relicti omnibus, vel adjuvi Divina gra-
tia.

36

Nec huic obest, quod in illa verba Pauli ad Rom. 9. cuius
vult miseretur, concedere quodammodo videatur in sententia

37

Sacerdotum; quia neque non omnino convenit cum illi: nisi
 lisi viquidem humano labori subiungit gratiam velut inde pro-
 meritam, ut apud Latinos non semel iudicatum (etsi fortasse non
 auctorem) invenitur. Imò quousque agente doceret confecti gra-
 tiam ex meritis arbitarij, non ideo probatio nostra ex relatu eju-
 sdem datusque langueret, cum ibi peripicue loquatur de meritis
 ex gratia procedentibus, ob que gloriam impartiri dicit:
 neque reprehenderetur siquam auctoris, vel etiam invidiose
 contrarium. Hoc ad vindicandam Sancti Doctoris honorem,
 probationemque nostram in illius auctoritate fundatam pla-
 ne sufficiunt.

38

Etiam Synchroon vtriusque laudari Doc-
 toris Augustinus in hoc puncto convenit cum utroque; nam lib.
 2. ad Simplicianum quod 2. propositi in initium, quam medium
 ait, nam nisi esset electio non essent electi; nec recte diceretur,
 „ qui accusabit adversus electos (quod extat cap. 8. Epist. ad Rom. vii.
 „ 35). Non tamen electio procedit justificationem, sed electio
 „ justificationem. Nemo enim electus, nisi iam distans ab illo qui
 „ reprobatur. Unde quod dictum est (nempe cap. 1. ad Ephesios vers.
 „ 12.) quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem: non video
 „ quomodo sit dictum, nisi prevenientia. Et paulo antea dixerat
 „ ibi loquens de Jacob, non itaque electus est ut fieret bonus, sed
 „ bonus factus eligi potuit.

39

Hoc Augustini loca nostram sententiam
 expriment adeo clarè, ut nulli indigeant evulsi reflexionibus,
 aut ponderationibus urgenti, quo circa plures adversarij, frustra
 tentatis aliquot reflexionibus reprobationibus adacti sunt asser-
 vere Sancti Doctoris alibi retractatae doctrinam hanc; ac
 ebinam et propositam non occurrunt. Et certe contrarium eius-
 dem (inter alios) Reverendus L. Thyrus iam allegata sup. 8.
 reprobationibus 11. et 12. quo tota sunt in mente Sancti Doctoris in-

Agenda: nec non Accusatus D. Vazquez, ubi supra citatus cap.
 8. Licet ergo D. Augustinus 2. Retractionum cap. 1.º
 meminisse utique de Libris à se retractis ad Simplicianum;
 at verò nihil in illis dictum ejus, aut aliquomodo sibi dispi-
 cere significat.

Imò mentionem de Libris huic deus facient
 1. de Lib. destinatione Saneorum cap. 4. doctrinam in ijs con-
 sentiam extollit, et optantibus veram de gratiâ notionem ha-
 bere, commendat, quòd sine dubio non committeres, siquid
 esset in predictis libris retractatione dignum. Undè pronunciat
 ac Eminentiissimus Sphorherati citato Hodo Predestinationis
 pag. 21. centum enim est, Saneorum Augustinum cum aliqua in
ius libris retractaret, nunquam retractaret, qui in Libris ad Sim-
plicianum de Gratia docuerat, imò vehementer ea commenderet,
se, eo que Semipelagianos remissis lib. 1. de Predestinatione
Saneorum cap. 4.

Unusquisque. I. de verbis Domini cap. 2. nunc
 vix exerbit hanc resolutionem, aut potius evasionem, iterumque
 tradit nostram ventrosam inquisitionem, in hoc capitulo hoc dicitur,
 meus, quoniam quos voluit Dominus, hos elegit. Elegit autem
 vult dicit Apostolus, et secundum suam gratiam, et secundum
 illorum justitiam. Gratia enim illis clariorum auxilia, quibus
 elevati valentius operari valeant, et operibus sic citius elec-
 tionem suam promerent: elegit ergo secundum suam gratiam,
 quatenus hæc eis liberaliter suppata potentes efficiuntur ad opera
 supernaturalia, quo gratiâ deficiente, nequaquam exequi
 possent; sed ipse illam adjuti libere meritoque faciunt: ac
 propterea rectè dicuntur etiam elegi secundum illorum justiti-
am.

Genuinam hanc expositionem, sponte fluentem ex vultu
 adducti Augustini verbis (quoniam imò vultam eorundem resolutionem)

tradit ipse Sanctus Doctor pluribus in locis presentim de gratia,
 et Libero arbitrio probant contra Pelagianos Divino gratis ne-
 cessitatem ad opera voluntaria; nam libro citato cap. 6. in illa
 27 verba 2o. ad Timotheum cap. 4. in reliquo reposita est mihi
 28 corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die, ius-
 29 tu Judex, ad intentum plane convincendum sic inquit; cui red-
 30 detur coronam iustitiae Judex, si non donasset gratiam misericor-
 31 diae Latet? Et quomodo erit ista corona iustitiae, nisi processit
 32 ius gratia quo iustificat Impium? Quomodo ista debita red-
 33 detur, nisi prius illa gratuita donaretur? Et illico sub-
 34 dens objectionem quendam haereticorum contendentium vitam
 35 aeternam procedentibus reddi meriti nostris, ita respondet: videntur
 36 merita nostra sic intellexerint, ut etiam ipsa dona Dei esse
 37 cognoscerent, non erit reprobanda ista sententia.

43

Ex potest
 mi hi verbis manifeste concluditur, Augustino probant ven-
 38 tentiam, quod docet electionem ad vitam aeternam ex provisi-
 39 esse meriti, dummodo non sint quae naturalia, vel ex arbi-
 40 trario creato tibi voli relicto, vel potius ut oportet, ad ius vitibus
 41 gratis. Nos autem impresentiarum id affirmamus, namque
 42 merita, quorum absoluta provisiio antecedit electionem ad glo-
 43 riam, esse supernaturalia, nec nisi operante Dei gratia, illa-
 44 tenent ab humana voluntate fieri posse: ergo Divus Augusti-
 45 nus ratam habet opinionem nostram super electione non an-
 46 teunte, sed consequente merita absolute provisi: ergo H.

44

Con-
 vocat Augustino Sanctus Hieronymus ad Objectionem Vincentia-
 47 nas ant. 12. (si fortasse, quod et plures opinantur Augustinus
 48 ipse sit Author illius operis) dicens, illi de quibus dicitur ex no-
 49 bi exierunt, sed non erant ex nobis; si enim fuissent ex nobis
 50 mansissent etiam nobiscum; voluntate exierunt, voluntate
 51 ceciderunt.

cederunt; et quia prosciti sunt casui, non sunt predestinati ,,
 ti; eventus autem predestinati si eventus reversivi, et in vanitate ,,
 re, ac virtute manuvni; ac per hoc predestinationis Dei multum ,,
 et causa standi, nemini labendi. Ubi maxime notandum ,,
 est, quod expresse tanquam causa sive ratio cui aliqui non sint
 predestinati designatur. provisus iporum lapsus, nihil enim aliud
 innuit potest illis verbis, quia prosciti sunt casui, non sunt pre-
 destinati.

Nunc sic: atqui proscientia casus aliquorum, de qua
 hic est sermo nequit esse puke conditionata, sed absoluta: ergo
 H. Non excluditur esse videtur, alioquin equiveret predesti-
 cinati non essent tales, cum et illi providerentur casui conditio-
 onate, vel proscientia conditionata: ergo. Proterea neque repro-
 bi predestinatione carent, nisi ex absoluta proscientia lapsus eo-
 rumdem, quandoquidem et ipsi proscientia conditionata non
 casui, vel sese nullum execturi pronoscurantur: ergo. Qui velit
 alia fluxa Sanctorum Lacy testimonia videre nostram opini-
 onem experientia Doctores deat supra citato num. 11, et 12,
 proique vead Valentiam, Lenium, et Martinonum.

Quid ad
 hoc et similia respondeant advenarij, recocatur omnino, vel ad im-
 propriam Lexas constructionem, vel ad arbitriam aliquam
 suppositionem, apud nos oque falsam, ac ipsamet opinio quo
 que tuenda producitur. Inprimis ergo dicunt relatos Venij-
 turo textu, et alios ejusmodi, non proaxationem, sed proxi-
 onem Regni Coelorum indicare: quoniam que particulam cau-
 valent enim, quo parim occurrit in Vactu huce testimonij,
 ut in illo Mathi 18. quod excipimus num. 18. non referri ad
 vocem paratum, sed tantum ad procedentia verba venit, et
 possidere. Ceterum quam distorta sit hoc ratio interpretatio, syn-
 taxique repugnans nemini non apparet; nam ut supra notavimus,

45

46

non aliter ibi Chritus alloquitur Electos, quos ad gloriam invitavit, quam Reprobos, quos damnat ad penam eternam: ergo.

47

Sacer
illatio: quia particula causalis enim ad Reprobos eodem loco directam non solum refertur ad actualem, et exercitam infirmitatem supplicij, sed etiam ad preparationem eadem, cui iuxta contrarios ipsos ut plurimum, impij non degissent ad gehennam adhuc inventivè, donec absolute provideantur eorum demerita: evidens est ergo, memoratam particulam in sententia lata contra Reprobos afficere tam dictionem parati, quam antecedens verbum dicente: ergo similiter in salutari sententia Iusti ibidem edicta cadit illa particula causalis non solum supra verbum possidere, sed etiam supra dictionem paratum: ergo.

48

Pro-
fecto verbi illi Chriti Domini venite et possidete, non invitantes Electi ad nihil possidendum, aut ad possessionem aliquam invidiam veluti in abstracto, sed expresse vocantur ad possessionem patrii Regni celestis: ergo si profata causalis refertur ad possessionem utriusque refertur ad possessionem Regni parati: ut ergo parati Regni possessio supponit absolute provisa merita, eadem supponit ejus preparatio, quia sub uno contextu, nullo que discrimine facto, mentio fit utriusque: nec subiecta causalis alteram ab altera reparat: ergo Quati itaque confingitur ab adversarij hoc violenta constructio; nam pari jure possunt à dicta causalis subtrahere possessionem Regni Celestem, atque negare sub eâ comprehendi preparationem illius: vel enim utramque, vel neutram afficit.

49

Secundo dicunt, (et que responsio communior et universalior adhibita presentium illi auctoritatibus, quo meritorum provisionem expriment ad oblationem, ut negari facilius, quam obscurari valeant) Scriptura Latium que testimonia, quo manifestè loquitur non de consecutione

temporali Loco, sed de illius eterna preparatione, debet sic explicari, ut omnino referantur ad decretum executivum, et nullatenus ad intentionem. Sed contra; quia responsio hoc in nititur voluntario nobisque falsa suppositioni distinctionis inter decretum intentionem, et executivum, quia proinde potest eadem licentia regi, quae proponitur. Cui impugnatio huc importura foret, ut pote spectans ad alium tractatum. Ubi nihilominus quo contra distinctionem eius actus ab Electione medicorum dicta sunt sup. 6. rec. 2^a.

Deinde, si decretum intentionem, pro ut a contrariis igitur adstruitur, est absolutum et simpliciter efficax, adeo ut sit essentialiter infructabile, infert etiam essentialiter media necessaria ne fructetur; sed huiusmodi sunt ea, quibus Electi vitam eternam certè consequuntur: quorum ergo decretum aliud, et media executioni mandentur, et illis actu conferantur? Vanè si propter electionem medicorum ad ordinem intentionem spectantem demittendum est decretum executivum de eisdem medijs (ut ait Lonerus hic sup. 2^a num. 52.) talis electio non est per se simpliciter efficaciter inductiva terminum, quem respicit: ergo non est ab eodem authore subinde describitur, nec non ab alij Thomisti, qui quoad hoc illi parim assentiuntur, vel potius illum sibi convenientem habent.

50

Proterea si singillatim percurrantur textus à nobis allegati, constabit, nequidem apparentia omnibus adaptari posse resolutionem istam; nam plerique distinguunt expresse preparationem Regni Coeli ab eisdem futura possessione; nihilominus haudaliter de possessione danda, quam de preparatione faciendâ loquuntur, et illos denique legenti patebit: ergo cum iuxta contrarios decretum executivum tam medicorum obtinendi gloriam, quam conferendi possessionem eius absolute provisâ merita non antecedit, sed sequatur, dem

51

omnino dicendum est de decreto intentionis, cum gloria, tum quoque meritorum, quae requiruntur ad illam assequendum.

52

quod hoc distinctio decretorum, eique superstructa volentis gratia inter se cohaere, quin imò manifestè vobis contrariari videntur; quia requirunt omnino quod absoluta provisiō meritorum antecedat decretum executionis, quale venitur à Thomistis, nam ut inquit Conestus num. 50. disputationis antea citatae, testimonia Scripturae, quae loquuntur de exercitiō preparatione gloriae debent intelligi, et explicari de decreto executionis, quod provisiōnem meritorum suggerit, non verò de intentione, quod est pure gratuitum, et meritorum provisiōnem antecedens, ut exposuimus L. Corollario. Si. precedentis. Ubi num. 52. memoratum corollarium sic exhibetur: Collige L. propter decretum intentionis gloriae meritorum provisiōnem antecedenti, dari aliud executionis circa gloriam: et quae inferius adiungit illa verba, quae supra num. 50. transcripsimus.

53

Hoc, inquam, ad variationem doctrinae proprii ipsorum verbis expressa malè vobis cohaeret; quia non solum decretum intentionis, sed etiam executionis prout hic à Conesto defingitur, antecedit absolute provisiō merita: ergo praesentia decretorum distinctio, tametsi concedatur, insufficientis est ad salvandam proprietatem locutionis in textibus Sacris. Consequentia est clara. Probo antecedenti: merita provideri nequeunt absolute futura, donec absolute futura sit illorum causa; sed ante decretum executionis causa meritorum absolute futura non est: ergo. Major est evidens. Probo minorē: decretum executionis ad media terminatur, et quae volitis actus produci, et dandi auxilia, quibus elevata voluntas eliciat merita; sed ante decretum absolute producienda auxilia, hoc absolute futura non sunt: ergo.

(277)
Licet in hoc divinarum, nihil non percipiendum appareat, attamen
sui ejus aliter explicata, clarior formam innouesce. Igitur merita
sunt actus liberi supernaturalis, quos voluntas auxilio Dei
freta producit, adeo quoad hoc adjuvatio, ut propter
impotens elicere memoratos actus, qui propter ea quod liberi ne-
quunt absolute futurari, donec ad illos eliciendos absolute futur
a gratia potentia proxima, et expedita. Sed hoc absolute fu-
tura non pronoscitur ante decretum executivum auxilij gra-
tiae voluntas expedita, et potentia proxima salutariter spe-
randi constituitur: ergo decretum executivum non sequitur,
sed antecedit absolute propter merita, cum hoc a Divina gra-
tia tanquam a causa partiali dependeat, et ita non sit (atque
adeo non gratia) absolute futura, donec absolute decernat
sua ut fiat.

Ex dictis apparet decretum, inutilem esse et atq
distinctionem ad exponenda testimonia sacra, consequenterque
nullam esse responsionem in illa rixam. Quodsi pro salvanda
vobrevocione decreti executivi ad absolute provisum merita, confu-
gerit aliquis ad efficaciam intentivi, quasi per se facienti, ut
absolute futura sint media, quo respicit, frustra laborabis;
quia recursus iste refutatus est num. 60., et ulterius iniquum
valet argumentis, quo contra distinctionem vultu activi ab elec-
tione medianam indicavimus sup. 6.^a sect. 2.^a Certe si decree-
tum intentivum se solo sufficit, ut intentum media reddatur
absolute futura, nihil ad absolutam eorum futuritionem requi-
ritur vel necessarium esse potest. Nam ut est in proverbio, frustra
fit per fluxa, quod fieri potest per pauciora: per pauciora ergo frangi-
tur illa decretorum distinctio!

Sectio 4.^a

Probatur à ratione conclusio nostra.

Quemadmodum in superioribus aliqua veregimus (omni alij pluribus)

cum Scriptura, tum Latini effata veneratione nostra faventia:
 sic in presenti rationi quaedam inveniabimus, alius exgerendum
 proteritum quoque multis facile videtur cum spatum advenit, apud
 Authores obvios Accutum Doctorem, Levium, Reverendum La-
 tium Thysum &c. Prima contendit ex opposita veneratione sequi
 nullam in Clerici manere libertatem assequendi, vel amittendi
 vitam otiosam; quia si Deus ex se ipso, nulla que ratione mari-
 tonum habita, decrevit efficaciter aliquos glorificare, manifestum
 est, in illorum ~~potestate~~ libertate non esse beati, ac damna-
 ri: nemo vique in absoluto Dei decreto resistere valet, aut in-
 tum, et casum id reddere: ergo.

57

Qui namque veniunt efficaci-
 ter ad gloriam eliguntur, exit vas in honorem, ita ut propter
 iniquitatem suam nequeat fieri vas in contumeliam; quia si
 bonus, sive malus fuerit, utique semper erit electus ad vitam
 otiosam, ac per consequens vas in honorem. Hoc autem appo-
 te contrariatur Apostolo 2° ad Timotheum cap. 2° cuius verba
 debimus nunc 26. in quibus ait, posse quemlibet emundari
 dove a peccatis ex vase contumelios reddi vas in honorem: et e
 contra simul innuit, ex vase honori fieri posse vas in contumelios
liam, si nimium a iustitia cadat: ergo. Propterea, frustra sin-
 gulis Clericis enunciaretur illud Apocalypses cap. 3. veni ad
 tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam; quia si non
 ita coronam habet in sua potestate, ut illam amittere valeat,
 optime reponeret momenti, seu iubenti, veni ad coronam
 unam in manu Dei, de qua nullus eam excoquere potest: ergo.

58

Jam
 vero licet ex opinione contraria recte videatur inferri, quod
 nulla sit in Clerici vera potestas adquirendi, seu perdendi vitam
 otiosam; tamen De hoc factum clare convincitur ex Sacris
 Literis, quo subinde repetunt homines in die iudicii recepturos

ne bonum vel malum secundum opera tua: quod in vanum
illi insinaxetur, nisi vitium esset in ipso potestate. Nos quo-
que recitantes orationem Dominicam, frustra dicemus, ad-
veniat Regnum tuum, si nullatenus in libertate nostrâ posi-
tum esset illud amittere, vel adipisci, nec ullo modo pendere
ab oratione nostrâ; preces enim omnino vacuas effunderemus,
quando nihil pro illis essemus impetraturi.

Ratio hoc, ab elec-
tione libertatis Electorum accepta, multipliciâim vixeri solet,
ut ex illi; sed omniâ variâ formâ illam pro gomerâ, brevi-
ter et clarè vic aliter adnotari valet: vel homo antecedentè ef-
ficacitè electus ad gloriam potest non perseverare finalitè in
gratiâ, et in æternum perire, vel non? Si secundum: ergo non
retinet indifferentiam ad utramque partem, ac proinde neque
libertatem, cum hoc nequè nihil aliud sit, quam indifferen-
tia ad utrumlibet, quo certè componi nequit cum impossibili-
tate metaphysicâ ad alterum extremum. Si autem quâ-
mum dicatur, nempe vic Electi non posse perseverare finali-
tè, adeoque damnari: ergo frustrari potest absolutum efficax
Dei decretum, quod et manifestè repugnat.

Explicatur
adhuc, et confirmatur: ex eo quod est possibile, si de facto po-
tatur in reum natura nullum inde sequitur impossibile,
et lumine naturali videtur evidens, et expressè traditur ab au-
thoritate S. Dionysii cap. 12. Undè non est possibile, nec ab alio
quo tale reputatum est unquam, id ex cuius positione requi-
ritur impossibile: Hinc vic: supponamus Electum aliquem
non attingi vitam æternam: hinc utique sequitur existum
alio Dei decretum efficax, et absolutum; sed hoc ex certis-
simo est prout impossibile: ergo et antecedens ex quo deducit-
ur: consequenterque non est possibile, quod sic electus non

(280)

obviate gloriam: ergo positâ electione non est vere liber ad beatitudinem amittendum, et consequendum: ergo &c.

61

Ad vim

hujus rationis infringendam advenarij plura cogitantur ingenuosa, non tamen omnia bene; nam impuniti aliqui dicunt illo decreto concepto sponte quidem esse salvandum hominem, at non liberè, verù cum expeditâ facultate ad utrumvis. Ceterum oneri succumbunt hac responsione aliunde non sustinenda; quia Calvinus idem ait de providentiâ, et voluntate Dei, scilicet ab illi ita necessitari nostrum arbitrium, ut quavis libertas ejus, et indifferentiâ ad utrumlibet adimatur, maneat tamen spontaneum: quod iuxta Philosophum 3. Ethicor. cap. 1. bellius etiam evenit. Quare sicut in singulis operationibus non sufficit admittere spontaneum, sed oportet etiam adjuvare libertatem: sic in finali perseverantiâ, et beatitudinis consecutione propter spontaneitatem, opus est adjuvare libertatem, alioquin nostra libertas evanesceret à prædefinitione, tamen spontaneitas persistet integra: neque sic operantes, dicantur minus à virtutibus.

62

Secundò respondent alij, necessitatem aliquam imponi creatæ voluntati per electionem Divinam, quia nimirum illâ suppositâ, iam voluntas humana nequit se se flexere in alteram extremum: manere tamen ex se sua que vult esse liberam; quia cum impedimentum à decreto Dei proveniens extrinsecum omnino sit, et nullatenus in voluntate creatâ influat physice, nihil in illâ mutatur quoad modum operandi ab intrinseco. Consent enim Authores isti non lobi libertatem impedimento extrinsecu adhibito (quale fuit in Chaito Domino proceptum subverti mortem), sed tantum impedimento determinante voluntatem, in eamque physice influente. Verùm hoc solutio licet acute concinnata, vim

argumenta proposita nihil immutent; quia tamen voluntas
humana ex se suoque agendi modo alia eret libera, tamen
inposito Dei decreto (extrinsecè dumtaxat applicato, et non in-
flante physice) iam pro libito nequeat inclinari, seque de-
terminare in utramlibet partem, utique non sit indifferens,
ac per consequens neque libera: ergo memoratum Dei decre-
tum huc etiam eximit libertatem humanam. *Q*

Equidem

63

attentè communi Theologorum doctrinà, nec non ipsa rei
natura, libertas à necessitate, vel ad merendum, et demerendum
requiritur, concipi non potest absque indifferentià ad partem utrius-
que: ergo in proposito decreto posito tollitur indifferentià, etiam
illo supposito libertas auferitur: quid quid sit, an modus operen-
di voluntati creato inest intrinsecè, vel volenti extrin-
seci applicetur aliquid, quo posito non maneat indifferens.
Difficultas de libertate Christi Domini cum procepto morien-
di componenda impertinenter huc adducitur, cum ad alium
tractatum attineat, ubi supra ea prolixè disputatum, et conten-
tiosissime, ut patet ex multitudine, ac oppositione sententiarum,
inter quas rursus allata parum eminet.

Tertio dicunt

64

alij, nullam ex decreto Dei necessitatem inveni creati volun-
tati, cum quo ad hoc, eodem modo se habeat decretum atque
volentia. Quare sicut ex suppositione, quod non venit Deus De-
cretum ex. peccatum non esse, non potuit non peccare Petrus, et
nihilominus potuit ad non peccandum illi non admittitur (sim-
plicitè enim ita peccabit, ut absolute posuit non peccare), simili-
tèr ex suppositione decreti Divini non potuit Electus damnari, sed
gloriam amittere, simplicitèr tamen ita libere gloriam asque-
ratur, ut posuit non obtinere; quia necessitas ex suppositione, neque
tollit simplicitèr, neque minuit libertatem humanam.

65

Patet non officere libertati necessitatem consequentem, sed volun antecedentem, quoniam illa posterior est, et dependet a libertate; secus autem ista, quae libertatem antecedit omnino, nec illatenus ab illa pendet. Necessitas ergo quae provenit a scientia Dei, consequens est: quavis enim posita scientia culpa Petri, culpa futura sit, futura tamen est ex ipsius Petri libertate, cui proinde subest etiam illa suppositio: consequens itaque necessitas inde procedens, ut pote libertate posterior, neutriquam ei nocet.

66

Non autem ita contingit in altera suppositione, scilicet electionis ante provisa merita; quando quidem hoc est quod omni libertate creatâ, nec illâ ratione dependet ab illa: cum itaque necessitas oriatur ex huiusmodi suppositione, ut nuper evicimus, certe libertatem impedit. Libertati vero contra quamcumque necessitatem ita stabiliri debet, ut vere liberi maneat homini ad perseverandum, et non perseverandum, ad gloriam adquirendam, et amittendam. Neque sufficit cum quibusdam asserere, quod nisi fieret illa suppositio, liberi perseverarent: quia plures etiam haeretici post Melancthonem, voluntati concedunt libertatem ex se, nihilominus autem affirmant ex scientia, seu decreto Dei non manere liberam. Et sane, vere libertas ad merendum, et demerendum exacta simpliciter, quamcumque suppositione factâ defendi debet ad versus hoc catholice veritati rationes.

67

Quanto tandem alij respondent (ac ut ingenue loquar est responsum verissime contexta) quod ex suppositione illius decreti, vel electionis ad gloriam, non imponitur voluntati casus necessitas antecedens, sed meri consequens; quia quavis non antecessit electionem absoluta provisa meritorum, attamen illa procedit scientia conditionata, quâ Deus ita videt, si dedit no talem, ac talem vocationem Petro, liberè perseverabit usque

ad finem vite: cum ergo sic perfecta libertate decernit absolute
 Deo beatitudinem illi non abigit indifferentiam volun-
 tati iam sub conditione cognitam, sed potius eam supponit;
 quia necessitas huius decreti posterior est libertate voluntati Letii.
 Quid autem efficere poterit, ne post hoc decretum Deus prepar-
 et varias vocationes, quae Letius ad extremum usque libere
 perverseret, libertateque gloriam obtineat?

68

Ad contra: quod nam-
 que Deus novem sub conditione perversantiam Letii habet,
 et illa vocatione tacti, certe non tollit, quod absoluta ejus elec-
 tio ad gloriam precedat consensum ignis absolutum, et quod sub
 tam modo fuerit in illius potestate, vivit et scientia Divina venun-
 dam principia respondentium; sed si non fuit in potestate Letii,
 eique necessitatem imponit, utique libertatem in illo non re-
 linquit: ergo, Deinde quomodo Deus conditionate praevidit
 in Letio libertatem ad perversandum finaliter; tamen absoluta
 Letii perversantia necessaria est: quandoquidem illa suppositio
 electioni absoluto minime facta fuit ex eo, quod libertas Letii
 fuerit conditionate provisa; alias enim eligerentur et repro-
 bi, cum etiam quilibet illorum nascatur perversaturus, si
 minimam tali, vel tali vocatione quibaretur.

Et ut supra teti-
 gimus, merita quae conditionata, seu quo nunquam erunt,
 et sub conditione praesententur futura, non possunt esse Deo
 causa, sive ratio alicui conferendi, vel negandi gratiam, et
 gloriam: proptereaque partem apud veteres Latines appellantur
 merita conferta: cum igitur in illo quatuor, quo Deus iuxta sen-
 tentiam oppositam statuit dare gloriam, praesentent merita con-
 ditionate tantum, et non absolute, dici nequit, quod gloriam
 praesentent ex illis. Propterea, quando decernitur aliquid ex me-
 ritis erogare, vel eorum intuitu, voluntas ejusmodi est gratuita

69

(obiter D. G. num. 10.)
 de necessitate absolute
 hic num. 29

divini, et retributionis: et sane nemo nisi meritis impo-
 gritudine vertitur aliquid recipere ob merita non dum abso-
 lute futura, sed solum sub conditione, quo nunquam adiri
 solebitur.

To

Denique pro libertate tenenda in ordine absoluto, quo
 veniatur in conditionato, series eadem adiri debebat in eoqueque
 vici autem evenit in producta repositione contrarium, aliter
 constituentium ordinem sub conditione, aliter absolutum. Ugi-
 tur ita rem tractant in ordine conditionato: si Petrus hac, et illa
 vocatione tangetur pro singulis occasiones libere perseveraret
 usque ad finem vite, libereque gloriam asequeretur: et modo non
 suggereretur decretum aliud conditionale, libertas hoc modo
 pro volam provisionem gratis provenientis, et concomitanti op-
 timum defenditur. Tenam si decretum electioni ad gloriam ad-
 cerent ante gloriam sub conditione libertatem, ita videlicet: si
 Deus ante omnia Petrum glorificare utatur, propterea hac et
 illa vocatione usque ad finem ^{grat} venire, profectione nulli ad-
 vocationum aueretur Petrus manere liberum; quia tunc ca-
 sui decretum electionis antecederet provisionem etiam condi-
 onalem operum.

Ti

Ut ergo teneat paritas, oportet eandem serie-
 ri viciam in ordine absoluto, et conditionato. Quapropter ut vo-
 luntas libera maneat in ordine absoluto, vel ab eis removeant
 adveniant decretum conferendi gloriam ante merita absolute
 futura, ut sic vido proxiis idem obvenietur absolute, qui sub con-
 ditione, vel si decretum illud ante opera absolute futura con-
 stituitur in ordine absoluto, idem in ordine conditionali superad-
 dant ante merita sub conditione futura. Unde sequetur, quod
 viciis in statu conditionali libertas perseverandi finaliter condi-
 onate tolleretur illo decreto: sic in ordine absoluto dum ponitur
 ejusmodi decretum auferatur libertas absoluta.

Multum in hac prima ratione propinqua, nec non à con-
 traxi volitionibus vindicanda, monati vimus: Deoque minus
 in reliquis expendendis haerebimus. Utiq; secunda ratio pro con-
 clusione nostrae fundatur in communi Theologorum opinio-
 ne, de qua late diximus disp. 2.^a nempe Deum voluntate pri-
 maria, et antecedenti velle salutem omnium hominum et ip-
 se reproborum, atque ad eo voluntatem illam esse communem
 omnibus; atq; voluntas ista non est posterior, sed prior provi-
 sione meritorum: ergo voluntas Dei antecedens provisa meri-
 ta omnibus est equalis. Unde cum Deus non decreverit effi-
 caciter dare gloriam omnibus, clare sequitur, neminem ad
 eam habendam efficaciter electum fuisse nisi ex provisa me-
 riti.

Hic obiter adverteendum est, Sanctos Latini è quibus deus
 nunc hoc distinctio voluntati antecedenti, et consequenti ex
 Dei voluntatem appellare primariam, et antecedentem, quod
 ex ipso solo: illam vero consequentem, et secundariam, quod
 est opera nostra provisa. Sic Damascenus lib. 2. de Fide cap.
 20. inquit, antecedens voluntas, seu beneplacitum dicitur ex ipso
manari --- inequens voluntas ac permissio à nostro vitio ortu
dicens. Et libro contra Manichaeos prope finem, nunc ita volun-
 tatem primariam, aut antecedentem, et secundariam, seu con-
 sequentem explicat, primaria enim voluntas est id, quod qui-
quam ex se ipso vult, secundaria autem id, quod eorum reum,
quo contingunt causa vult.

Tertia ratio, quo nimirum in ipsa me-
 ritorum indole, bifariam admodum potest, quoniam sic: in providenti
 providenti reum opera salutaria sunt causa meritoria beati-
 tudini; atq; causalitas meritoria non aliter excusetur, nisi
 quatenus allicet remunerationem, ut ex meriti provisi deca-
 nat premium: ergo Deus in hac providenti voluit deca-
 nat

gloriam ex absoluta provisione meritorum. Constat minor
 à punitate decreti reprobativæ, quod sanè non concipitur à Deo pro
 pter ~~merita~~ demerita, donec ita provisionem absolute futu-
 ra: ergo. Patet etiã alijs exemplis: namque nostro processu, et
 Sanctorum intercessionis gratiæ quatenus cognita, Deoque gratia
 moventur ipsi, tum ad externam beneficii collationem, tum
 ad interiorum affectum id volendi. Universaliter justitiam, et fideli-
 tatem exerceat Deus erga nos post absolute provisionem merita nos-
 tra: ergo &c.

75

Confirmatur auctoritate totius Ecclesiæ, quæ in
 ista Missæ celebrationem orare nos docet, et in Electionum tu-
 orum iubeat grege numerari; sed rogare Deum ut iubeat, est
 petere ut velit, atque decernat: ergo fidem ac speramus, per
 nosmet, et Ecclesiæ processu, quæ Deum petat, ut nos etiã
 Electi ascendeat. Neque vix huius dicantur eludit familiaris
 illa distinctio decretorum intentivi, et executivi; nam qui decre-
 to intentivo iam est predestinatus, iam quoque consummatus
 est inter Electos: ergo si quod decretum intentivum predestina-
 tio liberalis est, et gratuita, et aliunde meriti nostri obtineri ne-
 quit, ad illam consequendam incertum oraret Ecclesiæ: quod certe
 nefas esset asserere. Quibus adde Sanctum Augustinum in Cr-
 chrypido cap. 123. ita locutum esse, nullus fit vultus, nisi quem
Dei voluerit valere, et ideo rogandum est ut velit, quia necesse
est fieri, si voluerit: ergo iuxta Sanctum hunc Doctorem pre-
 cibus nostris impetrare possumus, ut Deus velit nobis vitam eternam.
 Quod spectat proximè alia sententia eodem Augustino communi-
 ter impetrata, nempe, si non est predestinatus, fac est predestinatus.

76

Secun-
 do sic alièd institui valet proposita ratio: vè Deus nihil faciens
 merita non ex gratuitudine, sed ex meriti liberalitate, statuit ab
 opere glorificare Deum in tempore; quavis postea Deus habeat

merita, non tamen ex illis, aut illorum intuitu Deus ei largietur gloriam in tempore, sed omnino gratis uti decreverit: imò tamen nulla respiciat in Lecto merita, nihilominus ei gloria impetietur, quoniam ita statuit ab aeterno: ergo merita nihil operantur in Electis ad gloriam obtinendam: Dixerunt huc illustri conuerso exemplo Lincipis, qui vola sua voluntate decreverat aliquem in Consiliarium assumere, non ex merito aut illatenus attentis eius animi dotibus: nam etsi postea contingeret hominem illum recipi doctum, et prudentem esse, multaque meriti ornatum; attamen ex vi prima resolutionis, et quia sic ipsi placuit, non autem ex meritis noviter decessit illum eligere ad munus relatam. Similiterque licet postea deprehenderet, vitium illum indoctum, et stupidum esse meriti que vacuum, nihilominus illum eligeret ex prioris inventionis, vel certe mutabit sententiam cum in prima sua definitione nullum respexerit meritum, ratione cuius vellet eligere talem hominem.

Hoc, inquam, exemplo vi istius rationis inclaxerit; quia si Deus apud se prius constituit gloriam conferre non intuitu meritorum: ergo non ex gratitudine, sed vola sua benignitate decrevit illam dare. Cum ergo decretum Dei semel conceptum immutari nequeat, aperte requiritur quod ex vi huius decreti Deus in tempore gloriam exoret Electis, non quidem ex gratitudine, vel intuitu meritorum, sed omnino gratis, quanquam aliunde merita sint eis fluxima: imò tamen fluxa sint ipsorum demerita. Patet illatio; quia decretum illud prout gratuitum, et ex mera liberalitate fuit: ergo illo posito merita nihil continent ad gloriam adducendam: quod utique distortum, absurdum, et innumeris scripturis testimonij manifestè repugnans est.

Negue difficultatem emol- 78

lit' responsio communis, et saepius ante rejecta, nempe Dei voluntatem ordine intentionis in decretis non esse ratione meritorum; in tempore vero beatitudinem executioni mandandi esse per merita. Quia vi Deus ab aeterno decrevit non ex gratitudine, sed ex quâ misericordiae suâ liberalitate quidquam imperari, certe decrevit ejusmodi donationem in tempore faciendam ex eadem liberali gratitudine voluntate, nullo quomodo remuneratoria: ergo voluit illam in tempore fieri gratitudinem, quemadmodum ab aeterno profinierit. Explicatur amplius, et firmatur; siquidem illa Dei voluntas non facta est rem prociâ secundum se consideratam, sed pro ut aliquando futuram in tempore, consequenterque pro ut efficiendam; sed quod ex voluntate liberalitatis, et non gratitudinis decretum esse donatum, utique decretum donatum esse sine meriti, quia decretum illud respicit donationem in tempore futuram ex eodem motivo, quo decreta sunt ab aeterno, dummodo non mutetur illa prima voluntas: ergo si memoratum Dei decretum fuit merito liberalitatis, et misericordiae, cum aliud nec impediri, neque mutari valeat, nulli profecto meriti indigebit, ut consequatur effectum suum: ac per consequens ut hunc inducat, non opus erit, ut praeterea superveniat motivum gratitudinis.

79

Aliter ita potest argui: decretum illud liberalitatis, et misericordiae, quia tale, vel ex se fuit efficax, vel secus? Si quidem: ergo nisi mutetur, aut impediat, obtinebit effectum ex solo suo motivo; hoc enim est proprium omni voluntati per se efficaci. Cum igitur aliud nullum Dei decretum efficax (cujusmodi nunc supponitur illud inventum, absolute prociâ meriti procedens) impediri possit, aut mutari, manifestum est, quod pro gloria consequenda superfluum decretum aliud executionum ex motivo gratitudinis. Si secundum: ergo

ergo decretum antecedens absolute provisum merita non est infirmabile, quoniam neque non reddit executionem beatitudinis infirmabilem, donec accedat alia voluntas gratitudinis, quo propter merita futura vellet impetrari vitam eternam: ergo decretum illud intentionum non est quale statui solet à contrariis. **Quæritur:** etsi dicant ad versarij, quod ante provisum merita decretum illud intentionum ex misericordia, et liberalitate procedat in Deo; nullatenus autem infirmantur, quin potius omnino requirant decretum aliud efficax ex gratitudine retribuendi gloriam ob absolute provisum merita. **Hinc sic:** si decretum hoc potius non esset efficax ex gratitudine, nemo vitiosus illius decreti gloriam obtineret, vel equè sine merito, atque cum illis eam assequeretur, quod quidem falsum, et ab omnibus est apud omnes: ergo si decretum potius est necessarium ad beatitudinem habendam, prius decretum ex se non erat efficax ad infirmabilem illius adeptionem; alia enim ex solo suo motivo, et absque novo decreto, haberet effectum impetrandi vitam eternam ex mera liberalitate: quoniamque sine merito.

Denique contrarij propugnantes in Deo voluntatem efficacem dandi vitam eternam ante provisum merita ex mera liberalitate, et beneficentia, concedunt insuper aliam voluntatem efficacem conferendi gloriam ex gratitudine tanquam premium correspondens meriti absolute provisum: ergo vel hoc est nova voluntas à priori distincta, vel quoniam illa voluntas ex liberalitate mutata fuit in aliam ex gratitudine. Sed utrumque falsum esse videtur; efficacem enim Dei voluntatem est prout immobilis, neque minimam subire potest innovationem. Frustranea quoque foret prior illa voluntas efficax ex quâ liberalitate, et misericordia (si procedat requireretur hoc altera), ut potest quæ nunquam illata esset effectum ex se, vel ex suo duntaxat motivo:

ergo sat est, quod ante provisionem absolutam mentionem Deo
subiungatur voluntas quidem venia, licet inefficax erga finem.
Deo responsionis huius impugnationem ad eo protulisti, tanquam
varie propositis, quia fere nulli argumento nostro non adhibetur
à contradicere, quantum ut plurimum aptius tenendo tempore, quam
difficultatibus evolvendis.

Sectio 5.^a

Procedit assumptam antecedentis.

Quarta ratio sic inveni potest: efficax conditionata voluntas, aut
promissio transire valet in absolutam ex arbitrio potentis adimple-
re conditionem, dummodo nec instabilis, neque fallax sic promi-
sio; atqui Deus constans, non dolens voluntate venia voluit
et sincere promittit omnibus vitam eternam sub conditione
perseverantia finalis: alioquin non verè vellet omnes homines
salvos fieri, neque gratiam salutis consequenda sufficientem illi
exigere, nec denique Christus mortuus esset pro omnibus, quo-
quam falsa sint abundè constitit disp. 2.^a per totam: ergo Deus
omnibus, et singulis hominibus fecit potentatem, ut illa sua con-
ditionata voluntas ex ipsorum arbitrio transeat in absolutam,
scilicet cum absolutà coniungatur ob expletam, et purificatam
conditionem, liberam scilicet finalem perseverantiam.

Conse-
quentia rectè deducitur, et major in dubium vocari nequit,
quid deceptor, aut nugarum esset qui quid rem aliquam offerret nol-
lenti eam elargiri, vel qui promitteret sub conditione nullatenus
impeffibili a promissario: quisque quidquam ex animo spondere, pol-
licita verò non exequeretur, inconstantem profecto volubilemque
se probaret: ergo liberum est omnibus et singulis hominibus effice-
re, ut absolutà Dei voluntate post meritum provisionem, ac ex
ipsi meriti eligantur ad gloriam et coronam, licet aliud sine
meriti, et ante provisionem merita voluntate Dei conditionali vocat

si iam fuerint et electi ad vitam eternam obtinendam.

Quinta ratio gratiae. Reprobationis iniuncta multipliciter expendi solet: nunc autem omnia alij ita proponitur: iuxta receptissimam inter Theologos opinionem, ac etiam à plerisque contrarianorum admissam, Deus positive non reprobat ante gratia merita; sed si predestinaret ad gloriam ante merita gratia, non aliter positive reprobare posset: ergo predestinat in presenti providentia post absolute gratia merita. Minor enim negabili ita videtur: eo quod aliquis ex duobus extremis divinitive necessarii unum libere protegeret, alterum positive vult; atque vita et mors eterno sunt extrema divinitive necessaria: ergo Deus libere protexisset electionem exempli gratia ad gloriam, positive vult eum damnari. Consequenter legitime deducitur ex praemissis, quoniam prior certa, quin et evidens ~~apparet~~ ex terminis ipsi apparet; non enim aliter voluntas libere re-determinat ad amandum unum è duobus divinitive necessarii, quam alterum omittendo: neque potest aliter concipi libera determinationis voluntatis ad unum è duobus extremis ita considerati. Posterior quoque ratio certitudine gaudet; nam in presenti providentia statutum est à Deo, nullum pro adultis esse medium inter gloriam, et penam eternam.

Confirmatur, et arguetur decretorum istorum indolis explicatione. Ubi electio ad gloriam iuxta Thomam est inadquiritibilis, et inevitabilis, adeo ut nullatenus ex propria sua libertate reprobus aliquis illa careat, aut eam habeat Electus; merita quippe seu demerita conditionate tantum futura, nec obtineat, nec impedire valent electionem ad gloriam, ut potest gratuitam omnino volique Deo liberam. Proterea decretum excludendi medium inter vitam, et mortem eternam respectu rationis eventuum est prodivi inevitabile,

cum ab humana libertate, nullo modo dependeat: ea quinque ergo
 contraxerunt appens requiritur, vidam, et omnes alios reprobos in-
 corrigibiles habens descripto positivo suo reprobationis: ergo Ex hinc

85

vera ratio via efficiendi valet: quicumque vere liber est ad conse-
 quendum salutem aeternam, vel habet in se, vel saltem liberè
 potest habere quicquid pro salutis adeptione requiritur; at qui ver-
 dat uti quilibet alius reprobus, habuit veram libertatem asequendi
 salutem aeternam: ergo vel habuit, vel saltem habere potuit, quod
 quid ad salutem obtinendum erat necessarium. Consequentia siquid
 alia legitima est: ea minor a quod Catholicos omnes indubitate veri-
 tati. Major per se nota videtur; hoc enim assertio, nemo sine
requisitis ad agendum agit, est ita vera, ut nullâ potestate falsi-
 ficari queat: quod exempli ab eorum de volandum, et scala ad as-
 cendendum, requiriturum evincitur.

86

Profecto, nullatenus est vere
 liber ad effectum aliquem producendum, seu terminum infe-
 rendum; qui non habet, neque liberè potest habere causam, aut
 conditionem omnino pro requiritam ad producendum talem effec-
 tum, talem esse terminum inducendum. Hoc in evidente rati-
 one, et quidem à priori nititur; quia regnat ex termini posi-
 tas etiam antecedens, essentialiter indivisibilia dividendi, consequen-
 terque separandi productionem effectû, aut finis ascensionem
 ab existentia conditioni, vel causa prouti necessario. Similitè
 nulla est potestas ad huc antecedens componendi productionem
 effectû, aut adeptionem termini cum carentia causa, seu condi-
 tionis essentialiter necessario; quia nimirum impossibile est veram
 potestatem, aut libertatem exsequendi chimæras; aliâ enim ita non essent
 impossibiles, sed simpliciter et absolute possibiles, proindeque non es-
 sent chimæras.

87

Nunc sic: at qui veritas (idem intellige de quovis alio

Reprobis, nec habitis, nec libere potuit acquirere efficacem sui electionem ad gloriam ante proposita merita: alioquin efficax illa electio, si daretur, non esset ante merita, nec eorum causa, sed potius ex meritis procederet, impetrareturque per ipsa, quod nullo modo pariter in dolo, et conceptu electionis antecedenti, prout à Thomisti explicatur, et stabilitur: ergo vel ad gloriam consequendam electio, quousque meritorum causa non est requisita, vel nulla libertas est in Reprobis ad gloriam consecutionem: ergo efficax electio ad gloriam ex provisione meritorum in Deo statuentia est: ergo &c.

Hoc argumentum urgentissime premit auctoritate electionem antecedentem esse necessariam, ut homines vitam æternam obtinere possint: neque quidam eorum excusant affirmantes efficacem illam electionem tantum esse necessariam ad modum operandi magis contentantem Divino perfectioni, non autem ut homines plenam habeant sufficientiam agendi voluntaria, et in gratia perseverandi; nam ut dicitur et sup. 5ª lect. 5ª licet ex parte Dei concedi possit antecedens aliqua voluntas, qualis illa generalis et vera salutis omnium hominum, de qua sup. 2: vel etiam simplex complacentia, cuiusmodi videtur innui per ipsam met auxiliatorum gratia collatione; ac verò simpliciter efficax electio ad vitam æternam ante proposita merita, quomocunque venientia necessaria, libertati nocet: ac per consequens vim huius argumenti non effugiunt Authores isti.

88

Philominus Tho-

mito plures, et Scotus non pauci respondent ex vulgari divisione sensu compositi, et divisi, avenes, Iudam utique non habuisse omnia, que requiruntur ad salutem æternam consequendam in sensu composito reprobationi negativo (hoc in presenti sumitur pro carentia predestinationis, aut electionis; non autem ut frequenter etiam accidit pro decreto positivo ex-

89

(284)

elidendi a gloria tanquam a beneficio indebito); habuisse
tamen omnia requisita pro salute consequenda in recondi-
tudo Reprobationis ejusdem, id est in reconditio contentio pro-
destinationis, vel electionis ad gloriam. Quod, inquit illi,
glorie sufficit ut Iudas (idem de quod alio reprobo subaridi)
vere habuerit omnia, quo requiruntur ad liberam finalis
perseverantiam, et eterna vite consecutionem.

Do

sed contra: quia
ne Calvinista quidem inficiantur huiusmodi libertatem quae
conditionalem, et omnino remotam, et ex argumento nostro
constat esse, quam adhauc huc voluit. Et propterea videtur ex
eo, quod nemo liberè potuit operari perseverantiam in recondi-
tudo, quo sine libertate caret, quemque libertate sua nequit ar-
requi; sed iuxta contrarium Iudas caruit reconditudo Reprobationis
negativo, vel inpredestinationis, et aliunde propria sua
libertate non potuit reconditudo illum divisionem obtinere: ergo Iudas
in opposita contentio, et secundum hanc ejus expositionem,
erat impotens operari liberè perseverantiam finalem, et elec-
tionem suam impetrare. Illatio est recta, et minor in quini-
quid ad certationem innegabilis, cum aliud ipsos efficax electio ad
gloriam antecedit omne meritum nostrum, adeo ut pro no-
stra libertate nullatenus obtineri, vel impetrari valeat, et
potest quo pro sola libertate Divina decernitur. Major ex ter-
minis eisdem apparet, ac insuper ex dictis num. 86. facile mon-
strabitur a volente discursum ibi factum huc etiam applicari;
nihil namque, ni magno opere fallax, convincens existimari me-
retur.

Al

Uterius adhuc nobis huius syllogismi firmatua, et
inclarioris exemplo: Deum enim ipse non aliter liberè potuit im-
petrare Iudo finalem perseverantiam, et salutem eternam in re-
conditudo negativo Reprobationis, nisi quatenus liberè potuit facere

fracti liberè non fecerit, veniunt illi non divinum: ergò si elu-
 dai erat impotens à se dividere negativam Reprobationem,
 vires carentiam antecedenti electioni, et insuper ei repar-
 gando non potuit cum ipsa componere perseverantiam finali,
 utique nec in sensu diviso, nec in sensu composito vere potuit
 erat assequi vitam æternam. Ergò non liberè, sed necessario
 damnatur misera quisque Reprobis, ut posse cui prorsus impos-
 sibile est, tam sensu diviso, quam composito, cum ab eo
 necesse fieri valeat. Rectius itaque nobiscum averetur Iudæ,
 et aliorum quemlibet Reprobum in sensu composito non electis
 onis antecedenti potuisse liberè perseverare finalitè, et im-
 petrare predestinationem, aut Electionem absolute provis-
 merita consequentem.

Hic etiam adduci possunt multa, quæ
 vix citatâ disp. 2.º. produximus de stabilendam sententiam Dei,
 et quantum est ex parte ipsius efficacem voluntatem salutis om-
 nium hominum; quia cum illa voluntas veri Divina, negat
 at non esse sãncionis, aliunde que sit universalis, et quod col-
 lationem auxiliorum gratis sufficientium de gloriâ consecuti-
 onem sit etiam efficax, nequiquam videtur, quod non obtine-
 at effectum aliquando saltem, aut in aliquibus. Quod eadem
 si contingeret, felices illi homines electi forent absque ulla elec-
 tione procedente, quo merita absoluta non attenderet. His ad-
 de, venientiam oppositam, Divino bonitati, nec non iustitiæ, con-
 trariam apparere. Verbum quoque promovendi pietatem in
 hominibus extinguere, vel vitam refrigerare; quandoquidem
 etsi nemo conetur illos ad Evangelij regulas effingere, quicum-
 que tamen eorum fuerint electi bene bonorum operum provisio-
 ne damnari nequeunt, etsi nec salvari, qui sub ante illa elec-
 tione non comprehenduntur.

Solebantur argumenta. *Contraria.*

Quem admodum exhibui veraxitatem probationes ad auctoritatem deumptas, et à ratione petitas: ita nunc in proponendis, ac expendendis ad verum venientis fundamentis, alia verum ab alijs. Igitur quomodo sic arguunt ex verbis Christi Domini Luc. 12. nolite timere quia illi greci, quia complacent Latini vestro dicit vobis Regnum. In quibus, cum saluator noster de efficaci predestinatorum electione loquitur; ad solos enim quod estinatos ibi verum haberi manifestè denotat illa compellatio quia illi greci videlicet, ob comparationem majori numeri Regnorum, ut exponit Beda lib. 1. cap. 1. Quod etiam pergunt illi de electione ad gloriam agatur, aperte constat ex illa voce Regnum, quia sola beatitudo censeri potest illa denominatione digna, non minus absolute nuncupari Regnum. Denique quod efficax illa electio ad vitam eternam antecedit absolute propria merita clarissimi patet (inquirunt) à tot Latini; nam quando Deus intuitu meritorum operatur, nomen Latini non assumit, sed iudicii iuxta notissimum illud Apostoli 2. ad Timotheum cap. 1. in reliquis reponita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.

Hactenus quotquot ego viderim adversariarum ponderationes, et expositiones grati textus, ut eum sibi parere probent. At verò ni multo ultra progrediantur huius reflexiones omnino nihil evincunt, ut ex multiplici volentia responsione constabit. Imprimis ergo post aliquos dico, Christum ibi non solos alloquitur esse predestinatos; tunc enim ut recte notant Athanasius et Iudas etiam interfuit reliquis discipulis. Et proinde communis inter Scripserunt Expositores opinio, tenet Christum Dominum illi verbis locutum esse toti Ecclesie, proindeque simplicem potius complacentiam impertiendi gloriam innuere, quod

voluntatem efficacem. Dico secundo ex eandem *Publico*
 cum Interprete *Sane Bonardas*, Christum eo loco non esse lo-
 cutum de Regno Coloum, sed enice de Regno Ecclesie, in quo
 Discipuli, et proximi Apostoli facturi erant Reges, et spirituali
 domino regnaturi. Unde predictus textus ad antecedentia ver-
 ba relatus, ita sumendum est, ac si Christus diceret, nihil est vo-
 bis metuendum, quia si Latex rex Coleris hoc regno spiritu-
 ali vos donavit, utique temporalia vobis concessurus necessaria
 largiturus erit.

Dico tertio cum alij multi Expositionibus,
 memorata verba posse quidem intelligi de Regno Coleris, non
 autem in se ipso formaliter, sed in vermine tantum, sive de
 predestinatione, vel electione ad gratiam, et finalem in ea per-
 severantiam. Denique dico, quod est testimonium illud acci-
 piatur de gloria formaliter in se ipso, nihil inde requiritur quod
 nostro conclusioni noceat; quia Christus Dominus tibi minime
 loquitur de voluntate antecedente, sive de voluntate dan-
 di gloriam ante gratia merita; quandoquidem verbi immedi-
 ate procedentibus ea, que nobis objiciuntur, ita dixerat, quisite
primum Regnum Dei, et hoc omnia adjicientur vobis, quasi
 dixeret, satagite per bona opera vitam eternam assequi, secun-
 do videlicet gratiam vobis impetratam, promittendo que finalem
 in illa perseverantiam: et ad vicium atque vestitum requisi-
 ta tanquam promissum accidentale, vel additionale vobis abun-
 de conferentur.

35

Neque praeterendum est omnino, quod reflex-
 siones, quibus ad voluntate conantur hunc textum in subverten-
 tis subsidium pertrahere, grati et arbitrarie, imo non omnes bo-
 na fide, fieri videntur, siquidem expositio Venerabili *Pede man-*
ca quod dicitur; verbi enim allegati, addit illico, vel potius obhumi-
 liatis devotionem, ubi per totum progressionem hunc sensum ante-

36

ponit quoni. Redderi que rationem huius, ideo gerit, quia uide-
licet Ecclesiam suam quantalibet numerositate iam dilatam;
tamen usque ad finem mundi humilitate uult crescere, et ad pro-
mirum Regnum humilitate peruenire. Ex quibus aperte deducitur
 ad mens. Reddo, Christum ibi sex marem habuisse non
 ad uolens predestinatos, uel ad totam Ecclesiam, ut numero pro-
 cedente diximus cum alijs. Et rursum hinc inferatur, Christum
 illis uerbis locutus esse cum Electis ad gratiam, quia iuxta Ve-
 nerabilem laudatum, ea toti direxit Ecclesia, quam prorsus de-
 dum expositionem istam ordina, quoniam quosdam Electorum
appellat: quod certe nequit intelligi de Electis ad gloriam, quia
non omnes Ecclesiam ingredi solent etiam ingrediuntur.

37

Secunda
 reflexio non minus uoluntaria, neque magis efficax est, quam
 doquidem ut ait Gregorius Magnus homil. 12. in Evangelia
sciendum nobis est, quod saepe in Sacro Cloquio Regnum Solo-
rum presentis temporis Ecclesia dicitur: ergo bonum non so-
lum audacter, uel et falso pronunciat, uel gloria nomen Reg-
ni absolute meretur, cum oppositum censet, et expresse doce-
at Sanctissimus Pontifex. Los terna reflexio aequè debilis, et fri-
uola est ac antecedenti; quia Deus ex merito gloriam elargien-
da munus obit Patris, et quidem amarantissimi: nam, quos per
uocationem ad gratiam filios adoptauit, per Electionem ad glori-
am in hac adoptione reuocari efficit. Et quomodo in gloria uisim-
partionda (scilicet intuitu meritorij) se gerat ut dicitur Index,
non ideo desinit Patrem agere paternum; quid quid enim ex
suggestione prorsus indebita profluit, u impliciter esse non omni-
 proutum est. Uide dicta diq. 3. a num. 7.

38

Argumento secundo
 ex Apostolo ad Rom. 8. uicimus autem quoniam diligenti- bus De-
omnia cooperantur in bonis, qui secundum propitios uocati sunt

venerunt. Ex quibus inferunt contrarij, quod ad mentem Pauli, non universonim omnibus Deum amantibus omnia cogentur in bonum, sed illis duritacis, qui iuxta liberale decretum Divinae voluntati ad gloriam vocati, et praedestinati sunt; non enim quos quos huc et nunc Deum vere diligunt, praedestinati annuntiantur: ergo praedestinati, vel electio ad gloriam et vitae secundum Dei propositum, et nullo modo secundum proposita merita Praedestinatorum, aut Electorum: ergo proposita antecedenti, et nullatenus consequenti est.

Hoc etiam argumentum facile solvitur, et multiplicem; inquirimus enim respondenti poterit negando, quod Apostolus ibi de proposito Dei volens attingente praedestinator agit, cum ex ipso contextu manifestè constat, eum loqui de proposito respiciente justificatos omnes. In id siquidem collineabat, ut fideles tunc Domum insolentes ad patientiam in ferendis persecutionibus obfirmaret: proptereaque cunctos illos tunc electos, et sanctos innuit à versiculo 15. nè tamen Deo quisquam eorum incaute caederet, re de Coeli hereditate iam esse securum, eo quod heredes, et filij Dei compellati fuerint omnes, ibidem versic. 17. vultis, si tamen compatimur ut et conglorificemur: veluti diceret, hereditatem Regni Coelorum utique promissam esse, sub conditione compatimur, patientis, tolerantis, mansuetudinis, aliorumque bonorum operum.

Plurimaque moxior proposita, ut illos ad conditionem hanc expleendam efficaciter inclinaret: primo namque patientiam, et excellentiam servis felicitatis excolit, respecta cuius quascunque, quantambis aspera, et amara tribulatio; levè ac levisima censeri debet, ut potè quoniam iniqualis, et insufficienti ad bonum Deo exente promerendum: itaque versic. 18. sic ait, existimo enim quod non sunt condigna patientia hu-

(300)

in tempore ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Secundo movet, et horretur ad sustinendas omnino ex se cetera
superari iuramini; Deum enim patienti pro iuventute calamitates
opem indubitato feret, pacemque tolerandi laboribus reddet im-
becillitas humanam: ac proinde venio. 26. dicit, et spiritu ag-
vat infirmitatem nostram, nam quid oremus vicior operet nosci-
mus: sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
Itidem expendit utilitatem a patientia proventuram, inqui-
ens, tribulationem omnem cooperari in bonum illi, qui Deum
amant: illi, inquam, qui secundum propositum gratuitum vi-
delicet Dei beneplacitum, vocati sunt ad fidem, gratiam, et ven-
eamoniam.

101

Hoc Dei propositum tam in presenti, quam alibi so-
pius opponitur. Deo Paulo familiari eius Iudaeorum exorti-
tribuentium operibus legi hanc vocationem, et gratiam, ut adve-
rit Gregorius Interpres Latex Cornelius à Sagde, agis est nunc
prostita memorari textus expositio. Certum igitur, et omnino
tenendum est, non secundum opera nostra Deum elargiri no-
bu hanc suam gratiam, sed unice secundum gratuitam ipsius vo-
luntatem, et liberale propositum illam erogare, prout expresse
dicitur 2^a ad Timotheum cap. 1°, qui non liberavit, et vocavit
vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secun-
dam propositum suum et gratiam, quae data est nobis in Christo
Iesu ante tempora saecularia. Veniam etiam vocatio, seu prima
gratia pondeat ab arbitrio Divino tantum, adeo ut ea donati nul-
lo merito sibi possint illam descubere; non tamen inde requi-
tur, quod etiam electio ad gloriam a merito nostris indepen-
dens annexenda sit. Adde quod iuxta plures et secundum propositum in
obsequio Pauli testimonio, solum innuit, aut significat homines in tempo-
re vocati, iustificati, et beatificati cum omnibus illi circumstantiis,
ea quae membra gratis, atque gloria, quae Deum in opere suo propositum decernit.

Secundo responderi poterit, Dei propositum in phrase Pauli de-
 notare voluntatem conferendi auxilia efficacia: quam utique
 voluntatem in Deo predestinativam esse, iuxta Divum Augu-
 stinum agentem constat ex definitione, seu descriptione Predesti-
 nationis, quam ex ipso dedimus sup. §. num. 28. Non quoque
 faciemus cuiusmodi voluntas esse predestinativam, contentum
 inficiamus, quod ex illa recte, vel etiam illatenus inferetur
 efficax Dei decretum glorificandi quosdam, et non alios esse
 esse provisionem absolutam operum in tempore futurorum.
 Denique poterit responderi permittendo, vel plane concedendo,
 quod in sensu Pauli propositum Dei sit voluntas predestinati-
 va; negando tamen, quod eummodi propositum, scilicet voluntas
 Dei, non supponat absolute provisam merita, quandoquidem
 ibi ne verbum excedit Apostolo, quo vel apparenter efficax
 antecedenti illa voluntas a contrariis averta significetur.

103

Argu-
 unt textis ex eadem Epist. ad Rom. cap. 9. ubi Paulus de gemel-
 lis fratribus Jacob. et Esau sic ait, cum enim non dum nati „
fuerent, aut aliquid boni egissent, aut mali (et secundum elec- „
tionem propositi Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante „
dicitur et ei. Quia major vocavit minori vicine venientem et Esau „
acob dilexit, Esau autem odio habuit. Super quo verba Hieronimus „
 quatuor lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 1. prope
 finem inquit, propter quod profecto desipitis, qui dicente veritate „
non ex operibus, sed ex vocante dicitur et, et dicitur ex futuris ope- „
ribus, quo Deum illum facturum esse presciebat, Jacob fuisse dilectum, „
 Ex quibus manifeste patet, electionem ad gloriam (de qua Pau-
 lus et Augustinus in testimonij nunc producti evidenter agunt)
 omnino gratuitam, et absolute provisam merita procedentem esse:
 ergo &c.

Respondeo primo, sensum Libentem Augustini Epistolae textus

refertur solum ad electionem, et reprobationem quoad bona temporalia, terrenamque felicitatem: in qua certe Jacob etiam natus minor Esau fratri suo majori prolatu est. Regnum enim, quod sui primogenitura debebat posteris Esau, datum est nepotibus Jacob, qui eandem ipsi etiam Idumois ab Esau progeniti imperaverunt, ut habetur 2. Regum, cap. 8. et posuit in Idumois castrum, et civitatemque quondam: et facta est universa Idumoa rexibus David. Ad gratiam liquet ex cap. 1. Malachias (unde sententiam illam de primogeniti Esau) non ne frater erat Esau Jacob, dicit Dominus, et dilexi Jacob, Esau autem odio habui? Et posuit montes eius in solitudinem, et hereditatem eius in dracones deserti? Quod sane verba de malis temporalibus expressè loquuntur, et ea sola denunciant Esau, in quem et posteritasque similes alio modo iactantur ibidem.

105

Sed

Nec obstat, quod in utroque textu Malachias nimirum et Agostoli, dicatur, Esau autem odio habui. Nichil, inquam, obstat, odium enim utrobique sumitur pro minori gratia, vel amore. Est igitur obviandum illa locutio, quia ex hebraica lingua non habeat comparativa, minorem dilectionem exprimit per odium, imo et per non esse, quod ubi recipi sit, longè tamen inferius est alio cui comparatur: quo patet ex 2d. Petrus, ubi videtur autem Dominus quod despiciet Liam, ut habetur in vulgata, sic in hebraico textu legitur, videns autem Dominus quod Lia odio habetur, id est (sicut omnia) minus à marito Jacob amaretur, quam uxorem dicitur Rachel. Sic etiam in Evangelio Lucæ 14. dicitur, si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem, et animam suam: non poterit meus esse discipulus. Quod certe volens innotuit, Patrem, Matrem, filios, atque fratres etc. minus esse diligendos, quam Christum ab eo, qui discipulatum regis amicit. Rom. 12. ad Corinthios, cap. 3. neque qui gloriatur

est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus, minime significat omnino nihil esse, seu facere, qui plantat et rigat, sed quasi pro nihilo negucandum, seu parvi gerendum esse, si Deus totum incrementum probentem conferatur.

Quasi, inquam, illud Crati autem dicitur nihil officere victi antea; nam et ait Augustinus lib. 5. de Simplicitate quor. 2. versus finem non dicit Deus Crati hominem, sed dicit Deus Crati peccatorem; ibidemque prope medium dixerat, noluit ergo Crati, et non cucurrit, sed est coluisset, et cucurisset, Dei adiutorio pervenisset, qui ei etiam velle et curare vocando pararet, nisi vocatione contenta Regibus fieret. Unde periculum est, non aliam esse rationem dicitur Divini, nisi malitiam humanam. Unde quod ex parte bonitatis, et misericordie Dei nihil defuerit ad conversionem tam Judaeorum, quam aliorum omnium Regnorum ex innumeris sacris Scripturis testimoniis apparet etiam dicitur in specimen dicitur 5. cum per vindictam dicitur Agriola vineam diligentissime colentis de beneficiis a se Judaico populo collatis meminerat, fidem illorum ingratitudem exprobat, etiamque sui pietatem ita conquestus indicat, nunc ergo habitatores Jerusalem, et ceteri Iuda iudicare intem me, et vineam meam. Quid est quod dicitur debui facere vines meas, et non feci ei?

Longè tamen expressit, et emphase multo maiori bonitatem hanc inspicibilem exprimit Machi 23. ubi postquam Christus Dominus in flagrantissima Seribary et Phariisorum felicia vehementer invectus est, in hac tandem dulcissima verba prorumpit, quoriam volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et noluit? Quibus ibidem adiecit alia non minus formidanda, ne scilicet quodquam illi concessenda agrum, aut idoneum omiseret. Omnes ergo qui

(Foot)

perierunt, non odio Dei, sed culpa sua perierunt; itaque non
 est illi aqua cum Deo exortulatio de sua reprobatione, seu
 non prodestinatione; non deo damnati sunt, quia Deum illos
 odio habuit, sed potius deo Deum illos odit, quia damnari voluit
 eorum, cum, ut ait Agostolus ad Rom. 10. nulla sit aqua deus
 diuino iudicio, et Latia (Vesprii nimirum, et electi): nam Dom
 Dominus omnium, dicitur in omnes, qui invocant illum. Omnis
 enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit, Iud
 profecto verum esse non potest quoad voluntatem exagandi gloriam
 viderit cum Iudis, tunc Latia, si Deum aliquos eligeret, alij
 rejerat, aut proferantur ante gravia merita.

Sal

108

Secundo iam ad ar
 gumentum respondeo Paulum in prefato testimonio loqui, non
 de electione ad gloriam, sed ad fidem, seu primam gratiam, qua
 sine dubio soli misericordie Dei, non autem operibus nostris de
 betur. Constat hoc ex totius contextu capituli allegati, nec non
 aliorum ejusdem epistole. Constat etiam ex Augustino iam ci
 tato lib. 1. de Simplicitate quor. 2.º paulo post initium, ubi
 sic inquit, et primo intentionem Apostoli, qui per totam Equi
colam viget, tenebo, quam considero. Hoc est autem, ut de
operum meriti nemo gloriatur, de quibus audebant Hura
elito gloriari, quod dato sibi legi venissent, et ex hoc Evan
gelicam gratiam tanquam debitam meriti sui percepissent,
quia legi veniebant, unde volebant eandem gratiam dari per
tibus tanquam indignis nisi Iudica sacramenta suscipiant.
Quo circa quaerit in Apostolatum Actibus solvitur. Non enim
intelligebant, quia eo ipso quod gratia est Evangelica operibus non
debetur. Alioquin gratia iam non est gratia.

109

Scopus Agostole cla
 rissime monstratur his Augustini verbis eo nimirum intendere
 totam hanc epistolam, et per uadere omnibus maxime Iudis
 vocati

vocationem ad fidem, sive primam gratiam ex merita liberalitatis Dei, non ex operibus nostris esse. Latet etiam ex eisdem Apostolum a mentione terrena felicitatis absque demeriti exopto posteris Cui, et sine meriti ex solo Dei proposito de laico posteritati Jacob gravum accurate facere ad vocationem Gentilium, qui pro iudicis ad fidem Christianam electi fuerunt; quemadmodum enim Jacob nullo proinde merito suo, sibi negotibus que positus est terra promissionis, inde propulsit antiqua sui incolis: ita sine merito Gentiles ad fidem Christi mirabiliter vocati, et electi sunt, ac in ea iustificati: ergo Paulus in textu nobis obiecto non agit de electione ad gloriam, sed de vocatione tantum ad fidem, sive primam gratiam pro exitum sanctificantem.

Nobis auentiam

110

Cauditiuimus inter Sacros Expositiones Cornelius à Lapide, qui relatas quinque Sanctorum Lary, et aliorum interpretationes versic. 16. Fieri capitis D. nempe, non volenti, neque currenti, sed miserenti et Dei, sic ait: vocatio ex dicto patet, omnia haec expositiones directe non tangere vocatum, et sensum versiculi Pauli. Non enim ipse hic disputat de causa boni operis, neque etiam de predestinatione ad gloriam, vel ad gratiam conuenientiam, sed disputat de iustitia, et gratia iustificante, quibusque videtur ea nobis obsequari, an à nostris bonis voluntate, et contentu, an vero à gratia, et misericordia Dei? Et quibundam interiectis, expositionem citati versiculi concludens ex propria mente subiungit: adde tō miserenti opponi tō volenti, et currenti, scilicet viribus naturae, et suis, non vero opponi volenti, et currenti viribus gratiae et misericordiae Dei, sed potius illud includere aut prosupponere.

Et hinc ratio cum ali-

111

ad argumentum respondes, quod si permittatur Apostoly in textu

memorato gratiâ loqui de electione ad gloriam: dùm inquit
non ex operibus, intelligendum est excludere tantij opera naturæ
virtutibus elicitâ; non autem opera, quæ immo ex gratiâ procedunt,
 ut potè quæ proprie sunt ex vocante; quia nisi Deus vocaret, et
 auxiliij gratiâ juvaret, nemo valia posset, aut faceret opera:
 aliunde nemo vibi, immo et moniti imputare valet vocationem
 Divinam omnino gratuitam, et à solâ Dei liberalitate pendem-
 tem: ergo jure merito docet Apostolus, electionem etiâ ad glo-
 riam esse non ex operibus, sed ex vocante; nam ut ait Augu-
 stinus ubi supra labatur; at enim quia non procedit voluntas
bonæ vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vo-
 canti Deo rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis vero tri-
bui non potest, quod vocamur.

112

Ceterum hic insurgit Lonerus, et solâ subtilitate gloria nunc dicti opponit argute; nam in-
 quirit aut disp. de causâ predestinationis num. 11.) quod si Di-
 . . . . . vi Paulus ibi solùm excluderet opera virtutibus naturæ producta,
 . . . . . non verò, quæ providentia, etiâ à gratiâ pendere, non fieret
 . . . . . electio ex vocante, et misericente Deo, nec secundum propositum Dei,
 . . . . . sed ex operibus, et secundum propositum hominum. Deinde sub-
 . . . . . dit ingeniosè: factis erit solutio hujus questionis, quare Deus ele-
 . . . . . gerit Jacob et non Esau; quia nimirum dici potest, hoc deo esse,
 . . . . . quia in obedientiâ præstitit opera Jacob facta in gratiâ, et non ope-
 . . . . . re Esau. Unde eandem parâ concludit accuminè: et ita non
 . . . . . oportuisset Paulum exclamare, et dicere hanc questionem esse
 . . . . . inextinguibilem, et reducendam ad solam voluntatem, et miseri-
 . . . . . cordiam Dei, nam potest facile reduci ad differentiam operum.

113

111

sed
 . . . . . deum et operam perdidit in reflexionibus hinc formandis vit-
 . . . . . accutus; quia licet illas operose digesserit, et in quâ plus æquo se
 . . . . . simulat imperitum, aut inscium doctrinâ Societatis, et Augustini,

qui loco proximi citato, sic ait: non egredia Deo dictum est putan-
dum, non volenti, neque audenti, sed miserenti et Dei;
quia nisi eius adiutoris non possumus adiq̄ci quod volumus,
sed Deo potius, quia nisi eius vocatione non volumus. Cum
 ergo iuxta non opera salutaria procedant à Divina gratiâ,
 tamen si simul eliciantur ab arbitrio nostro, sunt ex vocante,
 et miserente Deo; quia nisi misericorditer vocaret, liberali-
 ter que collata gratiâ suâ iuvaret, ejusmodi opera nullatenus
 ab arbitrio nostro fieri possent, quæ proinde vocanti Deo et
 miserenti Deo quæsiq̄ tribuenda sunt: ac per consequens etiam
 electis ad gloriam; licet absolutam eorum provisionem subsequa-
 tur.

Ugitur tam opera salutaria, quam ex ipis absolute provi-
 sis electis ad gloriam sunt à vocante, et miserente Deo: at-
 que adeo secundum propositum ejus; nam ut ait Augustinus
 ubi supra laudatus: nullius Deû frustra miseretur: cuius au-
tem miseretur, sic eum vocat quomodo vult ei congruere, ut vo-
cantem non requirat. Hoc dicta sunt ex suppositione quod Apo-
 stoli verba sumantur de electione ad gloriam, uti permissum est
 num. 111; de cetero namque iudico Paulum ibi locum esse de vo-
 catione ad fidem, et primam gratiam et absurde convertit à num.
 108. Umo constat ex ipomet Apostolo, quod in allegata Epistola ne-
 quaquam intendit exponere modum electionis formalis ad glo-
 riam, vel de illâ tractare, sed potius de electione ad fidem, et gra-
 tiam, à quibus fide nimium, et gratiâ, possunt homines excide-
 re, vel deficere: non ita tamen ab electione ad gloriam. Ugitur ibi
 cap. 11. sic inquit: ut e ergo bonitatem et reverentiam Dei: in
eor quidem, qui ceciderunt reverentiam: in te autem bonitatem
Dei, si permanseris in bonitate alioquin excideris. Sed et illi si non
permanserint in incredulitate invenientur: potens est enim Deus iter-
um invenire illos. Et post alia in eundem collimantia vropy

114

exclamat: O! altitudo divitiarum sapientie, et scientie Dei, quae incomprehensibilia sunt iudicia eius, et investigabiles vias eius! Ad idem ergo mysterium scientie Divinae, quod Apostolo utitur in incipit, et mirantem exclamare coegit, ac immutabili ocula quae varietati gratiarum, et vocationum, quibus alij consentiunt, obstitit alij, sed quae nemo sibi promereri valet. Certissimi enim est, vocationem ad fidem et gratiam praevia merita sive naturalia, sive gratia nullo modo supponere: non illa, quia gratia naturalis vitiis obiecta non esset supernaturalis: nec item ista, quoniam alioquin vocatio memorata non esset quinta gratia.

115

Ad secundam Lonesti reflexionem: doleo Magistru aliterdè perspicacem in illa concinnanda se quoddammodo lucuosum exhibere, quia si facilitas enodandi questionem, cum Deus elegit Jacob, et non Esau, quam in sententiâ nostrâ sagacissime detexit, adeo diversa reputari meretur: quo nota servatur ingaudia doctrinae tuae, in qua vel etiam sapientibus obvia est equalis, immò major questionem illam solvendi facilitas? Si namque sic inquirenti, statim (iuxta nostram opinionem aut ipse) diceretur hoc Esau esse, quia in beatitudine praeredit opera Jacob facta in gratiâ, et non opera Esau. Idem interroganti responsum ego secundum principia Thomistarum, illico diceretur hoc Esau esse, quia Deus est supremus Dominus, ad nutum eligenti, et pro libito reprobanti. Et cum reliqua questionis praefata nihil aliud responderent adversarij, compari, ne majori dicam, facilitate solvitur in eorum principij, ac in nostrâ: immè ratio prorsus nobis obviatur, et abscondita facili enodatio difficillimo questionis.

116

Nunc ergo, vel vultualis hoc responso Lonesti latuit, vel veru? Primum esse sibi persuadebunt qui Anselm, nimirum oculativissimo celari Magistro, quod nemini, nisi plane

coco, non patet agere. Si vero recundum: quo consilio nota
 sententia venit omni imponere tentat, quod in suam du-
 plicato pondere relabitur? Profecto quanquam sonet a ve-
 racibus Doctis Cyprianus optime conclametur, sed ventis
 et pluvibus hastas antegonit: parva viquidem abiecit, quae
 forte posset hostiles ictus elidere, vela subinde vibrat, quo ca-
 tem jaculatorum ipsum, illos omnino conzarij, exarsifunt,
 et confodiant. Quid impresentiarum ei contingere manifestum
 est ex dicit.

Mixta utique nos, ac adversarij respondemus
 quoniam memorata. Recentes, causam meritoriam electi-
 onis ad gloriam ex misericorditer impartita Dei gratia li-
 beraque cooperatione nostra coalescere, in quo varie complexo
 mirandum in modum emicat altitudo divitiarum sapientiae, et vi-
 entis Dei: prolatum vi modi vocationis diversissimi, et unde
 quaque utendi, nec non actualis elongatio gratiae congrua
 perpendantur. Nam ut inquit Augustinus ubi supra laborat
 tur: verum et ergo, multi vocati, pauci vero electi. Illi 11
enim electi, qui congruenter vocati, illi autem, qui non con- 11
quebant neque contempserantur vocationi, non electi quia 11
non recti quamvis vocati. Item verum et, non volenti, ne- 11
que succentis, sed miserentis est Dei: quia etiam si multos 11
vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis 11
vocari sperat et ut sequantur. Falsum est autem viquid dicit, 11
igitur non miserentis Dei, sed volentis atque succentis est ho- 11
minis: quia nullius Deus frustra miseretur: cuius autem mi- 11
seretur, sic eum vocat quomodo scit ei congruere, ut vocatus 11
non nequeat. Huc ex parte doctrina nostra dilucide firmat 11
tur hi Augustini verbis, quo pari claritate doctrinam de grade- 11
terminante gratia debellat, ut ea serio relegenti pariter perspi- 11
cuum erit.

Cum ergo pro solutione questionum illius quare nimirum De-
 us elegerit Jacob, et non Esau, Lonerus et Thomius recurrant
 ad predestinantem Dei voluntatem vixremumque dominu-
 um. In quo certe recursum, non solum transcripto nunc Augusti-
 ni testimonio videntur aduersari, sed etiam et aperiunt Doctori

- „ Venaphilo in dy. dist. 44. art. 1. quost. 2. vic aienti: sed cavendu-
 „ est, ne dum voluntas Dei magnificare volumus, potius voluntati
 „ eius derogemus: si enim non esset alia ratio quare Deus istum
 „ elegit, et illum non, nisi quia placet; certe iam non occulta dice-
 „ rentur Decina iusticia, sed manifesta, cum quilibet hanc ratio-
 „ capiat, nec dicentur mirabilia, sed potius omnia voluntaria. Et
 „ propter hoc et dicendum, quod propositum illud deorsum viciu-
 „ dicit Augustinus, et habetur in Littera (scilicet Magistri venen-
 „ tianum), et voluntas illa est rationabilissima, et rationem habet,
 „ et sicut ab Deo fuit, ab Deo rationem habuit, non aliam
 „ propter essentiam, sed propter connotatu.

Arbitrabitur forsam ali-
 qui ob argumenti merita repositionem huiusque protentiam
 eue, vel etiam in honorem Loneri, cuius egregia reflexiones et
 cumque non voluerunt. Verum est ingenue loquar, non
 ita contigit, quia nec argumentis, eto prosequi accensendum,
 id efflagitat, neque de Lonerio meminissent, nisi toties huiusmodi
 labores eius in publicum affereretur. Tot ergo solutiones adhibui,
 et in illis exponendis, ac roborandi institi, quia fere cunctas con-
 traxionum objectiones in auctoritate Venigrua presentim, et Aus-
 gustini fundata evectunt, quas proinde non oportet singillatim
 hic exhibere. Monere tamen opere gratum est ex Caudatissimo non
 vico Dionisio Petasio, quod etiam Doctrina Sancti Augustini de electi-
 one ad gratiam approbata fuerit a Summis Pontificibus Leone, Gela-
 sio, et Zosimo; nihil autem de electione ad gloriam attigerunt,
 ut habetur in Epistola Celestini Pontificis ad Episcopos Gallic.

Uniper exitimo monendum esse, quod licet fluximè venientis
nostro Latroni Divini Augustinum allegent, ut indubitanter
illius assertionem, et ad inventy suddendum innumera Vancæ Do-
ctorū effata studiosè congerant, ut videri potest apud Eminenti-
simy Sfondrati. Nihilominus (caridè facer) ego non audeo pla-
ne dicere, quod Augustinus illam expresse docuerit; attamen in-
curtantia affirmo, quod oque fuerit, imò magis opinionioni nostræ,
quàm oppositæ: ne que non leviè hoc profere monstrant, et
abundè probant ejusdem Vancæ Doctoris Authonitatem adductis
prosecutim à num. 58. et que ad 45. in quibus ita clarè pro sen-
tentia nostrâ loquitur, ut nullibi pro contrariâ clausi aliquid
proculive deprehenderem: quancumque sibi producere Vancæ
Doctorem ad contrarij vociferentur.

Sectio 7^a

Alia contrariorum argumenta solvuntur.

Arguunt quædam: Divini Augustinus de Gratia, et Libero ar-
bitrio cap. 3. super illud Apostoli ad Rom. 3. gratia autem Dei
vita æterna in Christo Jesu Domino nostro, sic ait: cum prius di-
xisset vitæ vitæ peccati mors. Mors enim vitæ vitæ, quia
mors Diabolica mors æterna tanquam debitum redditur. Ut
cy posset dicere vitæ vitæ aut vitæ vitæ vitæ vitæ vitæ vitæ
vitæ vitæ: gratia autem Dei vita æterna: ut hinc intelligeremus,
non pro meritâ nostrâ Deum nos ad vitam æternam, sed pro
sua misericordie perducere. Hoc Augustini testimonium deo con-
fidentia à quibusdam allegatur, ut non dubitent asserere, nulli
illis verbis in interpretationem adhiberi posse, que verum militem
ea detorqueat à significatione prædestinationis omnino gratu-
ita, quam in illis (aitur) expresse docet Augustinus: ergo.

Vexij
in fidelis agerent genuinum Augustini sensum exponerent, ut
ibidem exponit ipse, qui verbis nunc excerptis vix unâ in verbo-

„ ut lineam subiungit; qui coronat te in miseratione, et miseri-
 „ cordia: numquid non corona bonis operibus redditur? Sed quia
 „ ipsa bona opera ille in bonis operatur, de quo dictum est: Deus est
 „ enim qui operatur in vobis, et velle, et operari pro bonis volun-
 „ tate, Ideo dixit psalmus: coronat te in miseratione, et miseri-
 „ cordia: quia qui miseratione bona operamur, quibus corona reddi-
 „ tur. Non enim quia dixit, Deus est enim, qui operatur in vo-
 „ bis, et velle, et operari pro bonis voluntate, Ideo libere arbitrium
 „ absolue purioris est. Quid si ita esset, non superius dicitur: cy
 „ timore, et tremore vestram ignorantiam salutem operamini. Quam-
 „ do enim iubetur ut operentur, liberum eorum convenitur arbi-
 „ trium: sed Ideo cy timore, et tremore: ne sibi tribuendo quod bene
 „ operantur de bonis tanquam suis extollantur operibus. Ubi
 „ mentem suam ita clare manifestat Augustinus, ut ad eam
 „ investigandam, et decedendam certe nulla sit opus expositione,
 „ vel interpretatione.

123

Arguunt quinto: Idem Augustinus lib. 6.
 contra Iulianum cap. 3. in illud Pauli ad Rom. 11. Quis
 „ enim cognovit verum Domini? Aut qui consiliarius eius
 „ fuit? Aut quis quon dedit illi, et retribuetur ei? Praesumi-
 „ at, nullum elegit dignum, sed eligendo efficit dignum; nul-
 „ lum tamen punit indignum. Et capite sequente patalogos-
 „ eritum inquit, epi ergo electi, et hoc ante mundi constituti-
 „ onem, ab eo, qui vocat ea, quae non sunt tanquam sint. Sed
 „ electi per electionem gratis. Unde dicit idem Doctor, et de
 „ Israel reliquis per electionem gratis valde facti sunt. Et ne
 „ forte ante constitutionem mundi ex operibus praecogniti purioris
 „ erit electi secutus est, et adiunxit: si autem gratia iam non
 „ ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Unde perspi-
 „ cue constat (inferunt ad veritatem) electionem ad gloriam, iuxta
 „ Dictum Augustinum, omnino gratuitam, et antecedentem esse

conseq

consequenterque non ex operibus, aut post absolute provia me-
rita.

Penultima tamen est hoc eorum illatio; quandoquidem Au-
gustinus in verbis allegati apertè loquitur de electione ad gra-
tiam, quæ nimirum Deo aliquos elegit non efficaci voluntate
se vitam æternam eis largiendi, sed voluntate gratuita illos
proveniendi suâ gratiâ, quâ salutarietâ operum gloriamque
promereri valeant; nam eo loco Venigelanos inquisabat,
quæ falsò ac erroneè sentiebant, et affirmabant à nobis incipere,
vel ex nobis esse quoddam gratiæ initium: itaque contra ipsos
optime inferebat gratiam, iam non esse gratiam, cuiusmodi
profectò non esset, si ut illi putabant hæretici, non ex mera li-
beralitate Divinâ, sed ex meriti nostri ortum haberet. Ni-
hil igitur ibi docuit advenis electionem ad gloriam ex meriti
gratiâ: nec usquam alibi, etiam quando fortius, et acius con-
tra Delagianos, et Venigelianos pro gratiâ stabilicndâ dicitur,
invenitur hanc electionem impetere. ¶

124

Et sane, quod elec-
tio ad gloriam sit ex meriti gratiâ, nullatenus arguit gratiam
non esse gratiam. Ad summum inde sequitur, gloriam ita non
esse gratiam, ut simul non sit merces et præmiu: ut enim
gloria penitus exmeret rationem gratiæ fieri deberet ex meritis,
non gratiâ, sed solius arbitrij: cum ergo veu eveniat, et reipâ
fiat ex meriti à gratiâ procedentibus, eto vit aliunde præmiij
et merces bonorum operum, attamen rectè dicitur gratia pro
gratiâ. Sic eam appellat Augustinus ipse supra citato libro de
Gratiâ, et Libero arbitrio cap. 8. inquit, accipientes gratiam
pro gratiâ, quando nobis vita æterna reddetur, et ejusdem libri
cap. 7. dixerat, sed quia et ipsa bona opera nobis ex Deo sunt, à quo
nobis et fides est, et dilectio, propter eam idem ipse Doctor Gentium
etiam ipsam vitam æternam gratiam nuncupavit.

125

(314)

Deinde cap. 8. memorati libri naturam ex antea dicti
 questionem inuestit, nempe, quomodo vita eterna sit merces,
 et gratia; nam et ait Apostolus super laudatâ Epistola ad Rom.
 cap. 4. ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum
gratiam, sed secundum debitum, et ibidem cap. 6. dicit, gratia
autem Dei vita eterna. Ad has igitur, et similes alias scrip-
 tura locutiones ~~conueniendum~~ in se conciliandas, ad propostam
 que difficultatem evadendam, post fluxa (quo doctrinam Scho-
 la nostra de cooperatione arbitrij et gratiâ manifestè continent)
 demum ita quod proveri artinece inventy, concludit, si vita bona
 11 necesse nihil aliud est, quam Dei gratia, sine dubio et vita eter-
 12 na, qua bona vita redditur, Dei gratia est: et ipsa enim gratia
 13 datur, quia gratia data est illa cui datur. Sed illa cui datur
 14 tantummodo gratia est. Hoc autem quo illi datur, quoniam
 15 premium ejus est, gratia est pro gratiâ, tanquam merces pro
 16 justitiâ, et verum sit quoniam verum est, quia reddet uni-
 17 cuique Deum secundum opera ejus.

127

Quare Concilium vni-

11 de terminum versione 6. cap. 16. sic ait: bonè operantibus et què
 12 in finem, et in Deo sperantibus proponenda est vita eterna, et
 13 tanquam gratia filij Dei per Christum venum misericordi-
 14 etè promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione
 15 bonis ipsorum operibus, et meriti fideliter reddenda. Hoc est
 16 enim illa corona justitiæ, quam post suum sextamen, et au-
 17 sum repositam sibi esse dicebat Apostolus a Justo Iudice sibi
 18 reddendam: non solum autem sibi, sed et omnibus, qui dili-
 19 gent aduentum ejus. Ex quibus apparet vitam eternam, et
 gratiam, et coronam justitiæ nuncupari: gratiam ratione justi-
tiæ, quiniq; à quo profluit: coronam vero justitiæ, quæ boni
 operibus ex Divinâ gratiâ profecti et premium redditur.

128

Nunc

autem et alia multa (quo brevitati causa reticebo) Sancti Augustini testimonia posuere expedire vobis, notandum est quomodo, non uno verum predestinationem accipi, nec ad idem omnino significandum ab illo semper usurari; crebrius enim ab ipso pro gratuita donorum gratia preparatione ponitur. Lequet hoc ex cap. 10. de Predestinatione Sanctorum, inter gratiam gratia, et predestinationem (ait ibi) hoc tantum interest, quod predestinatio est gratia preparatio, gratia vero iam ipsa donatio. Et lib. 2. de bono perseverantis cap. 18. predestinationem ita describit: hoc predestinatio Sanctorum nihil est aliud, quam precientia videlicet, et preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quacumque liberantur. Quandoque vero predestinatio nominata à Sancto Doctore pro Electione ad gloriam, imò et pro deputazione ad penam. Sic lib. de Predestinatione Dei cap. 30. inquit, ex precientia igitur offensionis, predestinatio emanavit electionis, sicut ex precientia virtutis predestinatio fieri solet remunerationis.

Neque potest hoc

120

quorundam doctrina solum intelligi de ordine executivo, cum de utraque predestinatione loquatur, nullo nè levisimo quidem inter ipsa indicio distinctionis. Et quaestioni, quam ibi paulo ante proposuerat, quomodo, videlicet, possit esse peccatum causa predestinationis, cum esset predestinatio antequam peccaret homo? Ita respondet, quia omnia ante quam fiant, Deus quasi iam facta pertractat, et sive sint punienda, sive remuneranda, in precientia sua iudicat. Et rursus infra subdit, quavis enim predestinationis offensionem procurrat tempore, offensus tamen predestinationis procedit effectione. Nam predestinatio non fiet, nisi offensus futura esset: quam offensionem qui preciebit esse offensionis electionem, et iustus iudex predestinavit. Hinc ultra liberius predestinationis acceptiones, inferatur, seu potius

in relictis Augustini verbis exprimitur, nec intentione predestinationem antecedere propria merita; non enim aliter de predestinatione loquitur, quam de Reprobatione; non equè de numerandis, ac de puniendis Deum in providentiâ suâ de iudicare dicit annexum peccatum effectione procedere Reprobationem, licet hoc illud antecedat occurrat.

150

Non ignoro hunc Augustini librum ab Erasmo Rotterdamano cum alijs inter notha Vancti Doctoris opera rexi; scio tamen quod plures longe doctiores ac in Augustini lectione veratissimi Theologi profatum opus culum probi, et legitimum annumerent. Et sane rationes Erasmi despicibiles, ac omnino fatuolæ sunt. Prima, quod nimis liber ille sit brevis; nam alij multo breviores habentur in tome. 2, qui nullam de sui legitimitate suspicionem alicui moverunt. Secunda, quod continet doctrinam Augustino manifestè contrariam; quid fallitur Erasmus, et aversissimus Luthero decipere tentat; quandoquidem ubi docet Augustinus predestinationem fieri sine meriti viciè loquitur de preparatione gratis, quæ simplicitè ab ipso predestinatio nuncupatur ut patet ex num. 28.; in præsentem vero volum agit de predestinatione promij, seu remunerationis, quæ communiter à Theologis appellatur electio ad gloriam.

151

Secundò notandum est, quod etiam ordinatio rerum naturalium in suos fines ab Augustino nominatur predestinatio non tamen absolutè, sed cum addito alligationis, ut contradistinguatùr ab electione ad gloriam, et deputatione ad penam, quæ cap. 2. libri super allegari vocat predestinationem conditionis. Unde tertio notandum est, à Vancto Doctore volam gratis preparationem simplicitè appellari predestinationem; electionem autem ad gloriam ab ipso nuncupari predestinationem remunerationis. Notandum et quarto, predestinationem aliquando summi complecti, quærenti

et gratia propagationem amplectitur, atque transmissionem in gloriam: quandoque tantum incompletè, sive pro propagatione gratia, sive pro electione ad gloriam. Hoc (quod non gratis inventa sunt, sed ex ipomet Augustino desumpta) si pro oculis habeantur, facili erit quorumcumque verborum ejus expositio; nec non aliorum Latini, qui simili varietate loquantur: et interdum etiam antecedentem Dei voluntatem salutis omnium hominum donant nomine predestinationis.

Inquunt sex-
 to: iuxta Divum Thomam 1. part. quart. 23. art. 5. corp.
 nullus fuit ita insana menti, qui diceret merita esse cau-
 sam Divinam predestinationis ex parte actus predestinantis: er-
 go merita nostra non antecedunt in provisione Dei predestina-
 tionem ad gloriam et coronam. Ex eodem Venero Doctore,
 tunc ibi, tunc art. 6. citato questionis, distinguo antecedens:
 nullus fuit illi, qui diceret merita esse causam predestinatio-
 nis accepto generi essentiali, et substantiali, concedo antecederens:
 generi extrinsecam, et contingentem denominationem
 ejus, nego antecedens cum consequentiâ. Quo multiplici re-
 futatur instantiâ: primo siquidem instantia in decreto exe-
 cutivo predestinationis, quo dignus efficitur homo per opera
 meritoria. Secundo instantia in decreto reprobatio, tam in-
 ventivo iuxta fluxus, quam executivo secundum omnes. Ins-
 tantia tertio in Divinâ bonitate multa misericorditer elargi-
 ente beneficia propter veterum orationes. Quarto instantia
 in iudicium, quia Deo ob actuale peccatum transactum
 iam, et proteritum, delinquentem privat habituali gratiâ.
 Quinto tandem instantia, quoniam aliter Deus ex uno de-
 creto suo libero moveri non posset ad aliud, eum omnino repug-
 net essentiali Dei voluntatem contingenter, et liberè deter-
 minare quod existentiâ sui substantiali.

Facere alia plura Doctoris Angelici testimonia speciosa nobis opponi posse; quo tamen ex super adductis instantiis, et factis antea notis equali speciositate volvantur. Imò Dicitur Thomas pro sententiâ nostrâ probabiliorâ à quibusdam allegatur. Et censet^{3a} part. quest. 1^a. art. 3°. ad 4um. expressè dicit, quod destinatio præsupponit præscientiam futurorum. Verum hinc non inferatur aut. Conteru iam citata sup. 2^a. num. 2°. dependere quod destinationem à provisione meritorum, et non præscientiam esse; nam Dicitur Thomas ibi loquitur de quodestinatione Christi, quam docet supponere præscientiam futurorum. Et inanem esse Conteru responsionem aperitè constat ex ipso Sancto Doctore, qui verbi allati, illud, subiungit: et idèo videt Deus quoddestinat valorem alicujus hominis per orationes eliorum implendam, ita etiam quoddestinavit opus. In carnationis in remedium humani peccati. Non autem ob hoc affirmabo Dicitur Thomam adèò clarè docere nostram opinionem, et de eju mente dubitare, ut in mediâ veluti luce cecutire, ut aquè leviter atque gloriante inquit ibi Conteru numero procedente sanctum Thomam pro suâ sententiâ producenti.

Sectio 8^a

Reliqua contrariorum argumenta volvantur.

Arguunt rectimò ratione, quam appellant fundamentalem: qui vult ordinare, prius vult finem, quam velit mediâ finem assequendi; sed Deus ordinatissime vult: quia ergo vult gloriam, quo finis est, quam opera nostra meritoria, quo sunt mediâ consequendi gloriam. Major (inquirunt) lumine naturali nota videtur, præterea que traditur à Philosopho 3°. Ethicorum cap. 8. De minori dubium esse nequit. Consequentiâ tandem et optima: ergo dicitur. Respondet primo distinguendo majorem: qui vult ordinare, quis vult finem aliquomodo, nimirum efficaciter, vel ineffaciter, concedo majorem;

efficaciter prociē, nego majorem: et concedā minori, nego consequentiam. Deus enim vult se probū elargiri mediā pro valuti adceptione sufficientissima, et quidem ex intentione salutem ipsam operam illi erogandi, non tamen simpliciter efficaci, sed inefficaci tantum, etō senia, et vincenissima.

Cate

135

nam hāc reponi poterit verum illud à Theologi Phylosophique acceptissimum axioma, propter quod unusquodque tale est, et illud magis: ex quo clare deducitur, quod si Deus propter gloriam vult gratiam, vult magis gloriam; sed efficaciter vult gratiam: ergo prius et à fortiori vult efficaciter gloriam. At tamen facile responderet nullius in presenti nobis esse; quā Deus non vult unum propter aliud, sed unice vult unum propter aliud, et obiter ex Divo Thomā dictum est unum. 4.
Non ergo sequitur ex deageo, Deum ante provia merita magis optare gloriam hominibus, quā gratiam, sed ut magis prosequatur, et primarium eis desiderare vitam eternam, quā gratiam in hāc vita: et reliquā vult uti quā magis, et melius homines esse beatos, ipsāque beatitudine vacent, quā illos in hoc mundo vacere vivere.

Quia tamen evenit inter homi-

136

nes, ut qui proponit alteri promissum per merita consequendum, prius velit illud adicipi promissum, quā impertiri mediā, quā id obtineat: et finem eo modo proponens recte dicitur velle unum propter aliud, et non solum velle unum propter aliud; ideo responderi poterit, negando quod ex memorata parantia requiritur cum, qui vult alteri finem, et propter finem prosequi mediā, velle finem efficaciter, eo quod velit efficaciter prosequi mediā: quia cum ipse mediā dare tentat, utique debet efficaciter illa velle: aliunde vero cum ipse non tentat se sibi finem assequi, sed illum proponat al-

(320)

tenū consequendum, propterea non requiritur, ut quis velit efficaciter dare finem, sed sat est, ut velit intentionē eum velis, vel tanquam quod prosequatur, et primarium. Hoc inter homines accidit: ergo sufficit ut Deus finem illum veluti quod prosequatur optet, cum intentionē illum desiderare nequeat.

157

Secundo iam ad argumentū respondeo, concedendo volentem ordinatē quā etiam efficaciter velle finem aliquem, quā velit media; non tamen omnem finem, cuius ad eptionē media conueniunt. Deus ergo media pro salute consequenda probet ex intentione efficaci, primo constituendi hominem proximē potens operari salutariter, adeoque gloriē liberum ad vitam eternam sibi procurandam: secundo manifestandi beneficentiam, liberalitatem, aliasque perfectiones in quarū ostensione gloriam suam auerit: et finem hunc universā Deus intendit efficaciter, et semper obtinet in omnibus sui operibus, ut probatur et *dup. l. sect. 5.* Hinc ad argumentum in forma, sic aliter distinguo maiorem: qui vult ordinatē quā vult finem aliquem, vel etiam aliquos, quā velit media, concedo maiorem: quā vult fines omnes, ad quos media referri valent, nego maiorem, et ad minora minori, nego consequentiam.

158

Quasi aliter ex dictis num. 156. Distinguo maiorem argumenti: qui vult ordinatē quā vult finem a se consequendum, concedo maiorem; obtinendum ab alio, subdividuo: vel affectu simplici, vel efficaci, concedo maiorem: necessario efficaci, nego maiorem &c. Primum ergo, quā proponitur alteri consequendum, propter non tam est proponendum, quā illi cui proponitur; qui namque finem ita proponit, non assequitur finem, sed alteri relinquit, ut eum promeretur et obtineat. Quare sufficit ut alteri desiderari finem affectu simplici

simpliciter, veluti affectu efficaci media prostrare, quibus propo-
situm illi finem adquire valeat. Qui vero vobis finem obti-
nendum profigit utique prius debet efficaciter velle finem
attingi, quam applicare media; quia finis et media sua po-
testati, et voluntati subdunt, vobis que committuntur execu-
tioni mandanda. Cum itaque Deus proponat hominibus &
vitam aeternam, ut premium bonorum operum ab ipsi elicien-
dorum liberet, non decernit ex se dare merita, quae sunt me-
dia gloriae obtinendi, sed vult illi affectu simplici beati-
tudinem, efficaci voluntate vult eis conferre media gratis,
quae vitam aeternam promerentur, et consequantur. Non
obest quod tantum efficaciter velle aliquibus prostrare media
sufficiens, alii autem efficaciter utique ad finem vitae: quia
non inde probatur in Deo voluntas efficaciter dari nonnulli
gloriam ante proposita merita, cum ex eodem affectu simplici
possit uni probere media efficacia, et alteri sufficientia dero-
gare: finis enim propositus, est eorum, quibus proponitur, po-
tius quam illum proponenti.

Argumentum octavo: si praedestinatio
non antecedit absolute proposita merita nulla speciali benefi-
centia Dei verificatur erga praedestinato pro Regibus, cum isti
equaliter ac illi auxilia gratis conferat, quibus merita vale-
ant elucere. Unde sequitur, discretionem Electorum à Regi-
bus haberi, non ex peculiari beneficio Dei, sed ex bonis ipsorum
operibus, meliori que libertati sui: quod manifestè demonstrat,
et potè contrarium Veritate Veraxo, quin et abroxiere à com-
muni sensu Fidelium, qui rectè censent electionem ad vitam
aeternam prosequi materiam esse gratiam actionis, adeoque do-
num omnino gratis erogatum à Deo. Quapropter, et hoc et
similia vitentia absurda, praedestinato absolute proposita merita pro-
cedere admitti debet: ergo H.

Respondeo primo, ponderatum inconuenienti a maioris gloriæ nullum existimari, dicentibus ante proposita merita requirantur Deo maiorem aliquem affectum, aut desiderium beatitudinis erga prædestinatos, quam erga reprobos. Quandoquidem ex parte Dei talis inæqualitas esse nequit, cum actus Diuini in se, sit ipsa Dei essentia, consequenterque non possit esse maior et minor. Alio uero nec ex parte rei uolito profata requirere ualeat inæqualitas, cum ante meritum provisionem omnibus eandem optet gloriam, et quantum et in se singulis absque merita, dummodo non illam exspectent, minuant, aut irritent sui meriti. Sicut enim Deus non deceat efficaciter dare gloriam ante merita, quia daturum est illam ex meriti, ita neque magis unum desiderat tantam, et talem gloriam, quam alteri, nisi ex tanti, et talibus meriti eius.

Nihilominus respondeo secundo, concedendo Deum exerceere ~~benignitatem~~ maiorem beneficentiam erga prædestinatos, eoque magis diligere, quam reprobos; non tamen quia uult antecederet illos ad maiorem ordinare gloriam, sed quia post merita uult efficaciter gloriam eis impertire: et propterea quia uult prædestinati maiorem largiri gratiam, scilicet efficacem eque ad finem uite, cuiusmodi certe gratia bonum est magis, et uirumabilius. Unde quamuis ante proposita merita non magis optet uni, quam alteri uitam eternam, inde non infertur, quod esse beneficentiam eius, et amorem erga reprobos, atque prædestinatos; quod namque Dei uoluntas ad gloriam relata tanquam ad bonum uoluntum, sit communis et equalis ante merita, non efficit, nisi relata ad gratiam sit inæqualis et maior erga prædestinatos, quam erga reprobos; nam ut inquit Augustinus noster III. citatu, etiam uis multos uocet, eorum tamen miseretur, quos ita uocat, quomodo ei uocari aptum est, et sequantur.

in circumstantiis, in quibus effectum habitura praesiderunt, auget conceptum gratiae, misericordiae, doni, et beneficii; quia cum hoc omnia dicantur cum respectu ad subjectum cui conferuntur, et igitur maior gratia, et misericordia, maior donus, et beneficium erit, quod commodius, et utilius est illi cui datur. Quare Divus Augustinus ubi super allegatus adjungit, nullius Deus frustra miseretur: cuius autem miseretur, sic eum vocat, quomodo se ei congruat, et vocantem non respiciat. Et hinc est conceptus gratiae, misericordiae, doni, et beneficii dicat quoque respectum ad animam donantis, etiam ex hoc respectu crescit in praedictis rationibus collatio gratiae congruae praedestinanti; fit enim à Deo perfectionem cognoscente congruentiam ejus ad miseriam subleuandam, et utilitatem illi adferendam, est quoque substantiam, aut emittitatem sumpta non excedat, imò longè sit inferior alicui gratia, qui congruus non sunt.

Ex his manifestum est, importunè nobis obsecrari, quod ex opinione nostra sequatur non à Deo, sed à bono liberarum enim fieri discretionem inter praedestinos, et reprobos; quia discretio de qua Divus Paulus 2^a. ad Corinthios cap. 4°. Qui enim se dicunt? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Et Divina vocatione desumitur, ut enim ait Augustinus adducto num. 111., at enim quia non praecedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus, nobis tribui non potest quod vocamus. Tibi autem quae dicta sunt, ac etiam ex Augustino desumpta num. 113.: qui demum nostram hanc doctrinam expressè tradidit inquitenti lib. 2°. contra duas Epistolae Pelagianorum cap. 7. ille dicens, qui unde dicens nari impetrat, ponam debito merito, indebitam gratiam largiendo.

Agostolus igitur in textu memorato discretionem improbat à soli naturæ viribus ortans; secus vero discretionem, quæ nascetur à viribus gratiæ, nec ibi vetat universim homines de bonis operibus gloriari; sed unice reprehendit vanam ostentationem, et arrogantiam, quæ nimis ea sibi tribuunt, quasi propria virtute tantum, et non adiutorio Dei facta. Sic Augustinus locum istum interpretatur Epist. Iob. ubi repetens objecta Pauli verba statim addit:

„ hoc utique coram Deo, non ut homo non gloriatur: sed ut qui gloriatur in Domino gloriatur, non ex operibus, nè forte qui exaltatur. Non quia bona opera ista quæ cogitatione frustrantur, cum Deus reddat unicuique secundum opera ejus, ut que gloria, et honor, et pax omni operanti bonum: sed quia opera ex gratiâ, non ex operibus gratiæ. Quatenus videlicet opera meritoria procedunt à gratiâ naturalem arbitrij vim adiuvante, nullatenus autem per naturam voluntati activitatem potest obtineri gratiæ.

Denique ut omnino pateat avertam à Paulo discretionem aliorum ab aliji, opinioni nostræ magis consonam, et conformem esse, quæ oppositæ, nullius auctoritate Augustinus lib. Octoginta tunc quæstionum quæst. 68. ubi loquens de invitati ad conam, que secundum Exp.

„ vitæ omnes erat figura gloriæ, sic ait, ad illam enim conam, que Dominus dicit in Evangelio (Luca 14.) propagatam, nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt: neque illi qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque nec illi debent sibi tribuere, quæ merentur: quia vocati venerunt: nec illi qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam ut venissent, vocati erant in libera voluntate. Atqui iuxta sententiam contrariam, qui vocati non venerunt alteri, non sibi tribuere possent, quod non venissent vocati; id enim possent imputare Deo, qui non prælegit eis: ergo.

Sic obiter adverteendum, utentium ex dictis præcipuum

esse, multo differre providentiam erga prædestinatos a provi-
 dentia circa Reprobos. Illa quippe non solum est efficax quoad
 finem generalem, sed præterea quoad finem particularem gra-
 tis finalis, ac scilicet beatitudinis: atque adeo prædestinatio non
 unice determinatur à providentia circa Reprobos ex provi-
 dentia Dei, sed etiam ex efficacia gratiæ, quam in actu secundo
 largitur prædestinatis, et non Reprobis. Differt insuper ex mul-
 ticiplici dono, quod illis pro utriusque præbet. Neque beneficentia
 Divina specialis esse debuit erga prædestinatos, eo quod pro-
 videntem Deum efficaciam gratiæ, non tamen, nempe quia novit effi-
 cacem fore illam exoptet; ut enim cognitio objecti, et circumsta-
 tiarum ejus det speciem actui voluntatis, minime requiritur,
 quod objectum formaliter, et reduplicativè tangatur et representetur
 per talem cognitionem. Liqueat hoc evidenter in cognitione dete-
 rente malitiam, aut prohibitionem alicujus objecti; nam ut ac-
 tus evadat moraliter inhonestus, non oportet velle objectum illud
 quia primum, vel quia vetitum; sed satis est, ut simpliciter
 affectivè tendat voluntas in objectum cujus malitia, vel prohi-
 bitio cognoscitur. Deus ergo specialem cum prædestinatis bene-
 ficentiam exerceat impetrationi illis auxiliata, quæ novit efficaciam fore,
 tamen non idcirco, vel quia futuram efficaciam præcivit, illa
 conferat.

Et ergo (quod præterea determinatè spectat) beneficium in
 esse tali augeatur, necesse non est ut condigne, vel ex omni capite
 crescat. Latet exemplo vulgari: donans alteri unum lapidum, eum,
 quem ignorat valorem ejus, parvi pendebat, eum sic erga donatarium
 afficeretur: Do tibi gemmam hanc, ut inopio tuo sublevando totum
ejus pretium impendas, profecto non tam liberalis ac beneficus erit
 recipienti lapidem, ac si totum hujus valorem pro novisset, eo que
 cognitio venientem haberet affectum, videlicet, Do tibi gemmam hanc,
ut inopio tuo sublevando totum ejus pretium impendas. Ratio

et manifesta, quia totum gemino valor glorie notu, et perspectu, impedire, vel valtem retardare posset a donatione faciendâ: proinde que major aliqua difficultas vegeratur, quando totum ejus pretium agnoscitur, quam dum ignoratur: ergo majus beneficium elargitur donatario, qui totum doni valorem exploratum habens, d' exorat, quam is, qui donat incompleto doni pretio, quando, ut supponimus, dem reipsa sit, quod impartitur in utroque casu.

148

Hinc innoscit, quâ ratione Deus liberalior ne, magis que beneficium exhibeat p'cedenti, quam reprobis, licet enitativè paria, vel etiam quandoque majora conferat istis auxilia, quam illis; quia perfectione cognoscens efficaciam auxilij retardari posset a concessione illius, ut pote proximi in debiti: et citrà injuriam alicujus poterit elargiri gratiam sufficientem: ergo beneficentia Dei grandescit eo processè, quod scientia congruitatis auxilij nec impedit, neque retardet ipsam ab ejus collatione, quanquam aliunde non illud propter formalitèr ut efficax, vel quia efficax formalitèr. Majoritas itaque beneficij non semper est mensuranda ex intrinseco valore doni tantè; sed aliquando cum extrinsecis circumstantijs, que magnopere adaugent stabilitatem ejus: inceduntque crecit à voto donantis affectu, qui tamen dum à quibusdam assignatur, ut unica beneficij mensura considerandus est non solum intrinsecè, sed etiam extrinsecè, vel iuxta circumstantias, quas inter eminent cognitio, tum valoris, tum utilitatis in dono conferendo.

149

Undè concluditur, et observandum est accurate, quod licet ad conceptum beneficij proprie sumpti requiratur ex parte beneficientis actus benevola; non tamen Deo necessaria est actus magis benevola ut beneficium sit magis: ad hoc enim omnino sufficit, vel augmentum doni eodem per reverentem affectu, vel incrementum libertatis etiam aliquatenus

imminuto dono. Quomodo tamēsi meritum sit
actio libera tendens in objectum honestum; attamen ut meritum
fiat majus non exigit objectum honestius determinatē: sed vel
honestū objectum, quod eadem prorsus invariata libertate re-
cipiat: vel majorem libertatem, quā proequatur illud ipsum
objectum, aut aliud equali honestati. Augetur ergo beneficij
quoties libertas in beneficiente exsistit, et intus se non minu-
itur donum: vel quoties hoc amplificatur, et equali in benefice-
tione sentiat affectus. His proocurato manent alio fluxus ad-
versariorum objectiones, ac etiam replicæ contra gratitiam in ar-
gumento solutiones.

Arguunt nono: Deum absolute volens con-
ferre gratiam, quam scientiā conditionatā providit futuram
esse congruam ad iustificationem, per eversionem finalem,
et vitam eternam obtinendum, vult efficaciter ipsam vitam eter-
nam; sed hoc Divina voluntas antecedit absolute pro via merita:
ergo Deus vult efficaciter dare gloriam ante meritum
provisionem absolutam. Consequentia est recta, et minor in-
dubitata; nam in signo scientiā conditionato meritorij, hoc
absolute futura non sunt, sed conditionatē tantum. Nam verò
major ita videtur: Deus vult impertiri gratiam, qualem
esse providit; at qui providit illam, vult dare, fore efficacem:
ut efficacem ergo vult eam erogare. Confirmari potest; quia
voluntas Dei non est minus comprehensiva, quam sit ejus in-
tellectus; sed intellectus Divinus cognoscit gratiam illam futu-
ram esse congruam quoad eversionem vite eterne: ergo Di-
vina voluntas ad hanc etiam extenditur.

150

Patet, hoc argumen-
tum pro ceteris urgens, et ingeniorum esse. Sed respondeo negan-
do majorem: in cuius probatione concessi promissi nego consequen-
tiam: vel distinguo consequens; vult elargiri gratiam ut efficacem,

151

to ut dicente rationem cognitam, et concomitantem proximè
 volitam per modum objecti materiali, transeat consequens:
 to ut reduplicante rationem efficaciter provolitam, subditi-
 quo, efficaciam relata volum ad finem proximum omitto conse-
 quenti: relata etiam ad finem remotum, nego consequentiam.
 Ad confirmationem concessi quoque promissi, distinguo consequens,
 Divina voluntas extenditur ad ultimam extremam affectu simplici,
 concedo consequentiam: affectu simpliciter efficaci, nego con-
 sequentiam.

152

Utrum in signo venientis conditionata collatio gloriæ
 tanquam corona non sit efficaciter volibilis à Deo; quia nimis
 rari in illo signo nequit habere rationem promissæ, cum in eo
 merita non intelligantur absolute, meriti que pure conditio-
 natis nullum omnino respondeat promissionem: alioqui promi-
 andus esset Iudas ut supra monstravimus. Deus ergo volens im-
 pentini gratiam, quam conditionate providit efficacem esse futuram,
 vult efficaciter absolute collationem ipsius gratis congruam.
 Quod si prædefinitiones admittantur, tunc etiam vult effica-
 citer absolute consensum salutarem, qui est finis proximus, ex
 efficaci siquidem illius intentione gratiam congruam elargi-
 tur in hac sententiâ; minime vero vult efficaciter absolute,
 neque tunc ita velle potest finem remotum, qui est gloria. De-
 ximum si prædefinitiones abigantur, Deus in signo venientis con-
 ditionate volum vult formaliter efficaciter collationem gratis,
 quam pronoscit congruam, et consensum salutarem proximè
 tanquam rationem cognitam, simulque volitam ut objectum materiale;
 nec aliter vult gloriam in eo signo, quam affectu simplici, tamen
 venio secundum antea dicta.

153

Quapropter eto Dei voluntas equi-
 comprehensiva sit, ac est ejus intellectus: non inde sequitur, quod
 quod quid hic attingit, etiam illa complectatur: voluntas enim

et libera; recis autem intellectus: illa in re volubilia prosequitur unum alio rejecto: ite necessario percipit, et cognoscit omnescibile: ergo quod perfectio Divina voluntatis adsequit perfectionem intellectus Divini, non vincit inventum confirmatum. Unde pro ut iam indicatum est, gloria ut corona non est in illo signo efficaciter absolute volubilis, quia nullatenus in eo valet inducere conceptum gratiæ, consequenterque nec rationem coronæ; sed existens est quod nequeat esse volubilis sub ratione cui nequeat, rei quo repugnat ipsi: ergo nequaquam est efficaciter absolute volubilis in signo memorato in quo proinde Divina voluntas illam efficaciter et absolute velle non potest.

At fixam inquit: Deu absolute decipiens erogare gratiam, quam scientia conditionata providit efficacem, vult absolute conferre gratiam, ad quam infallibiliter gloria recurretur: ergo efficaciter absolute velle gratiam ejusmodi, est efficaciter absolute velle gloriam ut coronam. Nego consequentiam; quia gloria ut corona non est efficaciter absolute volubilis in illo signo. Protened quomodo efficaciter absolute velle aliquid ex quo requiritur aliud infallibiliter absque novo libertatis exercitio, ut velle illud aliud; recis autem dum id quod infallibiliter ex aliquo requiritur, a novo, et presentem aliena libertatis exercitio perdet. Sic Deu efficaciter absolute vult propagationem generis humani, quin efficaciter absolute velit originale peccatum, in quo quilibet homo concipiens du est infallibiliter.

154

Arguunt decimo: nemo salvatur sine dono perseverantis finalis; atqui donum hoc ex sola gratia non emanabit: ergo &c. Respondeo primo pro gloria consequenda non omnino necessariam esse longam in gratia perseverantiam, cum statim ac homo justificatur, eroni goret,

155

(336)

perferat quod donari beatitudine. Respondet secundo, iuxta
 communem, et fundamentivam Theologorum opinionem,
 quod etiam donum perseverantia finalis non cadat sub merito
 de condigno, potest autem cadere sub merito de congruo, nec
 non sanctorum orationibus, impetrari nobis, et alijs. Respon-
 det tertio, donum perseverantia non adeo gratuitum esse, ut
 neminem a libera cooperatione nostra dependeat; qui
 namque perseverat, potest non perseverare, quique non per-
 severat, perseverare valet.

156

Constat etiam ex Fuldeno
 sententia d. cap. 15. Quot omnia vexam habere perseveran-
 di facultatem, quandoquidem ibi dicitur ex parte, Deum enim
nisi ipsi illum gratia defuerint, vixit cogit opus bonum, ita
perficit operari velle, et perficere. Non tamen hinc efficitur,
 ne longe majus, ac estimabilius beneficium ipsi exoptent, qui
 vel in gratia confirmantur, vel eripiuntur ab imminentior
 nibus labendi periculis; vel seminum rubro transferuntur ad
 gloriam, ne dicitur in vana degentes acceptam justitiam amittant,
 secundum illud sapientis d. capituli est, ne malitia mutet
intellectum ejus, aut ne fieri deiperet animam illius.
 In specialibus huic casibus Divina bonitas, et misericordia spe-
 cialissime resplendet.

157

Itaque undecimo: Deum adeo solui-
 ce quorundam saluti prospicit, ut a teneris annis, vel ante
 rationis eum, eis abundantem impendat celestia sua dona,
 quin et toto vitio decursu servet illibatos ab omni culpa lethali
 nonnullos etiam adultos transmissis inquinatos criminibus
 vobis consolatur, quosque poenitentiam agant, et ne nun-
 quam in delicta prolabantur ad Colam arripit. Illos e contra
 qui longam in omnimoda pietatis operibus egere vitam, vel
 qui inter presentissima cadendi discrimina, quo certo praesertim

minam illi allatura, neque iam delinquentes expectat, ut
 reuocant, sed vel naturali rerum ordine utramque interiori, vel
 ab alio perenni venit. Vain enim quod ita misericorditer se gerat
 Deus erga peccatores, et in postea easm acerbè, tamque re-
 uerè animaduvertat, ex parte hominum causa, vel ratio nul-
 la potest assignari: quare tota illa diuersitas in Dei voluntate
 est referenda, qui proinde dicendus est antecedenter efficaciter
 aliquos ad gloriam eligere.

Respondeo, argumentum quod spectat
 periculos, mox ante, vel illico post receptum baptismum deceden-
 tes, importunum esse; quia solum in presenti loquimur de
 quodammodo ad gloriam et coronam: et ratione nondum
 uentes illa gaudent, et hereditate, vel personalibus aliorum
 delictis ea priuantur, et abundè patet ex dictis disp. 2. sect.
 5^a. Deinde quod adulescens attinet, dico, vel argumento ni-
 hil conueni, vel eo manifestè probari, Deum efficaciter abso-
 lute reprobare quosdam homines ante prociua demerita; quia
 in peccatissimi cuiusdam impetrata conuersio persuadet antece-
 dentem eius electionem, et efficacem orans suo salutis inten-
 tionem, ex qua Deus auxilia congrua parauit illi conuer-
 tendo; similiter inopinatus finalis lapsus hominis ante sanctissi-
 mi, arguet antecedentem absolutam eius reprobationem, et
 efficacem orans suo peccationis intentionem, ex qua Deus au-
 xilia reiecit incongrua, quia talia, quod profecto dunc uoueq;
 nimis addit.

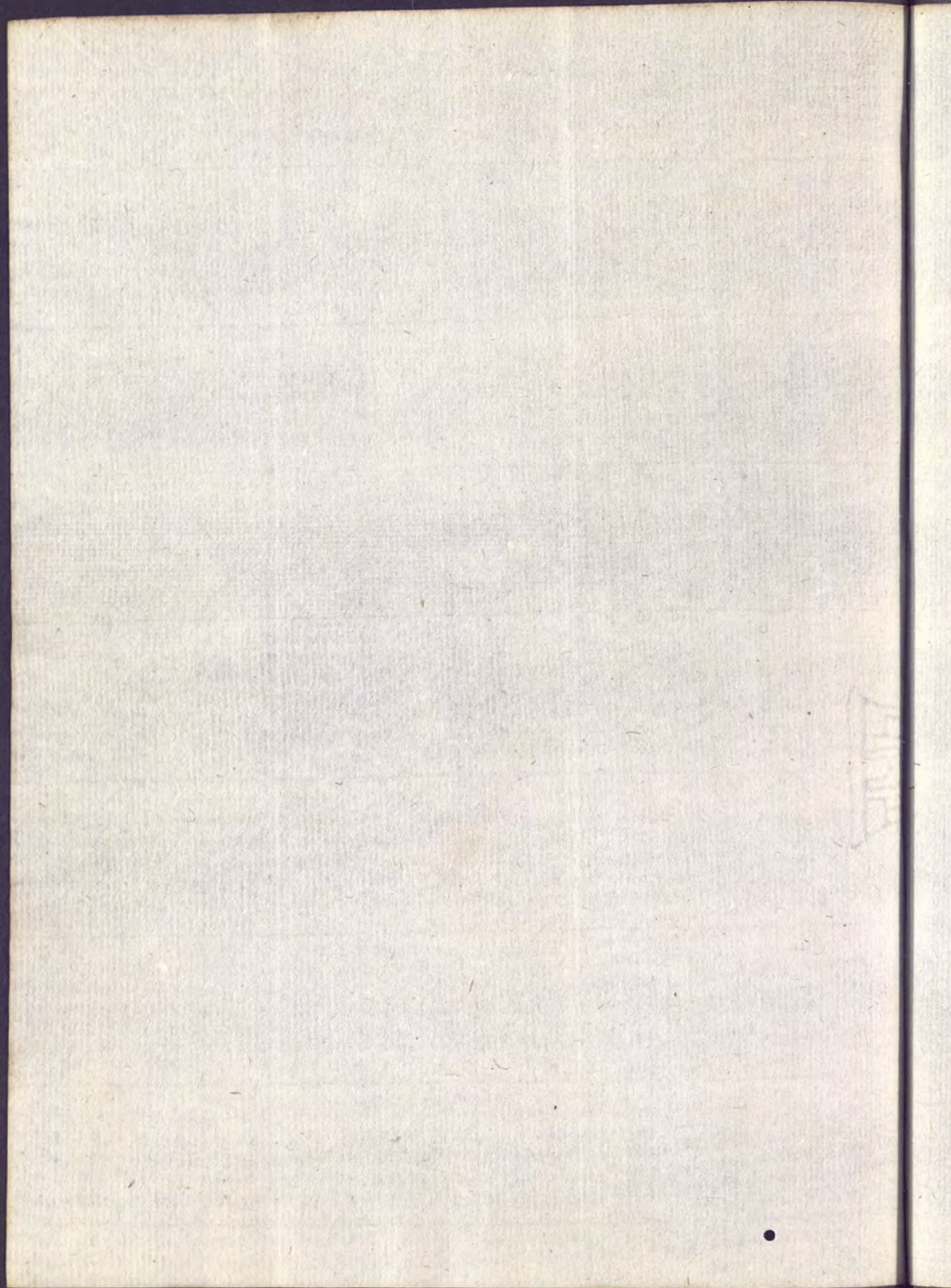
Minabili itaque diuersitas euentuum eorumdi
 tota procedit ex inaequali uocatione, et gratiarum, quamuis
 indifferentium collatione, vel ex obstinata duritie liberi ar-
 bitrii, quod alacrimis aliquando uocationibus, gratijs que spari-
 uim obicit. Unde dum ergo uiri pissimi sufficienti, sed exiguè
 gratia donantur, ut fidelitas eorum intentione probetur, et

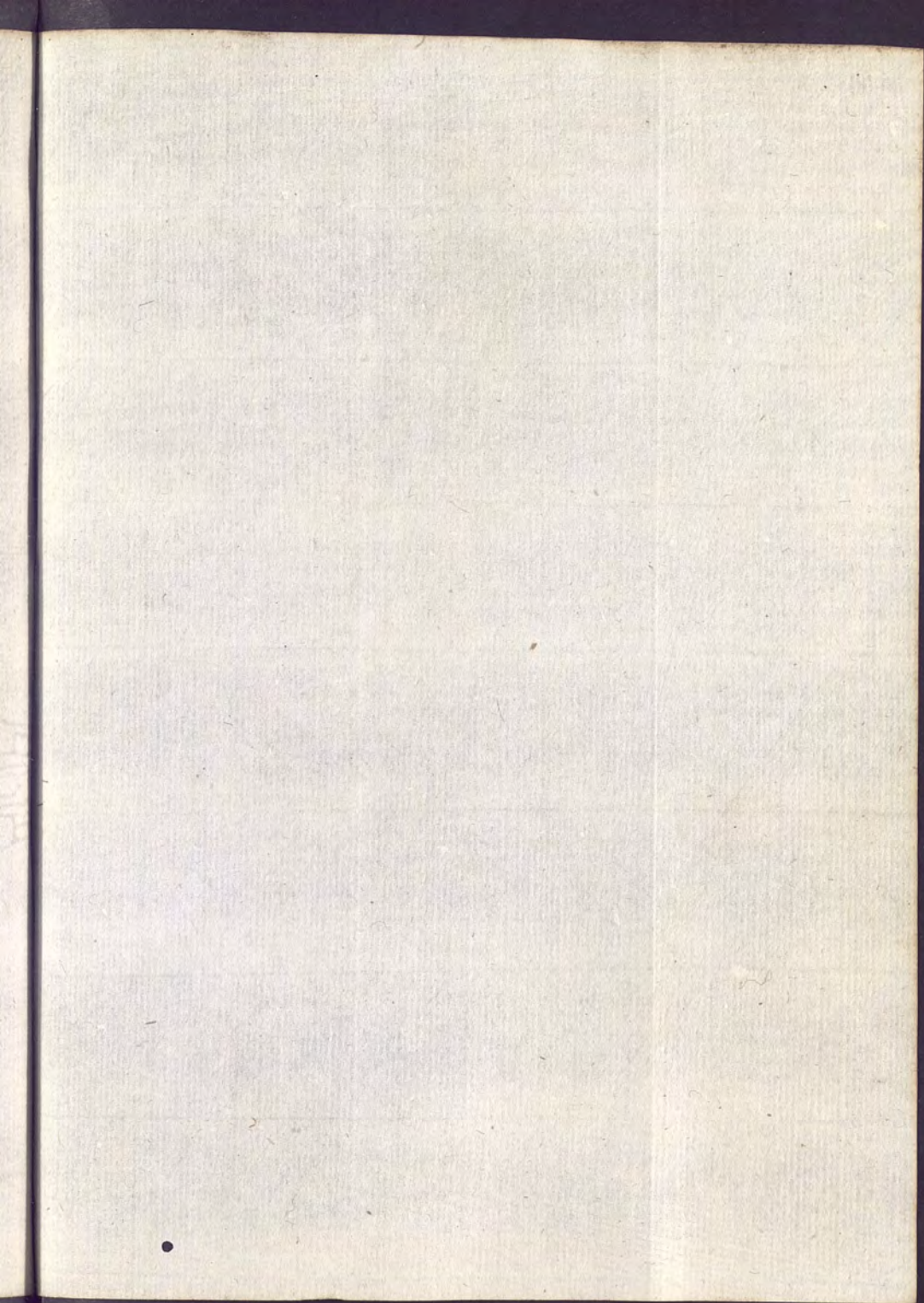
elucet: frequenterque illa tenari gratia videntur suggesti-
ones, et pericula, quibus tam ipsi, quam alij quandoque no-
bilitati gratia fieri succumbunt. Non nunquam etiam ho-
mines improbi, quique crebro resistunt auxilij validissimi
exili gratia ferocissimè cooperantur. Uno saepe contingit, ut
eorumque flagitiosissimos gratia ornati stentis, et egregij virtui
donis, ut videlicet in ipsorum conversione miranda, semper
inexhausti Divina misericordia thesauri clarescant. Unde
re jure considerata nihil ex predictis eventibus, quantumcum-
que ponderari elicitur, quod antecedenti ad gloriam electioni
faciat.

160

Quodem argunt: Christus Dominus omnino gratia,
et non ex provisa meriti, predestinatus est filius Dei, sed Sal-
vator noster non solum est cæcus, sed etiam exemplar pro-
destinatorum omnium: ergo cuilibet predestinatio fit ante
provisa merita. Respondet, quod predestinationem Christi Domi-
ni ad unionem hypotheticam esse comparandam electioni
nostre ad primam gratiam, et non electioni nostre ad gloriam:
illa siquidem independens est à meritis, hæc autem ex meri-
ti habetur. Deinde vicinè adversarij non ostendunt Chri-
stum Dominum ante provisionem unionis hypotheticæ fuisse
predestinatum ad gloriam Filij Dei, ita nec exhibent, neque
facile poterunt adducere rationem aliquam, cur ex prede-
stinatione Christi ad unionem hypotheticam, debeat nostra
predestinatio ad gloriam absolute provisa merita nostra potest.
Denique resorquet argumentum: Christi predestinatio ad fi-
liationem Dei, nè dum in ordine intentionis, sed nè in execu-
tivo merita præsupponit: ergo neque predestinatio nostra ad
gloriam ulla merita præsupponit, etiam in ordine executionis.

Q
L
U
De
U
ta
U
ti
tr
U
tr
ca
D
on
Ve
va
nu
vig
Ve
on
Ve
ta
Ve
tar
ien
rep
lap

✠

Index omnium Titulorum Tractatus huius

Dissertatio 1 ^a . De Divina Providentia.	Sectio 5 ^a . An aucta Dei voluntas ad salutem quoque Parvulorum venio et sincerè terminetur? -- pag -- 3.
Sectio 1 ^a . An et quid sit Divina Providentia? -- pag -- 3.	Sectio 6 ^a . Voluntas argumenta contraria -- pag -- 52.
Sectio 2 ^a . Voluntas argumenta contraria -- pag -- 7.	Sectio 7 ^a . Prosequitur assumptum precedentis -- pag -- 53.
Sectio 3 ^a . Alia circa Providentiam in communi declarantur -- pag -- 11.	Dissertatio 2 ^a
Sectio 4 ^a . Absentis decisione questionis inchoata Providentia deo cuius concluditur -- pag -- 16.	De axiomatico Theologico, scienti quod est in se Deus non denegat gratiam -- pag -- 65.
Dissertatio 2 ^a	Sectio 1 ^a . Aliqua promittuntur ad veram intelligentiam Edicij necessaria -- pag -- 66.
De voluntate Dei erga salutem omnium -- pag -- 22.	Sectio 2 ^a . Prosequitur assumptum antecedentis -- pag -- 72.
Sectio 1 ^a . An voluntas Dei de salute omnium etiam reproborum sit beneplaciti, vel tantum rigori? -- pag -- 23.	Sectio 3 ^a . Prima Propositio accepta proponitur, et refutatur -- pag -- 77.
Sectio 2 ^a . Refutantur volitiones ad veritatem -- pag -- 29.	Sectio 4 ^a . Altera Propositio intractatio refellitur -- pag -- 84.
Sectio 3 ^a . Voluntas argumenta contraria -- pag -- 35.	Sectio 5 ^a . Voluntas argumenta contraria -- pag -- 92.
Sectio 4 ^a . An hoc Dei voluntas extendatur etiam ad sufficientiam, et venio providentia reparacioni generis humani potestatem? -- pag -- 40.	Dissertatio 3 ^a
	De alijs Axiomatici acceptacionibus -- Sectio 1 ^a . Tertia Propositio explicatio refertur, et refutatur -- pag -- 92.

putatur --- pag --- 105.	Contraaria --- pag --- 103.
Sectio 2 ^a . Quarta Axiomati expo- sitio proponitur --- pag --- 115.	Disputatio 6 ^a De Divini actibus in negotio Predestinationis interessen- tibus.
Sectio 3 ^a . Quinta Prologij ac- ceptio proponitur --- pag --- 116.	Sectio 1 ^a . Aliqua pronotatio ad sequentes difficultates aperiendas omnino necessa- ria --- pag --- 128.
Sectio 4 ^a . Contra super axioma- te sententia proponitur, et sus- adetur --- pag --- 123.	Sectio 2 ^a . An visus actibus ne- cessario distingatur ab electio- ne inordinum? --- pag --- 105.
Sectio 5 ^a . Voluntaria argumen- ta contraria --- pag --- 130.	Sectio 3 ^a . An ad predestina- tionem requiratur imperium intellectuale? --- pag --- 122.
Sectio 6 ^a . Alia Contrariorum argumenta voluntaria pag 131	Sectio 4 ^a . Desequitur materia precedenti --- pag --- 121.
Disputatio 5 ^a .	Sectio 5 ^a . Materia precedentium duarum ventionum abso- luta --- pag --- 225
De indole existentia, et neces- sitate predestinationis ad valde strenuam consequendum ---	Disputatio 7 ^a De necessitate scientie condi- onato contingentium effectuum ad Predestinationem: in quibus que Divini actibus ita consistit.
Sectio 1 ^a . Explicatur quid sit Pre- destinatio quoadque subjectum eius --- pag --- 153.	Sectio 1 ^a . Utrum scientia con- ditionata generatim, et abso- lute necessaria sit ad Predestina- tionem? --- pag --- 232.
Sectio 2 ^a . Ostenditur quinam sit terminus ad quem Pre- destinationis --- pag --- 158.	Sectio 2 ^a . Utrum scientia conditionata requiratur ad
Sectio 3 ^a . An et quatenus Predes- tinatio ~~est~~ comparatur cum Providentia? --- pag --- 166.	
Sectio 4 ^a . Voluntaria argumen- ta contraria --- pag --- 163.	
Sectio 5 ^a . An predestinatio neces- saria sit ad vitam strenuam con- sequendam? --- pag --- 182	
Sectio 6 ^a . Voluntaria argumenta	

3.
Prodestinationem antecedentem absolute provisa merita?
pag. --- 236.

Utrum dicta prosci-
entia necessaria sit ad Prodesti-
nationem, ut secundum alias
opiniones adiectam, et expli-
catam? --- pag. --- 233.

Utrum Prodestina-
tio sit actus intellectus, an volu-
tatis Dei, vel utriusque? pag. 248

Disputatio 8^a

De subsecutione vel antecedenti
Prodestinationis ad meritum
provisionem absolute pag. 252.

Utrum 1^a. Explicato sensu ques-
tionis variis super ea referuntur
Authorum sententia. pag. --- 253

Utrum 2^a. Ex Vacua Verignu-
ra probatur efficacem electionis
ad gloriam esse pot. absolute pro-
visa merita. --- pag. --- 260.

Utrum 3^a. Eadem auctoris uer-
sura ex variis Latibus
--- --- pag. --- 268.

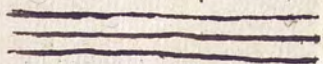
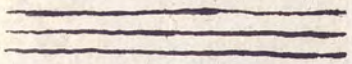
Utrum 4^a. Probatur à ratione
conclusio nostra. --- pag. --- 277.

Utrum 5^a. Procedit assumptis
antecedenti. --- pag. --- 280.

Utrum 6^a. Voluntaria argu-
menta contraria. --- pag. --- 286

Utrum 7^a. Alia Contraxionum
argumenta voluntaria. pag. 311.

Utrum 8^a. Reliqua con-
traxionum argumenta volu-
ntaria. --- pag. --- 318.

1848

THE

PROCEEDINGS

OF THE

GENERAL ASSEMBLY

OF THE STATE OF

MISSISSIPPI

IN

THE

YEAR

1848

BY

JOHN W. BARNES,

CLERK OF THE ASSEMBLY.

MEMPHIS:

W. W. BARNES,

PRINTER,

1848.

